

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารดี สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชาตรี ทรงวัชรภรณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย

สิงหาคม 2559

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารดี สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยคดีวิทยา

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารดี สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

บทคัดย่อ
ของ
ชาติรี ทรงวัชรารักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2559

ชาติรี ทรงวัชรภรณ์. (2559). การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ.

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยคุรียางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ.

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ผลการศึกษาพบว่า

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นครูดนตรีไทยที่มีความสามารถทางด้านการสีซอด้วงและซออู้เป็นอย่างยิ่ง สามารถเดี่ยวซอด้วงได้อย่างชำนาญโดยได้รับการถ่ายทอดจากครูไป่และครูปลั่ง วรรณเขจร ครูเบญจรงค์ได้วางรากฐานวิธีการสอน ตลอดจนอุทิศตนถ่ายทอดทักษะความรู้ทางด้านซอด้วงและซออู้ จนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ.2541 ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้คิดประดิษฐ์ทางเดี่ยวเพลงต่างๆ โดยนำเพลงสามชั้น และเพลงเถาประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเป็นทางเดี่ยวไว้วัดฝีมือ สำหรับซอด้วงและซออู้ นอกจาก ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้แก่นักเรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ และยังคงรักษารูปแบบที่ครูได้รับการถ่ายทอดจากครูปลั่งและครูไป่ วรรณเขจร โดยที่ครูเบญจรงค์ได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่ได้รับมา

เพลงสารถิ สามชั้นเป็นเพลงประเภทปรบไ้ มีจำนวน 3 ท่อน คือ ท่อน 1 มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ, ท่อน 2 มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ, ท่อน 3 มีความยาว 5 จังหวะหน้าทับ บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ได้แก่ บันไดเสียงฟา บันไดเสียงโดและบันไดเสียงที เสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยว ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ในส่วนความแตกต่างกันของเสียงลูกตกที่ปรากฏขึ้นในบางวรรค เนื่องด้วยลักษณะสำนวนของกลอนเพลงเดี่ยวที่มีความซับซ้อน รวมทั้งกลวิธีการย่อจังหวะ การกระทบเสียงและลักษณะการดำเนินทำนองกลอนแบบกลอนฝาก แต่ยังคงยึดเสียงลูกตกของทำนองหลักเป็นสำคัญในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว ในลักษณะการดำเนินทำนองจากการศึกษาพบว่า ลักษณะการดำเนินทำนองเป็นลักษณะของสำนวนเพลงทางพื้นที่ต้องอาศัยการแปรทำนอง โดยพบการดำเนินทำนองในกลุ่มบันไดเสียงบันไดเสียงฟา บันไดเสียงโดและบันไดเสียง ที โดยปรากฏโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองทำให้เกิดความกลมกลืนและความสมบูรณ์ของทำนองเพลง

A STUDY OF BENJARONG DHANAKOSATE'S SOLO SAWDUNG
ON SARATHEE SAM CHAN

Present in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

August 2016

Chattri Songwatcharaporn. (2016). *A Study of Benjarong Dhanakosate's Solo Sawdung on Sarathee Sam Chan*. Master Thesis, M.F.A.(Ethnomusicology) . Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Manoop Wisuttiapat, Assist. Prof. Dr.Rujee Srisombut.

The objectives of this study of Benjarong Dhanakosate's Solo Sawdung on Sarathee Sam Chan are to (1) to study the history, creation and teaching of Benjarong Dhanakosate; (2) to study Benjarong Dhanakosate solo Sawdung on Sarathee Sam Chan. The results of the research can be summarized as follows:

Kru Benjarong Dhanakosate is a Thai music teacher who has the ability to play both *Sawdung* and *Saw-U*. Kru Benjarong could play solo *Sawdung* proficiently after studying with Kru Blai Wannakhaejorn and Kru Blang Wannakhaejorn. Furthermore, Kru Benjarong has the ability to compose solos. Kru Benjarong is honored as a national artist at the field of the performing arts, specifically Thai music in 1998. Kru Benjarong has transferred her musical skills from playing *Sawdung* and *Saw-U* and taught at a foundation for students from various educational institutions. Kru Benjarong still preserves the musical style which she studied with Kru Blai Wannakhaejorn and Kru Blang Wannakhaejorn.

Sarathee Sam Chan is a kind of *Prob kai* song. Sarathee Sam Chan has three sections, section one has four *Na Tub* rhythm, section two has four *Na Tub* rhythm and section three has five *Na Tub* rhythm. The scales of the song consist of the Fa , Do and Te scales. There is the similarity in terms of melody at the end of sections two and three. Ending tone between the main melody and solo melody are mostly related to each other. Moreover, the difference between the ending tone in some parts of the songs are due to melodic movement, and solo techniques, such as *yoi jang wa*, *gra top siang* and *glon faak* by an emphasis on the ending tone of the main melody. The melodic movement of the song is based on Fa, Do and Te scales. Moreover, there are elements of passing note in the melodic movement of the harmony of the song.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาและความเมตตาจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ ผศ.ดร.รุจิ ศรีสมบัติ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความรู้ แนะนำแนวทางและชี้แจงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.วีระ พันธุ์เสือ ประธานสอบปริญญานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและแนวทางต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คุณครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ คณะครูของวิทยาลัยนาฏศิลป์และคณะครูของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมบุรณ์ บุญวงษ์ ผู้ที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.ศุภฤ มีป้อม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการบันทึกเสียงทำนองหลัก และอาจารย์ ศิริลักษณ์ ฉลองธรรม ที่ให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ คณะครูภาควิชาดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ และเพื่อนๆ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์

ชาติรี ทรงวัชรารักษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของงานวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารทางวิชาการ	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	25
ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล	25
ขั้นศึกษาและจัดกระทำข้อมูล	26
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	26
ขั้นสรุป อภิปรายและเสนอแนะ	26
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	27
ศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ	27
ประวัติครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ	27
ผลงานครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ	30
การถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ	65
ศึกษาเดี่ยวซอด้วง เพลงสารถิ สามชั้น	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	190
สรุปผลการวิจัย	190
อภิปรายผลการวิจัย	194
ข้อเสนอแนะ	194
บรรณานุกรม	195
ภาคผนวก	197
ภาคผนวก ก	198
ภาคผนวก ข	208
ประวัติย่อผู้วิจัย	211

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ	27
2 ครูเดียง ธนโกเศศ	28
3 ครูปลั่ง วรรณเขจรและครูไพล่ วรรณเขจร	29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ถ้ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ภูมิปัญญาระหว่างกัน ในสังคม ก่อให้เกิดการสร้างสรรคทางด้านศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านดนตรี ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะชั้นสูงที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญและการวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ คนตรีของแต่ละชนชาติย่อมมีความเหมือนและความแตกต่างกันปรากฏอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในคนตรีของแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนั้นคนตรีถือได้ว่าเป็นสื่อทางการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

คนตรีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง ชาติที่เจริญย่อมมีคนตรีประจำชาติของตน ทั้งนี้ คนตรีเหล่านี้แตกต่างกันด้วย รูปร่าง น้ำเสียง ระดับเสียง วัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี วิธีการในการบรรเลงและอื่น ๆ อีกนานัปการ (มนตรี ตราโมท. 2531: 11) ในทำนองเดียวกันคนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่รับใช้มนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกชนชั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างผลงานคนตรีที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง และยังสามารถสืบสานธำรงไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติของแต่ละชาติได้เป็นอย่างดี คนตรีไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติไทยสาขาหนึ่ง ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาอันชาญฉลาดยิ่งของครูดนตรีไทย และยังส่งผลทำให้เกิดเอกลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงความประณีต ละเอียดย่อน สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญงดงามทางจิตใจ และความเป็นอารยะของชนชาติในอดีต คนตรีไทยได้ใช้เวลาในการสั่งสมพัฒนาการวิทยาการในศาสตร์ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของคนตรี เสมอมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งลักษณะของเครื่องดนตรีวิธีการบรรเลง การประพันธ์ทำนอง การผสมวง ประเภทของการบรรเลงและโอกาสทางการบรรเลงตลอดจนกำหนดขั้นตอนการศึกษาสืบทอดไว้ให้เป็นแบบแผน ยึดถือปฏิบัติกันให้เป็นลักษณะเฉพาะของคนตรีไทย (กาญจนา อินทรสุวรรณ์. 2532: 63)

คนตรีไทยมีวิวัฒนาการมาพร้อมกับคนไทย ควบคู่ไปกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูด และพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเวลายาวนาน คนตรีนอกจากจะแสดงออกถึงความประณีตวิจิตรพิสดารแล้วยังสะท้อนถึงความงามด้านจิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย ทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่แสดงออกให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชนชาติไทย ที่รู้จักสร้างสรรค์คนตรีไทย (วีรชาติ เปรมานนท์. 2532: 22)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2504: 49) พระองค์ทรงเห็นว่าวิชาคนตรีไทยเป็นศิลปะที่สำคัญของชาติ ความว่าวิชาการคนตรีไทย เป็นศิลปะที่สำคัญของชาติไทยเราได้รับมรดก

ตกทอดหลายชั่วคนแล้ว โดยครูอาจารย์ในสมัยก่อนได้รับฝึกหัดไว้ แล้วถ่ายทอดให้แก่ศิษยานุศิษย์ สืบต่อกันมาด้วยความทรงจำเป็นพื้น ด้วยเหตุนี้แต่ละครูอาจารย์จึงต่างมีแนวทางศิลปะฝึกแผกแตกต่างกันไปบ้างบางเพลงแม้จะเป็นเพลงเดียวกัน แต่มักจะมีทางแตกต่างกันไปตามแบบของแต่ละครู จึงเห็นสมควร ที่จะได้รวบรวมเพลงที่เป็นหลักไว้มิให้เสื่อมสูญและผันแปรไปจากหลักเดิม เพื่อเป็นแบบแผนสำหรับการศึกษาวิชาดนตรีไทยต่อไป

ดนตรีไทยนั้นมีใช้แต่จะเป็นมรดกอารยธรรมของชาติไทยเท่านั้น แต่เป็นของชาวโลกด้วยการจะสืบทอดถ่ายทอดจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเช่นเดียวกับอารยธรรมอื่นๆ ของมนุษยชาติ ธรรมชาติศิลปะที่จะเจริญงอกงามได้นั้นต้องประกอบได้ด้วยศิลปินที่สามารถ ผู้ชมที่วิจิตรและสังคมอันเป็นอารยะ ดนตรีไทยมีคีตกวีที่เป็นอัจฉริยะมาแต่โบราณ มีศิลปินที่สามารถถ่ายทอดความงามได้โดยยิ่งสังคมไทยก็เป็นอารยมาแต่กรุงสุโขทัย อยุธยา ถึงรัตนโกสินทร์ ในปัจจุบันจะเหลือเพียงผู้ชมที่อาจสามารถชื่นชมวิจิตรความงามได้โดยอ้อมแท้ (พิชิต ชัยเสรี. 2529: 85)

เพลงไทยนั้นก็มีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถแบ่งออกเป็นหลายแบบหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่เพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง และเพลงไทย ทุกแบบดังกล่าวเป็นเพลงที่เล่นกันอยู่ในประเทศไทยทั้งนั้น เพลงแต่ละแบบมีการพัฒนา และการใช้เครื่องดนตรี ตลอดจนการใช้ภาษาในการขับร้องที่แตกต่างกันไป ดังนั้น ผู้มีประสบการณ์ในการฟังเพลงแต่ละแบบจะสามารถบอกได้ว่า เพลงแต่ละเพลงนั้นเป็นเพลงจากภาคใด ให้อารมณ์หรือมีความหมายอย่างไร เนื่องจากผู้ฟังนั้นสามารถเข้าใจถึงเอกลักษณ์ของเพลงนั้นๆ และยังผู้มีประสบการณ์ในการฟังหรือการเล่นมากก็ยังสามารถเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นอีกด้วย (สุรพล สุวรรณ. 2549: 56) ในลักษณะเดียวกัน สัจด์ ภูเขาทอง (2532: 133) ได้อธิบายเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเพลงไทยไว้ดังนี้ 1. ประเภทเพลงขับร้องได้แก่ เพลงเถา เพลงดัด และเพลงเกร็ด 2. ประเภทเพลงบรรเลงได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง เพลงหางเครื่อง เพลงลูกหมัด และเพลงเดี่ยว

การบรรเลงเดี่ยวนี้มีใช้จะหมายความว่า การบรรเลงคนเดียวแล้วจะเป็นการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงเดี่ยวนั้น เพลงทำนองและผู้บรรเลงจะต้องเหมาะสมที่จะเป็นการบรรเลงเดี่ยวด้วยจึงจะใช้ได้ อันที่จริง การบรรเลงเดี่ยวนั้นก็มีใช้ว่าจะบรรเลงผู้เดียวจริงๆ เวลาบรรเลงเดี่ยวมักจะมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น โทน – รำมะนา กลองแขก หรือ สองหน้า กับ ฉิ่ง เป็นต้น การบรรเลงย่อมมุ่งหมายที่จะอวดอยู่ 3 ประการคือประการแรก หมายถึง ทำนองเพลงที่ครูได้คิดแต่งขึ้นไว้อย่างไพเราะและวิจิตรพิสดารสมที่จะบรรเลงได้ ประการที่ 2 ผู้บรรเลงมีความแม่นยำ จดจำทำนอง เม็ดพยางค์ และวิธีการที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้นั้นอย่างถ่องแท้ทุกประการ ประการที่ 3 ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงเดี่ยวดนตรีชนิดนั้นๆ ได้ตามที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้ ไม่ว่าจะโศลก โศณหรือพลิกเพลงเพียงใดก็สามารถทำได้ถูกต้องคล่องแคล่วไม่มีบกพร่อง การบรรเลงโดยทางหรือทำนองที่ได้แต่งและผู้บรรเลงได้บรรเลงตามที่ได้ว่าไว้นี้ครบถ่องแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นการบรรเลงเดี่ยว (สุรพล สุวรรณ 2549: 66)

ในการบรรเลงเพลงเดี่ยว เพลงที่นำมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นทางเดียวนั้น นิยมใช้เพลงในอัตราจังหวะเพลงสามชั้น เพลงเถาและเพลงหน้าพาทย์ ที่เป็นเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่และหน้าทับสองไม้ เช่น เพลงสุรินทร์ราหู เพลงนกขมิ้น เพลงสารถิ เพลงกราวโน เพลงต่อยรูป เพลงลาวแพน เพลงจีนแสด เพลงพญาโศก เพลงพญาครวญ เพลงพญารำฟิง เพลงสุดสงวน เพลงทยอยเดี่ยว เพลงเชิดนอก เพลงแขกมอญ เป็นต้น

นักดนตรีที่มีความสามารถได้นำเพลงต่างๆ ดังกล่าว ประดิษฐ์ขึ้นเป็นทางเดี่ยวโดยใช้ความรู้ทางด้านดนตรีและความสามารถทางด้านการประพันธ์เพลง สร้างสรรค์ทางเดี่ยวเพลงต่างๆ ขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านดนตรีของนักดนตรีแต่ละคน นอกจากนี้ทางเพลงเดี่ยวต่างๆ ได้รับการสืบทอดจากนักดนตรีรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ตลอดจนพัฒนาภูมิปัญญาทางดนตรีที่ได้สร้างสรรค์จากครูดนตรีไทยต่างๆ ที่มีชื่อเสียง

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นครูเครื่องสายไทยที่มีความสามารถในการบรรเลงทั้งซออด้วงและซออู้ ครูได้รับการยกย่องจากนักดนตรีหลายท่านว่า เป็นผู้ที่มีความจำที่แม่นยำ ครูเบญจรงค์ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านการสีซออด้วงเป็นอย่างยิ่ง สามารถเดี่ยวซออด้วงได้อย่างชำนาญ ตั้งแต่อายุประมาณ 8-10 ขวบ นอกจากนั้นครูเบญจรงค์มีความเชี่ยวชาญในด้านการบรรเลงและขับร้องเพลงที่ใช้ในการแสดงหุ่นกระบอก เพลงตับ เพลงเถา เพลงเรื่อง เพลงหน้าพาทย์และเพลงเดี่ยว จากครูที่มีความสามารถทางด้านดนตรีไทย เช่น ครูปลั่ง วรรณเขจร, ครูไปล์ วรรณเขจร, ครูเชื้อ นักร้อง, ครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้ถ่ายทอดทักษะการสีซออด้วง ซออู้ และการวางรากฐานวิธีการสอนให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มุลินธิพระพรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย วงดนตรีไทยของธนาคารออมสินและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยดำรงไว้ซึ่งลักษณะทางการบรรเลงแบบโบราณจากอาจารย์ที่ได้รับการถ่ายทอดอย่างไม่มีที่ผิดเพี้ยน ครูเบญจรงค์ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทและถวายการสอนซออด้วงแด่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระหว่างที่สอนชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2538 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้มอบปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แก่ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ซึ่งครูเบญจรงค์ นับได้ว่าเป็นปูชนียบุคคลทางด้านดนตรีไทย ที่อุทิศตนถ่ายทอดทักษะความรู้ทางด้านซออด้วงและซออู้แก่ศิษย์โดยไม่มีการปิดบัง จนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ.2541

เพลงสารถิ สามชั้น ซึ่งเป็นเพลงหนึ่งที่ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้คิดประดิษฐ์ขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางด้านการประพันธ์เพลงเดี่ยวของครูเบญจรงค์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น ทางซออด้วง เพื่อให้เห็นคุณค่าและ

เข้าใจความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ของเพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และสืบทอดทางเพลงเดี่ยวนี้อต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
2. เพื่อศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ความสำคัญของงานวิจัย

1. ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นครูผู้ที่มีความสามารถ ในเรื่องการสอนดนตรีไทย โดยเฉพาะซอด้วง ซึ่งได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ. 2541 จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

2. เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นเพลงเดี่ยวที่มีวิธีการบรรเลงที่น่าสนใจ

3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้นทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ และเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์เดี่ยวซอด้วงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
2. ทราบถึงวิธีการบรรเลงเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าเพลงเดี่ยวสารถิ ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบรรเลงเดี่ยว หมายถึง การบรรเลงอย่างหนึ่งที่ใช้เครื่องดนตรีดำเนินทำนอง เช่น ระนาดหม้องวง ซอ จะเข้ บรรเลงอย่างเดี่ยว อาจจะมีเครื่องประกอบจังหวะเช่น ฉิ่ง ฉาบ กลอง บรรเลงไปด้วยก็ได้ ซึ่งมีความประสงค์อยู่สามประการ เพื่ออดทน เพื่ออดความแม่นยำและเพื่ออดฝีมือทางมี 3 ความหมาย ได้แก่

1. วิธีการดำเนินงานโดยเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละอย่าง เช่น ทางระนาดเอก ทางระนาดทุ้ม และทางซอ ซึ่งแต่ละอย่างต่างก็มีวิธีดำเนินงานของตนแตกต่างกัน

2. วิธีการดำเนินงานของเพลงที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะ เช่น ทางของครู ก. ครู ข. หรือทางเดี่ยวและทางหมู่ ซึ่งแม้จะบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีอย่างเดียวกัน ก็ดำเนินงานไม่เหมือนกัน

3. ระดับเสียงของเพลงที่บรรเลง (Key) ซึ่งกำหนดเรียกเป็นที่หมายรู้จักกันทุกๆ เสียงเรียงลำดับขึ้นไปทีละเสียง

ทางหวาน หมายถึง วิธีการดำเนินงานเพลงอย่างหนึ่ง ซึ่งดำเนินไปโดยแซมซ้ำ โห่หวาน และโศกซึ้ง

ทางเก็บ หมายถึง วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีดำเนินงานทั่วไป ที่เพิ่มเติมเสียงสอดแทรกให้มีพยางค์ถี่ขึ้นมากกว่าทำนองเพลงธรรมดา

ทางครู หมายถึง วิธีการดำเนินงานเพลงที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะ เช่นทางครูมนตรีตราโมท ทางหลวงไพเราะเสียงซอ ทางพระยาภูมิเสวิน เป็นต้น

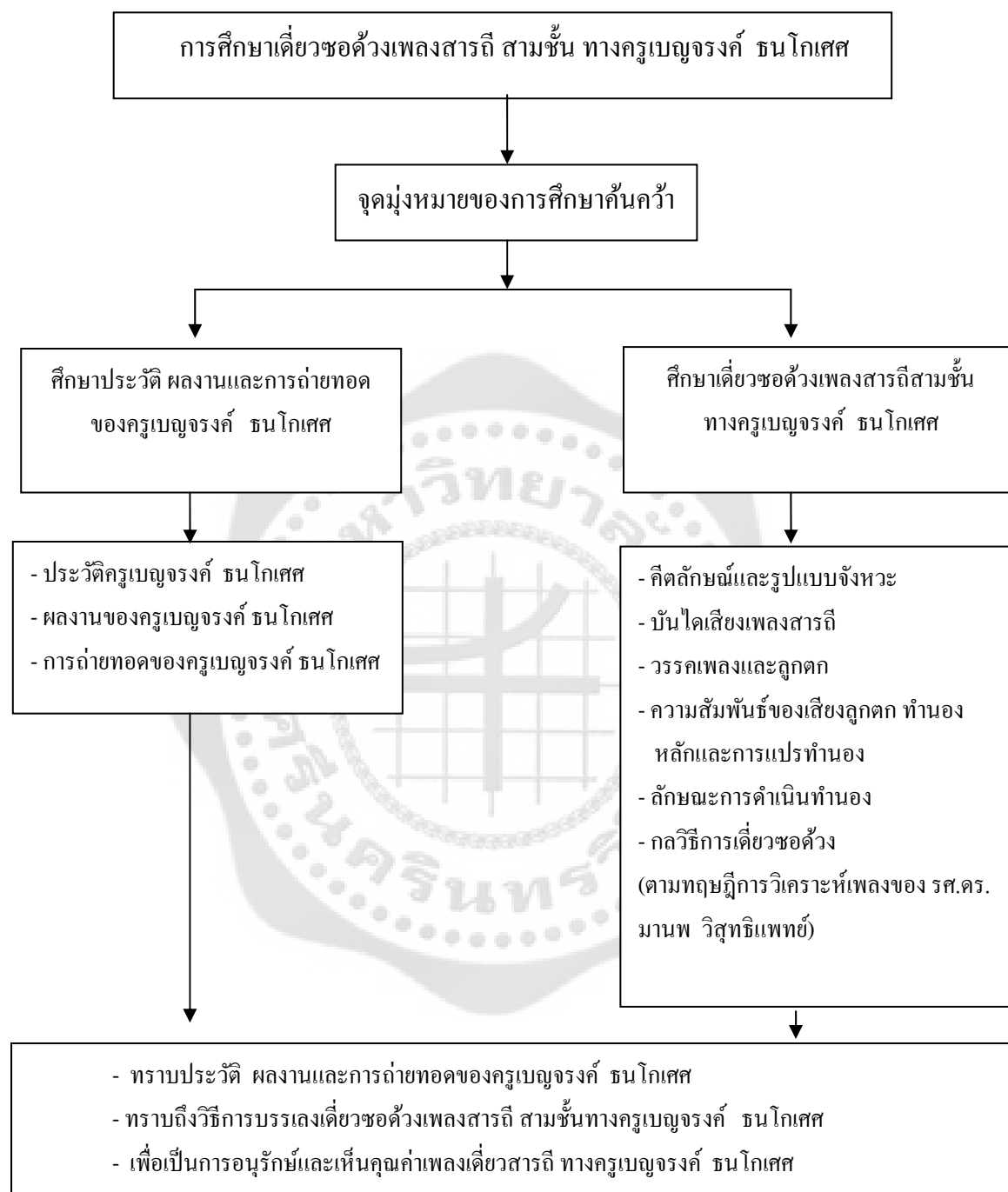
ทำนองหลัก หมายถึง ทำนองเพลงที่บรรเลงโดยฆ้องวงใหญ่ ซึ่งมีวิธีการบรรเลง โดยยึดเนื้อเพลงเป็นหลักในการบรรเลง จากนั้นผู้แต่งเพลงหรือผู้บรรเลงเพลงก็แปรทางฆ้องหรือทำนองหลักให้เป็นทางบรรเลง

ทางเดี่ยว หมายถึง วิธีการดำเนินงานอย่างพิเศษของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด จะต้องเป็นเครื่องดนตรีที่ทำทำนองเท่านั้น ซึ่งไม่เกี่ยวกับเครื่องประกอบจังหวะ เครื่องทำทำนองได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอด้วง ซออู้ เป็นต้น ถือว่าทางเดี่ยวเป็นการทอดทางของเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ และอวดฝีมืออย่างแม่นยำของเพลงเดี่ยว เช่น เพลงแขกมอญ เพลงพญาโศก เพลงกราวโน เป็นต้น

แปรทำนอง หมายถึง การประดิษฐ์ทำนองจากทำนองหลักมาเป็นทำนองบรรเลงสำหรับเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

บันไดเสียง หมายถึง กลุ่มเสียงของดนตรีไทยซึ่งมีโครงสร้างของเสียงสำคัญหรือเสียงหลัก 5 เสียงและมีเสียงรอง 2 เสียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถี สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารตำราทางวิชาการและงานวิจัย ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและนำเสนอ ดังนี้

1. เอกสารตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

มนตรี ตราโมท (2531: 5) ได้อธิบายการบรรเลงเดี่ยวไว้ว่า การบรรเลงดนตรีที่เรียกว่า “เดี่ยว” ก็คือการบรรเลงเครื่องดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งในจำพวกที่บรรเลงเป็นทำนอง เช่น ระนาด พ้องวง ซอ จะเข้ ปี่ แต่เพียงผู้เดียว ส่วนเครื่องดนตรีจำพวกบรรเลงกำกับจังหวะ เช่น โทน รำมะนา สองหน้า ถึงแม้จะร่วมบรรเลงไปด้วยก็ถือว่าเป็นการบรรเลงคนเดียว และยังเรียกว่า เดี่ยว การบรรเลงเดี่ยวนี้ สันนิษฐานว่า ครูมีแขก (มี ครุฑยางกูร) จะเป็นผู้เริ่มบรรเลงเป็นคนแรกโดยเป่าปี่ในบรรเลงทยอยเดี่ยว ดังปรากฏในบทไหว้ครูเสภาบทหนึ่ง ซึ่งแต่งขึ้นในรัชกาลที่ 3 ว่า

ที่นี่จะไหว้ครูปีพาทย์	พ้องระนาดมือนิดปีโนน
ครูแก้วครูพักเป็นหลักชัย	ครูทองอินนั้นแหละใครไม่เทียมทัน
มือก็ตอดหนอดหนักขยักขยอน	ดาพูนมอญใช้ชั่วตัวขยัน
ครูมีแขกคนนี้เขาดีครัน	เป่าทยอยลอล้นบรรเลงลือ

การบรรเลงเดี่ยวนั้นมีความมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1. อวดทาง(วิธีดำเนินทำนอง) ของผู้ประพันธ์ 2. อวดความแม่นยำของผู้บรรเลง 3. อวดฝีมือของผู้บรรเลง การบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ คือ อวดทาง อวดความแม่นยำ และอวดฝีมือ จึงนับว่าเป็นการบรรเลงเดี่ยวที่สมบูรณ์ มิใช่สักแต่ว่าบรรเลงคนเดียวแล้วก็จะเป็นการเดี่ยวไปทั้งหมด

ราชบัณฑิตยสถาน (2545: 69) ได้ให้ความหมายของคำว่า เดี่ยว ไว้ว่า เดี่ยวคือวิธีการบรรเลงดนตรีด้วยทางเพลงที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากทางธรรมดาแสดงถึงความสามารถของผู้บรรเลงและภูมิปัญญาของผู้คิดประดิษฐ์ทางเดี่ยวนั้น โดยใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง เช่น ระนาดเอก พ้องวง จะเข้ หรือซอ การบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้นอาจบรรเลงโดยไม่มีเครื่องกำกับจังหวะร่วมบรรเลงด้วยก็ได้

การบรรเลงเพลงเดี่ยวมีจุดประสงค์สำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อแสดงสติปัญญาของผู้ที่คิดประดิษฐ์วิธีบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้น
2. เพื่อแสดงความแม่นยำของผู้บรรเลง
3. เพื่อแสดงฝีมือและเมื่อดพรายของผู้บรรเลง

นอกจากนี้ยังให้คำอธิบายของคำว่าเพลงเดี่ยวไว้ว่า เพลงเดี่ยวเป็นเพลงที่ครูดนตรีไทยแต่งขึ้นเป็นทางพิเศษสำหรับบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรี ใช้บรรเลงในโอกาสพิเศษเพื่อเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้คิดทางดนตรีไทยให้เหมาะสมกับชนิดของเครื่องดนตรีและแสดงไหวพริบปฏิภาณ ฝีมือ และความแม่นยำของผู้บรรเลงด้วยเพลงที่นิยมนำมาทำเพลงเดี่ยว เช่น เพลงลาวแพน เพลงนกขมิ้น เพลงพญาโศก เพลงสารถิ

โดยปกติการบรรเลงเพลงเดี่ยว ผู้แต่งมักประดิษฐ์ทางบรรเลงแต่ละท่อนออกเป็น 2 ทาง คือ ทางกรอหรือทางหวานเที่ยวหนึ่งและทางเก็บเที่ยวหนึ่ง แต่เพลงเดี่ยวบางเพลงอาจมีทางเก็บเพียงทางเดียวก็ได้ เช่น เพลงกราวใน เพลงเชิดนอก

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542: 26) ได้อธิบายความหมายของเพลงเดี่ยวไว้ว่า เพลงประเภทเพลงเดี่ยวเป็นการบรรเลงโดยอาศัยเครื่องหนึ่งหรือกลองช่วยในการทำจังหวะหน้าทับและฉิ่ง ในการทำจังหวะทั่วไป โดยปกติแล้ว เพลงที่นิยมบรรเลงเป็นเพลงเดี่ยว จะเป็นเพลงที่ใช้ขับร้องและบรรเลงเป็นเพลงหมู่ทั่วไป แต่เนื่องจากเพลงเดี่ยวมีการตกแต่งกลเม็ดเด็ดพรายต่างๆ อย่างพิสดาร จึงไม่เหมาะสำหรับการบรรเลงหลายๆ เครื่อง เพราะนอกจากจะบดบังสีสนอันไพเราะของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องแล้วยังทำให้เกิดความรู้สึกที่กรงรังจนเกินงาม

การบรรเลงเพลงเดี่ยวตามคตินิยมของนักดนตรีไทย มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนออยู่ 3 ประการ

ประการแรก เป็นการนำเสนอลีลาของท่วงทำนองหรือทางเพลงของครูที่ได้ตกแต่งไว้อย่างไพเราะและวิจิตรพิสดาร

ประการที่สอง ต้องการแสดงให้เห็นถึงความแม่นยำในการจดจำกลเม็ดเด็ดพรายแบบต่างๆ ที่ครูได้บรรจงแต่งขึ้นอย่างละเอียดและวิจิตรพิสดาร ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

ประการที่สาม เป็นการแสดงถึงทักษะและความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นด้านลีลาความวิจิตรพิสดารเพียงใด น้ำเสียงที่บรรเลงออกมา จะต้องได้คุณภาพที่มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

เพลงประเภทเพลงเดี่ยวจะประกอบด้วยส่วนของทำนองที่สำคัญ 2 ส่วนด้วยกันลีลาของการดำเนินทำนองในทั้ง 2 ส่วน จะแตกต่างกันออกไปตามธรรมชาติของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดซึ่งสามารถแยกกล่าวได้อย่างสรุปได้ ดังนี้

ลีลาการเดี่ยวเครื่องดนตรีประเภทเป่า เครื่องดนตรีหลักในตระกูลเครื่องเป่าที่นิยมใช้บรรเลงเดี่ยวได้แก่ ปี่และขลุ่ยในส่วนแรกของเพลงจะเป็นการบรรเลง “ทางหวาน” “ทางโอด” “ทางโหย” อัตร่า จังหวะโดยทั่วไปจะมีอัตราที่ช้า การเคลื่อนที่ของทำนองคล้ายกับลีลาการเอื้อนของการขับร้องเพลงไทย วิธีการผลิตเสียงที่เด่นชัดที่สุดคือการ “ระบายลม” โดยผู้เป่าจะต้องควบคุมลมให้หมุนเวียนเข้า-ออกอย่างต่อเนื่อง สำหรับในส่วนที่สองนั้น ลีลาการดำเนินทำนองจะอาศัยเทคนิคการบรรเลงแบบ “เก็บ” ซึ่งจะมีกระแสเสียง ที่ถี่ละเอียดและจะเพิ่มอัตราจังหวะให้มีความเร็วมากขึ้น

ลีลาการเดี่ยวเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี

ระนาดเอก ในส่วนแรกของเพลงเดี่ยวระนาดเอก จะเป็นการบรรเลงแบบพื้นๆ ระดับความเร็วของอัตราจังหวะจะอยู่ในระดับช้าถึงปานกลาง การดำเนินทำนองอาศัยเทคนิคการเก็บ สะบัด สะเดาะ ขยี้ สลับสับเปลี่ยนกันไป ในส่วนสุดท้ายของการเดี่ยวอัตราจังหวะจะเร็วขึ้น ลีลาการดำเนินทำนองจะอาศัยเทคนิคการบรรเลงแบบ “คาบลูกคาบดอก” เป็นหลักสำคัญ

ฆ้องวงใหญ่ ในส่วนแรกของเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ลีลาการดำเนินทำนองจะเป็นไปอย่างช้า เทคนิคการสร้างเสียงที่โดดเด่นในส่วนนี้คือ “การประคบมือ” ช่วงท้ายของส่วนแรก ความเร็วจะเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับลีลาของท่วงทำนองในส่วนที่สองได้อย่างกลมกลืน สำหรับในส่วนที่สอง นอกเหนือจากเทคนิคของการประคบมือแล้ว การดำเนินทำนองยังอาศัยการไขว้มือ การบรรเลงกวาด ผสมผสานกันไป

ฆ้องวงเล็ก ลีลาการดำเนินทำนองในส่วนแรก จะประกอบด้วยเทคนิคของการบรรเลงแบบ เก็บ สะบัด ขยี้ ไขว้มือ ผสมผสานไปกับลีลาของการผลิตเสียงแบบ “กรอด” อันเป็นลีลาที่เป็นเอกลักษณ์ อันโดดเด่นของฆ้องวงเล็ก ลีลาในส่วนที่สองของการเดี่ยวฆ้องวงเล็กมีลักษณะที่คล้ายกับลีลาส่วนแรก เพียงแต่เพิ่มอัตราความเร็วให้มากขึ้นกว่าเดิม

ระนาดทุ้ม ระนาดทุ้มเริ่มต้นลีลาการเดี่ยวในอัตราจังหวะปานกลาง โดยอาศัยการประคบมือ สร้างเสียงในการดำเนินทำนอง ตามลีลาการบรรเลงแบบทุ้มที่เรียกกันว่า “คูด” การตีคูดจะมีลักษณะคล้ายๆ กับการเอาสิ่งของไปถูวัตถุที่มีอำนาจที่สามารถคูดสิ่งนั้นไว้ ในขณะเดียวกัน เราก็คิดถึงสิ่งนั้นออกมาอย่างต่อเนื่องกัน ในส่วนที่สองของเพลงเดี่ยวทุ้มผู้บรรเลงจะเร่งอัตราความเร็วให้เพิ่มขึ้น

ลีลาการเดี่ยวเครื่องดนตรีประเภทสาย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่ใช้ในการบรรเลงมี 2 ประเภท คือประเภทสี่ได้แก่ ซออู้ ซอด้วงและซอสาย ประเภทเครื่องดีด ได้แก่ จะเข้

เครื่องสายซอ ส่วนแรกของการเดี่ยวจะเริ่มด้วยทำนองที่อยู่ในอัตราจังหวะที่ช้า ลีลาของทำนองจะมีลักษณะคล้ายกับการเอื้อนของการขับร้อง ซึ่งเรียกกันว่า “ทางหวาน” หรือ “ทางโอด” หากพิจารณาในส่วนของกายภาพนั้น อาจสังเกตได้จากการที่ผู้บรรเลงซออาศัยการลากคันชักยาวๆ (ช้า) พร้อมกับการเสริมแต่งเสียงด้วยการพรมนิ้ว ประนิ้ว สะบัด ทำให้เกิดลีลาและอารมณ์เพิ่มขึ้น ในส่วน

ที่สองของการเดี่ยว อัตราจังหวะจะเร่งขึ้นให้เร็วกว่าเดิม ผู้บรรเลงจะอาศัยลีลาการบรรเลงเก็บเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการนำเสนอทางกลอนของท่านองเป็นสำคัญ

เครื่องสายประเภทเครื่องคิด จะเข้าจะดำเนินท่านองในส่วนแรกของการเดี่ยวด้วยการเก็บ สะบัด ขยี้ รัว โดยสอดแทรกการคิดกระทบสายในบางโอกาส ในส่วนแรกอัตราจังหวะจะเริ่มจากช้าถึง ปานกลางและจะเร่งเร็วขึ้นในส่วนที่สอง

สมภพ ขำประเสริฐ (2535: 69) ได้อธิบายถึงการบรรเลงเดี่ยวไว้ว่า ผู้ที่บรรเลงเพลงเดี่ยวได้ดี นั้น จะต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณ ความสามารถอย่างมาก ทักษะต่างๆ เหล่านี้จะต้องใช้ความเพียรพยายาม ฝึกฝน ตั้งสม ถ้ายทอดจากครูผู้มีความรู้ความสามารถ นักดนตรีที่ดีมีหลักและหัวใจสำคัญอยู่ 5 ประการ

1. แม่นมือ มีความจำดี มือทำงานไปโดยอัตโนมัติ แม่นในที่นี้ก็คือสามารถบรรเลงได้
2. แม่นปาก เข้าใจสำเนียงที่บอกด้วยปาก แล้วไปแปลเป็นสำเนียงดนตรีได้
3. แม่นตา ต้องตาไวรู้ว่าเสียงใดควรจะใช้มือตีหรือคิดแบบใด
4. แม่นหู เพราะหูต้องไวต่อเสียงที่ได้ยินเสนอ สูง ต่ำ หนัก เบา ช้า เร็ว ขึ้นกับการฟังที่ดี
5. แม่นใจ เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด มีหน้าที่สั่งงาน เก็บข้อมูลวิเคราะห์ พิจารณาใคร่ครวญ

หาเหตุผล มีความละเอียดรอบคอบ กล้าหาญและมั่นคงในการบรรเลง

มานพ วิสุทธิ์แพทย์ (2532: 11) ได้อธิบายถึงทฤษฎีดนตรีไทยที่ใช้ในการวิเคราะห์เพลงดังนี้ การวิเคราะห์เพลงไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจทางด้านทฤษฎีดนตรีไทยในประเด็นต่างๆ ให้ตรงกัน หรือคิดไปในทางเดียวกันอย่างมีเหตุผลที่สามารถอธิบายได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ต้องมีการอ้างอิง กฎ ทฤษฎี หลักการต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิธีการในการวิเคราะห์ จจริงอยู่แม้ว่าทฤษฎีบางอย่างยังหาข้อยุติไม่ได้ ทฤษฎีบางอย่างก็ยังไม่ชัดเจนพอ กฎบางอย่างก็ยังมีข้อโต้แย้ง แต่ทฤษฎีและกฎเกณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นอย่างน้อยยังสามารถใช้เป็นข้อสนับสนุนการวิเคราะห์ได้ระดับหนึ่ง นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าทฤษฎีด้านใดที่ยังหาข้อสรุปหรือหากฎเกณฑ์ที่ชัดเจนไม่ได้ก็ยังไม่ควรไปแตะต้องหรืออ้างอิง แต่ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ทฤษฎีต่างๆ ทางดนตรีที่มีอยู่ในดนตรีนั้น เมื่อมีอยู่จริงก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งและถือเป็นหน้าที่ของนักวิชาการทางดนตรีที่จะต้องทำการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน ถ้ายังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนก็ควรเริ่มทำการศึกษา ค้นคว้าจากความคลุมเครือไปสู่ความชัดเจนจากความผิดเพี้ยนไปสู่ความลุ่มลึกซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่การเริ่มต้นมักจะเริ่มจากความคิดเห็นที่หลากหลายไม่ตรงกัน การอ้างอิงมาจากเหตุผลที่เป็นฐานความคิดที่ต่างกันแต่มีจุดหมายปลายทางเดียวกันย่อมได้ผลลัพธ์เช่นเดียวกันนั่นคือความเป็นศาสตร์และศิลป์ของดนตรีไทย ทฤษฎีทางดนตรีไทยที่ควรทำความเข้าใจเพื่ออ้างอิงหลักการให้ตรงกันมีประเด็นต่างๆ ซึ่งดนตรีไทยมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 3 อย่าง คือ

ท่านองหลักเป็นท่านองเพลงหรือ “ทางฆ้อง” ที่บรรเลงโดยฆ้องวงใหญ่ซึ่งใช้บรรเลงรวมวง โดยบรรเลงตามหลักการและวิธีการการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ ท่านองหลักนี้เป็นท่านองเพลงที่ผู้ประพันธ์

ประพันธ์ขึ้นหรือเป็นทำนองเพลงที่ได้รับการยอมรับในวงการดนตรีไทยที่ได้สืบทอดกันมา ทำนองหลักถือเป็นองค์ประกอบทางทฤษฎีที่สำคัญมากที่สุดในดนตรีไทย ทำนองหลักเป็นองค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ทำนองแปรและเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับจังหวะ ตามหลักวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย ทำนองหลักมีบทบาทมากในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” คือมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาด้วยการจดจำบอกเล่า เพลงไทยที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้สามารถดำรงคงอยู่คู่กับสังคมไทยและรับใช้สังคมไทยมาได้ร้อยๆ ปีเพราะในทำนองหลักนั้นมีปัจจัยสำคัญหลายอย่างประกอบกันอยู่ อันได้แก่ บันไดเสียง วรรณเพลง ลูกตก อัตราจังหวะและมีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กันคือ ความยาว ซึ่งอยู่ในรูปของจังหวะและหน้าทับทำให้ถ่ายทอด “ทำนองหลัก” จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนั้นสามารถถ่ายทอดองค์ประกอบสำคัญๆ ของเพลงไทยอย่างครบถ้วน ทำนองหลักเป็นสิ่งที่นักดนตรีไทยและนักวิชาการทางดนตรีไทยมักจะพูดถึงและมีความเข้าใจตรงกัน แม้ว่าอาจจะเรียกเป็นอย่างอื่นก็ตาม เช่น “ทางฆ้อง” “เนื้อเพลง” แต่เมื่อต้องการให้ความหมายของคำว่า “ทำนองหลัก” อย่างชัดเจนหรือพูดถึงรายละเอียดแล้วกลับเป็นสิ่งที่ยังคลุมเครือมีข้อถกเถียงมีการโต้แย้งทางความคิดเห็นในแง่วิชาการอีกมาก

ทำนองแปรหมายถึงทำนองเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีอื่นๆ (ซึ่งหมายรวมถึงการขับร้องด้วย) นอกเหนือจากฆ้องวงใหญ่ โดยแปรหรือประดิษฐ์จากทำนองหลักหรือ “ทางฆ้อง” ให้เป็นทำนองของแต่ละเครื่องมือตามหลักและวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้นๆ ทำนองแปรอาจมีทำนองเพลงที่แตกต่างจากทำนองหลักโดยสิ้นเชิง หรือมีทำนองเพลงคล้ายคลึงกับทำนองหลักหรือมีทำนองเพลงเหมือนกับทำนองหลัก ทำนองแปรและทำนองหลัก (ทางฆ้อง) จะต้องมีความสัมพันธ์กันในเรื่องความยาวของทำนองเพลงเสียงลูกตกและบันไดเสียง

จังหวะ เป็นการแบ่งระยะเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งออกเป็นส่วนๆ ในทางดนตรีมักจะแบ่งอย่างสม่ำเสมอโดยจะแบ่งถี่ห่างอย่างไรนั้นแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการแบ่ง จังหวะเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งในทางดนตรี จังหวะในดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 3 อย่างคือ

จังหวะสามัญ เป็นจังหวะที่รู้สึกได้เมื่อได้ยินทำนองเพลง (ถ้ามองในมุมกลับก็จะเห็นว่าในทำนองเพลงทุกเพลงย่อมมีจังหวะในตัวอยู่แล้ว) จังหวะสามัญที่รู้สึกได้นี้สามารถถ่ายทอดออกมาในรูปของจังหวะเคาะหรือการปรบมือให้เข้ากับทำนองเพลง โดยปกติแล้วจังหวะสามัญของคนส่วนใหญ่จะตรงกัน หมายความว่าถ้าเคาะจังหวะหรือปรบมือให้เข้ากับทำนองเพลงแล้ว คนส่วนใหญ่จะเคาะเหมือนกัน

จังหวะฉิ่งเป็นจังหวะที่เกิดจากการบรรเลงฉิ่งให้เข้ากับทำนองเพลงอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์หรือตามความเหมาะสมของการบรรเลง การบรรเลงฉิ่งให้เข้ากับทำนองเพลงนั้นมีการบรรเลงหลายอย่างคือ

1. บรรเลงตามอัตราจังหวะ การกำหนดการบรรเลงถึงตามอัตราจังหวะนี้ โดยทั่วไปมีการกำหนดไว้ 3 อัตราจังหวะ คือ 3 ชั้น 2 ชั้นและชั้นเดียว ในปัจจุบันมีบทเพลงหลายเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ในอัตราจังหวะ 4 ชั้น (บางครั้งเรียกว่า 6 ชั้น) และครึ่งชั้น การบรรเลงถึงยังอนุโลมให้บรรเลงถึงในอัตราจังหวะ 3 ชั้นกับบทเพลงในอัตราจังหวะ 4 ชั้นและให้บรรเลงถึงในอัตราจังหวะชั้นเดียวกับบทเพลงในอัตราจังหวะครึ่งชั้น

2. บรรเลงตามลักษณะบทเพลง การกำหนดการบรรเลงตามลักษณะบทเพลงมีการกำหนด เช่น เพลงบางเพลง “ฉิ่ง” อย่างเดียว เช่น เพลงเชิดจีน บางเพลงตี “ฉับ” อย่างเดียว เช่น เพลงเชิดจีน บางเพลงตี “ฉิ่ง-ฉิ่ง-ฉับ” เช่น เพลงสำเนียงจีน บางเพลงตี “ฉิ่งตัด” เช่น เพลงชมตลาด และบางเพลงตี “ฉิ่ง” อย่างเดียวอย่างอิสระ เช่น เพลงร่ำ

3. บรรเลงตามความเหมาะสม การบรรเลงนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามที่ผู้บรรเลงเห็นสมควร เช่น ในการบรรเลงเพลงทยอยในอัตราจังหวะ 3 ชั้น ด้วยวงปี่พาทย์ไม้แข็ง (ปี่พาทย์เสภา) เมื่อบรรเลงถึงท้ายท่อนเพลงหรือแนวการบรรเลงเร็วขึ้นแล้ว ผู้บรรเลงถึงมักจะบรรเลงในอัตราจังหวะ 2 ชั้น โดยอนุโลม เพื่อให้ทำนองเพลง จังหวะและแนวการบรรเลงกระชับขึ้น

จังหวะหน้าทับ เป็นจังหวะที่เกิดจากการบรรเลงให้เข้ากับทำนองเพลงอย่างถูกต้อง สิ่งที่ถูกกำหนดให้กลองบรรเลงอย่างเดียวเรียกว่า “หน้าทับ” ซึ่งมีหน้าทับหลายอย่าง หน้าทับแต่ละหน้าทับมีการกำหนดการบรรเลงที่แตกต่างกันตามชนิดของหน้าทับและอัตราจังหวะชั้นที่แตกต่างกัน ซึ่งมีการบรรเลงทั้งอัตราจังหวะ 3 ชั้น 2 ชั้น และชั้นเดียว นอกจากนี้ในหน้าทับเดียวกันยังมีการกำหนดการบรรเลงที่แตกต่างกันเมื่อบรรเลงด้วยกลองต่างชนิดกัน กล่าวคือหน้าทับบางหน้าทับ เช่น หน้าทับปรบ ไม้สามารถบรรเลงได้ทั้ง กลองแขก กลองสองหน้า โทน-รำมะนาม โหรีและตะโพนไทย ซึ่งหน้าทับจากกลองต่างชนิดกันจะมีลักษณะการบรรเลงหรือเนื้อทำนองหน้าทับแตกต่างกัน หน้าทับมีหลายชนิดคือ หน้าทับปรบ ไม้ หน้าทับสอง ไม้หรือหน้าทับทยอย หน้าทับเฉพาะ(บางท่านเรียกว่าหน้าทับพิเศษ) หน้าทับเป็นหน่วยกำหนดความยาวของบทเพลง โดยเมื่อบรรเลงหน้าทับจบ 1 เที้ยวเรียกว่า “1หน้าทับ” หรือ “1จังหวะ” แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรคของหน้าทับหรือประเภทของบทเพลงแล้ว จะเห็นได้ว่ามีบทเพลงหลายประเภทและมีหน้าทับหลายอย่างดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงมีข้อสังเกตว่าการกำหนดจำนวนหน้าทับของหน้าทับแต่ละอย่างสามารถใช้เกณฑ์เดียวกันได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเพลงที่ใช้หน้าทับเฉพาะหรือหน้าทับพิเศษ

สัจด์ ภูเขาทอง(2532: 258) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่ง ที่ควรนำมาวิเคราะห์ในบทเพลงไทย ประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้

1. ส่วนที่เป็นทำนอง
2. ส่วนปรุงแต่ง คือทำนองและทำนองบรรเลง

3. ทำนองพิเศษ

4. ส่วนวนเพลง

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี(2542: 3) กล่าวว่าไว้ว่าในการศึกษาองค์ประกอบของดนตรีควรพิจารณาจากลักษณะวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะเป็นปัจจัยที่กำหนดให้ตรงตามรสนิยมของแต่ละวัฒนธรรมจนเป็นผลให้สามารถแยกแยะดนตรีของชาติหนึ่งแตกต่างจากดนตรีของอีกชาติหนึ่ง จึงพิจารณาลักษณะดังนี้

1. เสียง (Tone)
2. พื้นฐานจังหวะ (Element of time)
3. ทำนอง (Melody)
4. พื้นผิวของเสียง (Texture) ลักษณะรูปแบบพื้นผิว
5. สีต้นของเสียง (Tone Co lour)
6. กิตติลักษณ์ (Forms)

เฉลิมพล งามสุทธิ (2538: 11) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของดนตรี ประกอบด้วย

1. จังหวะ
2. เสียง
3. กำลังของเสียง
4. โครงสร้างของเพลง
5. แบบแผนของเพลง

มานพ วิสุทธิแพทย์(2533: 51) ได้วางแนวทางการศึกษาดนตรีไทยดังนี้

1. ลักษณะโดยทั่วไปของดนตรี ได้แก่ ระบบเสียงของเครื่องดนตรีไทย บันไดเสียง
2. ทำนองหลัก ได้แก่ แนวทำนองและแนวประสาน รูปแบบของเพลงทางพื้น หน้าที่ของ

ทำนองเพลงและลูกตก คู่สัมพันธ์ของวรรณเพลงและลูกตก

มนตรี ตราโมท (2507: 17) ได้อธิบายความหมายทางทั้ง 7 ของเพลงไทยไว้ดังนี้

1. ทางเพียงออล่าง (หรือทางในลด) เรียกตามชื่อลูกฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 10 (นับจากลูกที่มีเสียงต่ำที่สุด) ลูกฆ้องลูกนี้เรียกว่า “ลูกเพียงออ” อนุโลมเทียบกับเสียงของดนตรีสากล ตรงกับเสียงฟา เมื่อบรรเลงทางนี้เสียงฆ้องลูกนี้มักจะเป็นเสียงหนักหรือเสียงปกครอง (Governing Sound) ทางนี้ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ หรือละครอื่นๆ ที่บรรเลงด้วยปี่พาทย์ไม้นวมเดิมเรียกการบรรเลงทางนี้ว่า “ทางเพียงออ” แต่เมื่อมีการบรรเลงของวงมโหรีและเครื่องสายซึ่งเรียกว่าทางในลดเพราะเป็นการบรรเลงลดจากทางในมา 1 เสียง

2. ทางใน สูงกว่าทางเพียงออ 1 เสียง เสียงที่เป็นหลัก (Tonic) จึงเทียบได้กับเสียงซอล ที่เรียกทางในที่นี่เรียกตามปีที่ใช้เป่าประจำวงปีพาทย์นี้และเป็นเสียงที่เป่าได้นัดและสะดวกที่สุด ปีนี้ชื่อว่า “ปีใน” ทางนี้ใช้ประกอบละครในหรือละครนอกและโขนในปัจจุบัน

3. ทางกลาง สูงกว่าทางใน 1 เสียง เสียงที่เป็นหลักจึงเทียบได้กับเสียงลา ที่เรียกว่าทางกลางนี้เรียกตามชื่อ “ปีกลาง” ซึ่งใช้เป่าในวงปีพาทย์ประจำ กับเสียงได้นัดและสะดวกที่สุด ทางนี้ใช้ประกอบการแสดงหนังใหญ่และโขนในสมัยโบราณ

4. ทางเพียงอบน (หรือทางนอกต่ำ) สูงกว่าทางกลาง 1 เสียง เสียงที่เป็นหลักจึงเทียบได้กับซีแฟลต ที่เรียกว่าทางเพียงอบนนี้เรียกตามชื่อ (ขลุ่ยเพียงออ) ที่ใช้เป่าประจำกับเสียงนี้และเพื่อให้แตกต่างกับทางเพียงอล่าง จึงเติมคำว่า “บน” ดังกล่าวแล้วทางนี้บางที่เรียกทางนอกต่ำตามชื่อ “ปีนอกต่ำ” ที่เป่าประจำกับเสียงนี้ได้นัดและสะดวกที่สุด ทางนี้ใช้บรรเลงประจำกับการบรรเลงมโหรีและเครื่องสาย

5. ทางกรวด (หรือทางนอก) สูงกว่าทางเพียงออ 1 เสียง เสียงที่เป็นหลักเทียบได้กับเสียงโด ที่เรียกว่าทางกรวดเพราะเป็นทางที่มีเสียงสูงที่สุดของการบรรเลงปีพาทย์ แต่ที่เรียกว่า ทางนอกนั้นเรียกตามชื่อ “ปีนอก” ที่ประกอบกับเสียงนี้ได้นัดและสะดวกที่สุด โดยใช้นิ้วอย่างเดียวกับปีในเป่าทางใน ทางนอกนี้ใช้บรรเลงกับขับเสภาหรือทางบรรเลงปีพาทย์ขับร้อง โดยปกติละครในสมัยโบราณก็ใช้เสียงนี้

6. ทางกลางแหบ สูงกว่าทางกรวด 1 เสียง เสียงที่เป็นหลักจึงเทียบได้กับเสียงมี ที่เรียกว่าทางกลางแหบก็ด้วยเมื่อบรรเลงทางนี้ปีกลางจะเป่าโดยมากเหมือนอย่างปีในเป่าทางนอก ทางนี้มีมิได้ใช้กับการแสดงอะไร

7. ทางขวา สูงกว่าทางกลางแหบ 1 เสียง เสียงที่เป็นหลักจึงเทียบได้กับเสียงมี ที่เรียกว่าทางขวาก็เรียกตามชื่อ “ปีขวา” ซึ่งเป่าประจำกับการบรรเลงในทางนี้ได้ถนัดและสะดวกที่สุด ทางนี้ใช้ประจำกับการบรรเลงทางเพียงอบนหรือทางนอกต่ำ เพื่อสะดวกแก่การบรรเลงเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวงปีพาทย์ ซึ่งสามารถแสดงทางทั้ง 7 ของเพลงไทยเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางแสดงทางทั้ง 7 ทาง

ทาง	เสียงหลัก (Tonic)	กลุ่มเสียง						
		1	2	3	4	5	6	7
1) เพียงอล่าง	ฟา	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม
2) ใน	ซอล	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ
3) กลาง	ลา	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช
4) เพียงอบบน	ที	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล
5) นอก	โด	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท
6) กลางแหลบ	เร	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด
7) ทางขวา	มี	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร

ไพศาล อินทวงศ์ (2544: 37) ได้อธิบายถึงการแปรทำนองไว้ว่า การแปรทำนองเพลงแม้ว่าเป็นเครื่องดนตรีชนิดใดก็ตามหมายถึงการทำให้เพลงนั้นๆ เกิดความไพเราะหรือ Embellishment ซึ่งก็คือการตกแต่งประดับประดาลูกฆ้องให้เกิดความไพเราะขึ้นในการบรรเลงแต่ละครั้งนั่นเอง ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นจะต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในขณะที่บรรเลงทำการแปรลูกฆ้องออกเป็นทางต่างๆ ให้เข้ากับเครื่องดนตรีที่ตนกำลังบรรเลงให้เกิดความไพเราะและไม่ผิดจังหวะ

หลักการแปร ทำนองเพลงในวงการดนตรีไทยหมายถึง การแปรลูกฆ้องซึ่งเป็นทำนองหลัก (Melody) ไปเป็นทำนองเพลงในเครื่องดนตรีต่างๆ โดยคำนึงถึงหลักการดังนี้

1. ช่วงเสียงของเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ เป็นอย่างไร
2. คุณลักษณะของเครื่องดนตรีนั้นๆ เป็นอย่างไร
3. เครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ มีหน้าที่อะไรในวง

ดังนั้นการแปรทำนองเพลงในวงการดนตรีไทยจึงต้องแปรทำนองจากทางฆ้องเป็นหลัก

จิ้น ศิลปบรรเลง (2521: 25) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกถึงความซาบซึ้งในสุนทรีภาพของเพลงอย่างเสรีนี้ มิได้หมายความว่าดนตรีไทยไม่มีแบบแผน เพราะแท้จริงแล้วดนตรีไทยมีระเบียบแบบแผนและวิธีการบรรเลงไม่ด้อยไปกว่าดนตรีคลาสสิกของชาติอื่นๆ เลย แต่คนชอบพูดว่าดนตรีไทยไม่มีแบบแผนนั้น เป็นเพราะเขาไม่รู้จักแบบแผนของดนตรีไทย เพราะบรมครูรุ่นเก่าไม่ถ่ายทอดเอาไว้ พูดง่าย ๆ ก็คือหวง ความรู้จึงตายไปกับตัวเสียก็มาก เรื่องแบบแผนวิธีการบรรเลงต่างๆ ของไทยจึงมีอยู่

ในการศึกษา วิธีการดำเนินงานของเครื่องดนตรีนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการอันเป็นเครื่องช่วยให้กระบวนการคิดนั้น มีความสัมฤทธิ์ผลและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของเพลงมากที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 7 ประการดังนี้

1. ต้องรักษาเสียงตกในทำนองหลักไว้

การประดิษฐ์ทำนองสำหรับเครื่องดนตรีต่างๆ เป็นที่ทราบกันว่าจะยึดเอาทำนองหลักเป็นหลักในการคิด ด้วยท่วงทำนองหลักนั้น มีเสียงของทำนองอันเป็นโครงสร้างสำคัญที่สุด ซึ่งผู้บรรเลงแต่ละเครื่องมือต้องบรรเลงร่วมกันตามกรอบของท่วงทำนองที่เรียกว่า เสียงตกหรือลูกตก

2. ต้องดำเนินทำนองให้กลมกลืนกับทำนองหลัก

ในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีต่างๆ นั้น ประการสำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ ต้องสร้างความกลมกลืนให้เกิดระหว่างทำนองที่ตกแต่งแล้วกับทำนองหลัก และระหว่างที่ทำนองที่ตกแต่งแล้วของเครื่องดนตรีชิ้นหนึ่งกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นในวง

ทิศทางของเสียงในประโยคของทำนองหลักก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บรรเลงทำนองต้องสังเกต เพื่อที่จะได้เลือกสรรทำนองตกแต่งให้มีทิศทางของเสียงไปในทางเดียวกัน กล่าวคือหากทิศทางของเสียงในประโยคทำนองหลักมีลักษณะเรียงเสียงขึ้นจากต่ำไปหาสูง ทำนองที่บรรเลงก็ต้องดำเนินไปในทิศทางจากต่ำไปสูง จึงจะมีความกลมกลืนมากที่สุด

3. ต้องดำเนินทำนองให้สัมผัส

ทำนองของเพลงไทยนั้น ก็เปรียบได้กับบทหรือกรองของภาษาไทย ซึ่งบทหรือกรองที่ดีย่อมมีความสละสลวยในการเรียบเรียงถ้อยคำและต้องมีสัมผัสนอกสัมผัสใน สร้างความไพเราะให้เกิดขึ้นในบทกวี

การสัมผัสของท่วงทำนองสามารถสร้างให้มีขึ้นได้ ทั้งการสัมผัสในประโยคและสัมผัสนอกประโยค

4. ต้องดำเนินทำนองให้เหมาะสมกับเพลง

ลักษณะของเพลงไทยนั้นมีหลายประเภท เช่น เพลงทางพื้น เพลงทางกรอ เพลงฉิ่ง เพลงหน้าพาทย์ เป็นต้น ดังนั้น การดำเนินที่ทำนองสำหรับเครื่องดนตรี จึงต้องคำนึงถึงลักษณะของเพลงต่างๆ และต้องมีความเข้าใจโดยถ่องแท้ เพราะเพลงแต่ละประเภทนั้น มีลักษณะของทำนองหลักที่แตกต่างกันออกไปผู้ฝึกปฏิบัติจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีดำเนินทำนองให้สอดคล้องกับบทเพลงต่างๆ ซึ่งต้องใช้เวลาในการศึกษาอีกระยะหนึ่ง พร้อมกับต้องผ่านกระบวนการฝึกตามขั้นตอน หากมีการลองฝึกลองถูกด้วยตนเองจะช่วยให้มีความเข้าใจได้ดีอีกแนวทางหนึ่ง

5. หลีกเลี่ยงการดำเนินทำนองซ้ำๆ

ข้อสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีนั้น คือ การดำเนินทำนองซ้ำๆ กัน ทั้งนี้ไม่ว่าทำนองหลักจะดีซ้ำไปซ้ำมาในประโยคใดประโยคหนึ่งหลายครั้ง การดำเนินทำนองซ้ำๆ

เครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ ต้องพยายามคิดหาหนทางในการบรรเลงให้หลีกเลี่ยงการซ้ำไปซ้ำมาเช่นทวนหลัก ทั้งนี้ต้องอาศัยความชำนาญ ในการปฏิบัติและประสบการณ์สั่งสมมากพอสมควร ผู้ที่ปฏิบัติใหม่มันจะประสบปัญหาเช่นนี้อยู่เสมอ วิธีหลีกเลี่ยงก็คือต้องหมั่นทดลองคิดทำนองจากทำนองหลักเดียวกันให้สามารถบรรเลงเป็นทำนองคบแต่งได้หลายๆ ทำนองเพื่อสะดวกในการหยิบไปใช้ หากเกิดอุปสรรคในกรณีต่างๆ

6. ต้องมีท่วงทีในการดำเนินทำนอง

ท่วงทีในที่นี้หมายถึง ท่วงทีของทำนองเพลง เช่น ท่วงทีของทำนองเพลงในการขึ้นต้นและลงท้าย การดำเนินทำนองเพลงในช่วงดังกล่าว ต้องมีการเรียบเรียงให้เหมาะสมต้องมีท่วงทีที่น่าฟัง มิใช่การบรรเลงเป็นทำนองเพลงเก็บตามทำนองของเครื่องดนตรีนั้นๆ เท่านั้น แต่ต้องมีลีลาการบรรเลง โดยปรุงแต่งท่วงทำนองเก็บนั้นให้เหมาะสม

7. เลือกดำเนินทำนองให้เหมาะสมกับกำลังของตน

เนื่องจากทำนองหลัก 1 ประโยค สามารถดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีอื่นๆ ได้หลากหลายทางต่อเครื่องดนตรี 1 ชิ้น ซึ่งทำนองต่างๆ นั้น ย่อมมีความสละสลวยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสามารถทางภูมิปัญญาของผู้บรรเลง แต่การนำไปใช้จริงนั้นจะมีบางท่วงทำนองที่ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงได้อย่างถนัดที่สุดและใช้กำลังไม่มากเกินไป ดังนั้น การพิจารณาเลือกทำนองที่จะนำมาบรรเลงให้เหมาะสมแก่ความถนัดและกำลังตนนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในโอกาสที่มีแนวในการบรรเลงสูง คือ บรรเลงเร็วมากจนกระทั่งผู้บรรเลงมีกำลังเหลือที่จะประคองไปสู่ตอนจบน้อยเต็มที กรณีผู้บรรเลงสามารถเลือกทำนองที่ตนเองถนัดและกำลังที่บรรเลงน้อยที่สุดออกมาใช้ได้ เพื่อช่วยประคองให้สามารถอ้อมกำลังบรรเลงไปจนจบเพลงได้โดยเรียบร้อย

ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 36) ได้อธิบายทำนองหลักและการแปรทำนอง ไว้ดังนี้ คนตรีไทยมีลักษณะพิเศษในการประดับตกแต่งทำนองเพลงให้งดงาม คล้ายกับลายไทยที่มีการวางโครงสร้างของลวดลายไว้เป็นหลักแล้วจึงใช้เส้นลักษณะต่างๆ เช่น เส้นโค้ง เส้นขด ฆ้องหนักและเบาเขียนเป็นลวดลายประกอบ โดยกลายเป็นรายละเอียดแยกออกไป แต่ก็ยังคงแนวโครงสร้างหลักไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ในทางดนตรี ฆ้องวงใหญ่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างลวดลาย โดยวางโครงสร้างไปตามข้อกำหนดของหน้าทับ มีจิ่ง กรับ และโหม่งคอยกำกับให้เข้าสู่ประโยค ส่วนระนาดเอก ฆ้องเล็ก ซอด้วง ซออู้ ก็วลดลวดลายประดับประดาไปตามทางของแต่ละเครื่องมือ ระนาดทุ้มมีหน้าที่ทำให้ลวดลายมีชีวิตชีวาด้วยลีลาที่โลดโผนอย่างมีอารมณ์ขัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะขาดเสียมิได้ในศิลปกรรมไทย ในขณะที่ขลุ่ยบรรเลงหวานแหว่ในลีลาที่โหยหวาน เปรียบเสมือนเส้นกระหนกอันอ่อนช้อยในลายเครือเถา ประกอบกับการจัดหยอกล้อของฉาบเล็กก็ยังทำให้อารมณ์เพลงสมบูรณ์แบบ ลักษณะการดำเนินทำนองหลักของฆ้องวงใหญ่นี้เรียกว่า การประสานสำนวนทำนอง (Idiomatic Heterophony) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญยิ่งของคนตรีไทย ถ้าขาด

สิ่งนี้เสียแล้วไซ้ คนตรีไทยก็ไม่เป็นรส ทางของฆ้องวงใหญ่เรียกว่าทำนองหลัก (Principle Melody) และการทำทางของเครื่องดนตรีอื่นๆ เรียกว่าการแปรทำนอง (Variations)

ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ (2542: 432) ได้กล่าวถึงเพลงสารธิในสารานุกรมเพลงไทย ไว้ว่า เพลงสารธิ สองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา ประเภทหน้าทับปรบไก่ เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อน 1 และท่อน 2 มี 4 จังหวะ ท่อน 3 มี 5 จังหวะ รวมอยู่ในเพลงซ้ำเรื่องสารธิ เป็นเพลงทำนองเดียวกับเพลงสารธิจักรถ ในการร้องประกอบการแสดงละครนิยมใช้สองท่อนแรก เพลงนี้มีความหมายไปในทางความสุขและความรัก ในราวต้นรัชกาลที่ 3 พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น ต่อมานักดนตรีไม่ทราบนามแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว ครอบเป็นเพลงเถา นอกจากนี้ เพลงสารธิยังมีการทำเป็นทางเดี่ยวหลายทางด้วยกันคือ 1.ทางเดี่ยว อัตราชั้นเดียว พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งสำหรับเดี่ยวवादฝีมือ 2.ทางเดี่ยว อัตราสามชั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นทางเดี่ยวปี่คลาริเน็ต (ไม่ทราบปีที่ทรงพระนิพนธ์) เพลงนี้ต่อประทานให้พันตรีหลวงประสานดุริยศัพท์ (สุทธิ ศรีชยา) และทรงพระนิพนธ์เป็นทางเดี่ยวซอสามสายต่อประทานให้นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล ณ ตำแหน่งประทับแรมจังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2475 นอกจากนี้ได้กล่าวถึง เพลงสารธิจักรถไว้ว่า เพลงสารธิจักรถสองชั้น ทำนองเก่า มีลีลาและทำนองเพลงเรียบๆ เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อน 1 กับท่อน 2 ใน ช่วงต้นกับช่วงท้ายมีลักษณะลีลาเลียนทำนองกัน แต่ท่อน 3 มีประโยคต้นซ้ำ 2 ครั้ง ตอนหลังจึงดำเนินตามทำนองของท่อน 2 เพลงนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงสารธิ โบราณจารย์นำเพลงสารธิหรือเพลงสารธิจักรถนี้ไปบรรจุไว้ในเพลงซ้ำเรื่องสารธิ

ราชบัณฑิตยสถาน (2549: 329) ได้อธิบายประวัติเพลงสารธิไว้ดังนี้ เพลงสารธิ อัตราจังหวะ 2 ชั้น ของเก่า ประเภทหน้าทับปรบไก่ มี 3 ท่อน ท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 มีท่อนละ 4 จังหวะ ท่อนที่ 3 มี 5 จังหวะ เดิมมีชื่อเต็มว่า “เพลงสารธิจักรถ” อยู่ในเพลงเรื่องเพลงซ้ำเป็นเพลง 3 ท่อน แต่เวลานำมาใช้เป็นเพลงร้องในละคร มักใช้เพียง 2 ท่อนแรก พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) หรือครูมีแขก ได้นำเพลงนี้มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตรา 3 ชั้น ในราวปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังได้นำมาทำเป็นเพลงสำหรับเดี่ยวเครื่องดนตรีवादฝีมืออีกเพลงหนึ่ง แพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาถึงสมัยที่นิยมบรรเลงเพลงเถา จึงมีผู้ตัดลงเป็นชั้นเดียวให้ครบเป็นเพลงเถา

บทร้อง เพลงสารธิ เถา

3 ชั้น น้อยหรือวาจาช่างน่ารัก
ปี่จะกลืนขึ้นใจในวาที
แม่นชายใดได้อยู่คู่ครอง
พี่จะอยู่รักไม่แรงชม

เสนานักน้ำคำร้ายเสียศีล
เสียคายแต่ไม่มีคู่กรรมย์
จะแนบน้องเชยชิดสนิทสนม
มิใช่ลมลวงน้องให้หมองใจ

2 ชั้น อย่าว่าแต่เจ้าขาอยู่สิบห้า ถึงห้าซังพีกี่หามาช่วยได้
บุญหลังได้สร้างมาปางใด บังเอิญให้จำเพาะพบประสบนาง
ว่าพลางอิงแอบแนบชิด ปลื้มจิตอย่าสะเทือนเมินหมาง

ชั้นเดียว แก่ห่อเงินมอบแล้วปลอบนาง อย่าระคายเคืองใจได้เอ็นดู
ครานั้นนางแก้วกิริยา เมินหน้าซ่อนชลหกลบอยู่
บัดป้องมิให้ต้องเข้าชมชู รู้แล้วว่ารักกว่าปราณี

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คาริน พรหมอ่อน (2548: 26) ได้อธิบายสรุปได้ว่า เดี่ยว เป็นวิธีการบรรเลงอย่างหนึ่งที่ใช้เครื่องดนตรีจำพวกดำเนินทำนอง เช่น ระนาด ฆ้อง จะเข้ ซอ บรรเลงเพลงชั้นเดียว การบรรเลงเครื่องดำเนินทำนองเพียงคนเดียวที่เรียกว่า “เดี่ยว” นี้ อาจมีเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง โทน รำมะนา กลองสองหน้า หรือ กลองแขก บรรเลงไปด้วยก็ได้ การบรรเลงเดี่ยวอาจบรรเลงตลอดทั้งเพลงหรือแทรกอยู่ในเพลงใดเพลงหนึ่งเป็นบางตอนก็ได้ การบรรเลงเดี่ยว มีความประสงค์อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่ออวดทาง คือ วิธีทำเน้นทำนองของเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ
2. เพื่ออวดความแม่นยำ
3. เพื่ออวดฝีมือ

นอกจากนี้ วรุณี เข้มเพ็ชร (2546: 13) ได้อธิบายรูปแบบการบรรเลงดังนี้ การบรรเลงดนตรีไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. การบรรเลงคนเดียว หมายถึง การบรรเลงเพียงผู้เดียวจะเป็นเพลงประเภทใดก็ได้ ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรเลงเพื่อให้เกิดความชำนาญและความแม่นยำในเพลงที่บรรเลง
2. การบรรเลงเพลงเดี่ยว หมายถึง การบรรเลงเพลงที่มีความวิจิตรพิสดาร โดดโพน มากกว่าปกติ โดยมีเครื่องหนึ่งและหนึ่งเป็นผู้บรรเลงประกอบจังหวะจะใช้อวด 3 อย่างคือ อวดทาง อวดความแม่นยำ อวดความสามารถของผู้บรรเลง
3. การบรรเลงร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การบรรเลงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันหรือต่างกันได้

วิทยา ศรีผ่อง (2541: 84-85) ได้ให้คำจำกัดความของเพลงเดี่ยวไว้ว่า เพลงเดี่ยวนั้นเป็นเพลงที่ต้องใช้ขีดความสามารถระดับสูง ผู้บรรเลงต้องมีพลังกำลังเพียงพอประกอบกับต้องใช้สติปัญญาและปฏิภาณไหวพริบมากเป็นพิเศษ เนื่องด้วยเป็นเพลงที่ใช้ประกวดประชันกันตั้งแต่โบราณ สามารถเรียกได้ว่าเป็นเพลงที่ใช้ “อวดฝีมือ” ของผู้บรรเลงได้ดี ทั้งนี้ประกอบที่ว่าด้วยคุณลักษณะของความเป็นเพลงเดี่ยว สามารถพิจารณา ได้ดังนี้

1. เป็นเพลงที่มีเนื้อหาซับซ้อนมาก
2. เป็นเพลงที่มีรายละเอียดมาก
3. เป็นเพลงที่ใช้เทคนิคในการบรรเลงมาก
4. เป็นเพลงที่มีความยาวมาก (เพลงเดี่ยวกราวใน)
5. เป็นเพลงที่ใช้ขีดความสามารถสูง
6. เป็นเพลงที่ผู้บรรเลงต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ ความเฉลียวฉลาดในการบรรเลงสูง
7. เป็นเพลงที่ใช้หลักวิชาการบรรเลงประเภทเดี่ยวสูง
8. เป็นเพลงที่ผู้บรรเลงต้องใช้สมาธิ ความจำ ความอดทน ความแม่นยำสูง
9. เป็นเพลงที่ผู้ประพันธ์ทางเดี่ยวใช้สติปัญญาในการประดิษฐ์ทางเดี่ยวสูง
10. เป็นเพลงที่ผู้บรรเลงต้องรู้จักหลักสุนทรียศาสตร์ในการบรรเลงทางเดี่ยวสูง
11. เป็นเพลงที่ผู้บรรเลงต้องใช้พลังกำลังมาก
12. เป็นเพลงที่มีความยากลำบากในการบรรเลงมาก

ในขณะที่ บุญช่วย โสวัตร (2531: 16) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวไว้ในบทความเรื่อง ลักษณะพิเศษของเพลงเดี่ยว ดังนี้ “เพลงเดี่ยวนั้น เป็นเพลงที่มีลักษณะพิเศษ เป็นเพลงที่ต้องการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ทั้งในทางปัญญา ความสามารถ อันเป็นสิ่งสำคัญที่รวม 10 ประการดังต่อไปนี้

1. ความจำเป็นเลิศ
2. ความพิสดารในเชิงสำนวนกลองเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประดิษฐ์ไว้
3. สมรรถภาพในการบังคับเครื่องดนตรีของนักดนตรีผู้บรรเลง
4. สมรรถภาพในการบังคับเสียงของเครื่องดนตรี
5. สมรรถภาพในการใช้พลังงานเหมาะสมหรือความคงทนแห่งกำลัง
6. สมรรถภาพในการใช้สมาธิเข้าควบคุมการบรรเลง
7. ความพิเศษในการสอดใส่อารมณ์
8. ความเป็นเลิศในการใช้สติปัญญาในเชิงประประพันธ์เพลง

9. สมรรถภาพในการใช้ความเร็ว (ไหว)

10. สมรรถภาพในการบูรณาการความสามารถพิเศษเข้าด้วยกัน (ความคล่องตัว)

ปัจจัยทั้ง 10 ประการนี้ จะเห็นได้ว่าเพลงที่ใช้เดี่ยวแสดงฝีมือนั้นจะต้องมีการเลือกเฟ้นทั้งเพลงที่จะบรรเลงและบุคคลที่จะนำมาบรรเลงทั้ง 10 ประการนี้ เป็นปัจจัยเหตุแห่งการนำมาพิจารณาเลือกเพลงที่จะนำมาสร้างชิ้นเป็นเพลงเดี่ยว ซึ่งโดยทั่วไปพิจารณาเพลงที่มีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. เป็นเพลงที่มีสำนวนซ้ำกันมากๆ
2. เพลงที่มีปัญหาต่อการดำเนินสำนวนกลอน
3. เพลงที่มีการปรับเปลี่ยนระดับเสียงในตัว
4. เพลงที่มีความยาวมากๆ
5. เพลงที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถในการเข้า-ออกของจังหวะ

จากลักษณะพิเศษต่างๆ ทั้ง 5 ประการนี้ ในที่สุด โบราณจารย์ก็ได้วางรูปแบบแผน สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. เพลงเดี่ยวที่แสดงความสามารถในเชิงสำนวนกลอน เช่น เพลงพญาโศก แขกมอญ สารถีนกขมื่น อาเสียบ และเพลงต่อขลุ่ย เป็นต้น
2. กลุ่มที่แสดงสมรรถภาพในด้านความคล่องแคล่ว ได้แก่ เพลงลาวแพน เพลงจินจิมใหญ่ เป็นต้น
3. กลุ่มที่ใช้สามารถของการเป็นผู้ที่แม่นในจังหวะ ได้แก่ เพลงที่ใช้อิสรภาพในการดำเนินทำนอง ที่มีส่วนที่ไม่อยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะและอยู่อำนาจของการควบคุมจังหวะ เช่น เพลงเชิดนอก เพลงกราวโน เพลงทยอยเดี่ยว เป็นต้น
4. กลุ่มที่ใช้ความสามารถในเชิงอดทน ได้แก่ เพลงที่มีลูกโยนมากๆ เป็นเพลงที่มีความยาวมาก เช่น เพลงกราวโนเถา เป็นต้น”

นอกจากนี้ อูมาพร เปลียนสมัย (2549: 19) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงเดี่ยวนั้น เป็นเพลงที่มีรูปแบบ โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นเพลงเดี่ยวโดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะของการบรรเลง 2 แบบ แบบหนึ่งบรรเลงเป็นทางหวานหรือที่เรียกว่าทางโอด และอีกแบบหนึ่งบรรเลงเป็นทางเก็บ หรือที่เรียกว่าทางพัน ซึ่งโดยปกติแล้วเวลาที่บรรเลงเพลงไทยนั้นจะบรรเลงสองเที่ยว เช่น เพลงหนึ่งมี 2 ท่อน ก็บรรเลงท่อนละ 2 เที่ยว ซึ่งในแต่ละท่อนและแต่ละเที่ยวนั้น เที่ยวแรกจะดำเนินทำนองเป็นทางหวานหรือทางโอด และเที่ยวที่ 2 จะดำเนินทำนองในลักษณะทางเก็บหรือทางพัน ซึ่งในบรรดาเพลงไทยนั้น ตัวอย่างเช่น เพลง แยกมอญ เพลงนกขมื่น เป็นต้น จะพบว่าทำนองเพลงในส่วนสุดท้ายท่อนเพลงแต่ละท่อนมีทำนองหลักที่เหมือนกัน ในการประดิษฐ์ทำนองสำหรับการบรรเลงเพลงเดี่ยวในลักษณะนี้ ผู้ประดิษฐ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้สติปัญญาในเชิงประพันธ์เพลง พลิกแพลง การประดิษฐ์ทำนองในส่วนที่ทำนองหลักเหมือนกัน มีการบรรเลงเป็นเพลงเดี่ยวที่แตกต่างกันไม่ซ้ำกันในแต่ละท่อน ทั้งนี้

พบว่าส่วนมากจะเป็นเพลงเดี่ยวที่ตกแต่งทำนองขึ้นสำหรับเครื่องดนตรีที่สามารถทำเสียงได้ยาวต่อเนื่อง เช่น ซอด้วง ซออู้ ขลุ่ยเพียงออ และไม่เป็นเช่นนี้ทุกเพลงเพราะพบว่าบางเพลง อาทิ เพลงเดี่ยวกราวใน สำหรับซอด้วง ซออู้ ขลุ่ยเพียงออ นั้นไม่มีการตกแต่งทำนองให้มีทางหวานในรอบแรกและทางเก็บในรอบสอง ส่วนผู้บรรเลงเพลงเดี่ยวก็ต้องเป็นผู้มีความจำดี สามารถจดจำทำนองและเรียบเรียงทำนองของแต่ละท่อนที่มีความแตกต่างกันได้ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเพลงเดี่ยวนั้น เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความสามารถของผู้ประคิษฐ์ทำนองและความสามารถในการบรรเลงของผู้บรรเลง การเลือกเพลงจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งการพิจารณาในการเลือกเพลงที่จะนำมาประคิษฐ์ทำนองให้เป็นเพลงเดี่ยวนั้น ควรพิจารณาเลือกเพลงที่มีลักษณะดังนี้

1. เป็นเพลงที่มีสำนวนซ้ำกันมากๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความสามารถดังตัวอย่างกาประคิษฐ์ทำนองเดี่ยวเพลงมอญ ซึ่งเป็นการแสดงความสามารถทั้งผู้ประคิษฐ์ทำนองและผู้บรรเลง
2. เพลงที่มีปัญหาต่อการดำเนินสำนวนกลอน ซึ่งในการที่จะนำเพลงลักษณะนี้มาประคิษฐ์ให้เป็นเพลงเดี่ยวนั้น ผู้ประคิษฐ์ต้องใช้ความสามารถอย่างสูง ในการคิดหาสำนวนกลอนที่ไพเราะให้เข้ากับชนิดของเครื่องดนตรีที่จะใช้บรรเลงเดี่ยว
3. เพลงที่มีการปรับเปลี่ยนระดับเสียงในตัว
4. เพลงที่มีความยาวมากๆ
5. เพลงที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถในการเข้า – ออกของจังหวะหน้าทับ

จากการพิจารณาเลือกเพลงเดี่ยวนั้น จะพบว่าในเพลงเดี่ยวเป็นเพลงที่ต้องใช้ความสามารถอย่างสูงทั้งในส่วนการประคิษฐ์ ตกแต่งให้เป็นเพลงเดี่ยว โดยมีทำนองเพลงที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีจะใช้บรรเลงเดี่ยว และในส่วนของผู้ที่จะบรรเลงก็เป็นผู้ที่มีฝีมืออย่างมากในการบรรเลง เนื่องมาจากลักษณะพิเศษของเพลงไทยประเภทเพลงเดี่ยวนี้อย่างซึ่งทางโบราณจารย์ก็ได้วางรูปแบบของเพลงเดี่ยวเพลงที่ต้องใช้ความสามารถสูงทั้งผู้ประคิษฐ์และผู้บรรเลงไว้เป็นแบบแผนซึ่งจำได้ออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ

1. เพลงเดี่ยวที่แสดงความสามารถในเชิงสำนวนกลอน เช่น เพลงพญาโศก เพลงแขกมอญ เพลงสารถิ เพลงนกขมิ้น เพลงอาเสียบ และเพลงต่ออรูป เป็นต้น
2. กลุ่มที่แสดงสมรรถภาพในด้านความคล่องแคล่วอย่างสามารถได้แก่ เพลงลาวแพน เพลงจินจิมใหญ่
3. กลุ่มที่ใช้ความสามารถของการเป็นผู้ที่แม่นในจังหวะได้แก่ เพลงที่ใช้อิสรภาพในการดำเนินทำนอง ที่มีส่วนที่ไม่อยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะและอยู่อำนาจของการควบคุมจังหวะ เช่น เพลงเชิดนอก เพลงกราวใน เพลงทยอยเดี่ยว เป็นต้น
4. กลุ่มที่ใช้ความสามารถในเชิงอดทน ได้แก่ เพลงที่มีลูกโยนมากๆเป็นเพลงที่มีความยาวมาก เช่น เพลงกราวใน เถา เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงเดิวนั้น เป็นเพลงที่ทำทายความสามารถซึ่งไม่เพียงแต่ความสามารถของผู้ประพันธ์หรือผู้แต่งทางให้เป็นการนองเดียวเท่านั้น แต่ยังทำทายความสามารถของผู้ที่จะมาบรรเลงเดิวยอีกด้วย สำหรับผู้ที่คิดริเริ่มทำทานองเดิวยขึ้นในวงดนตรีไทย จากหลักฐานที่ปรากฏอยู่นั้นก็น่าจะได้แก่ พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ครุยางกูร) หรือครุมีแขก ที่คิดทางเดิวยี่ในเพลงทยอยเดิวยขึ้นซึ่งถ้าเป็นไปตามหลักฐานที่ปรากฏนั้นก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า “เพลงเดิวย” น่าจะเริ่มเกิดขึ้นในราวสมัยรัชกาลที่ 4

คล้ายคลึงกันกับ บุญเชิด พิณพาทย์ (2540: 6) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการบรรเลงเพลงเดิวยว่ามี 3 ประการ ดังนี้

1. แสดงทานองเพลงที่ครูได้ดัดแปลงขึ้นไว้อย่างไพเราะและวิจิตร สมที่จะบรรเลงอวดได้
2. แสดงว่าผู้บรรเลงมีความแม่นยำ จดจำทานอง เม็ดพรายและวิธีการที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้นั้นอย่างถ่องถ้วนทุกประการ
3. แสดงว่าผู้บรรเลงมีความสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ ได้ตามครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้ไม่ว่าจะโศกโศนพลิกเพลงเพียงใดก็สามารถทำได้ถูกต้องคล่องแคล่วไม่มีบกพร่อง

อุมาพร เปลียนสมัย (2549: 15) ได้อธิบายโอกาสและความเหมาะสมในการบรรเลงเพลงเดิวยได้ว่า การบรรเลงเพลงเดิวยนั้นเป็นการบรรเลงที่อวดฝีมือ และเป็นการแสดงออกซึ่งความสามารถของการบรรเลงและผู้ประพันธ์เพลงเดิวยสำหรับการบรรเลงเดิวยและเป็นที่ตระหนักดีว่า นักดนตรีไทยทุกคนนั้นมีฝีมือในการบรรเลงที่แตกต่างกันไปตามการฝึกหัดและประสบการณ์ การบรรเลงเดิวยนั้นเป็นการบรรเลงที่ต้องใช้ฝีมือและความสามารถในการบรรเลงค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเชื่อว่านักดนตรีไทยทุกคนจะสามารถบรรเลงเดิวยได้และในการที่จะบรรเลงเดิวยนั้นต้องมีโอกาสและความเหมาะสมในการบรรเลง ดังนั้นด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นการบรรเลงเพื่ออวดทาง อวดฝีมือ อวดความสามารถ ซึ่งหากบรรเลงเพราะอยากบรรเลง ไม่รู้กาล ไม่รู้เวลาในการบรรเลงแล้ว อาจทำให้ผู้ที่ได้ฟังหรือนักดนตรีไทยด้วยกันมีความรู้สึกไม่ดีต่อกัน

ในเรื่องเพลงสารถิ นิธยา ฐิตสมัย (2552: 131) ได้ศึกษาองค์ความรู้และบริบทเพลงสารถิ ในการศึกษาเพลงสารถิ ไว้ดังนี้ เพลงสารถิ 2 ชั้น เป็นเพลงเก่าที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นเพลงประเภทปรบไถ่ มี 3 ท่อนและได้มีผู้นำเอาไปผูกรวมอยู่กับเพลงเรื่องประเภทเพลงซ้ำชื่อว่า “เพลงซ้ำเรื่องสารถิ” ต่อมาราวๆ สมัยรัชกาลที่ 3 พระประดิษฐ์ไพเราะ (ครุมีแขก ได้นำเพลงสารถิ 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น ทั้ง 3 ท่อนแล้วใช้ส่งเสภา ต่อมาได้มีผู้นำเอาเพลงสารถิ 3 ชั้น ไปประดิษฐ์เป็นทางเดิวยสำหรับการบรรเลงอวดฝีมือกัน เช่น ปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฯลฯ หลังจากนั้นได้มีผู้นำเอาไปประดิษฐ์เป็นทางเดิวยให้ครบเป็นเดิวยด้วยเช่นกัน และนอกจากนั้นครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศลได้นำเอาเพลงสารถิ 2 ชั้น ไปทำทางเปลี่ยนเป็นสำเนียงมอญชื่อว่า “เพลงสารถิมอญ” และต่อมาได้มีผู้คิดค้นตัดทอนลงเป็นชั้นเดียวในสำเนียงมอญ เพื่อบรรเลงต่อกันเรียกเพลงเร็ว แต่ไม่ทราบนามผู้แต่ง

โดยใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญเท่านั้น จากการศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของเพลงสารถีสรุปได้ว่า มีผู้นำเอาเพลงสารถีไปวิวัฒนาการเป็นเพลงประเภทต่างๆ ดังนี้ 1. เพลงสารถี 2 ชั้น 2. เพลงซ้ำเรื่องสารถี 3. เพลงสารถี 3 ชั้น 4. เพลงเดี่ยวสารถี 3 ชั้น 5. เพลงสารถี เถา 6. เพลงเดี่ยวสารถี เถา และ 7. เพลงสารถี มอญ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้นทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ มีขั้นตอน วิธีการศึกษาค้นคว้า โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการงาน งานวิจัย หนังสือที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียงและการบันทึกภาพ นำข้อมูลที่ได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์ โดยเรียบเรียงเป็นการศึกษาในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราทางวิชาการ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ต่างๆ ในเรื่องการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิสามชั้นทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ จากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- 1.1 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.2 หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.3 ห้องสมุดคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 1.4 หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.5 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.6 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- 1.7 ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 1.8 ห้องสมุดดนตรีพุทธระหม่อมสิรินธร

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)
อาจารย์นิรมล ตระการผล	ผู้เชี่ยวชาญเครื่องสายไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์
อาจารย์ ดร.คุชฎี มีป้อม	หัวหน้าภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
อาจารย์จันทร์ เฟื่องฟู	ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์
อาจารย์ชัยรัตน์ วีระชัย	ครูชำนาญการ วิทยาลัยนาฏศิลป์
อาจารย์กรรชสา คนตรีเจริญ	ครู ค.ศ. 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
อาจารย์ชัยมงคล ศรีปิตเนตร	ครู ค.ศ.1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
อาจารย์นพดล ทองใบ	ครู โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา

อาจารย์สุวิวรรณ ลิ้มปะชัย

อาจารย์วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อาจารย์ฐกฤต สุกฤตดิไกร

อาจารย์คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3. ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ที่บรรเลงโดย
ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ จากงานบันทึกเสียงของอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ เป็นข้อมูล
ในการศึกษา

2. ขั้นศึกษาและจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียบเรียงข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ ตามลำดับเนื้อหา ตาม
จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากเอกสาร และจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักทำการ
ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน เน้นการศึกษากระบวนการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น
ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

1. ศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
 - 1.1 ประวัติครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
 - 1.2 ผลงานของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
 - 1.3 การถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
2. ศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ
 - 2.1 คีตลักษณ์และรูปแบบจังหวะ
 - 2.2 บันไดเสียงเพลงสารถิ
 - 2.3 วรรคเพลงและลูกตก
 - 2.4 ความสัมพันธ์ของเสียงลูกตก ทำนองหลักและการแปรทำนอง
 - 2.5 ลักษณะการดำเนินทำนอง
 - 2.6 กลวิธีการเดี่ยวซอด้วง

4. ขั้นสรุป อภิปราย และเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ และศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

1.1 ประวัติครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ.2541 นามเดิม “เต็ม” เป็นธิดาของนายเตียง ธนโกเศศและนางทองอุ้ ธนโกเศศ ครูเบญจรงค์เกิดเมื่อวันเสาร์ แรม 15 ค่ำ เดือน 10 ปีมะเมีย ตรงกับวันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2461 ที่บ้านในชุมชนวัดใหม่อมตรส ตำบลบางขุนพรหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอายุ 97 ปี

ภาพประกอบ 1 ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ที่มา: หนังสืออนุสรณ์วิทยาลัยนาฏศิลป์ ปี 2531.

ครูเบญจรงค์สมรสกับ เรือเอกชิต แฉ่งฉวี มีบุตรชาย 2 คน(เสียชีวิต)และธิดา 5 คนได้แก่ 1. นางกัลยา สืบคุณธรรม 2.นางปราณี ปิ่นทอง 3.น.ส.อุษา แฉ่งฉวี 4.นางชยานี พึ่งแย้ม 5.นางภัทรานิษฐ์ เรืองวัลย์ ปัจจุบันครูเบญจรงค์อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 437/377 บ้านแก้ววิลล่า ซอยจรัญสนิทวงศ์35 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

การศึกษาดนตรี

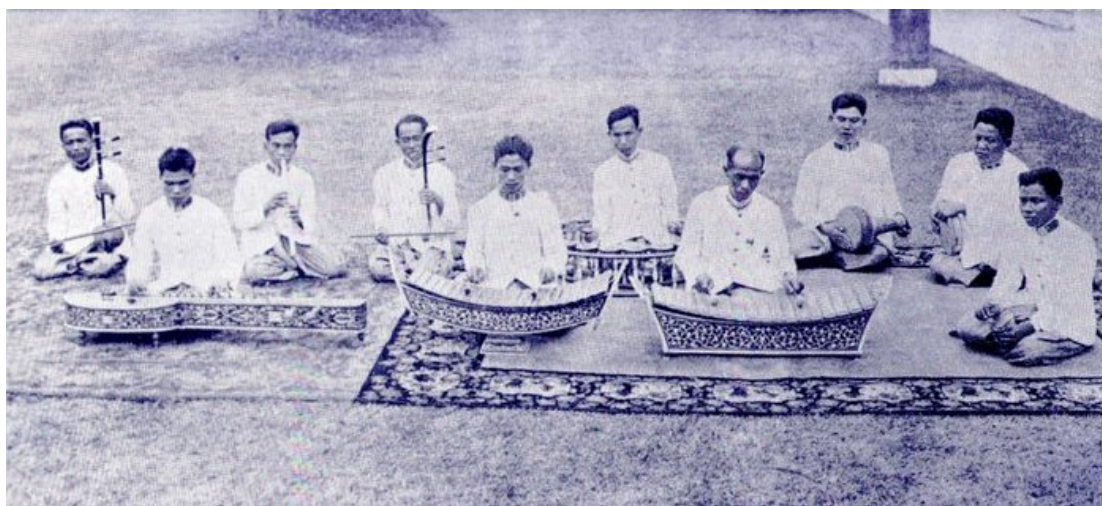
ครูเบญจรงค์ เริ่มเรียนหนังสือเบื้องต้นที่บ้านจนเข้าใจสามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งคุณพ่อของครูเบญจรงค์เป็นคนชอด้วงที่มีชื่อเสียงในสมัยรัชกาลที่ 6 และสมัยรัชกาลที่ 7 คิดเห็นว่าครูเบญจรงค์เป็นผู้หญิง ศึกษาเฉพาะวิชาดนตรีก็ที่จะสามารถประกอบเป็นอาชีพได้ จึงต้องการให้ครูเบญจรงค์ศึกษาเพียงวิชาดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ครูเบญจรงค์ได้ขออนุญาตคุณพ่อเรียนวิชาทั่วไปและดนตรีควบคู่กัน ซึ่งจะไม่ให้กระทบกับการเรียนดนตรี ครูเบญจรงค์จึงได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนพร้อมวิทยามูล จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครอบครัวของครูเบญจรงค์เป็นครอบครัวที่มีชื่อเสียงทางด้านเครื่องสายไทย นอกจากนี้ในบริเวณใกล้บ้านครูเบญจรงค์มีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงอาศัยอยู่ เช่น พระสรเพลงสรวง, หลวงไพเราะเสียงซอ, ครูละเมียด จิตตเสวี, ครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา

ภาพประกอบ 2 ครูเตียง ชนโกเศศ

ที่มา: สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง

ครูเบญจรงค์เริ่มเรียนดนตรีไทย ตั้งแต่อายุได้ 5 ขวบ โดยที่คุณพ่อของครูเบญจรงค์ได้ให้ครูเบญจรงค์เรียนชอด้วงกับครูไป่และครูปลั่ง วรรณเขจร ซึ่งครูทั้งสองท่านเดินทางจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเข้ามารับราชการ สังกัดกองปีพาทย์และโขนหลวง ต่อมามีการปรับเปลี่ยนระบบราชการจึงมาสังกัดที่กรมศิลปากร ครูเตียงได้ชักชวนให้ครูไป่และครูปลั่งมาอาศัยอยู่ที่บ้าน โดยขอให้สอนชอด้วงให้แก่ครูเบญจรงค์ด้วย ซึ่งครูไป่จะสอนเพลงเถาและเพลงทั่วไป ส่วนครูปลั่งจะสอนเพลงเดี่ยวต่างๆ

ภาพประกอบ 3 ครูปลั่ง วรรณเขจร สีซอู้, ครูไป่ วรรณเขจร สีซอด้าง

ที่มา: ดำนานเครื่องมโหรี ปี่พาทย์

ครูเบญจรงค์ได้เริ่มเรียนซอด้วงกับครูไป่ วรรณเขจร เพลงแรกที่ครูเรียนคือ โหมโรงไอยเรศ โดยครูเบญจรงค์ตื่นเช้าประมาณ 05.00 น. เพื่อทบทวนเพลงและต่อเพลงแล้วจึงออกไปโรงเรียน พอช่วงเย็นหลังกลับจากโรงเรียนทำการบ้านเสร็จ ครูก็ต้องมาต่อเพลงจนค่ำ ครูเบญจรงค์เรียนดนตรีและปฏิบัติฝึกซ้อมเช่นนี้เป็นประจำ ซึ่งในการเรียนดนตรี ครูต่อให้ทีละวรรค ทีละประโยค เล่นซ้ำไปมา พอเล่นได้ ครูก็ต่อเพิ่มให้ หลังจากนั้นครูเบญจรงค์ก็ได้ต่อเพลงต้นเพลงหนึ่ง เพลงจระเข้หางยาว เพลงเถา เพลงดับ และเพลงต่างๆ เป็นต้น ครูเบญจรงค์มีโอกาสได้ติดตามคุณพ่อไปบรรเลงในงานต่างๆ ทั้งการขับร้องและการบรรเลงดนตรี เมื่อเริ่มมีฝีมือจนถึงขั้นต่อเพลงเดี่ยว ครูเบญจรงค์ได้เริ่มต่อเพลงเดี่ยวซอด้วงกับครูปลั่ง วรรณเขจร เช่น เพลงนกขมิ้น สามชั้น เพลงพญาโศก สามชั้น เพลงแขกมอญ สามชั้น และเพลงกราวใน สองชั้น ซึ่งครูเบญจรงค์มีความสามารถในการเดี่ยวซอได้อย่างชำนาญ ครูเบญจรงค์ได้มีโอกาสเรียนเพลงทยอยเดียวกับหลวงประดิษฐไพเราะโดยครูเพียงได้นำไปฝากเรียน นอกจากเรียนซอด้วงกับครูปลั่งและครูไป่ วรรณเขจร ครูเบญจรงค์ได้ต่อเพลงเดี่ยวซอู้เพิ่มเติมกับหลวงไพเราะเสียงซอ ได้เรียนการร้องเพลงกับครูเชื้อ นักร้อง รวมทั้งครูเบญจรงค์ได้เรียนการขับร้องเพลงที่ใช้สำหรับการแสดงหุ่นกระบอกกับครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา ซึ่งเป็นผู้ที่ชื่อเสียงทางด้านการขับร้องเพลงหุ่นกระบอก ทำให้ครูเบญจรงค์มีความสามารถในการบรรเลงและการขับร้องเพลงในการแสดงหุ่นกระบอก ตลอดจนการแอวเคล้าซอได้อย่างไพเราะ ในรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครูเบญจรงค์ได้เปลี่ยนชื่อจาก “เดิม” มาเป็น “เบญจรงค์” ตามพระราชบัญญัติให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงชื่อตนเองให้เหมาะสมและได้ใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน

การทำงาน

ครูเบญจรงค์จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูเบญจรงค์ได้ไปบรรเลงดนตรีไทยในงานต่างๆ และได้พบกับครูชิต แฉ่งลวี ซึ่งได้แนะนำให้ครูเบญจรงค์ไปสอนและร่วมบรรเลงกับวงดนตรีไทย ของกรมที่ดิน ในสมัยนายเสริม ศาลิคุปต์ ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมที่ดิน ครูเบญจรงค์ได้เข้าทำงาน ที่กรมที่ดินเป็นแห่งแรก โดยทำงานที่แผนกอาคารเสตมป์ กรมที่ดินและสอนพิเศษดนตรีให้กับพนักงานของกรมที่ดิน ต่อมาเมื่อมีชื่อวงดนตรีว่าคณะเสริมมิตรบรรเลงในการควบคุมของนายเสริม ศาลิคุปต์ ในช่วงที่ทำงานครูเบญจรงค์บันทึกเสียงให้กับห้องอัดเสียงของคณะนวลน้อยและคณะเสริมมิตร ครูเบญจรงค์ทำงานที่กรมที่ดินได้ประมาณ 8 ปี จึงได้ย้ายมาทำงานที่องค์การเชื้อเพลิงเป็นระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 2 ปี ตามการชักชวนของนายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ซึ่งครูเบญจรงค์เป็นลูกจ้างรายวันและทำการสอนพิเศษดนตรีไทยให้กับวงดนตรีไทยขององค์การเชื้อเพลิงด้วย หลังจากนั้นนายเสริม ศาลิคุปต์ ได้ชักชวนครูเบญจรงค์ให้ย้ายเข้าทำงานที่ธนาคารออมสิน ครูเบญจรงค์ทำงานในตำแหน่งพนักงานแผนกสลากออมสินและฝึกสอนดนตรีให้พนักงานที่ธนาคารออมสินหลังเวลาทำงาน ซึ่ง ครูเบญจรงค์ได้ทำงานที่ธนาคารออมสินรวมทั้งสิ้น 20 ปี จนเกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ.2522

ครูเบญจรงค์เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเล่นซอด้วงเป็นเลิศ ครูได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ถวายการสอนซอด้วงแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทรงสมัครเป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและที่ตำหนักปลายเนิน ซึ่งนับได้ว่าเป็นความภาคภูมิใจสูงสุดในชีวิต ครูเบญจรงค์เป็นผู้ที่มีความรักในวิชาชีพครู โดยปกติครูเบญจรงค์จะตื่นตั้งแต่เช้า เพื่อเดินทางจากบ้านมาสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์บริเวณเชิงสะพานปิ่นเกล้า หลังจากที่ครูเบญจรงค์รับประทานอาหารเช้าที่โรงอาหารภายในวิทยาลัยเสร็จแล้ว ครูเบญจรงค์ก็จะมาซ้อมเพลงเดี่ยวที่ห้องเครื่องสายไทยบริเวณข้างอาคารอำนวยการ ถึงเวลาประมาณ 8.30 น. ครูเบญจรงค์จะเริ่มการสอนให้ทั้งนักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์และนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยนักเรียนและนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะเรียกครูเบญจรงค์ว่าแม่ เพื่อเป็นการยกย่องและให้เกียรติครู ในวิธีการสอนของครูเบญจรงค์ ครูเบญจรงค์จะต่อเพลงให้ทีละประโยคและให้คำแนะนำในการบรรเลง สั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตา นอกจากนี้ครูเบญจรงค์จะปลูกฝังจริยธรรม ตลอดจนคำสอนและเรื่องราวต่างในชีวิตของครูให้กับลูกศิษย์ ซึ่งนับได้ว่าครูเบญจรงค์เป็นปูชนียบุคคลทางด้านดนตรีไทยที่เป็นตัวอย่างแก่นุชนรุ่นหลัง ได้อุทิศชีวิตเพื่ออนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาทางดนตรี ครูเบญจรงค์ได้รับการพิจารณาและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง(ดนตรีไทย) ประจำปีพุทธศักราช 2541

1.2 ผลงานของครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ ได้รับเชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการร่วมบรรเลงดนตรีไทยในรายการต่างๆ เช่น เดี่ยวซออุ้เพลงนกขมิ้น สามชั้น ใน

รายการดนตรีไทยพรรณนา, เดี่ยวซอด้วงเพลงกราวในงานเชิดชูเกียรติ 120 ปี หลวงประดิษฐไพเราะ ณ โรงละครแห่งชาติ, การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ไทย วิทยุศิลปปิ่นปักสยาม ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้คิดประดิษฐ์ทางเดี่ยวเพลงต่างๆ โดยนำ เพลงสามชั้นและเพลงเถาประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเป็นทางเดี่ยวไว้อวดฝีมือ สำหรับซอด้วงและซออู้ เช่น เพลง ต้นเพลงถึง , เพลงจะเข้หางยาว สามชั้น, เพลงดวงพระธาตุ สามชั้น, เพลงสารถิ สามชั้น, เพลงสารถิเถา, เพลงแขกมอญบางช้างเถา, เพลงทองย่อนเถา ซึ่งครูเบญจรงค์ได้ร่วมบันทึกเสียงให้กับห้องบันทึกเสียงต่างๆ เช่น คณะเสริมมิตรบรรเลง, คณะนวลน้อย, คณะเสริมมิตร, บันทึกแผ่นเสียงตรากระต่ายของห้าง ด.เจ็กชวน, บันทึกแผ่นเสียงตรงมงกุฏของห้างแผ่นเสียงคาเซย์, คณะบางขุนพรหมได้, วงปียมิตร, วงสิทธิการของครูประสิทธิ์ ถาวร ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมเพลงเดี่ยวสำหรับซอด้วงและซออู้ ที่ครูเบญจรงค์ได้ประดิษฐ์ขึ้นและบันทึกโน้ตเพลงเดี่ยวดังนี้

เพลงต้นเพลงถึง สามชั้น (ทางซอด้วง)

ท่อน 1 (ทางหวาน)

----	---ฟ	- ฆ - ร	ซปร ฟ - ฆ	----	---ล	- ด - ซ	ลช ล - ด
----	---ค	---ร	มร ค - ร	---ฆ	ฟฆล ฆ - ม	- ฆ - ม	ซมร ร - ม
รค --	---ฟ	- ฆ - ร	ซปร ฟ - ฆ	----	---ล	- ด - ซ	คิล - ค
----	---ล	คชฟ ฆล	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ล	ค ล ซ ฟ
-- ฟฆล	---ฆ	ล ฆ - ฟ	---ร	- ซ - ล	- ค - ร	-- ล ฆ ฟ	ร ฟ - ฆ

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ฟ ฆล	ซค ซล	ซฟ ฆล	- ท - ค	ร ท ค ร	ฟ ร ค ท	ค ร ค ท	ค ท ล ซ
ค ล ค ซ	ล ซ ฟ ร	ค ล ค ร	- ฟ - ฆ	- ค - ร	ซมร ค - ล	ค ล ค ซ	- ล - ค

ซ้ํํซ้ํ	ซ้ํมรค	ทลชล	ทครม	รคดช	คดชม	ล้ํซ้ํมร	ซ้ํมรค
---------	--------	------	------	------	------	----------	--------

คคคช	ลชฟม	รครม	รμφซ้ํ	ล้ํซ้ํฟค	รμφซ้ํ	ทลชล	ทครค
------	------	------	--------	----------	--------	------	------

คชลช	คคชล	รคคค	ชลคค	ฟซ้ํล้ํซ้ํ	ฟรคค	รคดช	คคชฟ
------	------	------	------	------------	------	------	------

ชลคค	คคฟล้ํ	ซ้ํล้ํฟซ้ํ	รฟคค	ฟคคค	ชลคค	ซ้ํฟรฟ	คคฟซ้ํ
------	--------	------------	------	------	------	--------	--------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ล้ํฟซ้ํล้ํ	ชคชล	ชฟซ้ํล้ํ	ชลทค	รคคค	คทลค	ทลชท	ลชฟซ้ํ
------------	------	----------	------	------	------	------	--------

คคคช	ลชฟร	คคคค	- ฟ - ซ้ํ	ชลคค	ฟรคค	คคคช	- ค - ค
------	------	------	-----------	------	------	------	---------

ซ้ํล้ํซ้ํ	ซ้ํมรค	ทลชล	ทครม	รμφล้ํ	คคชม	ล้ํซ้ํมร	ซ้ํมรค
-----------	--------	------	------	--------	------	----------	--------

คคคช	ลชฟม	รครม	รμφซ้ํ	ล้ํซ้ํฟค	รμφซ้ํ	ทลชล	ทคคค
------	------	------	--------	----------	--------	------	------

คชลช	รμφล้ํ	รคคค	ชลคค	ฟซ้ํล้ํซ้ํ	ฟรคค	รคดช	คคชฟ
------	--------	------	------	------------	------	------	------

ชลคค	คคฟซ้ํ	ฟล้ํซ้ํฟ	รซ้ํฟร	- ช - ค	- ค - ร	- - ล้ํซ้ํฟ	รฟ - ซ้ํ
------	--------	----------	--------	---------	---------	-------------	----------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

----	--- ร	มรซ้ํ ร	ซ้ํมรค	รคคค	คคช - ค	--- ค	--- ร
------	-------	---------	--------	------	---------	-------	-------

- - มร	--- ม	ซ้ํมรค	ซ้ํล้ํซ้ํ - ร	- - มร	- ซ้ํ - ร	มรซ้ํ ร	ซ้ํมรค - ค
--------	-------	--------	---------------	--------	-----------	---------	------------

รคค - -	--- ค	คคชฟ - ล้ํ	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ค	- ค - ค	คคชฟ - ฟ
---------	-------	------------	---------	---------	---------	---------	----------

- - ซ้ํฟร	ซ้ํฟรซ้ํฟ - ซ้ํ	- ล้ํ - ซ้ํ	ล้ํซ้ํฟ - ร	- ช - ค	- ค - ร	- - ล้ํซ้ํฟ	รฟ - ซ้ํ
-----------	-----------------	-------------	-------------	---------	---------	-------------	----------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ฟ - ษ์	- ฟ - ร	ม ร ษ์ ฟ	ม ร ค ล	ค ช ล ช	ค ล ช ล	ร ค ล ค	ช ล ค ร
----------	---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ษ์ ค ร ม	ร ม ฟ ษ์	ฟ ล ษ์ ฟ	ษ์ ฟ ม ร	ษ์ ร ม ฟ	ษ์ ฟ ม ร	ม ฟ ษ์ ฟ	ม ร ค ล
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	---------

ช ล ค ช	ล ค ร ล	ค ร ค ร	ฟ ร ค ร	ฟ ษ์ ล ษ์	ฟ ร ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช ฟ
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------

ช ล ค ร	ค ร ฟ ษ์	ฟ ล ษ์ ฟ	ร ษ์ ฟ ร	ฟ ค ร ล	ช ล ค ร	ษ์ ฟ ร ฟ	ค ร ฟ ษ์
---------	----------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

- ฟ - ษ์	- ฟ - ร	ม ร ษ์ ฟ	ม ร ค ล	ค ช ล ช	ค ล ช ล	ร ค ล ค	ช ล ค ร
----------	---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ษ์ ค ร ม	ร ม ฟ ษ์	ฟ ล ษ์ ฟ	ษ์ ฟ ม ร	ษ์ ร ม ฟ	ษ์ ฟ ม ร	ม ฟ ษ์ ฟ	ม ร ค ล
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	---------

ค ช ล ช	ค ล ช ล	ร ค ล ค	ช ล ค ร	ฟ ษ์ ล ษ์	ฟ ร ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช ฟ
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------

ช ล ค ร	- ฟ - ษ์	- ล ษ์	- ฟ - ร	- ช - ล	- ค - ร	- - ล ษ์	ร ฟ - ษ์
---------	----------	--------	---------	---------	---------	----------	----------

เพลงจระเข้หางยาว สามชั้น (ทางซอด้วง)

ท่อน 1 (ทางหวาน)

----	--- ร	- ค - ร	ม ร ค - ค	ร ค ล ค - ล	ษ์ ฟ ล ษ์	--- ร	ค ร ม ร - ร
------	-------	---------	-----------	-------------	-----------	-------	-------------

--- ร	--- ม	ษ์ ม ร ค - ร ม	- ษ์ - ร	ม ร ค - ล	- ค - ร	- ม ษ์ ร	ษ์ ม ร ค - ค
-------	-------	----------------	----------	-----------	---------	----------	--------------

ร ค ล ค - ล	ช ล ช ค	--- ร	ม ร ค - ร ม	- ษ์ - ล	- ษ์ - ม	- ษ์ - ม	ษ์ ม ร ม ร ค
-------------	---------	-------	-------------	----------	----------	----------	--------------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ถ	- ค ค ค	- ถ - ร	ค ค ค ค	ร ม ชั ถ	ช ถ ค ร	^{มร} ค - ร	ชั ม ร ค
-------	---------	---------	---------	----------	---------	---------------------	----------

ค ล ช ม	ถั ชั ม ร	ชั ม ร ค	ม ร ค ค	ค ช ถ ช	ค ล ช ถ	ร ค ค ค	ช ถ ค ร
---------	-----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ชั ค ร ม	ร ม ฟ ชั	ฟ ถั ชั ฟ	ชั ฟ ม ร	ค ล ชั ม	ถั ชั ม ร	ชั ม ร ค	ม ร ค ค
----------	----------	-----------	----------	----------	-----------	----------	---------

ชั ถั ชั ร	ชั ม ร ค	ท ถ ช ถ	ท ค ร ม	ร ม ชั ถ	ค ล ชั ม	ถั ชั ม ร	ชั ม ร ค
------------	----------	---------	---------	----------	----------	-----------	----------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ช ถ ท ค	ท ถ ท ค	ท ถ ร ค	ท ถ ท ค	ร ม ชั ถ	ช ถ ค ร	^{มร} ค - ร	ชั ม ร ค
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------------------	----------

ค ล ช ม	ถั ชั ม ร	ชั ม ร ค	ม ร ค ค	ค ช ถ ช	ค ล ช ถ	ร ค ค ค	ช ถ ค ร
---------	-----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ชั ค ร ม	ร ม ฟ ชั	ฟ ถั ชั ฟ	ชั ฟ ม ร	ค ร ม ฟ	ชั ฟ ม ร	ม ฟ ชั ฟ	ม ร ค ค
----------	----------	-----------	----------	---------	----------	----------	---------

ชั ถั ชั ร	ชั ม ร ค	ท ถ ช ถ	ท ค ร ม	ร ม ชั ถ	ค ล ชั ม	ชั ถั ชั ร	ชั ม ร ค
------------	----------	---------	---------	----------	----------	------------	----------

ค ล ช ถ	ค ร ค ค	ม ร ค ร	ชั ม ร ค	ร ม ชั ถ	- ค - ร	ม ร ชั ม	^{ชั} ม ร - ม
---------	---------	---------	----------	----------	---------	----------	-----------------------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

^ร ค --	--- ถ	- ค - ถ	ค ช ถ ช - ฟ	- ชั - ฟ	^{ชั} ฟ ^ร ค - ^ร ฟ	--- ถ	--- ถ
-------------------	-------	---------	-------------	----------	---	-------	-------

--- ค	--- ร	ม ร ชั ร	^{ชั} ร ^{ชั} ม ร ค-ค	- ร ^ค ถ	--- ถ	- ถั - ถ	ค ช ถ ช - ฟ
-------	-------	----------	---------------------------------------	--------------------	-------	----------	-------------

- ชั - ฟ	^{ชั} ฟ ^ร ค - ^ร ฟ	--- ชั	ถั ^{ชั} ฟ - ชั ถ	ชั ฟ - ชั	- ถ - ท	- ร ค ท	- ถ - ช
----------	---	--------	---------------------------	-----------	---------	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ฟ ชัฟ	ม ร ด ช	- ค ช ด	ร ม ฟ ชั	ลัฟ ชัล	ช ล ท ด	ท รุ ด ท	ด ท ล ช
---------	---------	---------	----------	---------	---------	----------	---------

ด ร ม ฟ	ม ฟ ชัล	ฟ ชัร ม	ฟ ลั ชัฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชัฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชัล
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ม ม ร ม	ร ร ด ร	ด ค ล ด	ล ล ช ล	ด ล ช ฟ	ม ฟ ชัล	ฟ ชัร ม	ฟ ลั ชัฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ช ล ด ร	ฟ ร ชัฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชัล	ลัฟ ชัล	ช ล ท ด	ท รุ ด ท	ด ท ล ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ฟ ฟ ชัฟ	ม ร ด ช	^ม ร ค ช ด	ร ม ฟ ชั	ลัฟ ชัล	ช ล ท ด	ท ร ด ท	ด ท ล ช
---------	---------	----------------------	----------	---------	---------	---------	---------

ด ร ม ฟ	ม ฟ ชัล	ฟ ชัร ม	ฟ ลั ชัฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชัฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชัล
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ชั ม ร ด	ช ล ด ร	ม ร ชัฟ	ม ร ค ล	ร ม ด ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ลั ชัฟ
----------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------

ช ล ด ร	ฟ ร ชัฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชัล	- ชัฟ ชั	- ล - ท	- รุ ด ท	- ล - ช
---------	---------	---------	---------	----------	---------	----------	---------

ท่อน 3 (ทางหวาน)

--- ชั	ลัชัฟ - ชั	ฟ - ฟ	ชัฟ - ชั	ลัชัฟ - ชัล	--- ชั	ล ช ค ช	ลัชัฟ - ชั
--------	------------	-------	----------	-------------	--------	---------	------------

ฟ - ฟ	- ค - ล	ช ฟ - ชัล	- ค - ร	- ฟ - ร	ค ล ร ค - ค ค	--- ล	ค ล ช ฟ - ชั
-------	---------	-----------	---------	---------	---------------	-------	--------------

----	--- ล	- ค - ล	ค ล ค ช	ล ช ฟ - ชัล	--- ชั	--- ฟ	ร ชัฟ - ร
------	-------	---------	---------	-------------	--------	-------	-----------

- ล - ค	ฟ ร ชั - ชั	ชัฟ - ชั	ลัชัฟ - ชัล	- ค - ร	- ค - ล	- ชัฟ ร	ค ร - ฟ
---------	-------------	----------	-------------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- คร ค	ช ล คร	ซ ฟ ร ฟ	ค ร ฟ ษ์	ฟ ร ค ล	ร ุ ค ล ช	ค ล ช ฟ	ล ั ษ ั ฟ ร
--------	--------	---------	----------	---------	-----------	---------	-------------

ฟ ษ์ ฟ ร	ฟ ร ค ล	ค ช ล ค	ช ล คร	ฟ ษ์ ล ั ษ	ฟ ร ค ล	ช ล คร	ค ท ล ช
----------	---------	---------	--------	------------	---------	--------	---------

ค ร ค ช	ค ล ล ล	ค ล ช ฟ	ล ั ษ ั ษ ั ษ	ล ั ษ ั ฟ ร	ซ ฟ ฟ ฟ	ซ ฟ ร ค	ฟ ร ร ร
---------	---------	---------	---------------	-------------	---------	---------	---------

ช ล คร	ฟ ร ษ์ ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ษ์ ล ั	ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ษ์	ฟ ล ั ษ ั ฟ
--------	----------	---------	------------	---------	---------	----------	-------------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ฟ ค ร ค	ช ล คร	ซ ฟ ร ฟ	ค ร ฟ ษ์	ฟ ร ค ล	ร ุ ค ล ช	ค ล ช ฟ	ล ั ษ ั ฟ ร
---------	--------	---------	----------	---------	-----------	---------	-------------

ฟ ษ์ ฟ ร	ฟ ร ค ล	ค ช ล ค	ช ล คร	ฟ ษ์ ฟ ร	ฟ ร ค ล	ช ล คร	ค ล - ช
----------	---------	---------	--------	----------	---------	--------	---------

ค ร ค ช	ล ล ล ร	ค ล ช ฟ	ซ ั ษ ั ษ ค	ล ั ษ ั ฟ ร	ฟ ฟ ฟ ล ั	ซ ล ั ฟ ษ์	ร ฟ ค ร
---------	---------	---------	-------------	-------------	-----------	------------	---------

ช ล คร	ฟ ร ษ์ ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ษ์ ล ั	- ค - ร	- ค - ล	- ษ ั ฟ ร	ค ร - ฟ
--------	----------	---------	------------	---------	---------	-----------	---------

เพลงดวงพระธาตุ สามชั้น (ทางซอด้วง)

ท่อน 1 (ทางหวาน)

----	----	--- ร	ม ร ค - ร ม ร ุ	--- ค	--- ร	- ค - ร	ค ร ม ร ร
------	------	-------	-----------------	-------	-------	---------	-----------

--- ม ร	--- ร	--- ษ ั ม	ร ค - ร	- ร ุ ค ร ุ	ค ล --	--- ค	--- ค
---------	-------	-----------	---------	-------------	--------	-------	-------

ร ุ ค - ฟ	--- ษ ั	ฟ ร - ฟ	--- ษ ั	----	--- ล	- ค - ษ ั	ล ั ษ ั ฟ ษ์ ล ั
-----------	---------	---------	---------	------	-------	-----------	------------------

--- ฟ	-- ฟ ษ์ ล ั	-- ษ ั ฟ ร	ค ร - ฟ	- ล - ค	- ร - ฟ	--- ษ ั	ล ั ษ ั ฟ ษ์ ล ั
-------	-------------	------------	---------	---------	---------	---------	------------------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

---ค	-รรร	-ค-ม	รรรร	คครค	ทลชร	^{ทล} ชรุช	ลทคร
------	------	------	------	------	------	--------------------	------

ชรุ่มฟ	ชรุ่มร	มฟชร	มรคค	รรมร	คทลช	ทลชล	ทครค
--------	--------	------	------	------	------	------	------

คคคช	ลชฟม	รครม	รุ่มฟช	ลุ่มฟม	รุ่มฟช	ทลชล	ทครค
ครุ่มฟ	มฟชรล	ฟชรุ่ม	ฟลุ่มฟ	ชลคร	ฟรุ่มฟ	มรคร	มฟชรล

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

---ค	-รรร	-ค-ม	รรรร	คครค	ทลชร	^{ทล} ชลท	ลทคร
------	------	------	------	------	------	-------------------	------

ชรุ่มฟ	ชรุ่มร	มรชร	มรคค	รคมร	คทลช	ทลชล	ทครค
--------	--------	------	------	------	------	------	------

คคคช	ลชฟม	รครม	รุ่มฟช	ลุ่มฟม	รุ่มฟช	ทลชล	ทครค
ครุ่มฟ	มฟชรล	ฟชรุ่ม	ฟลุ่มฟ	-ล-ค	-ร-ฟ	---ช	ลุ่มฟชรล

ท่อน 2 (ทางหวาน)

---ร	-ฟฟฟ	-ร-ฟ	ชร-ฟ	---ร	---ฟ	-ร-ช	รฟฟฟ
------	------	------	------	------	------	------	------

---ร	--ฟฟ	-- ^{ชร} ร	-ฟ-ฟ	-ร ^ฟ ฟ	----	---ช	รฟ-ฟ
------	------	--------------------	------	-------------------	------	------	------

----	---ฟ	---ช	ลุ่มฟชรล	---ร	-ฟ-ค	รค-ล	-ค-ช
------	------	------	----------	------	------	------	------

ลชคค	คลชฟ	---ช	ลุ่มฟชรล	-ค-ร	-ค-ล	-- ^{ชร} ร	คร-ฟ
------	------	------	----------	------	------	--------------------	------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ร	- ฟ ฟ ฟ	- ร - ษ์	ฟ ฟ ฟ ฟ	ช ล ด ร	- ฟ - ษ์	ล ษ์ ฟ ร	ฟ ล ษ์ ฟ
-------	---------	----------	---------	---------	----------	----------	----------

ด ร ม ฟ	ม ฟ ษ์ ล	ฟ ษ์ ร ม	ฟ ล ษ์ ฟ	ษ์ ษ์ ล ษ์	ฟ ม ร ด	ล ด ร ม	ฟ ล ษ์ ฟ
---------	----------	----------	----------	------------	---------	---------	----------

ด ร ด ช	ด ล ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ษ์ ล	ล ษ์ ฟ ล	ช ล ท ด	ล ร ด ท	ด ท ล ช
---------	---------	---------	----------	----------	---------	---------	---------

ด ร ด ช	ด ล ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ษ์ ล	ช ล ด ร	ม ร ด ล	ด ร ด ช	ด ล ช ฟ
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

-- ด ร	ฟ ษ์ ฟ ฟ	ล ษ์ ฟ ร	ฟ ล ษ์ ฟ	ช ล ด ร	ด ร ฟ ษ์	ฟ ษ์ ร ม	ฟ ล ษ์ ฟ
--------	----------	----------	----------	---------	----------	----------	----------

ด ร ม ฟ	ม ฟ ษ์ ล	ฟ ษ์ ร ม	ฟ ล ษ์ ฟ	ษ์ ฟ ล ษ์	ฟ ร ฟ ด	ช ล ด ร	ฟ ร ษ์ ฟ
---------	----------	----------	----------	-----------	---------	---------	----------

ด ร ด ช	ด ล ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ษ์ ล	ล ษ์ ฟ ล	ช ล ท ด	ท ร ด ท	ด ท ล ช
---------	---------	---------	----------	----------	---------	---------	---------

ด ร ด ช	ด ล ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ษ์ ล	- ด - ร	- ด - ล	-- ษ์ ฟ	ด ร - ฟ
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

เพลงทอย่อนเถา (ทางซอด้วง)

สามชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

----	--- ด	- ท - ด	ทด ร - ด	--- ท	คทช - ร ฟ	ล ษ์ ฟ - ษ์ ล	ท ท ร - ด
------	-------	---------	----------	-------	-----------	---------------	-----------

----	--- ร	ล ษ์ ฟ ด ร	คทด ร - ด	รค ท ด ท	คทช ทช ท	ด ร - ฟ	ษ์ ฟ มรค มร ร - ร
------	-------	------------	-----------	----------	----------	---------	----------------------

--- ด	--- ร	-- ษ์ ฟ	ร ฟ - ษ์	ล ษ์ ฟ ษ์ ล	ค ล ษ์ - ษ์	ล ษ์ ด - ษ์	ล ษ์ ฟ - ษ์
-------	-------	---------	----------	-------------	-------------	-------------	-------------

ฟ ร --	--- ร	ล ษ์ ฟ ด ร	คทด ร - ด	รค ท - ท	คทช - ท	ด ร - ฟ	ษ์ ฟ มรค มร ร - ร
--------	-------	------------	-----------	----------	---------	---------	----------------------

----	---ค	---ร	ค ท - ค	ท ช ท ช	ซฟ ร ฟ ษ	---ท	คชค ท - ค
------	------	------	---------	---------	-------------	------	--------------

----	---ร	-- ^{ลัษ} ฬ	รฬ-ค	-ท-ค	ทคร ค-ท	คช-ค	ทครค ท-ท
------	------	---------------------	------	------	------------	------	-------------

- ๑ - ๗	- ๗ - ๑	- ๗ - ๓	๗ ๓ ๗ ๗	- - ๗	- - - ๗	- - ๗	๑๗๑ ๗ - ๑
---------	---------	---------	---------	-------	---------	-------	--------------

ท ล ช ด	ทตท ร - ร	-- ถัฟ	ร ฟ - ด	- ท - ด	ท ด - ท	ด ช - ด	ร ท - ด
---------	--------------	--------	---------	---------	---------	---------	------------

-- ท	--- ร	ลี้ฟ ด ร	คตคร ค - ค	ช ท ค ท	คตค ช - ท	- ค - ร	ซฟ มร ค- ร
------	-------	----------	------------	---------	-----------	---------	------------

---ฟ	---ซ	- ล - ซ	ลัษุ ฟ ร	- ซ - ท	คคค ร - ร	ลัษุ ฟค ร	- ค - ร
------	------	---------	----------	---------	-----------	-----------	---------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที้ยวแรก)

คิ ท - ท	- คคค	ทลชลั	ทดรด	ทลชฟ	ลัชฟม	ชฟมร	ฟมรด
-------------	-------	-------	------	------	-------	------	------

พรรคท	ครฟช	ทครถั	พรรคท	ลทคช	ลทคต	ทครุท	ครฟร
-------	------	-------	-------	------	------	-------	------

ฟ ด ร ถ	ค ร พ ค	ร พ ช ร์	ค ร พ ช ์	พ ร ค ถ	ร ุ ค ล ช	ค ล ช พ	ถ ั ช ์ พ ร
---------	---------	----------	-----------	---------	-----------	---------	-------------

พ ร ค ท	ล ท ค ร	พ ษั ต์ ษั	พ ร ค ท	ค ท ล ษ	ค ษ ล ท	ค ล ท ค	ร ุ ท ค ร
---------	---------	------------	---------	---------	---------	---------	-----------

ครุ พ ษ์	พ ษ์ ท รุ	ครุ ท ค	ช ท พ ษ์	ร พ ษ์ พ	ร ษ์ ถ ษ์	ช ท ค ท	ช ค รุ ค
----------	-----------	---------	----------	----------	-----------	---------	----------

ค ท ร ด	ฟ ร ช ี ฟ	ล ี ช ี ล ี ฟ	ช ี ฟ ร ด	ล ี ช ี ฟ ร	ช ี ฟ ร ด	ฟ ร ฟ ช	ท ด ท ช
---------	-----------	---------------	-----------	-------------	-----------	---------	---------

ฟ ฟ ร ฟ	ร ุ ค ท ช	ซ ื ฟ ร ฟ	ร ค ท ช	ฟ ร ฟ ช	ท ค ท ช	ค ท ช ท	ค ช ท ค
---------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ค ท ร ด	ฟ ร ช พ	ซึ่ ลึ่ ซึ่ ฟ	ซึ่ ฟ ร ด	ท ค ร พ	ซึ่ ฟ ร ด	ฟ ร ด ท	ร ด ท ช
---------	---------	---------------	-----------	---------	-----------	---------	---------

ฟ ร ร ร	ฟ ท ค ร	ฟ ษ์ ถ ษ์	ฟ ร ค ท	ค ท ล ช	ค ช ล ท	ค ล ท ค	ร ท ค ร
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ฟ ท ค ร	- ฟ - ษ์	- ถ - ษ์	- ฟ - ร	ฟ ร ค ท	ล ท ค ร	ฟ ษ์ ถ ษ์	ฟ ร ค ท
---------	----------	----------	---------	---------	---------	-----------	---------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

--- ท	- ค ค ค	ท ล ช ถ	ท ค ร ุ ค	ท ล ช ฟ	ถ ษ์ ฟ ม	ษ์ ฟ ม ร	ฟ ม ร ค
-------	---------	---------	-----------	---------	----------	----------	---------

ฟ ร ค ท	ค ร ฟ ช	ท ค ร ช	ฟ ร ค ท	ค ท ล ช	ค ช ล ท	ค ล ท ค	ร ุ ท ค ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

ฟ ค ร ุ ค	ค ร ฟ ค	ร ฟ ช ุ ร	ค ร ฟ ช ุ	ฟ ร ค ล	ร ุ ค ล ช	ค ล ช ฟ	ถ ษ์ ฟ ร
-----------	---------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	----------

ฟ ร ค ท	ล ท ค ร	ฟ ษ์ ถ ษ์	ฟ ร ค ท	ค ท ล ช	ค ช ล ท	ค ล ท ค	ร ุ ท ค ร
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	-----------

ค ร ฟ ช ุ	ฟ ช ุ ท ร	ค ร ุ ท ค	ช ท ฟ ช ุ	ร ฟ ช ุ ฟ	ร ช ุ ถ ษ์	ช ท ค ท	ช ค ร ุ ค
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------	---------	-----------

ค ท ร ุ ค	ฟ ร ช ุ ฟ	ถ ษ์ ถ ุ ฟ	ช ุ ร ฟ ค	ถ ษ์ ฟ ร	ช ุ ฟ ร ค	ฟ ร ฟ ช	ท ค ท ช
-----------	-----------	------------	-----------	----------	-----------	---------	---------

ฟ ฟ ร ฟ	ร ค ท ช	ช ุ ฟ ร ฟ	ร ค ท ช	ฟ ร ฟ ช	ท ค ท ช	ค ท ช ท	ค ช ท ค
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ค ท ร ุ ค	ฟ ร ช ุ ฟ	ช ุ ถ ุ ฟ	ช ุ ฟ ร ค	ท ค ร ฟ	ช ุ ฟ ร ค	ฟ ร ค ท	ช ค ท ช
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	---------

ฟ ร ร ร	ฟ ท ค ร	ฟ ษ์ ถ ษ์	ฟ ร ค ท	ค ท ล ช	ค ช ล ท	ค ล ท ค	ร ุ ท ค ร
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	-----------

ฟ ท ค ร	- ฟ - ษ์	- ถ - ษ์	- ฟ - ร	- ช - ท	- ค - ร	ถ ษ์ ฟ ค ร	- ค - ร ุ
---------	----------	----------	---------	---------	---------	------------	-----------

สองชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

ค ุ ท - ท	- ค ค ค	- ท - ค	ท ค ร ุ ค - ค	- ฟ - ร	- ค - ร	ค ุ ท - ค	ร ุ ค ท ค ร - ร
-----------	---------	---------	---------------	---------	---------	-----------	-----------------

--- ฟ	--- ช ุ	- ถ - ษ์	ถ ษ์ ฟ - ช ุ	ฟ ร - ค	ร ม ร ุ ค ร ฟ	- ช ุ - ฟ	ช ุ ฟ ม ร ค ม ร ุ ร - ร
-------	---------	----------	--------------	---------	---------------	-----------	-------------------------

----	- ฟ - ช	-- ^{ทล} ช	ค ท - ค	ร ^ค ท ^ค ร ^ค	---ค	ร ^ค ค - ท	ช ^ท ท - ค
------	---------	--------------------	---------	--	------	----------------------	----------------------

--- ^ท ช	----	---ท	---ค	- ร - ฟ	- ร - ^ฟ ค	ทค ^ท ร ^ค ค - ท	ช ^ท ท - ค
--------------------	------	------	------	---------	----------------------	--------------------------------------	----------------------

^ท ช ^ฟ ร	- ค - ร ^ค	ค ท - ค	---ร	-- ^ช ฟ ^ร	ค ท - ค	ร ค ฟ ร	- ค - ร ^ค
-------------------------------	----------------------	---------	------	--------------------------------	---------	---------	----------------------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

^ค ท - ท	- ค ค ค	- ท - ร	ค ค ค ค	ฟ ^ช ฟ ^ร	ฟ ^ร ค ^ท	ล ช ค ช	ล ท ค ร
--------------------	---------	---------	---------	-------------------------------	-------------------------------	---------	---------

ฟ ท ค ร	- ฟ - ช ^ค	ฟ ^ล ล ^ช ฟ ^ร	ร ^ช ฟ ^ร	---ค	- ร ร ร	- ค - ฟ	ร ร ร ร
---------	----------------------	--	-------------------------------	------	---------	---------	---------

---ช	- ช ช ช	ฟ ^ร ฟ ^ช	- ท - ค	ท ค ร ฟ	ช ^ฟ ร ^ค	ฟ ^ร ค ^ท	ร ^ค ค ^ท ช
------	---------	-------------------------------	---------	---------	-------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

- ฟ ^ช ช ^ค	- ท ^ช ช ^ค	ฟ ^ร ฟ ^ช	ฟ ^ช ท ^ค	ฟ ^ร -ฟ	ฟ ^ร -ค	ฟ ^ร ค ^ท	ช ค ท ช
---------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------------------	---------

ฟ ^ช ฟ ^ร	ฟ ^ร ค ^ท	ร ^ค ค ^ท	ร ^ฟ -ร	ค ^ร ฟ ^ร	ค ท - ค	ร ^ค ค ^ฟ ร	- ค - ท
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------	-------------------------------	---------	---------------------------------	---------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

---ท	- ค ค ค	- ท - ร	ค ค ค ค	ฟ ^ช ล ^ช ช ^ค	ฟ ^ร ค ^ท	ล ช ค ช	ล ท ค ร
------	---------	---------	---------	--	-------------------------------	---------	---------

ฟ ท ค ร	ค ^ร ฟ ^ช	ฟ ^ล ล ^ช ฟ ^ร	ร ^ช ฟ ^ร	---ค	- ร ร ร	- ค - ม	ร ร ร ร
---------	-------------------------------	--	-------------------------------	------	---------	---------	---------

- ช - ช	- ช ช ช	ฟ ^ร ฟ ^ช	- ท - ค	- ร - ฟ	ฟ ^ร -ค	ท ค ร ค	ช ^ค ท - ค
---------	---------	-------------------------------	---------	---------	-------------------	---------	----------------------

^ท ช - ช	- ช ช ช	ฟ ^ร ฟ ^ช	- ท - ค	ท ค ร ฟ	ช ^ฟ ร ^ค	ฟ ^ร ค ^ท	ร ^ค ค ^ท ช
--------------------	---------	-------------------------------	---------	---------	-------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

ฟ ^ช ฟ ^ร	ฟ ^ร ค ^ท	ร ^ค ค ^ท	ร ^ฟ -ร	ค ^ร ฟ ^ร	ค ท - ค	ร ^ค ค ^ฟ ร	- ค - ท
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------	-------------------------------	---------	---------------------------------	---------

ชั้นเดียว

ท่อน 1 (เที่ยวแรก)

- - ค ค	- ค - ค	ร ค ร ท	- ค - ร	ค ร ฟ ช้	ล้ ช้ ฟ ร	ฟ ร ค ท	ล ท ค ร
---------	---------	---------	---------	----------	-----------	---------	---------

ค ร ฟ ช้	ฟ ช้ ท ค	ท ร ค ท	ช ค ท ช	- ช้ ฟ ร	च्้ ฟ ร ค	ฟ ร ค ท	ร ค ท ช
----------	----------	---------	---------	----------	-----------	---------	---------

- ฟ - ท	- ค - ร	ฟ ช้ ฟ ร	- ค - ร
---------	---------	----------	---------

ท่อน 1 (เที่ยวกลับ)

ค ค ค	- ค - ค	ร ค ร ท	- ค - ร	ค ร ฟ ช้	ล้ ช้ ฟ ร	ฟ ร ค ท	ล ท ค ร
-------	---------	---------	---------	----------	-----------	---------	---------

ค ร ฟ ช้	ฟ ช้ ท ค	ท ร ค ท	ช ค ท ช	- ช้ ฟ ร	च्้ ฟ ร ค	ฟ ร ค ท	ร ค ท ช
----------	----------	---------	---------	----------	-----------	---------	---------

- ฟ - ท	- ค - ร	- ช้ ฟ ร	- ค - ท
---------	---------	----------	---------

เพลงแขกมอญบางช้างเถา (ทางซอด้วง)

สามชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

----	----	--- ร	มร ค - ค	ทล ร - ล	ทลช ทลช ล ท	ค ร - ฟ	च्้ฟ มรค มร-ร
------	------	-------	----------	----------	-------------	---------	---------------

----	มร - ม	- ช้ - ม	ช้ร มร ร ค	--- ล	ค ล ช ค	--- ร	มร ค - ร ม
------	--------	----------	------------	-------	---------	-------	------------

--- ช้	ล้ช้ ม ช้ ล้	- ค - ล	ช้ล้ ช้ - ม	--- ช้	มช้ล้ ช้ - ร	มร ค - ร ม	ช้ร มร ร ค
--------	--------------	---------	-------------	--------	--------------	------------	------------

----	--- ม	- ช้ - ม	ช้ร มร ร ค	- ท - ค	มร ร - ค	ท ค ร ค	ท ล ล ล
------	-------	----------	------------	---------	----------	---------	---------

- ร - ท	- ล - ช	--- ล	ทล ช - ล ท	- ร - ม	ช้ร มร ร ท	-- ล้ช้ ม	ช้ร มร - ม ช้
---------	---------	-------	------------	---------	------------	-----------	---------------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ม	- ช้ ช้ ช้	- ม - ล้	ช้ ช้ ช้	ล ท ร ม	- ช้ - ล้	ท ล ร ท	- ล - ช
-------	------------	----------	----------	---------	-----------	---------	---------

ร ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ช้ ม	ร ค - ช	ร ม ฟ ช้	ฟ ล้ ช้ ฟ	ค ร ม ฟ	ช้ ฟ ม ร
---------	---------	----------	---------	----------	-----------	---------	----------

ช้ ม ร ม	ช้ ค ร ม	ช้ ล้ ช้ ร	ช้ ม ร ค	ช ล ท ล	ร ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม
----------	----------	------------	----------	---------	---------	---------	---------

ช้ ค ร ม	ร ม ช้ ล้	ค ร ค ช	ค ล ช ม	ช้ ม ร ค	ม ร ช้ ม	ช้ ล้ ช้ ร	ช้ ม ร ค
----------	-----------	---------	---------	----------	----------	------------	----------

ช้ ม ร ม	ช้ ค ร ม	ช้ ล้ ช้ ร	ช้ ม ร ค	ท ค ร ม	ช้ ม ร ค	ช ล ท ค	ร ค ท ล
----------	----------	------------	----------	---------	----------	---------	---------

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ท ล ช ล	ท ล ร ท	ล ท ร ม	ช้ ม ร ท	ม ร ท ล	ร ท ล ช
---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ม ช้ ร ม	ช้ ล้ ช้ ช้	ท ล ช ล	ร ท ล ช	ล ท ร ม	ร ม ช้ ล้	ท ล ร ท	ร ท ล ช
----------	-------------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------

ร ช ล ท	ล ท ค ร	ม ร ช้ ม	ร ค - ช	ร ม ฟ ช้	ฟ ล้ ช้ ฟ	ค ร ม ร	ช้ ฟ ม ร
---------	---------	----------	---------	----------	-----------	---------	----------

ช้ ม ร ม	ช้ ค ร ม	ช้ ล้ ช้ ร	ช้ ม ร ค	ช ล ท ล	ร ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม
----------	----------	------------	----------	---------	---------	---------	---------

ช้ ค ร ม	ร ม ช้ ล้	ค ร ค ช	ค ล ช ม	ช้ ม ร ค	ม ร ช้ ม	ล้ ช้ ม ร	ช้ ม ร ค
----------	-----------	---------	---------	----------	----------	-----------	----------

ช้ ม ม ม	ช้ ค ร ม	ช้ ล้ ช้ ร	ช้ ม ร ค	ท ค ร ม	ช้ ม ร ค	ช ล ท ค	ร ค ท ล
----------	----------	------------	----------	---------	----------	---------	---------

ร ม ร ท	ร ท ล ช	ท ล ช ล	ท ล ร ท	- ร - ม	ช้ ม ร ม ร ท	- - ล้ ช้ ม	ช้ ม ร ม - ช้
---------	---------	---------	---------	---------	--------------	-------------	---------------

ท่อน 2 (ทางหวาน/เที่ยวแรก)

----	--- ท	ล ช - ล	ท ล ร ท - ท	- ร - ล	--- ท	ร ท ล ช - ล	ท ล ร ท - ท
------	-------	---------	-------------	---------	-------	-------------	-------------

--- ล	ท ล ช - ล ท	--- ช้ ร	ม ร ท ร ม	--- ช้	ม ช้ ล้ ช้ - ม	ช้ ม ร ค ร ม	ช้ ม ร ค ม - ร
-------	-------------	----------	-----------	--------	----------------	--------------	----------------

----	ม ^ร - ท	- ร [ุ] - ท	- ล - ท	ล ช - ม	ร ^ท ม ^ร - ม ^ร - ช ^ร	--- ล	ท ^ล ช - ล ^ร ท
------	--------------------	----------------------	---------	---------	---	-------	-------------------------------------

--- ร	ม ^ร ท ^ร - ม	ช ^ล ล ^ร - ม	ช ^ร ม ^ร - ม	--- ร ^ท	- ร [ุ] - ล	ท ^ล ร ^ท - ล	- ล - ท
-------	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--------------------	----------------------	-----------------------------------	---------

-- ล ช	- ค - ช	- ช - ล	ช ล ช ช	--- ช	--- ท	ล ^ร ช - ล	ท ^ล ร ^ท - ท
--------	---------	---------	---------	-------	-------	----------------------	-----------------------------------

--- ค	--- ร	ม ^ร - ช ^ร	ช ^ร ม ^ร - ร ^ค	- ล ^ร - ล	ท ^ล ช - ล ^ร ท	- ค ^ร - ฟ	ช ^ร ฟ ^ม - ม ^ร - ร
-------	-------	---------------------------------	--	----------------------	-------------------------------------	----------------------	--

----	--- ม	- ช ^ร - ม	ช ^ร ม ^ร - ม ^ร - ช ^ร	----	--- ล	ท ^ล ล ^ร - ช	ท ^ล ช - ล ^ร ท ^ร
------	-------	----------------------	---	------	-------	-----------------------------------	--

--- ร	ม ^ร ท ^ร - ม	ช ^ล ล ^ร - ม	ช ^ร ม ^ร - ร ^ค	- ร - ม	ช ^ร ม ^ร - ม ^ร - ท	- ร - ท	- ล - ท
-------	-----------------------------------	-----------------------------------	--	---------	--	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

ล ^ร ช - ล	ท ^ท ท ^ท ท	- ล - ร	ท ^ท ท ^ท ท	ช ล ท ช	ท ^ล ล ช ม	ล ^ร - ช ^ร - ม ^ร	ช ^ร - ม ^ร - ท
----------------------	---------------------------------	---------	---------------------------------	---------	----------------------	--	-------------------------------------

ร [ุ] ล ^ท ท ^ล	ร [ุ] ท ^ล ท ^ท	ม ^ร - ท ^ร	ม ^ร - ช ^ร - ม	ร ^ท - ม ^ร	ท ^ล ล ช ม	ร ^ม - ช ^ล - ล ^ร	ช ^ร - ฟ ^ม - ร
--	--	---------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	----------------------	--	-------------------------------------

ร ^ท ล ^ท ท	ร [ุ] ช ล ^ท ท	ร ^ม - ร ^ล	ร [ุ] ท ^ล ล ^ช	ล ^ท - ม ^ร	ช ^ร - ม ^ล - ช ^ร	ฟ ^ช - ล ^ร - ช ^ร	ฟ ^ม - ร ^ท
---------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------	--	---------------------------------	--	--	---------------------------------

ร [ุ] ช ล ^ท ท	ล ^ท - ร ^ม	ช ^ล - ล ^ร - ช ^ร	ช ^ร - ม ^ร - ท	ร [ุ] ท ^ล ล ^ช	ท ^ล ล ^ร - ท	ม ^ร - ช ^ร - ม	ร [ุ] ท ^ล ล ^ช
-----------------------------------	---------------------------------	--	-------------------------------------	--	-----------------------------------	-------------------------------------	--

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ท ^ล ล ^ท ท ^ท	ท ^ร - ร [ุ] - ท ^ท	ร [ุ] ล ^ท - ท ^ร	ล ^ท - ท ^ท - ท	ช ^ท - ล ^ท - ช	ท ^ล ล ช ม	ร ^ช - ช ^ร - ม ^ร	ช ^ร - ม ^ร - ท
--	--	--	-------------------------------------	-------------------------------------	----------------------	--	-------------------------------------

ล ^ท - ร [ุ] - ล	ท ^ล - ร [ุ] - ท	ม ^ร - ท ^ร	ม ^ร - ช ^ร - ม	ร ^ท - ม ^ร	ท ^ล ล ช ม	ร ^ม - ช ^ล - ล ^ร	ช ^ร - ฟ ^ม - ร
-------------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------	----------------------	--	-------------------------------------

ร ^ท ล ^ท ท	ร [ุ] ช ล ^ท ท	ร ^ม - ร ^ล	ร [ุ] ท ^ล ล ^ช	ฟ ^ม - ร ^ล	ร ^ม - ร ^ช	ฟ ^ช - ล ^ร - ช ^ร	ฟ ^ม - ร ^ท
---------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------	--	---------------------------------	---------------------------------	--	---------------------------------

ร [ุ] ช ล ^ท ท	ล ^ท - ร ^ม	ช ^ล - ล ^ร - ช ^ร	- ร - ท	- ร - ท	ช ^ร ม ^ร - ม ^ร - ท	- - - ล ^ร - ช ^ร	ช ^ร ม ^ร - ร [ุ] - ช ^ร
-----------------------------------	---------------------------------	--	---------	---------	--	---------------------------------------	---

ท่อน 3 (ทางหวาน)

- ค - ถ	คธ - ฟ	--- ษ์	ลัษัฬ ษ์ลั	- ค - ถ	- ษ์ - ฟ	- ษ์ - ฟ	ฬฬ มร ค มร
---------	--------	--------	------------	---------	----------	----------	------------

ม ร ฬ ม	ฬรม ร ฬค	--- ร	มร ค ร ม	- ฟ - ฬ	ลัษัฬ - ม	ฬมร ค ร ม	- ฟ - ฬ
---------	----------	-------	----------	---------	-----------	-----------	---------

----	--- ฬ	- ฟ - ฬ	ฬฬลั ฬ - ฬ	- ถ - ฬ	--- ฟ	- ฬ - ฟ	ฬฬ มร ค มร
------	-------	---------	------------	---------	-------	---------	------------

ม ร ฬ ม	ฬรม ร ฬค	--- ร	มร ค ร ม	- ฟ - ฬ	ลัษัฬ - ม	ฬมร ค ร ม	- ฟ - ฬ
---------	----------	-------	----------	---------	-----------	-----------	---------

- ค - ถ	คธ - ฟ	มร ค ร ฟ	--- ฬลั	- ค - ร	มร ค - ถ	- ค - ถ	คธ - ฟ
---------	--------	----------	---------	---------	----------	---------	--------

ฬฬร ค ร ฟ	--- ฬ	- ลั - ฬ	ลัษัฬ - ค	- ฬ - ค	--- ร ม	- ร - ม	- ฟ - ฬ
-----------	-------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ฟ	- ฬ ฬ ฬ	- ฟ - ลั	ฬ ฬ ฬ ฬ	ร ม ฟ ฬ	ฬ ลั ฬ ฟ	ค ร ม ฟ	ฬ ฟ ม ร
-------	---------	----------	---------	---------	----------	---------	---------

ฬ ลั ฬ ร	ฬ ม ร ค	ท ถ ฬ ถ	ท ค ร ม	ร ม ฟ ฬ	ลั ฬ ฟ ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ฬ
----------	---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------

ฬ ฟ ฬ ฬ	ฬ ลั ฬ ฬ	ฬ ม ฟ ฟ	ฬ ฬ ฟ ฟ	ม ร ม ร	ม ฟ ม ม	ร ค ร ร	ร ม ร ร
---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท ฬ ถ ท	ค ถ ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ฬ ร ม ฟ	ฬ ค ร ม	ฬ ร ม ฟ	ฬ ม ฟ ฬ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ค ร ค ฬ	ค ถ ฬ ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ฬ ลั	ร ม ค ร	ถ ค ฬ ถ	ร ม ฟ ฬ	ฬ ลั ฬ ฟ
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	----------

ฬ ค ร ม	ร ม ฟ ฬ	ฬ ม ฟ ฬ	ลั ฬ ฟ ม	ฬ ม ร ค	ท ค ร ม	ฬ ลั ฬ - ค	ร ม ฟ ฬ
---------	---------	---------	----------	---------	---------	------------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ซัฟ ซัซ	ซัล ซัซ	ซค ซซ	ซล ซซ	ร มฟ ซั	ฟ มฟ ลั	ซัฟ มฟ	ซัฟ มร
---------	---------	-------	-------	---------	---------	--------	--------

ซัล ซัร	ซัม รค	ทล ซล	ทค รร	ร มฟ ซั	ลัซัฟ ม	รค รร	ร มฟ ซั
---------	--------	-------	-------	---------	---------	-------	---------

ซัฟ ซัฟ	ซัล ซัซ	ฟ มฟ ม	ฟ ซัฟ ฟ	ม รร ม	ม ฟ ม ม	รค รร	ร ม รร
---------	---------	--------	---------	--------	---------	-------	--------

ท ซล ท	ค ม รค	ทล ซล	ทค รร	ร มฟ ซั	ลัซัฟ ม	รค รร	ร มฟ ซั
--------	--------	-------	-------	---------	---------	-------	---------

ค รค ซ	ค ล ซ ฟ	ม รค ร	ม ฟ ซั ลั	ร มค ร	ลค ซล	ร มฟ ซั	ฟ ลั ซั ฟ
--------	---------	--------	-----------	--------	-------	---------	-----------

ซัค รร	- ฟ - ซั	- ลั - ซั	- ฟ - ค	- ซ - ค	- - ร ม	- ร - ม	- ฟ - ซั
--------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------	----------

สองชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

--- ฟ	- ซั ซั ซั	- ฟ - ลั	ฟลั ซั - ซั	- ม ซั ร	มรค - ท	ล ซล ท	- ค - ร
-------	------------	----------	-------------	----------	---------	--------	---------

--- ซ	--- ค	--- ร	มรค ร ม	- ซั - ลั	- ซั - ม	- ซั - ม	ซัร มรค
-------	-------	-------	---------	-----------	----------	----------	---------

--- ซ	-- ล ท	- ล - ท	มรค ร - ล	- ท ร ล	ทล ซ - ม	- ซั - ร	- ม - ซั
-------	--------	---------	-----------	---------	----------	----------	----------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ฟ	- ซั ซั ซั	- ฟ - ลั	ซั ซั ซั ซั	- ม ซั ร	ม รค ท	ล ซล ท	ล ทค ร
-------	------------	----------	-------------	----------	--------	--------	--------

ซล ทล	รล ทค	ร ทค ร	มค รร	ร มซั ลั	ม ซั รร	ลัซั มร	ซัม รค
-------	-------	--------	-------	----------	---------	---------	--------

ท ซล ท	ล ทค ร	มร ซั ม	รค ทล	- ท ร ล	ทล ซล	ทล ซล	ร ทล ซ
--------	--------	---------	-------	---------	-------	-------	--------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

--- ม	- ช้ ช้ ช้	- ม - ล้	ชี้ ช้ ช้ ช้	ชี้ ม ช้ ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
-------	------------	----------	--------------	------------	---------	---------	---------

ช ล ท ล	ร ล ท ค	ร ท ค ร	ม ค ร ม	ร ม ช้ ล้	ม ช้ ร ม	ล้ ช้ ม ร	ชี้ ม ร ค
---------	---------	---------	---------	-----------	----------	-----------	-----------

--- ช	ทล ^ล ช ^ล ท	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช้ - ร	- ม - ช้
-------	----------------------------------	---------	---------	---------	---------	----------	----------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

--- ล	ท ท ท ท	ทล ^ล ช - ล	ทล ^ล ร ^ล ท - ท	--- ร	ชี้ ม ร ^ล ท ^ล ร ^ล ม	ชี้ ม ร ^ล ท ^ล ร ^ล ม	ชี้ ล ^ล ชี้ - ร
-------	---------	-----------------------	--------------------------------------	-------	--	--	----------------------------

-- ^ม ร	- ช้ - ช	- ร ^ล - ล	ทล ^ล ช ^ล ท	---	- ร ^ล - ล	ทล ^ล ร - ท	- ล - ท
-------------------	----------	----------------------	----------------------------------	-----	----------------------	-----------------------	---------

-- ^ล ช	--- ท	^ล ช - ล	ทล ^ล ร ^ล ท - ท	--- ร	^ม ร ^ล ท ^ล ร ^ล ม	- ช้ - ม	ชี้ ม ^ล ร ^ล - ช้
-------------------	-------	--------------------	--------------------------------------	-------	---	----------	--

^ม ร ^ล ช - ม	ร ^ล ท ล ช	--- ล	ทล ^ล ช ^ล ท	- ร - ม	ชี้ ม ^ล ร ^ล ร ^ล ม ^ล ร ^ล ท	-- ^ล ชี้ ^ล ม	ชี้ ม ^ล ร ^ล - ช้
-----------------------------------	----------------------	-------	----------------------------------	---------	--	------------------------------------	--

ท่อน 2 (ทางเก็บ)

--- ล	ท ท ท ท	- ล - ร	ท ท ท ท	ร ช ล ท	ล ท ร ม	ร ม ช้ ล้	ชี้ ฟ ม ร
-------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------	-----------

ชี้ ม ร ท	ร ^ล ท ล ช	ท ล ช ล	ท ล ร ^ล ท	ล ท ร ม	ชี้ ม ร ท	ม ร ท ล	ร ^ล ท ล ช
-----------	----------------------	---------	----------------------	---------	-----------	---------	----------------------

ท ล ท ท	ท ร ท ท	ร ล ท ร	ล ท ท ท	ร ช ร ^ล ท	ล ท ร ม	ร ม ช้ ล้	ชี้ ฟ ม ร
---------	---------	---------	---------	----------------------	---------	-----------	-----------

ชี้ ม ร ท	ร ^ล ท ล ช	ท ล ช ล	ท ล ร ^ล ท	- ร - ม	- ร - ^ม ร ^ล ท	--- ล	--- ช
-----------	----------------------	---------	----------------------	---------	-------------------------------------	-------	-------

ท่อน 3 (ทางหวาน)

----	----	ล ช ค ล	ซึ่ - ร	ม ร ชึ่ ค	-- รัม	ซึ่ม ร รัม	- ฟ - ชึ่
------	------	---------	---------	-----------	--------	------------	-----------

----	--- ชึ่	- ฟ - ชึ่	ฟชึ่ - ร	----	--- ม	ร รัม	- ฟ - ชึ่
------	---------	-----------	----------	------	-------	-------	-----------

- ค - ฟ	-- ชึ่	- ค - ล	- ช - ฟ	- ฟ - ชึ่	- ล - ท	-- ร รัม	- ล - ช
---------	--------	---------	---------	-----------	---------	----------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ฟ	- ชึ่ ชึ่	ล รัม	ฟ รัม	ซึ่ม ร ค	ท ค ร ม	ฟ ชึ่ ฟ ค	ร ม ฟ ชึ่
-------	-----------	-------	-------	----------	---------	-----------	-----------

ร ม ฟ ชึ่	ฟ ม ฟ ล	ฟ รัม	ฟ รัม	ช ล ช ค	ท ค ร ม	ฟ ชึ่ ฟ - ค	ร ม ฟ ชึ่
-----------	---------	-------	-------	---------	---------	-------------	-----------

ค ร ม ฟ	ม ฟ ชึ่ ล	ฟ ชึ่ ร ม	ฟ ล ชึ่ ฟ	ล รัม	ช ล ท ค	ท ล ท ร	ค ท ล ช
---------	-----------	-----------	-----------	-------	---------	---------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

--- ฟ	- ชึ่ ชึ่	ล รัม	ฟ รัม	ซึ่ม ร ค	ท ค ร ม	ฟ ชึ่ ฟ ม	ร ม ฟ ชึ่
-------	-----------	-------	-------	----------	---------	-----------	-----------

ร ม ฟ ชึ่	ฟ ม ฟ ล	ฟ รัม	ฟ รัม	ช ล ช ค	ท ค ร ม	ฟ ชึ่ ฟ - ค	ร ม ฟ ชึ่
-----------	---------	-------	-------	---------	---------	-------------	-----------

ฟ ชึ่ ชึ่	ฟ ล ชึ่ ชึ่	ฟ ชึ่ ร ม	ฟ ล ชึ่ ฟ	ล รัม	ช ล ท ค	ท ล ท ร	ค ท ล ช
-----------	-------------	-----------	-----------	-------	---------	---------	---------

ชั้นเดียว

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

-- ช ช	- ช - ช	ม ร ค ท	ล ท ค ร	- ม ร ร	ม ค ร ม	ฟ ล ชึ่ ร	ซึ่ม ร ค
--------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------	----------

ร ช ล ท	ล ท ร ล	ท ล ช ม	ฟ ร ม ชึ่
---------	---------	---------	-----------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

-- ชั้ ลั	ชั ชั ชั ชั	ม ร ค ท	ล ท ค ร	--- ร	ม ค ร ม	ชั ลั ชั ร	ชั ม ร ค
-----------	-------------	---------	---------	-------	---------	------------	----------

รุ ช ล ท	ล ท รุ ล	ท ล ช ม	ชั ร ม ชั
----------	----------	---------	-----------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ท - ท	รุ ท ล ช	รุ ท ล ท	ร ม ชั ร	ชั ม ร ท	รุ ช ล ท	ม ร ชั ม	รุ ท ล ช
---------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ร ท ท ท	ร ท ท ท	รุ ท ล ท	ร ม ชั ร	- ล - ท	รุ ช ล ท	ร ม ร ล	รุ ท ล ช
---------	---------	----------	----------	---------	----------	---------	----------

ท่อน 3

ชั ลั ชั ชั	ร ม ร ร	ชั ค ร ม	ร ม ฟ ชั	ลั ฟ ชั ลั	ช ล ท ค	ท รุ ค ท	ค ท ล ช
-------------	---------	----------	----------	------------	---------	----------	---------

ช ล ช ช	ร ม ร ร	- ค ร ม	- ฟ - ชั	- ฟ - ช	- ล - ท	-- รุ ค ท	- ล - ช
---------	---------	---------	----------	---------	---------	-----------	---------

เพลงเดี่ยวสารถิ์เถา (ทางซอด้วง)

สามชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

--- ทล	--- ลค	ท ค รุ ค	คทล - ลล	- ค - ร	ชั ร - มรค	ลช - ม - ชั	- ล - ค
--------	--------	----------	----------	---------	------------	-------------	---------

--- ร	ชั ร มรค - ร - ม	ชั ลั ชั - ม	ชั ร ม - ร - ม	รุ ค ล - ร	ชั ร มรค ร ฟ	--- ชั ลั	คั ลั - ชั
-------	------------------	--------------	----------------	------------	--------------	-----------	------------

--- ร	ชั ร มรค - ล	รุ ค ช ล	คทล - ช - ฟ	- ล - ค	มรค - ร - ร	ชั ร ชั - ฟ - ชั	ลั ชั - ฟ - ชั ลั
-------	--------------	----------	-------------	---------	-------------	------------------	-------------------

----	- ฟ - ชั	ลั ชั - ฟ - ร	ฟ - ร - ค	- ท - ค	คทล - ท - ค	รุ ค ท ค ท	คทล - ช - ช
------	----------	---------------	-----------	---------	-------------	------------	-------------

----	--- ค	- ท - ค	คทล - ท - ค	--- ท	คทล - ค - ฟ	ลั ชั - ฟ - ชั ลั	ทล - ร - ค
------	-------	---------	-------------	-------	-------------	-------------------	------------

--- ษ์	ลัษ ฬ - ร	ลัษ ฬ ค ร	คทครุ ค - รุ	คิ ท ค ท	คิ ท ช ท	--- ษ์	ลัษ ฬ - ษ์
--------	-----------	-----------	--------------	----------	----------	--------	------------

ฬ - ษ์	ลัษ ษ์ - ร	มร ค - ร ม	- ฬ - ษ์	- ค - ร	ษัร ม ฤ ค	- ค - ช	รุค ฤ - ค
--------	------------	------------	----------	---------	-----------	---------	-----------

--- ฬ	ลัษ ฬ ษ์ ลั	-- ษ์ ฬร	ค ร - ฬ	- ฤ - ค	- ร - ฬ	- ษ์ - ร	ษัมร ค - ฤ
-------	-------------	----------	---------	---------	---------	----------	------------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ชล ท	ค ม ร ค	ท ค ร ม	ร ค ท ล	ร ค ม ร	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค รุ ค
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ชล ท ค	ม ร ษั ม	ษั ลั ษั ร	ษั ม ร ค	ร ม ษั ร	ม ร ค ฤ	ชล ค ร	ค ฤ - ช
--------	----------	------------	----------	----------	---------	--------	---------

ร ม ร ค	ท ล ล ล	ร ม ฬ ษ์	ฬ ลั ษั ฬ	ชล ค ร	ฬ ร ษั ฬ	ม ร ค ร	ม ฬ ษั ลั
---------	---------	----------	-----------	--------	----------	---------	-----------

ฬ ษั ฬ ฬ	ษั ลั ษั ษั	ล ค ล ล	ค ร ค ค	ชล ท ค	ท ล ท รุ	ค ท ล ท	ค ท ล ช
----------	-------------	---------	---------	--------	----------	---------	---------

- ล ช ค	ท ล ท ค	ท ล ช ล	ท ค รุ ค	ท ล ช ฬ	ลั ษั ฬ ค	ฬ ษั ลั ฬ	ษั ลั ท ค
---------	---------	---------	----------	---------	-----------	-----------	-----------

ฬ ร ค ท	ล ท ค ร	ฬ ษั ลั ษั	ฬ ร ค ท	ค ท ล ช	ค ช ล ท	ค ล ท ค	รุ ท ค ร
---------	---------	------------	---------	---------	---------	---------	----------

ษั ลั ษั ษั	ร ม ร ร	ษั ค ร ม	ร ม ฬ ษ์	ค ร ค ท	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค รุ ค
-------------	---------	----------	----------	---------	---------	---------	----------

ร ม ร ค	ท ล ล ล	ร ม ฬ ษ์	ฬ ลั ษั ฬ	ชล ค ร	ฬ ร ษั ฬ	ม ร ค ร	ม ฬ ษั ลั
---------	---------	----------	-----------	--------	----------	---------	-----------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

ท ช ล ท	ค ม ร ค	ท ค ร ม	ร ค ท ล	ร ค ม ร	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค รุ ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ชล ท ค	ม ร ษั ม	ษั ลั ษั ร	ษั ม ร ค	ษั ม ษั ร	ม ร ค ฤ	ชล ค รุ	ค ท ล ช
--------	----------	------------	----------	-----------	---------	---------	---------

ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฬ ษ์	ฬ ลั ษั ฬ	ชล ค ร	ฬ ร ษั ฬ	ม ร ค ร	ม ฬ ษั ลั
---------	---------	----------	-----------	--------	----------	---------	-----------

ฟ ฬ ฝ	ฬ ฬ ฬ ฬ	ล ด ล	ด ร ค	ร ด ท	ด ท ล	ท ล ช	ล ช ฬ
-------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ช ล ช	ท ล ท	ท ล ช	ท ด ร	ท ล ช	ฬ ฬ ฬ	ฬ ฬ ฬ	ฬ ฬ ฬ
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ฬ ร ค	ล ท ค	ฬ ฬ ฬ	ฬ ร ค	ด ท ล	ด ช ล	ด ล ท	ร ท ค
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ฬ ฬ ฬ	ร ม ร	ฬ ค ร	ร ม ฬ	ด ร ค	ด ท ล	ท ล ช	ท ด ร
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ร ม ร	ท ล ล	ร ม ฬ	ฬ ฬ ฬ	- ล - ค	- ร - ฬ	--- ฬ	ฬ ฬ ฬ
-------	-------	-------	-------	---------	---------	-------	-------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

----	--- ล	- ค - ล	คชล ฬ - ฬ	- ฬ - ฬ	ฬ ร ค - ฬ	--- ฬ	ฬ ฬ ฬ
------	-------	---------	-----------	---------	-----------	-------	-------

--- ค	--- ร	ม ร ช	ม ร ค - ค	--- ร	ค ล - ล	- ค - ร	ด ร - ฬ
-------	-------	-------	-----------	-------	---------	---------	---------

----	--- ฬ	ฬ ฬ ฬ	ค ล - ค	--- ค	- ล - ค	--- ร	ด ร - ฬ
------	-------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

--- ฬ	ฬ ฬ ฬ	- ค - ล	- ฬ - ฬ	----	--- ช	ล ช ค	ฬ ฬ ฬ
-------	-------	---------	---------	------	-------	-------	-------

----	--- ฬ	ฬ ฬ ฬ	- ล - ค	- ท - ค	ม ร ค	- ท - ค	ร ค - ล
------	-------	-------	---------	---------	-------	---------	---------

----	--- ล	- ค - ล	--- ช	- ค - ร	ม ร ค - ล	- ค - ล	คชล ช ช
------	-------	---------	-------	---------	-----------	---------	---------

- ค - ช	ล ช ฬ - ร	ร ค ค	- ฬ - ฬ	ฬ ฬ ฬ	--- ฬ	ฬ ฬ - ฬ	ฬ ร ค - ร
---------	-----------	-------	---------	-------	-------	---------	-----------

ม ร ค	ฬ ฬ ฬ - ร	ม ร ช	ม ร ค - ช	--- ล	ท ล ท ล	- ล - ท	- ค - ร
-------	-----------	-------	-----------	-------	---------	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

- ล - ล	ค ฟ ชั ลั	ฟ ชั ร ม	ฟ ลั ชั ฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชั ลั
---------	-----------	----------	-----------	---------	----------	---------	-----------

ฟ ชั ฟ ลั	ช ล ด ร	ม ร ชั ฟ	ม ร ด ล	ร ม ด ร	ล ด ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ลั ชั ฟ
-----------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	-----------

ค ล ด ช	ล ช ฟ ร	ลั ชั ลั ฟ	ชั ร ฟ ด	ล ร ด ล	ชั ฟ ร ด	ร ชั ฟ ร	ฟ ลั ชั ฟ
---------	---------	------------	----------	---------	----------	----------	-----------

ร ม ด ร	ล ด ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ลั ชั ฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชั ลั
---------	---------	----------	-----------	---------	----------	---------	-----------

ค ล ด ร	ฟ ฟ ฟ ด	ล ช ฟ ด	ร ร ร ชั	ฟ ร ด ล	ค ด ค ฟ	ม ฟ ชั ฟ	ม ร ด ล
---------	---------	---------	----------	---------	---------	----------	---------

ฟ ชั ฟ ลั	ช ล ด ร	ม ร ชั ฟ	ม ร ด ล	ช ล ด ร	ค ฟ ลั ชั	ชั ด ร ม	ฟ ลั ชั ฟ
-----------	---------	----------	---------	---------	-----------	----------	-----------

ช ล ด ร	ฟ ลั ชั ฟ - ร	ลั ล ด ร	ด ร ฟ ชั	ฟ ร ด ล	ร ด ล ช	ค ล ช ฟ	ลั ชั ฟ ร
---------	---------------	----------	----------	---------	---------	---------	-----------

ช ล ท ช	ล ท ด ร	ม ร ชั ฟ	- ร ด ช	ช ท ล ช	ร ช ล ท	ด ร ด ช	ล ท ด ร
---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวหลัง)

ค ล ล ล	ค ฟ ชั ลั	ฟ ชั ร ม	ฟ ลั ชั ฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชั ลั
---------	-----------	----------	-----------	---------	----------	---------	-----------

ลั ชั ฟ ลั	ช ล ด ร	ม ร ชั ฟ	ม ร ด ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ฟ ชั ร ม	ฟ ลั ชั ฟ
------------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	-----------

ค ล ด ช	ล ฟ ชั ร	ลั ชั ลั ฟ	ชั ร ฟ ด	ล ร ด ล	ค ฟ ร ด	ร ชั ฟ ร	ฟ ลั ชั ฟ
---------	----------	------------	----------	---------	---------	----------	-----------

ร ม ด ร	ล ด ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ลั ชั ฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชั ลั
---------	---------	----------	-----------	---------	----------	---------	-----------

ค ล ด ร	ฟ ฟ ฟ ด	ล ช ฟ ด	ร ร ร ชั	ฟ ร ด ล	ค ด ค ฟ	ม ฟ ชั ฟ	ม ร ด ล
---------	---------	---------	----------	---------	---------	----------	---------

ฟ ชั ฟ ลั	ช ล ด ร	ม ร ชั ฟ	ม ร ด ล	ร ม ด ร	ล ด ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ลั ชั ฟ
-----------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	-----------

ช ล ค ร	ฟ ช ี ฟ ร	ล ี ช ี ฟ ร	ค ร ฟ ช ี	ฟ ร ค ล	ร ุ ค ล ช	ค ล ช ฟ	ล ี ช ี ฟ ร
---------	-----------	-------------	-----------	---------	-----------	---------	-------------

- ล - ท	- ค - ร	ม ร ช ี ร	ม ร ช ี ค - ช	- - - ล	ท ล ช ล ี ท	- ล - ท	- ค - ร
---------	---------	-----------	---------------	---------	-------------	---------	---------

ท่อน 3 (ทางหวาน)

- - - -	- - - ม	ช ี ม ร ค - ร	ม ร ช ี ม - ม	- ช ี - ร	ม ร ค ี ร ม	ช ี ม ร ค - ร	ม ร ช ี ม - ม
---------	---------	---------------	---------------	-----------	-------------	---------------	---------------

- ช ี - ค	- - - ร	ม ร ค ี ร ม	- ฟ - ช ี	- ฟ - ช ี	ฟ ช ี ล ี ช ี - ล ี	ช ี ฟ ช ี ฟ	ช ี ฟ ม ร ค ม ร - ร
-----------	---------	-------------	-----------	-----------	---------------------	-------------	---------------------

- - - -	ม ร ช ี ค	- - - ช ี ร	ม ร ค ี ร ม	- - - ช ี	ฟ ช ี ล ี ช ี - ช ี ม	ช ี ม ร ค - ร	ม ร ช ี ม - ม
---------	-----------	-------------	-------------	-----------	-----------------------	---------------	---------------

- ช ี - ม	ช ี ม ร ค - ร	- - - ค ร ม	- ฟ - ช ี	- ฟ - ช ี	ฟ ช ี ล ี ช ี - ล ี	ช ี ฟ ช ี ฟ	ช ี ฟ ม ร ค - ร
-----------	---------------	-------------	-----------	-----------	---------------------	-------------	-----------------

- - - -	- - - ร	ม ร ช ี ร	ช ี ม ร ค - ค	ร ุ ค ล ค ล	ค ล ช ล	- ร ุ - ล	- ค - ร
---------	---------	-----------	---------------	-------------	---------	-----------	---------

ม ร ช ี ค	- ช ี ร ม	ช ี ม ร ค ี ร ม	ช ี ล ี ช ี - ร	- - - ร	ม ร ช ี ร	ม ร ช ี - ร	ม ร ค - ค
-----------	-----------	-----------------	-----------------	---------	-----------	-------------	-----------

ร ุ ค ล - -	- - - ล	- ค - ล	ค ล ช ฟ	- ช ี - ฟ	ช ี ฟ ร ค ี ร ฟ	- - - ช ี	ล ี ช ี ฟ ช ี ล ี
-------------	---------	---------	---------	-----------	-----------------	-----------	-------------------

- - - ค	- - - ร	ม ร ช ี ร	ช ี ม ร ค - ล	- ค - ร	ม ร ค - ล	- ค - ล	ค ล ช ฟ
---------	---------	-----------	---------------	---------	-----------	---------	---------

ช ี ฟ ช ี - ฟ	ช ี ล ี ช ี ฟ - ร	ร ุ ค ล ค ร	- ฟ - ช ี	ล ี ช ี ฟ ช ี ล ี	- - - ช ี	ล ี ช ี - ฟ	ช ี ฟ ม ร ค - ร
---------------	-------------------	-------------	-----------	-------------------	-----------	-------------	-----------------

ม ร ค ี ร ม	ช ี ล ี ช ี - ร	ม ร ช ี ร	ช ี ม ร ค - ช	- - - ล	ท ล ช ล ี ท	- ล - ท	- ค - ร
-------------	-----------------	-----------	---------------	---------	-------------	---------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

ชลทค	ร ม ^{มม}	ชัร มชั	ร ม ^{มม}	ชลทค	รูลทค	รูลทค	มครม
ชัมรด	ชลค	มครม	ฟชัลัชั	ร มฟชั	ฟ มฟลั	ชัฟ มฟ	ชัฟ มร
ลัลลัม	ชัชัชัม	คคค	ชัลัชัม	ชลทค	รูลทค	รูลทค	มครม
ชัมรด	ชลค	มครม	ฟชัลัชั	ร มฟชั	ฟลัชัฟ	ค รม	ชัฟ มร
ชลคค	รูลม	ฟ มชัฟ	มรคค	คชลช	คคชค	รูลคค	ชลค
ชค	ร มฟชั	ฟลัชัฟ	ชัฟ มร	ชัร มฟ	ชัฟ มร	มฟชัฟ	มรคค
คคคค	คฟชัลั	ฟชัร ม	ฟลัชัฟ	ชลค	ฟรชัฟ	มรค	มฟชัลั
ฟชัฟลั	ชลค	มรชัฟ	มรคค	ชลค	คฟลัชั	ชัค	ฟลัชัฟ
ชลค	ฟชัฟ	ลัชัฟ	ค รฟชั	ฟรคค	รูลคช	คคชฟ	ลัชัฟ
ชลทช	คค	มรชัฟ	- รคช	ชทคช	รูลคท	ค รคช	คค

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ชลทค	ร ม ^{มม}	ชัร มชั	ร ม ^{มม}	ชลทค	รูลทค	รูลทค	มครม
ชัมรด	ชลค	มครม	ฟชัลัชั	ร มฟชั	ฟ มฟลั	ชัฟ มฟ	ชัฟ มร
ลัลลัม	ชัชัชัม	คคค	ชัลัชัม	ชลทค	รูลทค	รูลทค	มครม
ชัมรด	ชลค	ชค	ฟชัลัชั	ร มฟชั	ฟ มฟลั	ชัฟ มฟ	ชัฟ มร

ชด คด	รุด มร	ฟ ม ช้ฟ	มร คด	คชดช	คดชด	รุด คด	ชดคร
-------	--------	---------	-------	------	------	--------	------

ชด รม	ร มฟ ช้	ฟ มฟ ถ้	ช้ฟ มร	ช้ร มฟ	ช้ฟ มร	มฟ ช้ฟ	มร คด
-------	---------	---------	--------	--------	--------	--------	-------

คด คด	คฟ ช้ถ้	ฟ ช้ร ม	ฟ ถ้ช้ฟ	ชดคร	ฟร ช้ฟ	มรคร	มฟ ช้ถ้
-------	---------	---------	---------	------	--------	------	---------

ฟ ช้ฟ ถ้	ชดคร	มร ช้ฟ	มร คด	ชดคร	คฟ ถ้ช้	ช้ด รม	ฟ ถ้ช้ฟ
----------	------	--------	-------	------	---------	--------	---------

ชดคร	ฟ ^ล ช้ฟ ^ร	ถ้ดคร	ครฟ ช้	ฟรคด	รุดคช	คดชฟ	ถ้ช้ฟร
------	---------------------------------	-------	--------	------	-------	------	--------

- ถ - ท	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ช	--- ถ	ทล ^ล ช ^ล ถ	- ถ - ท	- ค - ร
---------	---------	---------	---------	-------	----------------------------------	---------	---------

สองชั้น

ท่อน 1 (ทางหวาน)

--- ถ	คคคค	- ถ - ค	ลคร ^ล ค - ค	ช้ - ม	ช้ร มร ^ล ค	--- ร ^ล ค	คร ^ล ค - ช
-------	------	---------	------------------------	--------	-----------------------	----------------------	-----------------------

- ค - ถ	- ช - ฟ	--- ช้	ถ้ช้ ^ล ฟ ^ล ถ้ ^ล	- ฟ - ช้	- ถ - ค	- ร ^ล - ค	- ถ - ร ^ล ค
---------	---------	--------	--	----------	---------	----------------------	------------------------

--- ท	--- ค	ทลชถ	ทคร ^ล ค - ค	- ฟ - ช้ฟ ^ล ร	- ค - ร ^ล	ค ^ล ถ - ค	ร ^ล คท ^ล คร - ร
-------	-------	------	------------------------	--------------------------	----------------------	----------------------	---------------------------------------

--- ฟ	--- ช้	- ค - ถ	ค ^ล ช - ค	ร ^ล ค - ถ	- ช - ฟ	ช้ฟ ^ล ร ^ล ค ^ล ฟ ^ล	--- ช้ ^ล ถ้
-------	--------	---------	----------------------	----------------------	---------	---	------------------------

ท่อน 1 ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ถ	คคคค	- ถ - ร	คคคค	มด รม	ช้ม รค	ชดคร	คดคช
-------	------	---------	------	-------	--------	------	------

ครคช	คดชฟ	มรคร	มฟ ช้ถ้	ถ้ฟ ช้ถ้	ชดทค	ทลทร	คทลช
------	------	------	---------	----------	------	------	------

--- ท	คคคค	ทลชถ	ทคร ^ล ค	ฟ ^ล ช้ฟ ^ล ร	ฟรคท	ถชคช	ถทคร
-------	------	------	--------------------	-----------------------------------	------	------	------

ฟ ฟ ฟ	- ซ์ - ซ์	ล ล ล	- ค - ค	ค ร ค	ค ล ช ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ซ์ ล
-------	-----------	-------	---------	-------	---------	---------	----------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

--- ล	ค ค ค	- ล - ร	ค ค ค	ม ค ร ม	ซ์ ม ร ค	ช ล ค ร	ค ล ค ช
-------	-------	---------	-------	---------	----------	---------	---------

ค ร ค	ค ล ช ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ซ์ ล	ล ี่ ฟ ซ์ ล	ช ล ท ค	ท ล ท ร	ค ท ล ช
-------	---------	---------	----------	-------------	---------	---------	---------

--- ท	ค ค ค	ท ล ช ล	ท ค ร ค	ล ี่ ซ์ ฟ ค	ฟ ร ค ท	ล ช ค ช	ล ท ค ร
-------	-------	---------	---------	-------------	---------	---------	---------

ฟ ซ์ ฟ ฟ	ซ์ ล ี่ ซ์ ซ์	ล ค ล ล	ค ร ค ค	- ค - ล	- ช - ฟ	--- ซ์	ล ี่ ซ์ ฟ ซ์ ล
----------	---------------	---------	---------	---------	---------	--------	----------------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

----	--- ฟ	--- ซ์	ล ี่ ซ์ ฟ ซ์ ล	-- ซ์ ฟ	ซ์ ฟ - ซ์	- ล ี่ - ซ์	ล ี่ ซ์ ฟ - ซ์
------	-------	--------	----------------	---------	-----------	-------------	----------------

--- ฟ	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ค	--- ร	ค ล - ค	--- ล	- ค - ช
-------	-------	---------	---------	-------	---------	-------	---------

--- ล	--- ล	- ค - ฟ	ซ์ ฟ ซ์ ล	--- ค	--- ล	--- ซ์	ล ี่ ซ์ - ฟ
-------	-------	---------	-----------	-------	-------	--------	-------------

-- ซ์ ฟ	ซ์ ฟ - ซ์	- ล ี่ - ซ์	ค ล ช - ค	- ม ซ์ ร	ม ร ค - ล	-- ม ร ค	ล ค - ร
---------	-----------	-------------	-----------	----------	-----------	----------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

--- ล	- ล ล ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ซ์ ล	ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ซ์	ฟ ล ี่ ซ์ ฟ
-------	---------	---------	----------	---------	---------	----------	-------------

ซ์ ฟ ล ี่ ซ์	ฟ ร ฟ ค	ร ล ร ค	ฟ ร ซ์ ฟ	ม ร ค ช	ค ร ม ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ซ์ ล
--------------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	----------

ค ล ล ล	ค ล ล ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ซ์ ล	ช ล ค ร	ม ร ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช ฟ
---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ช ล ค ร	ค ร ฟ ซ์	ฟ ล ี่ ซ์ ฟ	ร ซ์ ฟ ร	ซ์ ม ซ์ ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
---------	----------	-------------	----------	-----------	---------	---------	---------

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวกลับ)

ค ล ล ล	ค ล ล ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ช ฟ ล ช	ฟ ร ฟ ค	ร ล ร ค	ฟ ร ช ฟ	ช ล ค ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ช ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล - ล	ค ล ล ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ช ล ค ร	- ฟ - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	- ม ช ร	ม ร ค - ล	- - ม ร ค	ล ค - ร
---------	---------	---------	---------	---------	-----------	-----------	---------

ท่อน 3 (ทางหวาน)

----	--- ม	ช ม ร ค - ร	ม ร ช ม - ม	----	- ช - ม	ช ม ร ค - ร	ช ล ช - ร
------	-------	-------------	-------------	------	---------	-------------	-----------

----	ม ร ช ค	--- ช ร	ม ร ค - ร	--- ช	ม ช ล ช - ม	ช ม ร ค - ร	ช ม ร ค ม ร - ร
------	---------	---------	-----------	-------	-------------	-------------	-----------------

----	--- ล	- ช - ล	- ค - ร	ม ร ค - ร	ช ล ช - ร	ม ร ช ร	ช ร ช ม ร ค
------	-------	---------	---------	-----------	-----------	---------	-------------

- ค - ร	ค ล - ล	- ค - ช	- ล - ค	--- ร	ม ร ค - ล	- ค - ล	ค ล ช - ฟ
---------	---------	---------	---------	-------	-----------	---------	-----------

- - ช ฟ	- ฟ - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	- ม ช ร	ม ร ค - ล	- - ม ร ค	ล ค - ร
---------	---------	---------	---------	---------	-----------	-----------	---------

ท่อน 3 (ทางเก็บ)

--- ร	ม ม ม ม	- ร - ช	ม ม ม ม	- ค - ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - ม ร	ม ช ม ม	ช ร ม ช	ร ม ม ม	ช ค ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล ล ล	ค ล ล ล	ช ม ช ล	ช ล ค ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ค ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล - ล	ค ล ล ล	ค ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ร ม ค ร	ล ค ช ล	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ช ล ค ร	ค ร ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	ร ช ฟ ร	- ม - ร	- ค - ล	- - - ร ค	ล ค - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------	---------

ชั้นเดียว

ท่อน 1 (เที่ยวแรก)

--ค-ด	ค-ค-ค	ช-ด-ด-ร	ค-ด-ท-ช	ถึฟ-ชึถึ	ช-ด-ท-ด	ท-ด-ท-ร	ค-ท-ด-ช
-------	-------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

--ค-ด	ค-ค-ค	ฟ-ร-ค-ท	ด-ท-ด-ร	ด-ร-ค-ด	ค-ด-ช-ฟ	ม-ร-ด-ร	ม-ฟ-ชึถึ
-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ท่อน 1 (เที่ยวกลับ)

--ค-ด	-ค-ด	ช-ด-ด-ร	ค-ด-ช	ถึฟ-ชึถึ	ช-ด-ท-ด	ท-ด-ท-ร	ค-ท-ด-ช
-------	------	---------	-------	----------	---------	---------	---------

--ด-ร	ค-ค-ค	ฟ-ร-ค-ท	ด-ท-ด-ร	ด-ร-ค-ช	ค-ด-ช-ฟ	ม-ร-ด-ร	ม-ฟ-ชึถึ
-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ท่อน 2 (เที่ยวแรก)

-ด-ด	ค-ฟ-ชึถึ	ด-ร-ค-ช	ค-ด-ช-ฟ	ช-ด-ด-ร	ฟ-ร-ชึฟ	ม-ร-ด-ร	ม-ฟ-ชึถึ
------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

-ด-ด	ค-ฟ-ชึถึ	ร-ม-ฟ-ชึ	ฟ-ถึ-ชึฟ	ชึม-ชึฟ	-ร-ค-ท	ด-ช-ด-ท	ด-ท-ด-ร
------	----------	----------	----------	---------	--------	---------	---------

ท่อน 2 (เที่ยวกลับ)

-ด-ด	ค-ฟ-ชึถึ	ฟ-ชึ-ร-ม	ฟ-ถึ-ชึฟ	ช-ด-ด-ร	ฟ-ร-ชึฟ	ม-ร-ด-ร	ม-ฟ-ชึถึ
------	----------	----------	----------	---------	---------	---------	----------

-ด-ด	ค-ฟ-ชึถึ	ร-ม-ฟ-ชึ	ฟ-ถึ-ชึฟ	ชึม-ชึร	ม-ร-ค-ท	ด-ช-ด-ท	ด-ท-ด-ร
------	----------	----------	----------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 3 (เที่ยวแรก)

--ม-ร	ม-ม-ม-ม	ร-ม-ชึถึ	ชึฟ-ม-ร	ม-ด-ร-ม	ร-ม-ฟ-ชึ	ฟ-ถึ-ชึฟ	ชึฟ-ม-ร
-------	---------	----------	---------	---------	----------	----------	---------

-ร-ร	ช-ด-ด-ร	ม-ร-ชึร	ม-ร-ค-ด	-ด-ด	ถึฟ-ชึถึ	ด-ร-ค-ช	ค-ด-ช-ฟ
------	---------	---------	---------	------	----------	---------	---------

-ม-ชึร	ม-ร-ค-ท	ด-ช-ด-ท	ด-ท-ด-ร
--------	---------	---------	---------

ท่อน 3 (เที่ยวกลับ)

--ม-ร	ม-ม-ม-ม	ร-ม-ชึถึ	ชึฟ-ม-ร	ม-ด-ร-ม	ฟ-ชึฟ-ล	ชึฟ-ม-ฟ	ชึฟ-ม-ร
-------	---------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

-ร-ร	ช-ด-ด-ร	ม-ร-ชึร	ม-ร-ค-ด	-ด-ด	ถึฟ-ชึถึ	ด-ร-ค-ด	-ช-ฟ
------	---------	---------	---------	------	----------	---------	------

-ม-ร	-ด-ท	ถึช-ถึท	-ด-ร
------	------	---------	------

เพลงนกขมิ้น สามชั้น (ทางซอด้)

ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

--- ร	ม ^ร - ม	ร ^ค - ร	ม ^ร ค - รม	- ร - ม	ช ล ช ร	ม ^ร ช ม	ม ^ร ร - ม
-------	--------------------	--------------------	-----------------------	---------	---------	--------------------	----------------------

ร ^ค - ทล ^ช	ร ช - ค ^ค	ร ^ค ท - ค	ม ^ร ร ^ค รม ^ค	ร ^ค - ล	ค ^ค ล ^ช - ล	ชฟ ^ม - ฟ	- ม ร ร
----------------------------------	----------------------	----------------------	---	--------------------	-----------------------------------	---------------------	---------

--- ช	ทล ^ช ล ^ท	- ล - ท	- ค ^ค - ร ^ค	- ค ^ค - ล	ค ^ค ล ^ช - ล	ชฟ ^ม - ฟ	- ม ร ร
-------	--------------------------------	---------	-----------------------------------	----------------------	-----------------------------------	---------------------	---------

--- ม	ชล ^ช - ค	- ช - ร	ม ^ร ค - รม	- ร - ม	ช ล ช ร	ม ^ร ช - ช	ทล ^ช ล ^ท ร ^ค ท
-------	---------------------	---------	-----------------------	---------	---------	----------------------	---

----	- ร ^ค - ล	ท ^ค ล ^ร ล	ทล ^ช ช ^ล	ช ^ม - ม	ม ^ร ค - รม	ล ^ค ร ^ค - ม	ชล ^ช ม ^ช ล ^ล
------	----------------------	---------------------------------	--------------------------------	--------------------	-----------------------	-----------------------------------	---

- ร ^ค - ท	- ล - ท	ล ^ช - ล	ทล ^ช ล ^ท	- ร ^ค - ม ^ค	- ร ^ค - ท	- - ล ^ช ม	- ร - ช
----------------------	---------	--------------------	--------------------------------	-----------------------------------	----------------------	----------------------	---------

ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

- ล ช ร	ช ม ร ค	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ร ^ค ค ^ค ล ^ช	ค ^ค ล ^ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค
---------	---------	---------	---------	--	---------------------------------	---------	---------

ท ช ล ท	ค ^ค ล ^ท ค ^ค	ร ^ค ท ค ^ค ร ^ค	ม ค ร ม	ช ค ร ม	ฟ ค ฟ ล	ช ค ^ค ฟ ล	ช ฟ ม ร
---------	--	--	---------	---------	---------	----------------------	---------

ช ท ล ท	ร ^ค ช ล ท	ค ^ค ร ^ค ค ^ค ช	ล ท ค ^ค ร ^ค	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
---------	----------------------	--	-----------------------------------	---------	---------	---------	---------

ค ^ค ล ^ช ร	ช ม ร ค	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ร ^ค ค ^ค ล ^ช	ค ^ค ล ^ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ค
---------------------------------	---------	---------	---------	--	---------------------------------	---------	---------

ร ^ค ท ล ท	ร ^ค ม ช ล	ท ร ม ช	ล ค ร ม	ช ร ม ค	ร ม ช ร	ม ช ล ม	ร ม ช ล
----------------------	----------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ร ^ค ล ท ร	ช ท ล ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	- ร - ม	- ร - ท	- - ล ^ช ม	- ร - ช
----------------------	---------	---------	---------	---------	---------	----------------------	---------

ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

----	---คั	---ริ	คิ ^๑ ท - ค	---ริ	มริ ^๑ คั - ท	ลิ ^๑ ช ลิ ^๑ ท	- คั - ริ
------	-------	-------	-----------------------	-------	-------------------------	-------------------------------------	-----------

----	---ค	- ชุ - ร	มริ ^๑ ค - ริ ^๑ ม	- ร - ม	ช ล ช ร	มริ ^๑ ช ช	ลทล ^๑ ช ลิ ^๑ ท
------	------	----------	--	---------	---------	----------------------	--------------------------------------

- ล - ท	- ริ - ล	ทล ^๑ ริ - ล	ทล ^๑ ช ลิ ^๑ ล	ชม ^๑ ชล - ท	ลทริ ^๑ มริ ^๑ ท - ริ ^๑ ม	ล ริ - ม	ชลช ^๑ ม ^๑ ชล ^๑ ล
---------	----------	------------------------	-------------------------------------	------------------------	--	----------	---

-- ลิ ^๑ ช ^๑ ม	- ร - ช	---ล	ทล ^๑ ช ลิ ^๑ ท	----	- ริ - ล	ท ล ริ ท	- ล - ท
-------------------------------------	---------	------	-------------------------------------	------	----------	----------	---------

ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

ลิ ^๑ ช - -	ช ล ช คั	ท ล ช ล	ท คั ริ คั	ร ร ค ร	ม ร ค ช	ท ล คั ท	ริ คั ม ร
-----------------------	----------	---------	------------	---------	---------	----------	-----------

ท ช ล ท	คั ล ท คั	ริ ท คั ริ	ม ค ร ม	ชุ ร ม ช	ม ร ช ม	ร ค ม ร	ค ท ริ คั
---------	-----------	------------	---------	----------	---------	---------	-----------

ท ท ล ท	ริ ม ช ล	ท ริ ช คั	ท ล ช ม	ร ม ชุ ร	ม ร ช ม	ล ช ม ช	ร ม ช ล
---------	----------	-----------	---------	----------	---------	---------	---------

ท ล ช ล	ริ ท ล ช	ท ล ช ล	ท ริ - ท	- ริ - ม	- ริ - ท	-- ลิ ^๑ ช ^๑ ม	- ร - ช
---------	----------	---------	----------	----------	----------	-------------------------------------	---------

ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

- ช ล ท	ริ ม ริ ล	ท ล ริ ล	ทล ^๑ ช - ช	ลชม ^๑ ช - ริ	มริ ^๑ ค - ริ ^๑ ม	ล ริ - ม	ชลช ^๑ ม ^๑ ชล ^๑ ล
---------	-----------	----------	-----------------------	-------------------------	--	----------	---

----	---ท	ลิ ^๑ ช ลิ ^๑ ท	ริ ม ริ ล	----	---ล	- ริ - ล	ทล ^๑ ช - ลิ ^๑ ล
------	------	-------------------------------------	-----------	------	------	----------	---------------------------------------

-- ลิ ^๑ ช ^๑ ม	- ชุ - ค	- ชุ - ร	มริ ^๑ ค - ริ ^๑ ม	---ริ	---ม	ล ริ - ม	ชลช ^๑ ม ^๑ ชล ^๑ ล
-------------------------------------	----------	----------	--	-------	------	----------	---

-- ลิ ^๑ ช ^๑ ม	- ร - ช	- ริ - ล	ทล ^๑ ช ลิ ^๑ ท	----	- ริ - ล	ท ล ริ ท	- ล - ท
-------------------------------------	---------	----------	-------------------------------------	------	----------	----------	---------

ว่าดอ

ล ช - -	- - - ล	ท ล รื ล	ทล ช - ล	ชม ช - ร	มร ค - ร ม	ล รื - ช	ล ท ล ล
---------	---------	----------	----------	----------	------------	----------	---------

รืช ล ท ล	- รื - คื	ท รื - คื	ล ช ท ล	- - - -	รืลช ม - ช	- - - -	- ล - ล
-----------	-----------	-----------	---------	---------	------------	---------	---------

- - - -	- - - ล ท	- ล ช ม	- ล - ล	ช ม ชล ช	- - - ชล ท	- รื - ล	- - - ท
---------	-----------	---------	---------	----------	------------	----------	---------

ล ท ล ช	ล ท ลล ช	- - - ล	- ล - ล	- - - -	- - - ล	ท ล รื ท	- ล - ช
---------	----------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

รื ท ล ท	รื ช ท ล	ท รื ช คื	ท ล ช ม	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ล ช ม ช	ร ม ช ล
----------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ร ช ล ท	ล ท คื รื	ชล ช คื	รื คื ท ล	ท ล ช ม	ร ม ช ล	ท รื ช คื	ท ล ช ม
---------	-----------	---------	-----------	---------	---------	-----------	---------

ล ช ม ร	ช ม ร ท	รื ช ล ท	ล ท รื ม	ช ร ม ร	ช ม ร ม	ล ช ม ช	ร ม ช ล
---------	---------	----------	----------	---------	---------	---------	---------

ร ม ช ล	รื ท ล ช	ท ล ช ล	ท รื - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - ลช ม	- ร - ช คื
---------	----------	---------	----------	---------	---------	----------	------------

เพลงสารถึ สามชั้น (ทางซอย)

ท่อน 1 (ทางหวาน)

- - - ทล ช	ร ช - คื	ท คื รื คื	ลชท ล ล ล	- ค - รื	- มื - ช	ลช ม - ช	- ล - ค
------------	----------	------------	-----------	----------	----------	----------	---------

- - - ร	มร ค - ร ม	ชล ช - ม	- ร - มร ค	- ล - รื	- ค - ฟ	- - - ชล	ลทคืรื คื - ชื
---------	------------	----------	------------	----------	---------	----------	----------------

- - - ร	มร ค - ล	- คื - ล	คืชล ช - ฟ	- ล - ค	- ร - ฟ	- - - ช	ลช ฟ - ชล
---------	----------	----------	------------	---------	---------	---------	-----------

- คื - ฟ	- - - ช	ลช ฟ - ชล	- ท - คื	- ท - คื	ทคืรื คื - คืรื	คื ท รื คื ท	ลช ฟช ลชช
----------	---------	-----------	----------	----------	-----------------	--------------	-----------

----	--- คํ	- ท - คํ	ทคํรํคํ - ค	--- ฟ	--- ชล	- ช - ล	- ท - ค
------	--------	----------	-------------	-------	--------	---------	---------

--- ช	ลช ฟ - ร	- ฟ - ร	ฟคํรํค - ท	- ร - ฟ	- ช - ท	--- คํ	รํคํท - คํรํ
-------	----------	---------	------------	---------	---------	--------	--------------

--- ช	ลช - ร	มรํค - รํม	- ฟ - ช	--- คํ	ทคํรํคํ - ท	- คํ - ช	- ล - คํ
-------	--------	------------	---------	--------	-------------	----------	----------

--- ฟ	--- ชล	- คํ - ล	คํชลช - ลช ฟ	- ล - คํ	- ร - ฟ	-- ลช	ฟช - ล
-------	--------	----------	-----------------	----------	---------	-------	--------

ท่อน 1 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

-- ทลช	รช - คํ	ทคํรํคํ	ทลชล	รคํมร	คทลช	ทลชล	คํชลคํ
--------	---------	---------	------	-------	------	------	--------

ชลทคํ	มรชม	ลชคํล	ชมรค	มชลช	มรคล	คํฟชล	รํคํลช
-------	------	-------	------	------	------	-------	--------

รมรค	ลคชล	รμφช	คํลชฟ	ชฟมร	ชรμφ	ชมฟช	ลฟชล
------	------	------	-------	------	------	------	------

ฟชฟฟ	ชลชช	ลคํลล	คํรํคํคํ	ชลทคํ	ทรํคํท	ฟชลท	คํทลช
------	------	-------	----------	-------	--------	------	-------

ชลชคํ	ทลทคํ	ทลชล	ทคํรํคํ	ฟลชฟ	ลชฟค	ฟชลฟ	ชลทค
-------	-------	------	---------	------	------	------	------

ฟรคท	ลทคํรํ	ทคํชล	ทรํคํท	คํทลช	คํชลท	คํลทค	รํทคํรํ
------	--------	-------	--------	-------	-------	-------	---------

ชลชช	รมรร	ชครม	รμφช	คํรํคํคํ	ชลชช	คํฟชล	ทคํรํคํ
------	------	------	------	----------	------	-------	---------

รมรค	ลคํชล	ฟชรม	ฟลชฟ	- ล - ค	- ร - ฟ	--- ช	ลช ฟ ชล
------	-------	------	------	---------	---------	-------	---------

ท่อน 2 (ทางหวาน)

----	---ถ	- คํ - ถ	คํชถ พ - ถ	- ถ - คํ	- ร - พ	---ช	ถ พ - ช
---คํ	รํคํ - คํ	- พ - ร	พคํ - ถ	----	- คํ - ช	ถ ช คํ	คํชถ พ - ถ
--- พ	---ช	ถ พ - ร	- พ - ค	รํค - ถ	---คํ	---ร	---พ
---พ	ถ พ - ช	- คํ - ถ	คํชถ พ - ถ	--- พ	---ช	ถ คํ - พ	ช ถ - คํ
---คํ	พคํ - ช	ถ พ - ช	- ถ - คํ	- ท - คํ	- รํ - คํ	ท คํ รํ คํ	ถ พ - ถ
----	---ถ	- คํ - ถ	---ช	- ถ - คํ	พคํ - ถ	- คํ - ถ	ช พ - ช
- คํ - ช	ถ พ - ร	- ค - ร	- พ - ช	ถ พ - ถ	- คํ - ช	ถ ช คํ	ถ พ - ร
มรํ คํ	ชถ - ร	- ช - ร	มรํ ค - ช	- ร - ช	--ถ ท	- ถ - ท	- คํ - รํ

ท่อน 2 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

---ถ	- ถ ถ	คํ รํ คํ	คํช พ	ช พ มร	ช ร มพ	ช ม พช	ถ พ ชถ
พ ชถ คํ	ช ถ คํ	ถ ช พค	พ ร คถ	คํช พ	ม พ ชถ	คํ รํ คํ	คํช พ
คํคํ	ถ พ ชร	ถ ช ถ พ	ช ร พค	พ ร คถ	คํชถ คํ	ถ ช พร	คํช พ
ค ร มพ	ถ ช คํ	คํ รํ คํ	คํช พ	ช พ มร	ช ร มพ	ช ม พช	ถ พ ชถ
คํคํ	พ พ คํ	ถ ช พค	ร ร รช	พ ร คถ	คํคํ พ	ม พ ชพ	ม ร คถ

ฟชฟล	ชลคํ์	ฟชฟค	ฟรคค	คํ์ชฟ	มฟชล	คํ์รคํ์	คํ์ชฟ
------	-------	------	------	-------	------	---------	-------

ชลคํ์	ลชฟร	คํ์ชฟ	ครฟช	ฟรคค	รคํ์ช	คํ์ชฟ	ลชฟร
-------	------	-------	------	------	-------	-------	------

- ล - ท	- คํ์ - ร	- ม - ร	- ค - ช	- ร - ช	ทลช ลท	- ล - ท	- คํ์ - ร
---------	-----------	---------	---------	---------	--------	---------	-----------

ท่อน 3 (ทางหวาน)

----	--- ม	มรค - ร	มรช ม - ม	--- ร	--- ม	มรค - ร	มรช ม - ม
------	-------	---------	-----------	-------	-------	---------	-----------

--- ค	--- ร	--- ม	--- ช	ลชคํ์ - ล	คํ์ชลช - ม	- ร - ม	ชลช - ร
-------	-------	-------	-------	-----------	------------	---------	---------

--- มร	- ช - ค	--- ร	มรค ร - ม	--- ร	--- ม	มรค - ร	มรช ม - ม
--------	---------	-------	-----------	-------	-------	---------	-----------

--- ค	--- ร	--- ม	--- ช	ลชคํ์ - ล	ชลช ม - ชล	- ร - ล	- คํ์ - ร
-------	-------	-------	-------	-----------	------------	---------	-----------

----	--- ร	มรช - ร	มรค - ล	- คํ์ - ช	ลช ม - ล	--- คํ์	รคํ์ล - คํ์
------	-------	---------	---------	-----------	----------	---------	-------------

----	--- ม	รค ร - ม	ชลช - ร	----	--- ร	มรช ร	มรค - ล
------	-------	----------	---------	------	-------	-------	---------

----	--- ล	- คํ์ - ล	คํ์ชลช ลชฟ	- ล - คํ์	- ร - ฟ	--- ช	ลชฟ ล
------	-------	-----------	------------	-----------	---------	-------	-------

--- คํ์	--- ร	- ฟ - ร	ครค - ล	-- คฟ	-- ชล	- คํ์ - ล	คํ์ชลช - ล
---------	-------	---------	---------	-------	-------	-----------	------------

--- ชฟ	--- ร	- ค - ร	- ฟ - ช	ลชฟ ล	- คํ์ - ช	ลชคํ์	ลชฟ - ร
--------	-------	---------	---------	-------	-----------	-------	---------

มรค ร - ม	ชลช - ร	--- มร	- ค - ช	- ร - ช	--- ลท	- ล - ท	- คํ์ - ร
-----------	---------	--------	---------	---------	--------	---------	-----------

ท่อน 3 (ทางเก็บ/เที่ยวแรก)

ชล ท ค์	ร ม ม ม	ชล ท ค์	ร ม ม ม	ร ม ชล	ร ีล ท ค์	ท ค์ ร ี ค์	ท ล ช ม
ด ร ค ด	ร ม ร ร	ม ช ม ม	ชล ช ช	ร ม ฟ ช	ค ีล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ช ฟ ม ร
ล ล ล ม	ช ช ช ม	ค ี ค ี ค ี	ชล ช ม	ชล ท ค	ร ีล ท ค	ร ี ค ีล ช	ค ีล ช ม
ด ร ค ด	ร ม ร ร	ม ช ม ม	ชล ช ช	ร ม ฟ ช	ค ีล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ช ฟ ม ร
ร ม ชล	ชล ค ี ร	ม ช ล ช	ม ร ค ล	ค ี ช ล ช	ร ม ชล	ร ี ค ีล ค ี	ชล ค ี ร
ม ค ร ม	ร ม ฟ ช	ค ีล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ช ล ช	ม ร ค ล
ค ีล ล ล	ค ี ฟ ช ล	ค ี ร ี ค ี	ค ีล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ช ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล
ฟ ช ล ค ี	ชล ค ี ร	ล ช ฟ ค	ฟ ร ค ล	ค ีล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ค ี ร ี ค ี	ค ีล ช ฟ
ชล ค ี ร	ฟ ช ฟ ร	ค ีล ช ฟ	ด ร ฟ ช	ฟ ร ค ล	ด ร ฟ ช	ล ค ี ร ี ค ี	ล ช ฟ ร
- ล - ท	- ค ี - ร	- ม ี - ร	- ค ี - ช	- ร - ช	ทล ^๓ ช ^๓ ี ท	- ล - ท	- ค ี - ร

1.3 การถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ เกษียณอายุราชการจากธนาคารออมสิน และได้รับเชิญจากครูประสิทธิ์ ถาวรให้มาเป็นผู้เชี่ยวชาญเครื่องสายไทย ที่หมวดเครื่องสายไทย ภาควิชาดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยครูเบญจรงค์ได้สอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 จนถึงปี พ.ศ. 2550 หลังจากนั้นครูเบญจรงค์ได้ย้ายไปทำการสอนที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ตามคำเชิญของครูนิภา โสภาสัมฤทธิ์ เนื่องจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้ย้ายจากที่ตั้งเดิม (บริเวณวังหน้าหรือเชิงสะพานปิ่นเกล้า) มาที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งทำให้ครูเบญจรงค์ไม่สะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ครูเบญจรงค์ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันต่างๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนาฏศิลป์

และดุริยางค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มูลนิธิพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม, ชมรมดนตรีไทยสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ชมรมดนตรีไทยกสิกรไทย การถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยของครูเบญจรงค์เป็นไปตามแบบแผนโบราณที่ครูได้สืบทอดมา นอกจากนี้ครูเบญจรงค์ได้วางพื้นฐานวิธีการสอนดนตรีไทย การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้แก่สถาบันต่างๆ

ในการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ครูเบญจรงค์ได้สอนและถ่ายทอดเพลงต่างๆ ให้กับนักเรียนและนักศึกษา เช่น เพลงสร้อยลำปาง เถา, เพลงลาวกระแซ เถา, เพลงแป๊ะ เถา, เพลงเขมรโพธิสัตว์ เถา, เพลงแขกขาว เถา, เพลงสารถิ เถา, เพลงแขกมอญ เถา, เพลงลาวเลียงเทียน เถา, เพลงแสนลำนี้ง เถา, เพลงพม่าเห่ เถา, เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา, เพลงเขมรเลียบพระนคร เถา, เพลงถอนสมอ เถา, เพลงเขมรกล่อมพระบรรทม สามชั้น, เพลงสุรินทราหู สามชั้น, เพลงเขมรปี่แก้วทางสักวา สามชั้น เพลงโหมโรงต่างๆ ตลอดจนเพลงที่ใช้ในการประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เพลงที่ใช้ในละคร เพลงดับ เพลงหน้าพาทย์ เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ยังคงรักษารูปแบบที่ครูได้รับการถ่ายทอดจากครูปลั่งและครูไปล์ วรรณเขจร โดยที่ครูเบญจรงค์ได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่ได้รับมาให้นักเรียนและนักศึกษา ได้แก่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น เพลงพญาโศก สามชั้น เพลงแขกมอญ สามชั้นและเพลงกราวใน สองชั้น โดยที่ครูเบญจรงค์ได้เน้นในเรื่องความถูกต้องของทำนองเพลงและการใช้คันชักในเพลงเดี่ยวต่างๆ รวมทั้งลักษณะทำนองบรรเลงขอด้วงสำหรับการบรรเลงเพลงเดี่ยวและการบรรเลงรวมวง สำหรับลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้จากครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ นั้นมีทั้งที่ทำงานภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, สถาบันการศึกษาอื่นๆ และในโรงเรียนต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผู้ดำรงรักษาและสืบทอดวิชาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูเบญจรงค์

2. ศึกษาเดี่ยวขอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ

2.1 คีตลักษณ์และรูปแบบจังหวะ

คีตลักษณ์เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบของการซ้ำทำนองของบทเพลง ซึ่งรอศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ได้สรุปและรวบรวมการกำหนดคีตลักษณ์เพลงโดยได้ยึดถือทำนองเพลงเป็นหลัก มีการเรียกชื่อคีตลักษณ์ในลักษณะต่างๆ โดยใช้คำจำกัดความที่เข้าใจง่ายตามทำนองเพลงในหลายลักษณะ ดังนี้

- เพลงทำนองเดียว ไม่มีซ้ำ ไม่กลับ ไม่เปลี่ยน เช่น เพลงสร้อยสนตัด เพลงช้างประสารางา เพลงกระบี่ลีลา
- เพลงซ้ำหัว เปลี่ยนท้าย ในท่อน เดียวกัน เช่น เพลงต้นวรเชษฐ์
- เพลงซ้ำหัว เปลี่ยนท้าย แต่ละท่อน เช่น เพลงนางนาค

- เพลงซ้ำหัว เปลี่ยนท้าย เช่น เพลงแขกบรเทศ เพลงแขกมอญ เพลงเหาะ เพลงเชิด เพลงอาหนู เพลงกลั่นกระทบบ้าง 2 ชั้น
- ซ้ำหัว ซ้ำท้าย เปลี่ยนตรงกลาง เช่น เพลงนางนาค
- เพลงกลับต้นมีท่อน แยก เช่น เพลงลาวดวงเดือน
- เพลงกลับต้นมีท่อน แยก เช่น เพลงจรเข้หางยาว 3 ชั้น ท่อน 2
- ท่อน 2 เพิ่มทำนองเพลง เช่น เพลงเวสสุกรรม เพลงพม่าเห่ ฯลฯ

ในการศึกษาคีตลักษณ์ทำนองหลักเพลงสารถิ สามชั้น พบว่า ทำนองหลักเพลงสารถิ สามชั้นนั้นเป็นเพลงประเภทปรบไ้ มีจำนวน 3 ท่อน คือ

ท่อน 1 มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 2 มีความยาว 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 3 มีความยาว 5 จังหวะหน้าทับ

ซึ่งสามารถเขียนสัญลักษณ์อธิบายรูปแบบของคีตลักษณ์ได้ดังนี้

A B(bo) C(co)

A, B, C เป็นสัญลักษณ์แทน ท่อน 1 , ท่อน 2 และท่อน 3

b , c เป็นสัญลักษณ์แทนในส่วนที่ทำนองเพลงมีความแตกต่างกันของแต่ละท่อน

o เป็นสัญลักษณ์แทนในส่วนที่ทำนองเพลงมีความเหมือนกันของแต่ละท่อน

เพลงสารถิ สามชั้น

ท่อน 1 ส่วน A

- ซ - ซ	- ซ - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ล	- - คํ คํ	- รํ - ซ	- - - -	ซล - คํ
- ซ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ท - ล	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค
- ซ - คํ	- - รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ	- - มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
- ร - ค	- - - ม	- ซ - ม	- ร - ค	- - - รํ	- คํ - คํ	- ล - คํ	- ล - ซ

- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
- ค - ร	- ค - ล	--- ซ	--- ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	--- ซ	- - - ล

- ซ - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - -	ล ล - คํ	- - มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
- ซ - ฟ	--- ซ	--- ล	- - - ค	--- รํ	- คํ - ล	- ล - คํ	- ล - ซ

--- คํ	- - ท คํ	- - รํ คํ	- - ท คํ	- คํ - ล	ซ ซ - -	- - ซ ล	- - ท คํ
- - ซ -	ท ล - -	ท ล - -	ท ล - -	- ฟ - -	- ฟ - ค	- ฟ - -	ซ ล - -

- ฟ - ท	- - คํ รํ	- รํ - รํ	- คํ - ท	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	คํ คํ - รํ
- ค - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ท	- ร - ค	--- ท	--- ค	- - - ร

- ล คํ -	ล ซ - -	- - ร ม	- - ฟ ซ	--- ฟ	- - ซ ล	- - ซ ล	- - ท คํ
--- ซ	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -	- ค - -	- ฟ - -	ซ ฟ - -	ซ ล - -

- ค - ฟ	- - ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	- - - ล

กลับต้น

พ่อน 2 ส่วน B(b)

----	- ล - ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
--- ล	----	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	--- ซ	--- ล

- - ซ ล	- คํ - รํ	- รํ - รํ	- คํ - ล	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	--- ซ	--- ฟ

- - ล -	ล - ซ -	ฟ - ซ -	ซ - ฟ -	- ท - -	--- ค	----	ค ร - ฟ
--- ซ	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	- - ล ซ	- ล - ซ	- ล - -	ท - - ฟ

- ค - ฟ	- - ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
- ซ - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	- - - ล

- ล - ล	- ซ - -	ล ซ - ซ	- ฟ - -	ซ ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -
- - ซ -	ซ ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ล - ล

ส่วน B(o)

-- ซ ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ล	- คํ - ร	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ
- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ซ	- - ล ท	คํ ท - -	คํ ล - -	ล ซ - -
- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -	ฟ ซ - -	- - ล ซ	- - ซ ฟ	- - ฟ ร
- - มํ ม	- ม - -	ร ร - -	คํ คํ - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ท ท - -	คํ คํ - ร
- ม - -	- ซ - ร	- - - ค	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร

กลับต้น

พ่อน 3 ส่วน C(c)

- - - ร	- - มํ ม	- - - ม	- - มํ ม	- - - ร	- - มํ ม	- ร - -	- ม - ม
- - - ร	- ม - -	- - - ซ	- ม - -	- - - ร	- ม - -	- ร - ม	- - - -
- - ค -	คํ คํ - -	ร ร - -	มํ ม - ม	- - ค -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - ร คํ	- - - -
- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- ซ - ล	- ท - -	ท ล ซ ม
- - ค -	คํ คํ - -	ร ร - -	มํ ม - ม	- - ค -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
- - ซ ล	- คํ - ร	- ม - ร	- ค - ล	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - -	คํ คํ - ร
- ฟ - -	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร
- - ร ม	- - ฟ ซ	- ล - -	ซ ฟ - -	คํ ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
- ค - -	ร ม - -	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ค	- - ค ล
- - - -	- ล - ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
- - - ล	- - - -	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล

ส่วน C(o)

-- ซ ล	- คํ - รํ	- รํ - รํ	- คํ - ล	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ

- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ซ	- - ล ท	คํ ท - -	คํ ล - -	ล ซ - -
- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -	ฟ ซ - -	- - ล ซ	- - ซ ฟ	- - ฟ ร

- - มํ มํ	- มํ - -	รํ รํ - -	คํ คํ - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ท ท - -	คํ คํ - รํ
- ม - -	- ซ - ร	- - - ค	- - - ซ	- - - ล	- - - ทุ	- - - ค	- - - ร

กลับต้น

รูปแบบจังหวะ

จากเพลงสารถิ สามชั้น สามารถแบ่งออกเป็นวรรคตามลักษณะของวรรคเพลงดังนี้

สามชั้น ท่อน 1

- ซ - ซ	- ซ - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ล
- ซ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ทุ - ล

- x - x	- x - x	- x x x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- - คํ คํ	- รํ - ซ	- - - -	ซ ล - คํ
- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค

- x x x	- x - x	- x - -	x x x - x
---------	---------	---------	-----------

- ซ - คํ	- - รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ
- ร - ค	- - - ม	- ซ - ม	- ร - ค

- x - x	- - x x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- - มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
- - - รํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ซ

- - x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ

- x - x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- ร - -	ด ด - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - -	ล ล - ค
- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ค

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ม -	ม - ร -	ค - ร -	ร - ค -
- - - ร	- ค - ล	- ล - ค	- ล - ช

- - x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - - ค	- - ท ค	- - ร ค	- - ท ค
- - ช -	ท ล - -	ท ล - -	ท ล - -

- - x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- ค - ล	ช ช - -	- - ช ล	- - ท ค
- ฟ - -	- ฟ - ค	- ฟ - -	ช ล - -

- x - x	x x - x	- x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- ฟ - ท	- - ค ร	- ร - ร	- ค - ท
- ค - ท	- - - ร	- ฟ - ร	- ค - ท

- x - x	- - x x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ช - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	ค ค - ร
- ร - ค	- - - ท	- - - ค	- - - ร

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- ล ค -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช
- - - ช	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -

- x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - - ฟ	- - ช ล	- - ช ล	- - ท ค
- ค - -	- ฟ - -	ช ฟ - -	ช ล - -

- x - x	- x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ
- ช - ฟ	- - - ล	- ค - ล	- ช - ฟ

- x - x	- - x x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ถ
- ถ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ถ

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

สามชั้น ท่อน 2

- - - -	- ถ - ถ	- ค - ถ	- ช - ฟ
- - - ถ	- - - -	- ค - ถ	- ช - ฟ

- - - x	- x - x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ถ
- ถ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ถ

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ช ถ	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ถ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ถ

- x x x	- x - x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ค - ร	- ค - -	ถ ถ - -	ช ช - ฟ
- ค - ร	- ค - ถ	- - - ช	- - - ฟ

- x - x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ถ -	ถ - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -
- - - ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค

- - x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- ทุ - -	- - - ค	- - - -	ค ร - ฟ
- - ถ ช	- ถ - ช	- ถ - -	ทุ - - ฟ

- x x x	- x - x	- x - -	x x x - x
---------	---------	---------	-----------

- ค - ฟ	- - ช ถ	- ค - ถ	- ช - ฟ
- ช - ฟ	- - - ถ	- ค - ถ	- ช - ฟ

- x - x	- - x x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ถ
- ถ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ถ

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- ถ - ถ	- ช - -	ถ ช - ช	- ฟ - -
- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร

- x x x	x x - x	x x x x	x x - x
---------	---------	---------	---------

ช ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -
- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ถ - ถ

x x x x	x x - x	x x x x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ช ถ	- คํ - รํ	- รํ - รํ	- คํ - ถ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ถ

- x x x	- x - x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- คํ - รํ	- คํ - -	ถ ถ - -	ช ช - ฟ
- ค - ร	- ค - ถ	- - - ช	- - - ฟ

- x - x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ช
- ถ - -	ค - ค -	ค ถ - -	ค ร - -

- x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - ถ ท	คํ ท - -	คํ ถ - -	ถ ช - -
ฟ ช - -	- - ถ ช	- - ช ฟ	- - ฟ ร

x x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - มํ มํ	- มํ - -	รํ รํ - -	คํ คํ - -
- ม - -	- ช - ร	- - - ค	- - - ช

- x x x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

ช ช - -	ถ ถ - -	ท ท - -	คํ คํ - รํ
- - - ถ	- - - ท	- - - ค	- - - ร

x x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

สามชั้น ก่อน 3

- - - รํ	- - มํ มํ	- - - มํ	- - มํ มํ
- - - ร	- ม - -	- - - ช	- ม - -

- - - x	- x x x	- - - x	- x x x
---------	---------	---------	---------

- - - รํ	- - มํ มํ	- รํ - -	- มํ - มํ
- - - ร	- ม - -	- ร - ม	- - - -

- - - x	- x x x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

-- คํ์ -	คํ์ คํ์ - -	รํ์ รํ์ - -	มํ์ มํ์ - มํ์
--- ค	--- ร	--- ม	--- ช

-- x x	x x - x	x x - x	x x - x
--------	---------	---------	---------

-- คํ์ -	คํ์ - ล -	ช - ล -	ล - ช -
--- ล	- ช - ม	- ม - ช	- ม - ร

-- x x	x x x x	x x x x	x x x x
--------	---------	---------	---------

ช - ช -	ช ล - -	ช - ช -	ช ล - -
- ร - ม	- - ช ม	- ร - ม	- - ช ม

x x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

ช - ช -	ล - ท -	คํ์ - รํ์ คํ์	-----
- ร - ม	- ช - ล	- ท - -	ท ล ช ม

x x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

-- คํ์ -	คํ์ คํ์ - -	รํ์ รํ์ - -	มํ์ มํ์ - มํ์
--- ค	--- ร	--- ม	--- ช

-- x x	x x - x	x x - x	x x - x
--------	---------	---------	---------

-- คํ์ -	คํ์ - ล -	ช - ล -	ล - ช -
--- ล	- ช - ม	- ม - ช	- ม - ร

-- x x	x x x x	x x x x	x x x x
--------	---------	---------	---------

- - ช ล	- คํ์ - รํ์	- มํ์ - รํ์	- คํ์ - ล
- ฟ - -	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม

- x x x	- x - x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ล - -	ช ช - -	ล ล - -	คํ์ คํ์ - รํ์
- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ร ม	- - ฟ ช	- ล - -	ช ฟ - -
- ค - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร

- x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

คํ์ ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
- - ช ม	- - ม ร	- - ร ค	- - ค ล

x x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

----	- ถ - ถ	- ด - ถ	- ช - ฟ
--- ถ	-----	- ด - ถ	- ช - ฟ

--- x	- x - x	- x - x	- x - x
-------	---------	---------	---------

- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ถ
- ถ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ถ

- x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ช ถ	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ถ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ถ

- x x x	- x - x	- x - x	- x - x
---------	---------	---------	---------

- ค - ร	- ค - -	ถ ถ - -	ช ช - ฟ
- ค - ร	- ค - ถ	- - - ช	- - - ฟ

- x - x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ช
- ถ - -	ค - ค -	ค ถ - -	ค ร - -

- x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - ถ ท	ค ท - -	ค ถ - -	ถ ช - -
ฟ ช - -	- - ถ ช	- - ช ฟ	- - ฟ ร

x x x x	x x x x	x x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

- - ม ม	- ม - -	ร ร - -	ค ค - -
- ม - -	- ช - ร	- - - ค	- - - ช

- x x x	- x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

ช ช - -	ถ ถ - -	ท ท - -	ค ค - ร
- - - ถ	- - - ท	- - - ค	- - - ร

x x - x	x x - x	x x - x	x x - x
---------	---------	---------	---------

จากการศึกษารูปแบบจังหวะในเพลงสารถิ สามชั้น พบว่า เพลงสารถิ สามชั้น ปรากฏรูปแบบ
จังหวะทั้งหมด 15 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบ A	- x - x	x x - x	รูปแบบ I	- x x x	x x x x
รูปแบบ B	- x x x	- x - x	รูปแบบ J	- x - x	- x x x
รูปแบบ C	- x - -	xxx - x	รูปแบบ K	- - - x	- x - x
รูปแบบ D	- x - x	- - x x	รูปแบบ L	- x x x	x x - x
รูปแบบ E	- x - x	- x - x	รูปแบบ M	x x x x	x x - x
รูปแบบ F	- - x x	x x x x	รูปแบบ N	- - - x	- x x x
รูปแบบ G	x x x x	x x x x	รูปแบบ O	- - x x	x x - x
รูปแบบ H	x x - x	x x - x			

รูปแบบจังหวะ แต่ละรูปแบบสามารถพบได้ตามตำแหน่งดังต่อไปนี้
เพลงสารถิ สามชั้น

ท่อน ที่ 1

A	B	B	C
D	E	F	G
E	H	A	H
A	H	F	G
F	G	A	I
D	E	A	H
I	G	J	G
D	E	A	H

ท่อน ที่ 2

K	E	A	H
B	E	E	H
F	G	B	C
D	E	A	H
L	M	M	M
B	E	E	H
I	G	G	G
B	H	H	H

ท่อน ที่ 3

N	N	N	E
O	H	F	G
G	G	G	G
O	H	F	G
B	E	A	H
I	G	G	G
K	E	A	H
B	E	E	H
I	G	G	G
B	H	H	H

รูปแบบจังหวะในทำนองเพลงสารถิ สามชั้น ปรากฏการใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลาย
จำนวน 15 รูปแบบ แต่ละรูปแบบจังหวะมีการใช้ ดังนี้

รูปแบบจังหวะ A	มีการใช้จำนวน	10 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ B	มีการใช้จำนวน	9 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ C	มีการใช้จำนวน	2 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ D	มีการใช้จำนวน	4 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ E	มีการใช้จำนวน	15 ครั้ง

รูปแบบจังหวะ F	มีการใช้จำนวน	6 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ G	มีการใช้จำนวน	21 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ H	มีการใช้จำนวน	20 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ I	มีการใช้จำนวน	5 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ J	มีการใช้จำนวน	1 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ K	มีการใช้จำนวน	2 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ L	มีการใช้จำนวน	1 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ M	มีการใช้จำนวน	3 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ N	มีการใช้จำนวน	3 ครั้ง
รูปแบบจังหวะ O	มีการใช้จำนวน	2 ครั้ง

รูปแบบจังหวะในเพลงสารถิ สามชั้นดังกล่าว ปรากฏการใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลาย ในความหลากหลายนั้นมีการใช้รูปแบบจังหวะ G มากที่สุดจำนวน 21 ครั้ง รองลงมาคือรูปแบบจังหวะ H จำนวน 20 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ E จำนวน 15 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ A จำนวน 10 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ B จำนวน 9 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ F จำนวน 6 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ I จำนวน 5 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ D จำนวน 4 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ M และรูปแบบจังหวะ N จำนวน 3 ครั้ง , รูปแบบ C, K, O จำนวนอย่างละ 2 ครั้ง และรูปแบบ J, L อย่างละจำนวน 1 ครั้ง

2.2 บัณฑิตเสียงเพลงสารถิ สามชั้น

ท่อน 1 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	- ซ - ซ	- ซ - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ล	- - คํ คํ	- รํ - ซ	- - - -	ซล - คํ
	- ซุ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ทุ - ล	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ซร มร - - -	- ม - ซ	- - - ม
	- - ทลซ	- - - ลค	ท ค ร ค	คทล ลลล	- ค - -	- ค - ซ	ลซ - - -	- ล - -
ทางเก็บ	- - - -	- ม ร -	- - ร ม	ร ค - -	ร - ม ร	- - - -	- - - -	- - - -
	- ซ ล ท	ค - - ค	ท ค - -	- - ท ล	- ค - -	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค
บัณฑิตเสียง				ค6				ค1

ประโยคที่ 2

ทำนอง	- ช - คํ	-- รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
หลัก	- ร - ค	--- ม	- ช - ม	- ร - ค	--- รํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ช
ทาง	ร - - ร	ช ร มร - - รํ	ช ล ช - ม	ช ร ม ร - ม	ร - - - ร	ช ร มร - - รํ ฟ	- - - ช ล	คํ ล - ช
หวาน	- ค - -	- ค - -	- - - -	- - - -	ค ล - -	- ค - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - -	ม ร ช ม	ช ล ช ร	ช ม ร	ช ม ช ร	มร - -	ม ร ม -	- - - -
	ช ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - ล	- - - ค	ร ล ค ช
บันไดเสียง				ค1				ค5

ประโยคที่ 3

ทำนอง	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
หลัก	- ค - ร	- ค - ล	--- ช	--- ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	--- ช	- - - ล
ทาง	ล ช - ร	มร - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - -	มร ร ช ร	ช ร ฟ - ช	ล ช ฟ ล
หวาน	- - - -	- ค - ล	ค ช ล	ค ช ล - -	- ล - ค	ค - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช - ฟ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
	- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	ช ล ค	- - - -	- - ค -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ1				ฟ3

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - -	ล ล - คํ	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
หลัก	- ช - ฟ	--- ช	--- ล	- - - ค	--- รํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ช
ทาง	- - - ล	ช ฟ - ช	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - -	- ค - ล	ค ช ล ช ล ค	- ท - ค	ค ท ค คร ค	ร ท ล ท	ค ช ล ช
ทางเก็บ	ฟ ช ฟ ฟ	ช ล ช ช	- - - -	- ร - -	ร - - ร	- - - -	- - - -	- - ฟ ช
	- - - -	- - - -	ล ค ล ล	ค - ค ค	- ค ท -	ค ท ล ค	ท ล ช ท	ล ช - -
บันไดเสียง				ฟ5				ฟ2

ประโยคที่ 5

ทำนอง	--- คํ	-- ท คํ	-- รํ คํ	-- ท คํ	- คํ - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	-- ท คํ
หลัก	-- ซ -	ท ล --	ท ล --	ท ล --	- ฟ --	- ฟ - ค	- ฟ --	ซ ล --
ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - ^ฟ ล	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ค	- ท - ค	คทค ^ค ทรค ^ค	- - - -	- - - -	- ซ - ^ค ล	- ท - ค
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ล ซ ฟ -	ล ซ - ฟ	ซ ล - -
	ซ ล ซ ค	ท ล ท ค	ท ล ซ ล	ท ค ร ค	ท ล ซ ฟ	- - - ค	- - ค -	- - ท ค
บันไดเสียง				ท2				ท2

ประโยคที่ 6

ทำนอง	- ฟ - ท	-- คํ รํ	- รํ - รํ	- คํ - ท	- ซ --	ฟ ฟ --	ท ท --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ค - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ท	- ร - ค	--- ท	--- ค	- - - ร
ทาง	- - - ซ	ล ซ ฟ - ร	ล ซ ฟ - ร	- - - -	ซ ฟ ร ค - -	ฟ ซ ล -	- - ร ฟ	ซ ฟ ร รม ร
หวาน	- - - -	- - - -	- - ค -	ค ซ ^ค ท	- - - ร	- - - ท	- ค - -	- - - -
ทางเก็บ	ฟ ร - -	- - - ร	ฟ ซ ล ซ	ฟ ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ร ม ร
	- - ค ท	ล ท ค -	- - - -	- - ค ท	ล ท ค ซ	ล ท ค ล	ท ค ร ท	ค - - -
บันไดเสียง				ท1				ท3

ประโยคที่ 7

ทำนอง	- ล คํ -	ล ซ --	-- ร ม	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ซ ล	-- ซ ล	-- ท คํ
หลัก	--- ซ	-- ฟ ม	ร ค --	ร ม --	- ค --	- ฟ --	ซ ฟ --	ซ ล --
ทาง	- - - ซ	^ฟ ซ - -	- - - ร ม	- ฟ - ซ	- - - ร	ซ ร ม ร - -	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - -	- - ค ล	- ค - ซ	รค ^ค ล - ค
ทางเก็บ	ซ ล ซ ซ	ร ม ร ร	ซ - - -	ร ม ฟ ซ	- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- ค ร ม	- - - -	ค - ค ท	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค
บันไดเสียง				ฟ2				ฟ5

ประโยคที่ 8

ทำนอง	- ค - ฟ	-- ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
หลัก	- ซ - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	--- ซ	- - - ล
ทาง	- - - ฟ	- - ฟ ซ ล	ซ ฟ - ซ	ฟ ฟ ซ ล	ซ ฟ - - -	มร มร - -	ซ ฟ - - ซ	ล ฟ - ซ ล
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ล - ค	ค - ร	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ	- - - -	- ร - ฟ	- - - ซ	ล ฟ - ซ ล
	- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	- ล - ค	- - - -	- - - -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ1				ฟ3

จากการศึกษาและวิเคราะห์เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 พบว่า เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 นั้น พบบันไดเสียงต่างๆ ที่ปรากฏในวรรคเพลงดังนี้

ประโยคที่ 1	วรรคที่ 1 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 1	วรรคที่ 2 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 3 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 4 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 5 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 6 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 7 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 8 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9 ท ค ร x ฟ ซ x	บันไดเสียงที
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 10 ท ค ร x ฟ ซ x	บันไดเสียงที
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11 ท ค ร x ฟ ซ x	บันไดเสียงที
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 12 ท ค ร x ฟ ซ x	บันไดเสียงที
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 14 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 9	วรรคที่ 16 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 นั้น พบ 3 บันไดเสียงได้แก่ บันไดเสียงฟา บันไดเสียงโด และบันไดเสียงที โดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย ได้ดังนี้

1. บันไดเสียงฟา ปรากฏทั้งหมดจำนวน 8 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง ฟา	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม

2. บันไดเสียงโด ปรากฏทั้งหมดจำนวน 4 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง โด	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท

3. บันไดเสียงที ปรากฏทั้งหมดจำนวน 4 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง ที	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล

ตารางสรุปบันไดเสียงที่พบในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อนที่ 1

ห้องที่	1	2	3	4	5	6	7	8
ประโยคที่				บันไดเสียง				บันไดเสียง
1				ด6				ด1
2				ด1				ด5
3				ฟ1				ฟ3
4				ฟ5				ฟ2
5				ท2				ท2
6				ท1				ท3
7				ฟ2				ฟ5
8				ฟ1				ฟ3

บันไดเสียงเพลงสามชั้น ท่อน 2

ประโยคที่ 1

ทำนอง	----	- ด - ด	- คํ - ด	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ด
หลัก	--- ล	----	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	--- ช	--- ล
ทาง	----	----	----	----	ฟ ฟ ร	- ร - ฟ	- - - ช	ล ช ฟ ช ด
หวาน	----	- - - ด	- ค - ด	ค ช ล ช ล	ช ล ช - - -	ค - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - -	- ฟ ช ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	- - ค ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
	- ด - ด	ค - - -	- - - -	- - - -	ช ล - -	- - - -	- - ค -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ1				ฟ3

ประโยคที่ 2

ทำนอง	- - ช ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ด	- คํ - ร	- คํ - -	ด ล - -	ช ช - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	--- ช	--- ฟ
ทาง	----	- - - ร	ม ร ช ร	ช ร ม - -	----	----	- - - ร	- ร - ฟ ร
หวาน	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	- ร - ค	- ด - ด	- ค - -	ค - - -
ทางเก็บ	ฟ ช ฟ ล	- - ค ร	ม ร ช ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ช ฟ
	- - - -	ช ล - -	- - - -	- - ค ล	- - ค -	ด ค ล ช	- ค - -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ3				ฟ1

ประโยคที่ 3

ทำนอง	- - ด -	ด - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	- ทุ - -	- - - ค	----	ค ร - ฟ
หลัก	--- ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	- - ล ช	- ล - ช	- ล - -	ทุ - - ฟ
ทาง	ช ร ช ฟ - -	- - - ช	ล ช ฟ - ฟ ร	- ร ฟ -	----	----	- - ฟ ร	- ร - ฟ
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	ค - - ค	- - - ร	ค - ค - ค	- - - -	ค - - -
ทางเก็บ	- - - -	- - ฟ ร	ล ช ล ฟ	ช ร ฟ -	ฟ ร - -	ช ฟ - -	ล ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ
	ค ล ค ช	ล ช - -	- - - -	- - - ค	- - ค ล	- - ร ค	- - - -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ5				ฟ1

ประโยคที่ 4

ทำนอง หลัก	- ด - ฟ	-- ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ค ค --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
	- ซ - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	- - - ล
ทาง หวาน	- - - ซ	ล ^ซ ฟ ^ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ซ	- ล - ^ซ ฟ	- - - ซ	ล ซ ล ฟ	^ซ ฟ ^ซ ล
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ม ร - ร	ม ฟ ซ ล	- ร - -	- - - ฟ	- - - ร	ฟ ร ซ ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ซ ล
	- - ค -	- - - -	ค - ค ซ	ค ล ซ -	ซ ล ค -	- - - -	- - - -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ1				ฟ3

ประโยคที่ 5

ทำนอง หลัก	- ล - ล	- ซ - -	ล ซ - ซ	- ฟ - -	ซ ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -
	- - ซ -	ซ ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ล - ล
ทาง หวาน	- - - -	- - - -	ฟ - ซ	- - - -	- - - -	ม ^ร ร ^ม	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - ซ	ล ^ซ - -	- ล - ค	- ท - ค	- - - ค	- ท - ค	ร ^ค ล ^ล
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ฟ ฟ -	- - ฟ ค	ร ร ร ซ	ฟ ร - -	- - ค ร	ม ฟ ซ ฟ	ม ร - -
	ค ล ค -	- - - ค	ล ซ - -	- - - -	- - ค ล	ซ ล - -	- - - -	- - ค ล
บันไดเสียง				ฟ6				ฟ3

ประโยคที่ 6

ทำนอง หลัก	-- ซ ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ล	- คํ - ร	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	--- ซ	--- ฟ
ทาง หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ซ ^ร ม ^ร ค ^ค - -	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - ล	- ค - ล	- ค - ซ	- ^ค ล - -	- - - ล	- ค - ล	ค ^ซ ล ^ซ - ซ
ทางเก็บ	ฟ ซ ฟ ล	- - ค ร	ม ร ซ ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ซ ฟ
	- - - -	ซ ล - -	- - - -	- - ค ล	- - ค -	ล ค ล ซ	- ค - -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ3				ฟ1

ประโยคที่ 7

ทำนอง หลัก	-- ค ร	- ฟ - ร	-- ค ร	-- ฟ ช	-- ล ท	คํ ํ ท --	คํ ํ ล --	ล ช --
	- ลุ --	ค - ค -	ค ลุ --	ค ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร
ทาง หวาน	- - - -	- ฟ - ช	ฟ ร - - ร	- ฟ - ช	ลช ฟ ช ล	- คํ ํ ล ช	ล ช - ฟ	ช ฟ ร - - ร
	ล ช ค ช	ลช - -	รค ล ค -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -
ทางเก็บ	-- ค ร	ฟ ลช ฟ - ร	ล - - ร	- ฟ - ช	ฟ ร - -	- - - -	- - - ฟ	ล ช ฟ ร
	ช ล - -	- - - -	- ล ค -	- - - -	- - ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช -	- - - -
บันไดเสียง				ฟ2				ฟ6

ประโยคที่ 8

ทำนอง หลัก	-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	ช ช --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ
	- ม --	- ช - ร	- - - ค	- - - ช	- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร
ทาง หวาน	มร - - รํ ม	ลช ช - ร	ม ร ช ร	ชม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ช	- - - ล	ทล ช ทลช ท	- ล - ท	- ค - ร
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	ม ร ช ร	ชม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช	- ล - ท	ทล ช ทลช ท	- ล - ท	- ค - ร
บันไดเสียง				ค5				ค2

จากการศึกษาและวิเคราะห์เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 พบว่า เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 มีบันไดเสียง ต่างๆ ที่ปรากฏในวรรคเพลงดังนี้

ประโยคที่ 1 วรรคที่ 1 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 1 วรรคที่ 2 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 2 วรรคที่ 3 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 2 วรรคที่ 4 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 3 วรรคที่ 5 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 3 วรรคที่ 6 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 4 วรรคที่ 7 ฟ ช ล x ค ร x

บันไดเสียงฟา

ประโยคที่ 4	วรรคที่ 8	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 10	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 12	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 14	ฟ ช ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15	ค ร ม x ช ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 16	ค ร ม x ช ล x	บันไดเสียงโด

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 นั้น พบ 2 บันไดเสียงได้แก่ บันไดเสียงฟา และบันไดเสียงโด โดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อยได้ดังนี้

1. บันไดเสียงฟา ปรากฏทั้งหมดจำนวน 14 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง ฟา	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม

2. บันไดเสียงโด ปรากฏทั้งหมดจำนวน 2 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง โด	ค	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท

ตารางบันไดเสียงที่พบในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน ที่ 2

ห้องที่	1		3	4	5	6	7	8
ประโยค ที่				บันไดเสียง				บันไดเสียง
1				ฟ1				ฟ3
2				ฟ3				ฟ1
3				ฟ5				ฟ1
4				ฟ1				ฟ3
5				ฟ6				ฟ3
6				ฟ3				ฟ1
7				ฟ2				ฟ6
8				ด5				ด2

บันไดเสียงเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3

ประโยคที่ 1

ทำนอง	--- ร	-- ม ม	--- ม	-- ม ม	--- ร	-- ม ม	- ร --	- ม - ม
หลัก	--- ร	- ม --	--- ซ	- ม --	--- ร	- ม --	- ร - ม	----
ทาง	- - - -	ม ร - ม	ซ ม ร - ร	ม ร - ม	- ซ - ม	ซ ม ร ซ ร	ซ ม ร - -	ซ ม ร ร ม
หวาน	-----	-----	- ด - -	-----	-----	-----	- ด - ร	- ด - -
ทาง	- - - -	ร ม ม ม	ซ ร ม ซ	ร ม ม ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
เก็บ	ซ ล ท ด	-----	-----	-----	ซ ล ท ด	ร ล ท ด	ร ท ด -	- ด - -
บันไดเสียง				ด3				ด3

ประโยคที่ 2

ทำนอง	-- คํ -	คํ คํ --	รํ รํ --	มํ มํ - มํ	-- คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
หลัก	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
ทาง	ร ม ซ ร	ม ร - - รํ	ซ ม ร คํ รํ	- ฟ - ซ	ล ซ - ฟ	- - - ล	- ร - -	- - - ร
หวาน	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -
ทางเก็บ	- ร - -	ร ม ร ร	ม ซ ม ม	ซ ล ซ ซ	ล ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ซ	ฟ ม ร ฟ	ม ร - ร
	ค - ค ค	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - ค -
บันไดเสียง				ค5				ค2

ประโยคที่ 3

ทำนอง	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - รํ คํ	----
หลัก	- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ม	- ซ - ล	- ท - -	ท ล ซ ม
ทาง	- - ม ร	- ซ - -	- - - ร	ซ ม ร คํ รํ	- - - -	- - - -	ม ร ซ ร	ซ ม ร - รํ
หวาน	- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - -	- ค - ล	ค ล ซ - ค	- - - -	- ค - -
ทางเก็บ	ล ล ล ม	ซ ซ ซ ม	- - - ม	ซ ล ซ ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
	- - - -	- - - -	ค ค ค -	- - - -	ซ ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -
บันไดเสียง				ค3				ค3

ประโยคที่ 4

ทำนอง	-- คํ -	คํ คํ --	รํ รํ --	มํ มํ - มํ	-- คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
หลัก	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
ทาง	- ซ - -	- - - ร	ซ ม ร - รํ	- ฟ - ซ	ล ซ - ฟ	- - - ล	ซ ฟ ร - -	- - - ร
หวาน	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -
ทางเก็บ	- ร - -	ร ม ซ ร	ม ค ร ม	ฟ ซ ล ซ	ร ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ล	ซ ฟ ม ฟ	ซ ฟ ม ร
	ค - ค ค	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
บันไดเสียง				ค5				ค2

ประโยคที่ 5

ทำนอง	--ชด	-คํ-รํ	-มํ-รํ	-คํ-ด	-ด--	ชช--	ดด--	คํคํ-รํ
หลัก	-ฟ--	-ค-ร	-ม-ร	-ค-ม	-ม-ร	---ม	---ค	---ร
ทาง	----	---ร	มรชช	ชมร--	----	----	----	---ร
หวาน	----	----	----	-ค-ค	รคคค	คคชค	-ร-ค	-ค--
ทางเก็บ	----	--มร	ฟมชฟ	มร--	----	----	----	---ร
	ชคคค	รค--	----	--คค	คชคช	คคชค	รคคค	ชคค-
บันไดเสียง				ค6				ค2

ประโยคที่ 6

ทำนอง	--ร ม	--ฟช	-ด--	ชฟ--	คํด--	ดช--	ชม--	มร--
หลัก	-ค--	ร ม--	ฟ-ชฟ	--มร	--ช ม	--มร	--รค	--คค
ทาง	มรช-	--รํ	ชมร-รํ	ชคช-ร	---ร	-ช-ร	มรช-ร	มร---
หวาน	---ค	----	-ค--	----	----	----	----	ค-ค
ทางเก็บ	--ร ม	ฟชฟม ฟคชฟ	-ร มร	ชฟ มร	ชรชฟ	มร-ฟ	มฟชฟ	มร--
	ชค--	----	ค--	----	----	--ค-	----	--คค
บันไดเสียง				ค2				ค6

ประโยคที่ 7

ทำนอง	----	-ด-ด	-ค-ด	-ช-ฟ	-ร--	คค--	ฟฟ--	ชช-ด
หลัก	---ค	----	-ค-ค	-ช-ฟ	-ค-ช	---ฟ	---ช	---ค
ทาง	----	----	----	---ฟ	-ช-ฟ	ชฟ-ฟ	---ช	คชฟ-ช
หวาน	รคค--	----ค	-ค-ค	คคช-	----	-ค--	----	----
ทางเก็บ	----	-ฟชค	ฟชร ม	ฟคชฟ	---ร	ฟรชฟ	มร-ร	มฟชค
	คคคค	ค--	----	----	ชคค-	----	--ค-	----
บันไดเสียง				ฟ1				ฟ3

ประโยคที่ 8

ทำนอง	--ชล	-คํ-รํ	-รํ-รํ	-คํ-ล	-คํ-รํ	-คํ--	ลล--	ชช-ฟ
หลัก	-ฟ--	-ค-ร	-ฟ-ร	-ค-ล	-ค-ร	-ค-ล	---ช	---ฟ
ทาง	----	---ร	-มชร	ชมร--	----	----	----	---ฟ
หวาน	---ค	----	----	-ค-ค	รค-ล	ค-คช	ลชคค	คคช-
ทางเก็บ	ฟชฟล	---ร	มฟชฟ	มร--	ร-ม-ร	----	ร-ม-ฟช	ฟลชฟ
	----	ชคค-	----	-ค-ค	-ค-ค	คคชค	----	----
บันไดเสียง				ฟ3				ฟ1

ประโยคที่ 9

ทำนอง	--คร	-ฟ-ร	--คร	--ฟช	--ลท	คํท--	คํล--	ลช--
หลัก	-ล--	ค-ค-	ค-ล--	ค-ร--	ฟช--	--ลช	--ชฟ	--ฟร
ทาง	----	ร-ค-ร	ชฟ-ร--	ชฟ-ช	ลชฟ-ล	ชฟ-ช	ฟ-ร-ฟ	ชฟ-ร-ร
หวาน	----	ค-ล--	--ค-ร	----	----	----	-ค--	-ค--
ทางเก็บ	---ร	ฟลชฟ-ร	ล--ร	-รฟช	ฟ-ร--	----	---ฟ	ลชฟ-ร
	ชคค-	----	-ลค-	ค----	-ค-ค	รคคช	คคช-	----
บันไดเสียง				ฟ2				ฟ6

ประโยคที่ 10

ทำนอง	--มํม	-ม--	รํร--	คํค--	ชช--	ลล--	ทท--	คํค-รํ
หลัก	-ม--	-ช-ร	---ค	---ช	---ล	---ท	---ค	---ร
ทาง	ม-ร-ม	ชช-ร	ม-ร-ช-ร	ชมร--	----	----	----	---ร
หวาน	-ค--	----	----	-ค-ค	รค-คช	ลช-ล	-ร-รค	-ค--
ทางเก็บ	----	----	-มชร	ชมร--	----	----	----	----
	-ล-ท	-ค-ร	----	-ค-ช	---ล	ทล-ทลชท	-ล-ท	-ค-ร
บันไดเสียง				ค5				ค2

จากการศึกษาและวิเคราะห์เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 พบว่า เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 มี
บันไดเสียงต่างๆ ที่ปรากฏในวรรคเพลงดังนี้

ประโยคที่ 1	วรรคที่ 1 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 1	วรรคที่ 2 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 3 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 2	วรรคที่ 4 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 5 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 3	วรรคที่ 6 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 7 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 4	วรรคที่ 8 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 9 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 5	วรรคที่ 10 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 11 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 6	วรรคที่ 12 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 13 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 7	วรรคที่ 14 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 15 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 8	วรรคที่ 16 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 9	วรรคที่ 17 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 9	วรรคที่ 18 ฟ ซ ล x ค ร x	บันไดเสียงฟา
ประโยคที่ 10	วรรคที่ 19 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด
ประโยคที่ 10	วรรคที่ 20 ค ร ม x ซ ล x	บันไดเสียงโด

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 นั้น พบ 2 บันไดเสียงได้แก่ บันไดเสียงโด
และบันไดเสียงฟา โดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย
ได้ดังนี้

1. บ้านไคเสียงโด ปรากฏทั้งหมดจำนวน 14 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บ้านไคเสียง โด	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท

2. บ้านไคเสียงฟา ปรากฏทั้งหมดจำนวน 6 ครั้ง

	1	2	3	4	5	6	7
บ้านไคเสียง ฟา	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม

ตารางบ้านไคเสียงที่พบในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน ที่ 3

ห้องที่	1		3	4	5	6	7	8
ประโยคที่				บ้านไคเสียง				บ้านไคเสียง
1				ด3				ด3
2				ด5				ด2
3				ด3				ด3
4				ด5				ด2
5				ด6				ด2
6				ด2				ด6
7				ฟ1				ฟ3
8				ฟ3				ฟ1
9				ฟ2				ฟ6
10				ด5				ด2

2.3 วรรณคดี และลูกตลก

ในการศึกษาวรรณคดี บันไดเสียงและลูกตลกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวเพลงสารคดี สามชั้นนั้น เพลงสารคดี เป็นเพลงทางพื้นที่มีความยาวของวรรคเพลงสม่ำเสมอ วรรคเพลงของทำนองเพลงในอัตราจังหวะ 3 ชั้น มีความยาวเท่ากับ 4 ห้องโน้ตเพลงไทย ซึ่งทำให้สามารถศึกษาลูกตลก และบันไดเสียงของทำนองเพลงในแต่ละวรรคได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดความเข้าใจและความชัดเจนในการศึกษามากยิ่งขึ้น

เพลงสารคดี สามชั้น ท่อน 1 (ทำนองเพลง ประโยคที่ 1 วรรคที่ 1)

ทำนองหลัก	- ซ - ซ	- ซ - ค	- ม ร ค	- ท - ล
	- ซ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ท - ล
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - ^{ทล} ซ	- - - ^ล ค	ท ค ร ค	คท ^ล ล ^ล ล
ทางเก็บ	- - - -	- ม ร -	- - ร ม	ร - - -
	- ซ ล ท	ค - - ค	ท ค - -	- ค ท ล

เสียงลูกตลก ทำนองเพลงวรรคที่ 1

				ล
--	--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 1 วรรคที่ 2

ทำนองหลัก	- - ค ค	- ร - ซ	- - - -	ซล - ค	
	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค	
ทางหวาน	- - - ร	^ซ ร - ^ม ร -	- ม - ซ	- - - ม	ร - - ร
	- ค - -	- - ค ซ	ลซ - -	- ล - -	- ค - -
ทางเก็บ	ร - ม ร	- - - -	- - - -	- - - -	
	- ค - -	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค	

เสียงลูกตลก ทำนองเพลงวรรคที่ 2

				ค
--	--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 2 วรรคที่ 3

ทำนองหลัก	- ช - คํ	- - รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ	
	- ร - ค	- - - ม	- ช - ม	- ร - ค	
ทางหวาน	ร - - ร	ช ร ม ร ม	ช ล ช - ม	ช ร ม	ร - - ร
	- ค - -	- - ค -	- - - -	- - - -	ค ล - -
ทางเก็บ	- - - -	ม ร ช ม	ช ล ช ร	ช ม ร	
	ช ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - ค	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 3

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 2 วรรคที่ 4

ทำนองหลัก	- - มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
	- - - รํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ช
ทางหวาน	ร - - ร	ช ร ม ร ฟ	- - - ช ล	คํ ล - ช
	ค ล - -	- - ค -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ช ม ช ร	ม ร - -	ม ร - -	- - - -
	- - - -	- - ค ล	- ค - ล	ร ล ค ช

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 4

			ช
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 3 วรรคที่ 5

ทำนองหลัก	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
	- ค - ร	- ค - ล	- - - ช	- - - ฟ
ทางหวาน	ล ช - ร	ม ร - - -	- - - -	- - - ฟ
	- - - -	- ค - ล	ร ค ช ล	ค ช ล ช - -
ทางเก็บ	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช - ฟ
	- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 5

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 3 วรรคที่ 6

ทำนองหลัก	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
	- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล
ทางหวาน	- - - -	มร ร ซ	ซรซ ฟ - ซ	ลซ ฟ ซ ล
	- ล - ค	ค - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ร ซ ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ซ ล
	ซ ล ค	- - - -	- - ค -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 6

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 4 วรรคที่ 7

ทำนองหลัก	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - -	ล ล - ค
	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ล	- - - ค
ทางหวาน	- - - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- ค - ล	คซล ซ ล ค
ทางเก็บ	ฟ ซ ฟ ฟ	ซ ล ซ ซ	- - - -	- ร - -
	- - - -	- - - -	ล ค ล ล	ค - ค ค

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 7

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 4 วรรคที่ 8

ทำนองหลัก	- - ม -	ม - ร -	ค - ร -	ร - ค -
	- - - ร	- ค - ล	- ล - ค	- ล - ซ
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- ท - ค	คทค ท ครค ค	รค ท ล ท	คท ซ ลซ ซ
ทางเก็บ	ร - - ร	- - - -	- - - -	- - ฟ ซ
	- ค ท -	ค ท ล ค	ท ล ซ ท	ล ซ - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 8

			ซ
--	--	--	---

ทำนองเพลง ประโยคที่ 5 วรรคที่ 9

ทำนองหลัก	--- คํ	-- ท คํ	-- รํ คํ	-- ท คํ
	-- ซ -	ท ล --	ท ล --	ท ล --
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - ค	- ท - ค	คทค ท ค
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	ซ ล ซ ค	ท ล ท ค	ท ล ซ ล	ท ค ร ค

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 9

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 5 วรรคที่ 10

ทำนองหลัก	- คํ - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	-- ท คํ
	- ฟ --	- ฟ - ค	- ฟ --	ซ ล --
ทางหวาน	- - - ฟ	- - ฟซ ล	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- ซ - ค	- ท - ค
ทางเก็บ	- - - -	ล ซ ฟ -	ล ซ - ฟ	ซ ล - -
	ท ล ซ ฟ	- - - ค	- - ค -	- - ท ค

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 10

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 11

ทำนองหลัก	- ฟ - ท	-- คํ รํ	- รํ - รํ	- คํ - ท
	- ค - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ท
ทางหวาน	- - - ซ	ลซ ฟ - ร	ลซ ฟ - ร	- - - -
	- - - -	- - - -	- - ค -	ค ซ ค ท
ทางเก็บ	ฟ ร - -	- - - ร	ฟ ซ ล ซ	ฟ ร - -
	- - ค ท	ล ท ค -	- - - -	- - ค ท

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 11

			ท
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 12

ทำนองหลัก	- ช - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	คํ คํ - รํ
	- ร - ค	- - - ท	- - - ค	- - - ร
ทางหวาน	ชฟ ร ค - -	ฟ ช ล -	- - ร ฟ	ชฟ ร ค ร ม ร
	- - - ร	- - - ท	- ค - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- ร ม ร
	ล ท ค ช	ล ท ค ล	ท ค ร ท	ค - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 12

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 13

ทำนองหลัก	- ล คํ -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช
	- - - ช	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -
ทางหวาน	- - - ช	ฟชล ช - -	- - - ร ม	- ฟ - ช
	- - - -	- - - ค	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ช ล ช ช	ร ม ร ร	ช - - -	ร ม ฟ ช
	- - - -	- - - -	- ค ร ม	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 13

			ช
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 14

ทำนองหลัก	- - - ฟ	- - ช ล	- - ช ล	- - ท คํ
	- ค - -	- ฟ - -	ช ฟ - -	ช ล - -
ทางหวาน	- - - ร	ชรมร - -	- - - -	- - - -
	- ค - -	- - ค ล	- ค - ช	รค ล - ค
ทางเก็บ	- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -
	ค - ค ท	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค ร ค

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 14

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 15

ทำนองหลัก	- ด - ฟ	- - ซ ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	
	- ซ - ฟ	- - - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	
ทางหวาน	- - - ฟ	- - ฟล	ซ ฟ - ซ	ฟซ ฟ ซลล	ซ ฟ - - -
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ล - ด
ทางเก็บ	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ	
	- - - ด	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 3

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 16

ทำนองหลัก	- ร - -	ด ด - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
	- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล
ทางหวาน	ซ ฟ - - -	มร ม ร - -	ซ ฟ - - ซ	ลซ ฟ - ล
	- ล - ด	ด - ซ ร	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - -	- ร - ฟ	- - - ซ	ลซ ฟ - ล
	- ล - ด	- - - -	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 16

			ล
--	--	--	---

ตารางเสียงลูกตก เพลงสารถิ ท่อน 1

ห้องที่	1	2	3	4			5	6	7	8		
ประโยค ที่				ทำนองเดี่ยว		ทำนอง หลัก				ทำนองเดี่ยว		ทำนอง หลัก
				ทางหวาน	ทาง เก็บ					ทางหวาน	ทาง เก็บ	
1				ด	ด	ด				ด*	ด	ด
2				ด*	ด	ด				ซ	ซ	ซ
3				ฟ	ฟ	ฟ				ด	ด	ด
4				ด	ด	ด				ซ	ซ	ซ
5				ด	ด	ด				ด	ด	ด
6				ท	ท	ท				ร	ร	ร
7				ซ	ซ	ซ				ด	ด	ด
8				ฟ*	ฟ	ฟ				ด	ด	ด

เมื่อพิจารณาเสียงลูกตกกระท่วงทำนองหลักและทำนองเดี่ยวเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นมีความสัมพันธ์กันและเสียงลูกตกเหมือนกันในทุกวรรคเพลง นอกจากนี้เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 8 (ค*) ของประโยคที่ 1, ในห้องที่ 4 (ค*) ของประโยคที่ 2 และห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 8 นั้นปรากฏลักษณะของการใช้กลวิธีการย้อยจังหวะ ทำให้เสียงของลูกตกยี้ดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป

เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วรรคที่ 1

ทำนองหลัก	----	- ล - ล	- ค - ล	- ช - ฟ	
	--- ลุ	----	- ค - ลุ	- ชุ - ฟ	
ทางหวาน	----	----	----	----	ฟ ^{ชฟ} ร
	----	- - - ล	- ค - ล	คชล ช ช ล	ชลช - - -
ทางเก็บ	- - - -	- ฟ ช ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	
	- ล - ล	ค - - -	----	----	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 1

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วรรคที่ 2

ทำนองหลัก	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
	- ลุ - ชุ	- - - ฟ	--- ชุ	--- ลุ
ทางหวาน	ฟ ^{ชฟ} ร	- ร - ฟ	- - - ช	ลช ^ฟ ช ล
	ชลช - - -	ค - - -	----	----
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
	ช ล ค -	----	- - ค -	----

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 2

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วรรคที่ 3

ทำนองหลัก	- - ช ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ล	
	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	
ทางหวาน	- - - -	- - - ร	ม ร ช ร	ช ร ม ร - -	- - - -
	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	- ร - ค ล
ทางเก็บ	ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ร ช ฟ	ม ร - -	
	- - - -	ช ล ค -	- - - -	- - ค ล	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 3

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วรรคที่ 4

ทำนองหลัก	- คํ - ร	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ	
	- ค - ร	- ค - ล	- - - ช	- - - ฟ	
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - ร	- ร - ช ฟ	ช ร ช ฟ - -
	- ร - ค	- ล - ล	- ค - -	ค - - -	- - - -
ทางเก็บ	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ช ฟ	
	- - ค -	ล ค ล ช	- ค - -	- - - -	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 4

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วรรคที่ 5

ทำนองหลัก	- - ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	
	- - - ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	
ทางหวาน	ช ร ช ฟ - -	- - - ช	ล ช ฟ - ช ฟ	- ร ฟ -	
	- - - -	- - - -	- - - -	ค - - ค	
ทางเก็บ	- - - -	- - ฟ ร	ล ช ล ฟ	ช ร ฟ -	
	ค ล ค ช	ล ช - -	- - - -	- - - ค	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 5

			ค
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วรรคที่ 6

ทำนองหลัก	- ทุ - -	- - - ด	- - - -	คร - ฟ
	- - ทุ ช	- ทุ - ช	- ทุ - -	ทุ - - ฟ
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - ^ช ฟ ร	- ร - ฟ
	- - - ร	^ค ล - ด	- - - -	ด - - -
ทางเก็บ	ฟ ร - -	ช ฟ - -	ล ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ
	- - ค ล	- - ร ค	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 6

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วรรคที่ 7

ทำนองหลัก	- ด - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ	
	- ช - ฟ	- - - ทุ	- ด - ทุ	- ช - ฟ	
ทางหวาน	- - - ช	^ล ช ฟ ^ช ล	- ค - ล	- ช - ช	- ล - ^ช ฟ
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล	- ร - -	- - - ฟ	
	- - ค -	- - - -	ด - ค ช	ค ล ช -	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 7

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วรรคที่ 8

ทำนองหลัก	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
	- ทุ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ทุ
ทางหวาน	- ล - ^ช ฟ	- - - ช	ล ช ล ฟ	^ช ฟ ^ช ล
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
	ช ล ค -	- - - -	- - ค -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 8

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 5 วรรคที่ 9

ทำนองหลัก	- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -
	- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร
ทางหวาน	- - - -	- - - -	ฟ - ช	- - - -
	- - - -	- - - ช	ลช - -	- ล - ค
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ฟ ฟ -	- - ฟ -	ร ร ร ช
	ค ล ค -	- - - ค	ล ช - ค	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 9

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 5 วรรคที่ 10

ทำนองหลัก	ช ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -
	- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ล - ล
ทางหวาน	- - - -	ม ร ม ร	- - - -	- - - -
	- ท - ค	- - - ค	- ท - ค	ร ค ท ล
ทางเก็บ	ฟ ร - -	- - - ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร - -
	- - ค ล	ช ล ค -	- - - -	- - ค ล

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 10

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 11

ทำนองหลัก	- - ช ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล
	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - ล	- ค - ล	- ค - ช
ทางเก็บ	ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ร ช ฟ	ม ร - -
	- - - -	ช ล ค -	- - - -	- - ค ล

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 11

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 12

ทำนองหลัก	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ
ทางหวาน	- - - ร	ซร มร ค - -	- - - -	- - - -
	- ค ล - -	- - - ล	- ค - ล	คซล ซ - ซ
ทางเก็บ	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ซ ฟ
	- - ค -	ล ค ล ซ	- ค - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 12

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 13

ทำนองหลัก	- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ซ
	- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -
ทางหวาน	- - - -	- ฟ - ซ	ฟ ร - - ร	- ฟ - ซ
	ล ซ ค ซ	ลซ - -	รค ล ค -	- - - -
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ^{ลซ} ฟ - ร	ล - - ร	- ฟ - ซ
	ซ ล ค -	- - - -	- ล ค -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 13

			ซ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 14

ทำนองหลัก	- - ล ท	คํ ท - -	คํ ล - -	ล ซ - -
	ฟ ซ - -	- - ล ซ	- - ซ ฟ	- - ฟ ร
ทางหวาน	ลซฟ ^{ซล}	- คํ ล ซ	ล ซ - ฟ	ซฟร - - ร
	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -
ทางเก็บ	ฟ ร - -	- - - -	- - - ฟ	ล ซ ฟ ร
	- - ค ล	ร ค ล ซ	ค ล ซ -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 14

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 15

ทำนองหลัก	-- มี่ มี่	- มี่ --	รึ รึ --	คํ คํ --
	- ม --	- ช - ร	- - - ค	- - - ชุ
ทางหวาน	มร - - ร่ม	ชล ช - ร	ม ร ช ร	ชม ร - -
	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ช
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	ม ร ช ร	ชม ร - -
	- ค - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 15

			ช
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 16

ทำนองหลัก	ช ช - -	ค ค - -	ท ท - -	คํ คํ - รึ
	- - - ค	- - - ท	- - - ค	- - - ร
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - ค	ทล ช ทลชล ท	- ค - ท	- ค - ร
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- ค - ท	ทล ช ทลชล ท	- ค - ท	- ค - ร

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 16

			ร
--	--	--	---

ตารางเสียงลูกตก เพลงสารถิ ท่อน 2

ห้องที่	1	2	3	4		5	6	7	8		
ประโยชน์ คที่				ทำนองเดี่ยว		ทำนอง หลัก			ทำนอง เดี่ยว		ทำนอง หลัก
				ทาง หวาน	ทาง เก็บ				ทาง หวาน	ทาง เก็บ	
1				ฟ*	ฟ	ฟ			ล	ล	ล
2				ล*	ล	ล			ฟ*	ฟ	ฟ
3				ค	ค	ค			ฟ	ฟ	ฟ
4				ฟ*	ฟ	ฟ			ล	ล	ล
5				ค**	ซ	ร			ล	ล	ล
6				ซ**	ล	ล			ซ**	ฟ	ฟ
7				ซ	ซ	ซ			ร	ร	ร
8				ซ	ซ	ซ			ร	ร	ร

เมื่อพิจารณาเสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยว เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นส่วน

ใหญ่มีความสัมพันธ์กัน เสียงลูกตกในทางหวานของท่านองเดียว ในห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 1, ห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 2 และห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 4 ปรากฏลักษณะของการย้อย ทำให้เสียงลูกตกยี้ดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป ส่วนเสียงลูกตกของท่านองเดียว ในห้องที่ 8 (ฟ*) ของประโยคที่ 2 พบลักษณะการกระทบเสียงทำให้เสียงลูกตกไปตกลง ในห้องของวรรคถัดไปและทางเก็บ ในห้องที่ 4 (ซ) ของประโยคที่ 5 มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบกลอนฝากจึงทำให้เสียงลูกตกนั้นแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของท่านองหลัก นอกจากนี้เสียงลูกตกในทางหวานของท่านองเดียวในห้องที่ 4 (ค**) ของประโยคที่ 5 , ห้องที่ 4 (ซ**) และห้องที่ 8 (ซ**) ของประโยคที่ 6 ที่มีเสียงลูกตกแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของท่านองหลักนั้น เนื่องจากลักษณะของการประดิษฐ์ทางเพื่อให้เกิดความไพเราะและความกลมกลื่นของการดำเนินทำนองเดียว ตลอดจนภูมิความรู้ในประพันธ์ทำนองเดียว ซึ่งทำนองหวานในห้องที่ 4 ของประโยคที่ 5 ยังคงยี้ดเสียงลูกตกในห้องที่ 8 ของท่านองหลักและท่านองหวานของประโยคที่ 6 ได้ยี้ดเสียงลูกตกของวรรคถัดไปในการสร้างสรรค์ทำนองเดียว

เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วรรคที่ 1

ทำนองหลัก	--- รี้	-- มี่ มี่	--- มี่	-- มี่ มี่
	--- ร	- ม - -	--- ซ	- ม - -
ทางหวาน	- - - -	ม ร - ม	ซม ร - ร	มรซ ม - ม
	- - - -	- - - -	- ค - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - -	ร ม ^{มม} ม	ซ ร ม ซ	ร ม ^{มม} ม
	ซ ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 1

			ม
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วรรคที่ 2

ทำนองหลัก	--- รี้	-- มี่ มี่	- รี้ - -	- มี่ - มี่
	--- ร	- ม - -	- ร - ม	-----
ทางหวาน	- ซ - ม	ซมร ร ซ ร	ซมร - -	ซม ร ร ม
	- - - -	- - - -	- ค - ร	- ค - -
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
	ซ ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 2

			ม
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วรรคที่ 3

ทำนองหลัก	-- คํ -	คํ คํ --	รํ รํ --	มํ มํ - มํ
	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ
ทางหวาน	ร ม ซ ร	มร - - รํ	ซมร ค รํ	- ฟ - ซ
	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- ร - -	ร ม ร ร	ม ซ ม ม	ซ ล ซ ซ
	ค - ค ค	- - - -	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 3

			ซ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วรรคที่ 4

ทำนองหลัก	-- คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
ทางหวาน	ลซ - ฟ	- - ซ ล	- ร - -	- - - ร
	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -
ทางเก็บ	ล ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ซ	ฟ ม ร ฟ	ม ร - ร
	- - - -	- - - -	- - - -	- - ค -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 4

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วรรคที่ 5

ทำนองหลัก	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ซ ล - -
	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- - ซ ม
ทางหวาน	- - ม ร	- ซ - -	- - - ร	ซมร ร - รํ
	- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - -
ทางเก็บ	ล ล ล ม	ซ ซ ซ ม	- - - ม	ซ ล ซ ม
	- - - -	- - - -	ค ค ค -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 5

			ม
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วรรคที่ 6

ทำนองหลัก	ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - รํ คํ	----
	- ร - ม	- ซ - ล	- ท --	ท ล ซ ม
ทางหวาน	----	----	ม ร ช ร	ซม ร - รํ
	- ค - ล	^ค ซ - ล	----	- ค - -
ทางเก็บ	----	----	- - - ร	ม - ร ม
	ซ ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 6

			ม
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วรรคที่ 7

ทำนองหลัก	-- คํ -	คํ คํ --	รํ รํ --	มํ มํ - มํ
	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ
ทางหวาน	- ซ - -	- - - ร	ซม ร - รํ	- ฟ - ซ
	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -
ทางเก็บ	- ร - -	ร ม ช ร	ม - ร ม	ฟ ซ ล ซ
	ค - ค ค	- - - -	- ค - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 7

			ซ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วรรคที่ 8

ทำนองหลัก	-- คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
ทางหวาน	^ล ซ - ฟ	- - ซ ล	ซฟ ร - -	- - - ร
	----	----	- - - ล	- ค - -
ทางเก็บ	ร ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ล	ซ ฟ ม ฟ	ซ ฟ ม ร
	----	----	----	----

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 8

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 5 วรรคที่ 9

ทำนองหลัก	- - ซ ล	- คํ - ร	- มํ - ร	- คํ - ล	
	- ฟ - -	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	
ทางหวาน	- - - -	- - - ร	ม ร ช ร	ช ม ร - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	ร ค ล ค ล
ทางเก็บ	- - - -	- - ม ร	ฟ ม ช ฟ	ม ร - -	
	ซ ล ค ล	ร ค - -	- - - -	- - ค ล	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 9

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 5 วรรคที่ 10

ทำนองหลัก	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - -	คํ คํ - ร
	- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
	ร ค ล ค ล	ค ล ซ ล	- ร - ล	- ค - -
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
	ค ซ ล ซ	ค ล ซ ล	ร ค ล ค	ซ ล ค -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 10

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 11

ทำนองหลัก	- - ร ม	- - ฟ ซ	- ล - -	ซ ฟ - -
	- ค - -	ร ม - -	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร
ทางหวาน	ม ร ซ -	- - ร ม	ช ม ร - ร ม	ซ ล ซ - ร
	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -
ทางเก็บ	- - ร ม	ฟ ซ ฟ ม ฟ ล ซ ฟ	- ร ม ร	ซ ฟ ม ร
	ซ ค - -	- - - -	ค - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 11

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 6 วรรคที่ 12

ทำนองหลัก	คํ --	ล ช --	ช ม --	ม ร --	
	-- ช ม	-- ม ร	-- ร ค	-- ค ล	
ทางหวาน	- - - ร	- ช - ร	^{มร} ช - ร	^{มร} - - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- - - -	ค - ค	^{รค} ล - -
ทางเก็บ	ช ร ช ฟ	ม ร - ฟ	ม ฟ ช ฟ	ม ร - -	
	- - - -	- - ค -	- - - -	- - ค ล	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 12

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 13

ทำนองหลัก	- - - -	- ล - ล	- ค - ล	- ช - ฟ
	- - - ล	- - - -	- ค - ล	- ช - ฟ
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ
	^{รค} ล - -	- - - ล	- ค - ล	^ค ล ช -
ทางเก็บ	- - - -	- ฟ ช ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
	ค ล ล ล	ค - - -	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 13

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 7 วรรคที่ 14

ทำนองหลัก	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล
ทางหวาน	- ช - ฟ	^{ชฟ} ร - - ^ร ฟ	- - - ช	^{ลช} ฟ - ^ช ล
	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
	ช ล ค -	- - - -	- - ค -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 14

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 15

ทำนองหลัก	- - ช ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ล	
	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	
ทางหวาน	- - - -	- - - ร	- ม ช ร	ช ม ร - -	- - - -
	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	ร ค ล - -
ทางเก็บ	ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร - -	
	- - - -	ช ล ค -	- - - -	- - ค ล	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 15

			ล
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 8 วรรคที่ 16

ทำนองหลัก	- คํ - ร	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
	- ค - ร	- ค - ล	- - - ช	- - - ฟ
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ
	ร ค ล - -	ค - ค ช	ล ช ค ล	ค ล ช -
ทางเก็บ	ร ม - ร	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ
	- - ค -	ล ค ช ล	- - - -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 16

			ฟ
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 9 วรรคที่ 17

ทำนองหลัก	- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ช
	- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -
ทางหวาน	- - - -	ร - ค ร	ช ฟ ร - -	ช ฟ - ช
	- - - -	ค ล - -	- - ค ร	- - - -
ทางเก็บ	- - - ร	ฟ ล ช ฟ - ร	ล - - ร	- ร ฟ ช
	ช ล ค -	- - - -	- ล ค -	ค - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 17

			ช
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 9 วรรคที่ 18

ทำนองหลัก	-- ล ท	คํ ท --	คํ ล --	ล ช --
	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร
ทางหวาน	ลช ฟ ช ล	ช ฟ - ช	ฟม ร - ร ฟ	ชฟ ร รมร ร
	- - - -	- - - -	- ค - -	- ค - -
ทางเก็บ	ฟ ร - -	- - - -	- - - ฟ	ล ช ฟ ร
	- - ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช -	- - - -

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 18

			ร
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 10 วรรคที่ 19

ทำนองหลัก	-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	
	- ม --	- ช - ร	- - - ค	- - - ช	
ทางหวาน	มร - ร ม	ชล ช - ร	ม ร ช ร	ชม ร - -	- - - -
	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค ล ค ช
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- ม ช ร	ชมร - -	
	- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช	

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 19

			ช
--	--	--	---

ทำนองเพลงประโยคที่ 10 วรรคที่ 20

ทำนองหลัก	ช ช --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ
	- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร
ทางหวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
	รค ล ค ช	ล ช - ล	- ร - รค ล	- ค - -
ทางเก็บ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - ล	ทล ช ทลชล ท	- ล - ท	- ค - ร

เสียงลูกตก ทำนองเพลงวรรคที่ 20

			ร
--	--	--	---

ตารางเสียงลูกตก เพลงสารถิ ท่อน 3

ห้องที่	1	2	3	4			5	6	7	8		
ประโยค ที่				ทำนองเดี่ยว		ทำนอง หลัก				ทำนองเดี่ยว		ทำนอง หลัก
				ทาง หวาน	ทาง เก็บ					ทาง หวาน	ทาง เก็บ	
1				ม	ม	ม				ม	ม	ม
2				ซ	ซ	ซ				ร	ร	ร
3				ม	ม	ม				ม	ม	ม
4				ซ	ซ	ซ				ร	ร	ร
5				ล*	ล	ล				ร	ร	ร
6				ร	ร	ร				ล*	ล	ล
7				ฟ	ฟ	ฟ				ล	ล	ล
8				ล*	ล	ล				ฟ	ฟ	ฟ
9				ซ	ซ	ซ				ร	ร	ร
10				ล**	ซ	ซ				ร	ร	ร

เมื่อพิจารณาเสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยว เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเสียงลูกตกทางหวานของทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 10 ที่มีเสียงลูกตกแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของทำนองหลักและปรากฏลักษณะการข้อย่นนั้น เนื่องจากลักษณะของการประดิษฐ์ทางเพื่อให้เกิดความไพเราะและความกลมกลื่นของการดำเนินทำนองตลอดจนภูมิความรู้ในประพันธ์ทำนองเดี่ยว ซึ่งยังคงยึดเสียงลูกตกในห้องที่ 8 ของทำนองหลักในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว นอกจากนี้ เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 5 ห้องที่ 8 (ล*) ของประโยคที่ 6 และห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 8 ปรากฏลักษณะของการข้อย่น ทำให้เสียงลูกตกยึดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป

โดยการพิจารณาเสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยวเพลงสารถิ สามชั้น ทั้ง 3 ท่อน นั้น สรุปได้ว่า เสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวนั้น ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ในส่วนความแตกต่างกันของเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวที่ปรากฏขึ้นในบางวรรค เนื่องด้วยลักษณะสำนวนของกลอนเพลงเดี่ยวที่มีความซับซ้อนซึ่งเกิดจากภูมิความรู้ในประพันธ์ทำนองเดี่ยว รวมทั้งกลวิธีการข้อย่นจังหวะ การกระทบเสียงและลักษณะการดำเนินทำนองกลอนแบบกลอนฝาก

ตลอดจนความกลมกลืนของทำนองเดี่ยว ที่พบในการบรรเลง จึงทำให้เสียงลูกตกเกิดความแตกต่างกัน บ้าง แต่คงยึดเสียงลูกตกที่ทำนองหลักเป็นสำคัญในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว

2.4 ความสัมพันธ์ของลูกตก ทำนองหลักและทำนองแปร

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
ค1	2	-- คํ คํ	- รํ - ซ	----	ซล - คํ	1
		- ค --	- ร - ร	- ม --	ฟ - - ค	
		- ซ - คํ	-- รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ	1
		- ร - ค	--- ม	- ซ - ม	- ร - ค	
ค2	6	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ	2
		- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร	
		-- คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -	2
		--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร	
		- ล --	ซ ซ --	ล ล --	คํ คํ - รํ	1
		- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร	
		-- ร ม	-- ฟ ซ	- ล --	ซ ฟ --	1
		- ค --	ร ม --	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร	
ค3	4	--- รํ	-- มํ มํ	--- มํ	-- มํ มํ	1
		--- ร	- ม --	--- ซ	- ม --	
		ซ - ซ -	ซ ล --	ซ - ซ -	ซ ล --	1
		- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ม	-- ซ ม	
		--- รํ	-- มํ มํ	- รํ --	- มํ - มํ	1
		--- ร	- ม --	- ร - ม	----	
		ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - รํ คํ	----	1
		- ร - ม	- ซ - ล	- ท --	ท ล ซ ม	
ค5	5	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -	1
		--- รํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ซ	
		-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	2

		- ม --	- ช - ร	- - - ค	- - - ชุ	2
		-- คํ -	คํ คํ --	รํ รํ --	มํ มํ - มํ	
		--- ค	--- ร	--- ม	--- ช	
ค6	3	- ช - ช	- ช - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ถ	1
		- ชุ --	ร -- ค	- ม ร ค	- ทุ - ถ	
		-- ช ถ	- คํ - รํ	- มํ - รํ	- คํ - ถ	1
		- ฟ --	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	
		คํ ถ --	ถ ช --	ช ม --	ม ร --	1
		-- ช ม	-- ม ร	-- ร ค	-- ค ถ	
ฟ1	9	- คํ - รํ	- คํ --	ถ ถ --	ช ช - ฟ	4
		- ค - ร	- ค - ถ	--- ชุ	--- ฟ	
		- ค - ฟ	-- ช ถ	- คํ - ถ	- ช - ฟ	2
		- ช - ฟ	--- ถ	- ค - ถ	- ชุ - ฟ	
		----	- ถ - ถ	- คํ - ถ	- ช - ฟ	2
		--- ถ	----	- ค - ถ	- ชุ - ฟ	
		- ทุ --	--- ค	----	ค ร - ฟ	1
		-- ถ ชุ	- ถ - ชุ	- ถ --	ทุ - - ฟ	
ฟ2	4	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -	1
		--- รํ	- คํ - ถ	- ถ - คํ	- ถ - ช	
		- ถ คํ -	ถ ช --	-- ร ม	-- ฟ ช	1
		--- ช	-- ฟ ม	ร ค --	ร ม --	
		-- ค ร	- ฟ - ร	-- ค ร	-- ฟ ช	2
		- ถ --	ค - ค -	ค ถ --	ค ร --	
ฟ3	9	- ร --	ค ค --	ฟ ฟ --	ช ช - ถ	5
		- ถ - ชุ	- - - ฟ	--- ชุ	- - - ถ	
		-- ช ถ	- คํ - รํ	- รํ - รํ	- คํ - ถ	3
		- ฟ --	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ถ	
		ช ฟ - ฟ	- ร --	ฟ ร - ร	- ค --	1
		-- ร -	ร ค - ค	-- ค -	ค ถ - ถ	
ฟ5	3	- ช --	ฟ ฟ --	ช ช --	ถ ถ - คํ	1

		- ช - ฟ	--- ช	--- ล	- - - ค	1
		--- ฟ	-- ช ล	-- ช ล	-- ท ค	
		- ค --	- ฟ --	ช ฟ --	ช ล --	
		-- ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	1
		--- ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	
ฟ6	3	- ล - ล	- ช --	ล ช - ช	- ฟ --	1
		-- ช -	ช ฟ - ฟ	-- ฟ -	ฟ ร - ร	
		-- ล ท	ค ท --	ค ล --	ล ช --	2
		ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร	
ท1	1	- ฟ - ท	-- ค ร	- ร - ร	- ค - ท	1
		- ค - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ท	
ท2	2	--- ค	-- ท ค	-- ร ค	-- ท ค	1
		-- ช -	ท ล --	ท ล --	ท ล --	
		- ค - ล	ช ช --	-- ช ล	-- ท ค	1
		- ฟ --	- ฟ - ค	- ฟ --	ช ล --	
ท3	1	- ช --	ฟ ฟ --	ท ท --	ค ค - ร	1
		- ร - ค	--- ท	--- ค	- - - ร	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ค1	2	-- ค ค	- ร - ช	----	ชล - ค	1
		- ค --	- ร - ร	- ม --	ฟ - - ค	
		- ช - ค	-- ร ม	- ม - ม	- ร - ค	1
		- ร - ค	--- ม	- ช - ม	- ร - ค	
ลูกตกเสียง ค1 มีการแปร ทำนองในทิวหวานและ ทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				
		- - - ร	ช ^ร - ^ม -	- ม - ช	- - - ม	^ร - - ร
		- ค - -	- - ค ช	ลช - -	- ล - -	- ค - -
		ทำนองที่ 2				รวมทั้งหมด 4 ทำนอง
		ร - ม ร	- - - -	- - - -	- - - -	
- ค - -	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค ร ค			

	ทำนองที่ 3				
	ร - - ร	ช ร มร ร ม	ชลช - ม	ชรม ร ม	ร - - ร
	- ค - -	- - ค -	- - - -	- - - -	ค ล - -
	ทำนองที่ 4				
	- - - -	ม ร ช ม	ชลช ร	ช ม ร	
	ชล ท ค	- - - -	- - - -	- - - ค	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลง				จำนวนครั้ง
ค2	6	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ค ค - ร	2
		- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร	
		-- ค -	ค - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -	2
		--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร	
		- ล --	ซ ซ --	ล ล --	ค ค - ร	1
		- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร	
		-- ร ม	-- ฟ ซ	- ล --	ซ ฟ --	1
		- ค --	ร ม --	ฟ - ซ ฟ	-- ม ร	
ลูกตกเสียง ค2 มีการแปร ทำนองในท้าวหวานและ ท้าวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 11 ทำนอง
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		- - - ล	ทล ซ ทลซล ท	- ล - ท	- ค - ร	
		ทำนองที่ 2				
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		- ล - ท	ทล ซ ทลซล ท	- ล - ท	- ค - ร	
		ทำนองที่ 3				
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	
		รค ล ค ซ	ล ซ - ล	- ร - รค ล	- ค - -	
		ทำนองที่ 4				
		ล ซ - ฟ	- - ซ ล	- ร - -	- - - ร	
		- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -	
ทำนองที่ 5						

	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ช	ฟ ม ร ฟ	ม ร - -
	- - - -	- - - -	- - - -	- - ค ร
	ทำนองที่ 6			
	ล ช - ฟ	- - ช ล	ช ฟ ร - -	- - - ร
	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -
	ทำนองที่ 7			
	ร ม ฟ ช	ฟ ม ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ร
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
	ทำนองที่ 8			
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
	ร ค ล ค ล	ค ล ช ล	- ร - ล	- ค - -
	ทำนองที่ 9			
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
	ค ช ล ช	ค ล ช ล	ร ค ล ค	ช ล ค -
	ทำนองที่ 10			
	ม ร ช -	- - ร ม	ช ม ร - ร ม	ช ล ช - ร
	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -
	ทำนองที่ 11			
	- - ร ม	ฟ ช ฟ ม ฟ ล ช ฟ	- ร ม ร	ช ฟ ม ร
	ช ค - -	- - - -	ค - - -	- - - -

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ค3	4	- - - ร	- - ม ม	- - - ม	- - ม ม	1
		- - - ร	- ม - -	- - - ช	- ม - -	
		ช - ช -	ช ล - -	ช - ช -	ช ล - -	1
		- ร - ม	- - ช ม	- ร - ม	- - ช ม	
		- - - ร	- - ม ม	- ร - -	- ม - ม	1
		- - - ร	- ม - -	- ร - ม	- - - -	
		ช - ช -	ล - ท -	ค - ร ค	- - - -	1

		- ร - ม	- ช - ล	- ท - -	ท ล ช ม	
ลูกตกเสียง ค3 มีการแปร ทำนองในทึยวหวานและ ทึยวเก็บคังนี้	ทำนองที่ 1					รวมทั้งหมด 7 ทำนอง
	- - - -	ม ร - ม	ชม ร - ร	มรช ม - ม		
	- - - -	- - - -	- ค - -	- - - -		
	ทำนองที่ 2					
	- - - -	ร ม ^{มม} ม	ช ร ม ช	ร ม ^{มม} ม		
	ช ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - -		
	ทำนองที่ 3					
	- - ม ร	- ช - -	- - - ร	ชม ร - ร ^ม		
	- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - -		
	ทำนองที่ 4					
	ล ล ล ม	ช ช ช ม	- - - ม	ช ล ช ม		
	- - - -	- - - -	ค ค ค -	- - - -		
	ทำนองที่ 5					
	- ช - ม	ชม ^ม ร ช ร	ชมร - -	ช ร ม ร ^ม		
	- - - -	- - - -	- ค - ร	- ค - -		
	ทำนองที่ 6					
	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม		
	ช ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -		
	ทำนองที่ 7					
	- - - -	- - - -	ม ร ช ร	ชม ร - ร ^ม		
	- ค - ล	ค ^ล ช - ล ค	- - - -	- ค - -		

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ค5	5	- - ม -	ม - ร -	ค - ร -	ร - ค -	1
		- - - ร	- ค - ล	- ล - ค	- ล - ช	
		- - ม ม	- ม - -	ร ร - -	ค ค - -	2
		- ม - -	- ช - ร	- - - ค	- - - ช	
		- - ค -	ค ค - -	ร ร - -	ม ม - ม	2

		---ค	---ร	---ม	---ช	
ลูกตกเสียง คร มีการแปร ทำนองในทึยวหวานและ ทึยวเก็บคังนี้	ทำนองที่ 1					รวมทั้งหมด 10 ทำนอง
	ร - - ร	ชร มร รฟ	- - - ชล	คํ ล - ช		
	ค ล - -	- - ค -	- - - -	- - - -		
	ทำนองที่ 2					
	ช ม ชร	ม ร - -	ม ร ม -	- - - -		
	- - - -	- - ค ล	- - -ค	ร ล ค ช		
	ทำนองที่ 3					
	มร - - รํม	ชลช - ร	ม ร ชร	ชม ร - -		
	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ช		
	ทำนองที่ 4					
	- - - -	- - - -	ม ร ชร	ชม ร - -		
	- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช		
	ทำนองที่ 5					
	มร - รํม	ชลช - ร	ม ร ชร	ชม ร - -	- - - -	
	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค ล ค ช	
	ทำนองที่ 6					
	- - - -	- - - -	- ม ชร	ชมร - -		
	- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช		
	ทำนองที่ 7					
	ร ม ชร	มร - - รํม	ชม ร ค รํม	- ฟ - ช		
	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -		
	ทำนองที่ 8					
	- ร - -	ร ม รร	ม ช ม ม	ช ล ช ช		
	ค - ค ค	- - - -	- - - -	- - - -		
	ทำนองที่ 9					
	- ช - -	- - - ร	ชม ร - รํม	- ฟ - ช		
	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -		
	ทำนองที่ 10					

	- ร - -	ร ม ช ร	ม - ร ม	ฟ ช ล ช	
	ค - ค ค	- - - -	- ค - -	- - - -	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ค6	3	- ช - ช	- ช - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ล	1
		- ช - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ท - ล	1
		- - ช ล	- คํ - รํ	- มํ - รํ	- คํ - ล	
		- ฟ - -	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	1
		คํ ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	
		- - ช ม	- - มร	- - ร ค	- - ค ล	
ลูกตกเสียง ค6 มีการแปร ทำนองในทิวหวานและ ทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 6 ทำนอง
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		- - ^{ทล} ช	- - - ^ล ค	ท ค ร ค	^{คท} ล ^{ลล} ล	
		ทำนองที่ 2				
		- - - -	- ม ร -	- - ร ม	ร - - -	
		- ช ล ท	ค - - ค	ท ค - -	- ค ท ล	
		ทำนองที่ 3				- - - -
		- - - -	- - - ร	ม ร ช ร	ช ม ร - -	
		- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	^{รค} ล - -
		ทำนองที่ 4				
		- - - -	- - มร	ฟ ม ช ฟ	ม ร - -	
		ช ล ค ล	ร ค - -	- - - -	- - ค ล	
		ทำนองที่ 5				
		- - - ร	- ช - ร	^{มร} ช - ร	^{มร} - - -	- - - -
		- - - -	- - - -	- - - -	ค - ค	^{รค} ล - -
		ทำนองที่ 6				
		ช ร ช ฟ	ม ร - ฟ	ม ฟ ช ฟ	ม ร - ล	
		- - - -	- - ค -	- - - -	- - ค -	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง	
ฟ1	9	- คํ - รํ	- คํ - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ	4	
		- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ	2	
		- ค - ฟ	- - ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ		
		- ซ - ฟ	- - - ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	2	
		- - - -	- ล - ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ		
		- - - ล	- - - -	- ค - ล	- ซ - ฟ		
		- ทุ - -	- - - ค	- - - -	คร - ฟ	1	
		- - ล ซ	- ล - ซ	- ล - -	ทุ - - ฟ		
ลูกตกเสียง ฟ1 มีการแปร ทำนองในทิวหวานและ ทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 16 ทำนอง	
		ล ^ค ซ - ร	ม ^ร - - -	- - - -	- - - ฟ		
		- - - -	- ค - ล	ร ^ค ล ซ ล	ค ^ซ ล ซ - -		
		ทำนองที่ 2					
		ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ		
		- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -		
		ทำนองที่ 3					
		- - - ฟ	- - ฟ ^ซ ล	ซ ฟ - ซ	ฟ ^ซ ฟ ซลซ ล		ซ ^ฟ - -
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -		- ล - ค
		ทำนองที่ 4					
		- - - ซ	ล ^ซ ฟ ซ ล	- คํ - ล	- ซ - ซ	- ล - ^ซ ฟ	
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		ทำนองที่ 5					
		ม ร - ร	ม ฟ ซ ล	- ร - -	- - - ฟ		
		- - ค -	- - - -	ค - ค ซ	ค ล ซ -		
		ทำนองที่ 6					
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ฟ ^ซ ฟ ^ร			
- - - -	- - - ล	- ค - ล	ค ^ซ ล ซ ซ ล	ซลซ - - -			
ทำนองที่ 7							
- - - -	- ฟ ซ ล	ฟ ซ ร ม	ฟ ล ซ ฟ				

- ด - ด	ด - - -	- - - -	- - - -	
ทำนองที่ 8				
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	
^{รค} ด - -	- - - ด	- ด - ด	^ค ด ช -	
ทำนองที่ 9				
- - - -	- ฟ ช ด	ฟ ช ร ม	ฟ ด ช ฟ	
ค ด ล ล	ด - - -	- - - -	- - - -	
ทำนองที่ 10				
- - - -	- - - -	- - - ร	- ร - ^ฟ ร	ช ร ช ฟ - -
- ร - ^ค ด	- ด - ด	- ด - -	ด - - -	- - - -
ทำนองที่ 11				
ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ด ช ฟ	
- - ด -	ล ค ด ช	- ด - -	- - - -	
ทำนองที่ 12				
- - - ร	^{ช ร ม} รค - -	- - - -	- - - -	
- ^ค ด - -	- - - ด	- ด - ด	^{คช} ลช - ช	
ทำนองที่ 13				
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	
^{รค} ด - -	ด - ^ค ช	ล ช ค ด	ค ด ช -	
ทำนองที่ 14				
ร ม - ร	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ด ช ฟ	
- - ด -	ล ค ช ด	- - - -	- - - -	
ทำนองที่ 15				
- - - -	- - - -	- - ^ฟ ร	- ร - ฟ	
- - - ร	^ค ด - ค	- - - -	ค - - -	
ทำนองที่ 16				
ฟ ร - -	ช ฟ - -	ล ช ฟ ร	ฟ ด ช ฟ	
- - ค ด	- - ร ค	- - - -	- - - -	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ฟ2	4	-- ม -	ม - ร -	ค - ร -	ร - ค -	1
		--- ร	- ค - ค	- ล - ค	- ล - ซ	
		- ล ค -	ล ซ - -	-- ร ม	-- ฟ ซ	1
		--- ซ	-- ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -	
		-- ค ร	- ฟ - ร	-- ค ร	-- ฟ ซ	2
		- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -	
ลูกตกเสียง ฟ2 มีการแปร ทำนองในทิวหวานและ ทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 8 ทำนอง
		- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		- ท - ค	คทค ท ค	รค ท ล ท	คท ซ ลซ ซ	
		ทำนองที่ 2				
		ร - - ร	- - - -	- - - -	- - ฟ ซ	
		- ค ท -	ค ท ล ค	ท ล ซ ท	ล ซ - -	
		ทำนองที่ 3				
		- - - ซ	ฟล ซ - -	- - - ร ม	- ฟ - ซ	
		- - - -	- - - ค	- - - -	- - - -	
		ทำนองที่ 4				
		ซ ล ซ ซ	ร ม ร ร	ซ - - -	ร ม ฟ ซ	
		- - - -	- - - -	- ค ร ม	- - - -	
		ทำนองที่ 5				
		- - - -	- ฟ - ซ	ฟ ร - - ร	- ฟ - ซ	
		ล ซ ค ซ	ลซ - -	รค ล ค -	- - - -	
		ทำนองที่ 6				
		--- ร	ฟ ซ ฟ ร	ล - - ร	- ฟ - ซ	
		ซ ล ค -	- - - -	- ล ค -	- - - -	
		ทำนองที่ 7				
		-----	ร - ค ร	ซฟ ร - -	ซฟ - ซ	
		-----	ค ล - -	- - ค ร	- - - -	

	ทำนองที่ 8				
	- - - ร	ฟ ^{ลข} ฟ - ร	ล - - ร	- ร ฟ ซ	
	ซ ล ค -	- - - -	- ล ค -	ค - - -	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ฟ3	9	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล	5
		- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล	
		- - ซ ล	- คํ - รํ	- รํ - รํ	- คํ - ล	3
		- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	
		ซ ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -	1
		- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ล - ล	
ลูกตกเสียง ฟ3 มีการแปร ทำนองในทิวหวานและ ทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 14 ทำนอง
		- - - -	มร ร ซ ร	ซรซ ฟ - ซ	ลซ ฟ ซ ล	
		- ล - ค	ค - - -	- - - -	- - - -	
		ทำนองที่ 2				
		- - - ร	ฟ ร ซ ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ซ ล	
		ซ ล ค	- - - -	- - ค -	- - - -	
		ทำนองที่ 3				
		ซ ฟ - - -	มร ม ร - -	ซ ฟ - - ซ	ลซ ฟ - ล	
		- ล - ค	ค - ซ ร	- - - -	- - - -	
		ทำนองที่ 4				
		- - - -	- ร - ฟ	- - - ซ	ลซ ฟ ซ ล	
		- ล - ค	- - - -	- - - -	- - - -	
		ทำนองที่ 5				
		ฟ ซฟ ร	- ร - ฟ	- - - ซ	ลซ ฟ ซ ล	
ซลซ - - -	ค - - -	- - - -	- - - -			
ทำนองที่ 6						
- ล - ซฟ	- - - ซ	ล ซ ล ฟ	ซ ฟ ซ ล			

	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
	ทำนองที่ 7				
	- ซ - ฟ	ซพร - - ร ฟ	- - - ซ	ลซฟ - ซล	
	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	
	ทำนองที่ 8				
	- - - -	- - - ร	ม ร ซ ร	ซร มร - -	- - - -
	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	- ร - ค
	ทำนองที่ 9				
	ฟ ซ ฟ ล	- - - ร	ม ร ซ ฟ	ม ร - -	
	- - - -	ซ ล ค -	- - - -	- - ค ล	
	ทำนองที่ 10				
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	
	- - - -	- - - ล	- ค - ล	- ค - ซ	
	ทำนองที่ 11				
	- - - -	- - - ร	- ม ซ ร	ซม ร - -	- - - -
	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	ค - - -
	ทำนองที่ 12				
	ฟ ซ ฟ ล	- - - ร	ม ฟ ซ ฟ	ม ร - -	
	- - - -	ซ ล ค -	- - - -	- - ค ล	
	ทำนองที่ 13				
	- - - -	ร ม ร	- - - -	- - - -	
	- ท - ค	- - - ค	- ท - ค	ร ค ท ล	
	ทำนองที่ 14				
	ฟ ร - -	- - - ร	ม ฟ ซ ฟ	ม ร - -	
	- - ค ล	ซ ล ค -	- - - -	- - ค ล	

เสียงลูกตก	จำนวนวรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ฟ5	3	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - -	ล ล - คํ	1
		- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ล	- - - ค	1
		- - - ฟ	- - ซ ล	- - ซ ล	- - ท คํ	
		- ค - -	- ฟ - -	ซ ฟ - -	ซ ล - -	
		- - ล -	ล - ซ -	ฟ - ซ -	ซ - ฟ -	1
		- - - ซ	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	
ลูกตกเสียง ฟ5 มีการแปรทำนองในทิวหวานและทิวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 6 ทำนอง
		- - - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -	- - - -	
		- - - -	- - - -	- ค - ล	คซล ซ ล ค	
		ทำนองที่ 2				
		ฟ ซ ฟ ฟ	ซ ล ซ ซ	- - - -	- ร - -	
		- - - -	- - - -	ล ค ล ล	ค - ค ค	
		ทำนองที่ 3				
		- - - ร	ซรร - -	- - - -	- - - -	
		- ค - -	- - ค ล	- ค - ซ	รค ล - ค	
		ทำนองที่ 4				
		- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	
		ค - ค ท	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค	
		ทำนองที่ 5				
		ซร ซ ฟ - -	- - - ซ	ลซ ฟ - ซฟ ร	- ร ฟ -	
		- - - -	- - - -	- - - -	ค - - ค	
		ทำนองที่ 6				
		- - - -	- - - -	ล ซ ล ฟ	ซร ฟ -	
		ค ล ค ซ	ล ซ ฟ ร	- - - -	- - - ค	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ฟ6	3	- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -	1
		- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	
		- - ล ท	คํ ท - -	คํ ล - -	ล ช - -	2
		ฟ ช - -	- - ล ช	- - ช ฟ	- - ฟร	
ลูกตกเสียง ฟ6 มีการแปร ทำนองในท้าวหวานและ ท้าวเก็บดังนี้	ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 5 ทำนอง	
	- - - -	- - - -	ฟ - ช	- - - -		
	- - - -	- - - ช	ลช - -	- ล - ค		
	ทำนองที่ 2					
	- - - ร	ฟ ฟ ฟ -	- - ฟ -	ร ร ร ช		
	ค ล ค -	- - - ค	ล ช - ค	- - - -		
	ทำนองที่ 3					
	ลช ฟ ช ล	- คํ ล ช	ล ช - ฟ	ชฟ ร - - ร		
	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -		
	ทำนองที่ 4					
	ฟ ร - -	ร - - -	- - - ฟ	ล ช ฟ ร		
	- - ค ล	- ค ล ช	ค ล ช -	- - - -		
	ทำนองที่ 5					
	ลช ฟ ช ล	ช ฟ - ช	ฟม ร - ร ฟ	ชฟ ร รมร ร		
- - - -	- - - -	- ค - -	- ค - -			

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ท1	1	- ฟ - ท	-- คํ ี	- ี - ี	- คํ - ท	1
		- ด - ท	--- ร	- ฟ - ร	- ด - ท	
ลูกตกเสียง ท1 มีการแปร ทำนองในเที่ยวหวานและ เที่ยวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 2 ทำนอง
		- - - ซ	ลซ ฟ - ร	ลซ ฟ - ร	- - - -	
		- - - -	- - - -	- - ด -	ด ซ คี ท	
		ทำนองที่ 2				
		ฟ ร - -	- - - ร	ฟ ซ ล ซ	ฟ ร - -	
		- - ด ท	ล ท ด -	- - - -	- - ด ท	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ท2	2	--- คํ	-- ท คํ	-- ี คํ	-- ท คํ	1
		-- ซ -	ท ล --	ท ล --	ท ล --	1
		- คํ - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	-- ท คํ	
		- ฟ --	- ฟ - ด	- ฟ --	ซ ล --	
ลูกตกเสียง ท2 มีการแปร ทำนองในเที่ยวหวานและ เที่ยวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 4 ทำนอง
		----	----	----	----	
		----	--- ค	- ท - ด	ดทค ท ี ี ค ด	
		ทำนองที่ 2				
		----	----	----	----	
		ซลซค	ทลทค	ทลซล	ทค รค	
		ทำนองที่ 3				
		--- ฟ	-- ฟซล	----	----	
		----	----	-ซ - คีล	-ท - ค	
		ทำนองที่ 4				
		----	ลซฟ -	ลซ - ฟ	ซล - -	
		ทลซฟ	--- ค	- - ค -	- - ทค	

เสียงลูกตก	จำนวน วรรค	ทำนองเพลงหลัก				จำนวนครั้ง
ท3	1	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	คํ คํ - รํ	1
		- ร - ค	- - - ทุ	- - - ค	- - - ร	
ลูกตกเสียง ท3 มีการแปร ทำนองในเที่ยวหวานและ เที่ยวเก็บดังนี้		ทำนองที่ 1				รวมทั้งหมด 2 ทำนอง
		ซฟ ร ค - -	ฟ ซ ล -	- - ร ฟ	ซฟ ค ร ม ร	
		- - - ร	- - - ท	- ค - -	- - - -	
		ทำนองที่ 2				
		- - - -	- - - -	- - - -	- ร ม ร	
		ล ท ค ซ	ล ท ค ล	ท ค ร ท	ค - - -	

2.5 ลักษณะการดำเนินทำนอง

เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1

ประโยคที่ 1 (เที่ยวหวาน)

ทำนอง	- ซ - ซ	- ซ - คํ	- มํ รํ คํ	- ท - ล	- - คํ คํ	- รํ - ซ	- - - -	ซล - คํ
หลัก	- ซ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ทุ - ล	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค

ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ซร มร - - -	- ม - ซ	- - - ม
หวาน	- - ทุซ	- - - ลค	ท ค ร ค	คท ล ล	- ค - -	- ค - ซ	ลซ - - -	- ล - -

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่ เสียง ที ในห้องที่ 4 ของวรรคหน้าและเสียง ฟา ในห้องที่ 4 ของวรรคหลัง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะลงและขึ้น ตามด้วยการเรียงลงมาที่ลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นและลง ตามด้วยการเรียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงโด ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรคและมีการใช้เสียงที ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนองในห้องที่ 1, 3, 4 ของวรรคหน้า นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการคง

เสียงถูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 6, 8 ห้องที่ 8 ปรากฏลักษณะการข้อยังหวะยี้ดไปตกในห้องของวรรคถัดไป

ประโยคที่ 2

ทำนอง	- ซ - คํ	-- รํ มํ	- มํ - มํ	- รํ - คํ	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
หลัก	- ร - ค	--- ม	- ซ - ม	- ร - ค	--- รํ	- คํ - คํ	- ค - คํ	- ค - ซ

ทาง	ร - - ร	ซร มร - - รํ	ซล ซ - ม	ซร ม รํ	ร - - - ร	ซร มร - - รํ	- - - ซล	คํ ค - ซ
หวาน	- ค - -	- ค - -	- - - -	- - - -	ค ค - -	- ค - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงมาที่ลูกตกเสียงโด วรรคหลังนั้นมีลักษณะเก็บแบบสลับฟันปลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงฟา ในห้องที่ 6 ซึ่งเป็นโน้ตจรมาช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 5, 8 ซึ่งในห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการข้อยังหวะยี้ดไปตกในห้องของวรรคถัดไป และในห้องที่ 8 มีลักษณะการรูดนิ้วและการทอดนิ้วในการบรรเลงระดับช่วงเสียงที่สูงขึ้น

ประโยคที่ 3

ทำนอง	- คํ - รํ	- คํ - -	ค ค - -	ซ ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ค
หลัก	- ค - ร	- ค - ค	--- ซ	--- ฟ	- ค - ซ	- - - ฟ	--- ซ	- - - ค

ทาง	ล ซ - ร	มร - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - -	มร รํ ซร	ซร ซ ฟ - ซ	ล ซ ฟ ซล
หวาน	- - - -	- ค - ค	ร ค ซล	ค ซล ซ - -	- ค - ค	ค - - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง ซึ่งพบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงมา

ที่ถูกตกเสียงฟา วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและไล่ขึ้นไปหาถูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงมี ในห้องที่ 2 และห้องที่ 6 ซึ่งเป็นโน้ตจรมาช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการลงเสียงถูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 7, 8

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - -	ล ล - คํ	- - มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
หลัก	- ซ - ฟ	- - - ซ	- - - ล	- - - ค	- - - ร	- คํ - ล	- ล - คํ	- ล - ซ

ทาง	- - - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - -	- ค - ล	คซล ซ ล ค	- ท - ค	คทค ครค ท ค	รค ท ล ท	คท ซ ล ซ

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรมาร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่ เสียง มี ในห้องที่ 5 และห้องที่ 6 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะลงและขึ้นไปที่ถูกตกเสียงโด วรรคหลังนั้นมีลักษณะเก็บสลับขึ้นลงแบบสลับฟันปลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงที่ในห้องที่ 5, 6, 7 และห้องที่ 8 ซึ่งเป็นโน้ตจรมาช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวในวรรคหน้า มีการลงเสียงถูกตกในห้องที่ 2, 3 และห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังมีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างซึ่งมีการลงเสียงถูกตกในห้องที่ 8 ของทำนองหลักเป็นสำคัญ

ประโยคที่ 5

ทำนอง	- - - คํ	- - ท คํ	- - รํ คํ	- - ท คํ	- คํ - ล	ซ ซ - -	- - ซ ล	- - ท คํ
หลัก	- - ซ -	ท ล - -	ท ล - -	ท ล - -	- ฟ - -	- ฟ - ค	- ฟ - -	ซ ล - -

ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - ฟซล	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ค	- ท - ค	คทค ท ครค ค	- - - -	- - - -	- ซ - ค	- ท - ค

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้นปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงที่ คือ ท ค ร x ฟ ซ x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตครองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ลา ในห้องที่ 2, 3, 4 ของวรรคหน้าและในห้องที่ 5, 7, 8 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บแบบลูกเต๋า วรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับลงขึ้นไปที่ถูกตกเสียงโด ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงลา ในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดียวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 7, 8

ประโยคที่ 6

ทำนอง	- ฟ - ท	-- ค ร	- ร - ร	- ค - ท	- ซ - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	ค ค - ร
หลัก	- ค - ทุ	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ทุ	- ร - ค	--- ทุ	--- ค	- - - ร

ทาง	- - - ซ	ลซ ฟ - ร	ลซ ฟ - ร	- - - -	ซฟ ร ค - -	ฟ ซ ล -	- - ร ฟ	ซฟ ร ค
หวาน	- - - -	- - - -	- - ค -	ค ซ ค ท	- - - ร	- - - ท	- ค - -	- - - -

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงที่ คือ ท ค ร x ฟ ซ x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตครองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงที่ วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้นไปหาลูกตกเสียงในส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงลาในวรรคหน้าและวรรคหลัง ของห้องที่ 2, 3, 6 และการใช้เสียงมี ในห้องที่ 8 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดียวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 6, 8

ประโยคที่ 7

ทำนอง	- ด ค -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- - - ฟ	- - ช ล	- - ช ล	- - ท ค
หลัก	- - - ช	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -	- ค - -	- ฟ - -	ช ฟ - -	ช ล - -

ทาง	- - - ช	ฟชล ช - -	- - - ร ม	- ฟ - ช	- - - ร	ชรมร - -	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - -	- - ค ล	- ค - ช	รค ล - ค

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง ซึ่งพบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง มี ในห้องที่ 2, 3, 4 ของวรรคหน้าและเสียง ที ในห้องที่ 8 ของวรรคหลัง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บแบบซับซ้อนลงและขึ้นไปหาลูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นไปทีลูกตกเสียงโด ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค มีการใช้เสียงมีในห้องที่ 3 ของวรรคหน้าและเสียงมี ในห้องที่ 6 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรรมาช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักและมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 3, 4, 6, 8

ประโยคที่ 8

ทำนอง	- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
หลัก	- ช - ฟ	- - - ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล

ทาง	- - - ฟ	- - ฟชล	ชฟ - ช	ฟชฟ ชลชล	ชฟ - - -	มร มร - -	ชฟ - - ช	ลชฟ - ชล
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ล - ค	ค - ชร	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงมหาเสียงฟา วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้นไปทีลูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค มีการใช้เสียงมี ซึ่งเป็นโน้ตจรรมาช่วยในการตกแต่งทำนองในห้องที่ 6 ของวรรคหลัง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก

ซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 6, 7, 8 ในห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะไปตกในห้องของวรรคถัดไป และห้องที่ 6 ปรากฏลักษณะการกระทบเสียงจึงทำให้จังหวะยืดยาวไปตกในห้องถัดไป

ประโยคที่ 1 (เที่ยวเก็บ)

ทำนอง	- ซ - ซ	- ซ - คํ	- มํ ํ คํ	- ท - ล	- - คํ คํ	- ํ - ซ	- - - -	ซล - คํ
หลัก	- ซ - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ท - ล	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค

ทาง	- - - -	- ม ร -	- - ร ม	ร - - -	ร - ม ร	- - - -	- - - -	- - - -
หวาน	- ซ ล ท	ค - - ค	ท ค - -	- ค ท ล	- ค - -	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ คร ม x ซล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่ เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1, 2, 3 ของวรรคหน้าและห้องที่ 6, 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับขึ้นลงมาที่ลูกตกเสียงลา ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้นไปที่ลูกตกเสียงโด โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจาก การพรมปิด และการพรมเปิด

ประโยคที่ 2

ทำนอง	- ซ - คํ	- - ํ ํ	- มํ - มํ	- ํ - คํ	- - มํ -	มํ - ํ -	คํ - ํ -	ํ - คํ -
หลัก	- ร - ค	- - - ม	- ซ - ม	- ร - ค	- - - ํ	- คํ - คํ	- ล - คํ	- ล - ซ

ทาง	- - - -	ม ร ซ ม	ซ ล ซ ร	ซ ม ร	ซ ม ซ ร	ม ร - -	ม ร ม -	- - - -
หวาน	ซ ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - ค	- - - -	- - ค ล	- - - ค	ร ล ค ซ

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ คร ม x ซล x x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่ เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1 ของวรรคหน้า ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับขึ้นลงมาที่ลูกตกเสียงโด ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะแบบสลับพันปาลามาที่ลูกตกเสียงซอด โดยมี

การคงเสียงลูกตกในท้องที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจาก การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 3

ทำนอง	- คํ - รํ	- คํ --	ล ล --	ซ ซ - ฟ	- ร --	ค ค --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
หลัก	- ค - ร	- ค - ล	--- ซ	--- ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	--- ซ	- - - ล

ทาง	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ	- - - ร	ฟ ร ซ ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ซ ล
หวาน	- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	ซ ล ค	- - - -	- - ค -	- - - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงทีและเสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในท้องที่ 1, 2, 3 ของวรรคหน้าและท้องที่ 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะการซ้ำเสียงลาในท้องที่สอง ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับขึ้นลงไปที่ลูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในท้องที่ 2, 3, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจาก การพรมปิด การพรมเปิด การสะบัดนิ้วและการประนิ้ว

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- ซ --	ฟ ฟ --	ซ ซ --	ล ล - คํ	-- มํ -	มํ - รํ -	คํ - รํ -	รํ - คํ -
หลัก	- ซ - ฟ	--- ซ	--- ล	- - - ค	--- ร	- คํ - ล	- ล - คํ	- ล - ซ

ทาง	ฟ ซ ฟ ฟ	ซ ล ซ ซ	- - - -	- ร - -	ร - - ร	- - - -	- - - -	- - ฟ ซ
หวาน	- - - -	- - - -	ล ค ล ล	ค - ค ค	- ค ท -	ค ท ล ค	ท ล ซ ท	ล ซ - -

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงทีเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในท้องที่ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะการซ้ำเสียง

มาที่ลูกตกเสียงโด ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะไล่เรียงไปหาลูกตกเสียงซอล โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 5

ทำนอง	--- คํ	-- ท คํ	-- รํ คํ	-- ท คํ	- คํ - ล	ซ ซ --	-- ซ ล	-- ท คํ
หลัก	-- ซ -	ท ล --	ท ล --	ท ล --	- ฟ --	- ฟ - ค	- ฟ --	ซ ล --

ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ล ซ ฟ -	ล ซ - ฟ	ซ ล - -
หวาน	ซ ล ซ ค	ท ล ท ค	ท ล ซ ล	ท ค ร ค	ท ล ซ ฟ	- - - ค	- - ค -	- - ท ค

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงที่ คือ ท ค ร x ฟ ซ x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงลา เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1, 2, 3 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะการเก็บแบบลูกเท่าไปที่ลูกตกเสียงโด ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงลงและขึ้นไปที่ลูกตกเสียงโด โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่การพรมเปิดและการสับคี่

ประโยคที่ 6

ทำนอง	- ฟ - ท	-- คํ รํ	- รํ - รํ	- คํ - ท	- ซ --	ฟ ฟ --	ท ท --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ค - ทุ	--- ร	- ฟ - ร	- ค - ทุ	- ร - ค	--- ทุ	--- ค	- - - ร

ทาง	ฟ ร - -	- - - ร	ฟ ซ ล ซ	ฟ ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ร ม ร
หวาน	- - ค ท	ล ท ค -	- - - -	- - ค ท	ล ท ค ซ	ล ท ค ล	ท ค ร ท	ค - - -

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงที่ คือ ท ค ร x ฟ ซ x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่ เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1, 2, 3 ของวรรคหน้าและ 6, 7, 8 ของวรรคหลังส่วนในห้องที่ 1, 3 ของวรรคหน้าและห้องที่ 5, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคง

ดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับลงขึ้นไปที่ถูกตกเสียงที่ ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะแบบกลอนฝากไปที่ถูกตกเสียงเรในห้องที่ 8 โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การประนี การพรมเปิดและการพรมปิด

ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก	- ด ค -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- - - ฟ	- - ช ล	- - ช ล	- - ท ค
	- - - ช	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -	- ค - -	- ฟ - -	ช ฟ - -	ช ล - -

ทางหวาน	ช ล ช ช	ร ม ร ร	ช - - -	ร ม ฟ ช	- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -
	- - - -	- - - -	- ค ร ม	- - - -	ค - ค ท	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค ร ค

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงทีและเสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 2, 3, 4 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะการซ้ำเสียงและลงขึ้นไปที่ถูกตกเสียงมี ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นลงและขึ้นไปที่ถูกตกเสียงโด โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 3, 4, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจาก การพรมเปิดและการพรมปิด ทำให้ทำนองทางเก็บเกิดความไพเราะ

ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก	- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
	- ช - ฟ	- - - ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล

ทางหวาน	ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	- - - -	- ร - ฟ	- - - ช	ลช ฟ ช ล
	- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	- ล - ค	- - - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้างนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงทีและเสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1, 2, 3 ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะการซ้เสียงลาในห้องที่สองเหมือนกับประโยคที่ 3 ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะทำนองห่างๆ เพื่อเข้าสู่ทำนองเดี่ยวในตอน ที่ 2 โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 4, 6, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจากการพรมเปิด การพรมปิด การประนีวและการกระทบเสียง

เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2

ประโยคที่ 1 (เที่ยวหวาน)

ทำนอง	----	- ล - ล	- คํ - ล	- ซ - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
หลัก	--- ล	----	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	--- ซ	--- ล

ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ฟ ซ ฟ ร	- ร - ฟ	- - - ซ	ล ซ ฟ ซ ล
หวาน	- - - -	- - - ล	- ค - ล	ค ซ ล ซ ล	ซ ล ซ - - -	ค - - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีห้องที่ 1, 2 มีลักษณะคงที่และขึ้นลงมาหาลูกตกเสียงฟา ในห้องที่ 3, 4 วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้นไปทีลูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 6, 7, 8 ห้องที่ 4 ของวรรคหน้าปรากฏลักษณะการข้อยังงหะไปตกในห้องถัดไปในวรรคหลัง

ประโยคที่ 2

ทำนอง	-- ซ ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทาง	- - - -	- - - ร	ม ร ซ ร	ซ ร ม ร - -	- - - -	- - - -	- - - ร	- ร - ซ ฟ
หวาน	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	- ร - ค	- ล - ล	- ค - -	ค - - -

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะเหมือนกับวรรคหน้าขึ้นลงไปหาลูกตกเสียงฟา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงมีในวรรคหน้า ของห้องที่ 3 , 4 ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมมาช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน ซึ่งในวรรคหน้า ห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการข้อยังหะไปตกในห้องถัดไป ส่วนวรรคหลังในห้องที่ 8 ปรากฏลักษณะการกระทบเสียงซึ่งทำให้ยังหะไปตกในประโยคถัดไป นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 6, 8

ประโยคที่ 3

ทำนอง	- - ล -	ล - ซ -	ฟ - ซ -	ซ - ฟ -	- ทุ - -	- - - ค	- - - -	ค ร - ฟ
หลัก	- - - ซ	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	- - ล ซ	- ล - ซ	- ล - -	ทุ - - ฟ

ทาง	ซ ร ฟ - -	- - - ซ	ล ซ ฟ - ซ ฟ ร	- ร ฟ -	- - - -	- - - -	- - ซ ฟ ร	- ร - ฟ
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	ค - - ค	- - - ร	ค - ค	- - - -	ค - - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แกเสียงที่ในห้องที่ 5, 8 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บแบบสลับพันปลาตมาที่ลูกตกเสียงโด วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้น ซึ่งในห้องที่ 7, 8 มีลักษณะขึ้นไปหาลูกตกเสียงฟา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลัก ทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้

โน้ตจรมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดียวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 4, 6, 8

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- ค - ฟ	-- ซ ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ค ค --	ฟ ฟ --	ซ ซ - ล
หลัก	- ซ - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	--- ฟ	--- ซ	- - - ล

ทาง	- - - ซ	ลซ ฟ ซ ล	- ค - ล	- ซ - ซ	- ล - ซ ฟ	- - - ซ	ล ซ ล ฟ	ซ ฟ ซ ล
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงฟา วรรคหลังนั้นมีลักษณะลงและขึ้นไปหาลูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดียวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 8 ในห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการข้อยังหะไปตกในห้องถัดไป

ประโยคที่ 5

ทำนอง	- ล - ล	- ซ --	ล ซ - ซ	- ฟ --	ซ ฟ - ฟ	- ร --	ฟ ร - ร	- ค --
หลัก	-- ซ -	ซ ฟ - ฟ	-- ฟ -	ฟ ร - ร	-- ร -	ร ค - ค	-- ค -	ค ล - ล

ทาง	- - - -	- - - -	ฟ - ซ	- - - -	- - - -	ร ร ร	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ซ	ลซ - -	- ล - ค	- ท - ค	- - - ค	- ท - ค	ร ค ล

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้าและวรรคหลังมีลักษณะแตกต่างไปจากประโยคอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะซ้ำเสียงลูกตกและไล่เรียงเสียงต่อเนื่องลงมาที่ลูกตกเสียงลาในห้องที่ 8 ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงที่ ในห้องที่ 5, 7, 8 และเสียงมี ใน

ห้องที่ 6 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรมมาช่วยในการตกแต่งทำนอง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวในวรรคหน้ามีความแตกต่างไปจากลูกตกของทำนองหลัก เนื่องจากลักษณะสำนวนกลอนลักษณะกลอนและภูมิความรู้ในการประพันธ์ทำนอง ส่วนวรรคหลังมีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดเสียงลูกตกในห้องที่ 8 ของทำนองหลักเป็นสำคัญ

ประโยคที่ 6

ทำนอง	-- ซ ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทาง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ซ ร ม ค - -	- - - -	- - - -
หวาน	- - - -	- - - ล	- ค - ล	- ค - ซ	- ค - -	- - - ล	- ค - ล	ค ซ ล ซ - ซ

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรมมาช่วยในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นและลงไปหาลูกตกเสียงฟา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักคือ บันไดเสียงฟา ซึ่งลูกตกในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ปรากฏการใช้เสียงมี ในห้องที่ 6 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรมมาช่วยในการตกแต่งทำนองเพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวในวรรคหน้าและวรรคหลังมีความแตกต่างไปจากลูกตกของทำนองหลักเนื่องจากลักษณะสำนวนกลอนและภูมิความรู้ในการประพันธ์ทำนองเพื่อให้เกิดความไพเราะตลอดจนความสนิพสนมของทำนองเดี่ยว โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 5, 6

ประโยคที่ 7

ทำนอง	-- ค ร	- ฟ - ร	-- ค ร	-- ฟ ซ	-- ล ท	ค ท - -	ค ล - -	ล ซ - -
หลัก	- ล - -	ค - ค -	ค ล - -	ค ร - -	ฟ ซ - -	- - ล ซ	- - ซ ฟ	- - ฟ ร

ทาง	- - - -	- ฟ - ซ	ฟ ร - - ร	- ฟ - ซ	ล ซ ฟ ซ ล	- ค ล ซ	ล ซ - ฟ	ซ ฟ ร - - ร
หวาน	ล ซ ค ซ	ล ซ - -	ร ค ล ค -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ที ในห้องที่ 5, 6 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บและขึ้นไปหาลูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะเก็บแบบขึ้นและเรียงเสียงลงมาหาลูกตกเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในห้องที่ 3, 4, 6, 7, 8

ประโยคที่ 8

ทำนอง	-- มี่ มี่	- มี่ - -	รึ รึ - -	คั คั - -	ซ ซ - -	ล ล - -	ท ท - -	คั คั - รึ
หลัก	- ม - -	- ซ - ร	- - - ค	- - - ซ	- - - ล	- - - ทุ	- - - ค	- - - ร

ทาง	มร - - รี่	ซล ซ - ร	มร ซ ร	ซม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
หวาน	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ซ	- - - ล	ทล ซ ทลซล ท	- ล - ท	- ค - ร

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ที ในห้องที่ 6, 7 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปหาลูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ปรากฏการใช้เสียงที่เหมือนกับทำนองหลัก เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืนในห้องที่ 6, 7 ของวรรคหลัง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยว มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 5, 6, 8

เพลงสารถึ สามชั้น ท่อน 2

ประโยคที่ 1 (เที่ยวเก็บ)

ทำนอง	----	- ล - ล	- คํ - ล	- ช - ฟ	- ร --	ค ค --	ฟ ฟ --	ช ช - ล
หลัก	--- ล	----	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	--- ช	--- ล

ทาง	- - - -	- ฟ ช ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
หวาน	- ล - ล	ค - - -	- - - -	- - - -	ช ล ค -	- - - -	- - ค -	- - - -

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตกร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 3 ของวรรคหน้าและห้องที่ 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะทำนองห่าง ๆ ในห้องที่ 1 เป็นการเริ่มต้นของประโยคเพลง ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับขึ้นลง ตามด้วยขึ้นไปหาลูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่การพรมปิด การพรมเปิด และการประนีว

ประโยคที่ 2

ทำนอง	-- ช ล	- คํ - ร	- ร - ร	- คํ - ล	- คํ - ร	- คํ --	ล ล --	ช ช - ฟ
หลัก	- ฟ --	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	--- ช	--- ฟ

ทาง	ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ร ช ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ช ฟ
หวาน	- - - -	ช ล ค -	- - - -	- - ค ล	- - ค -	ล ค ล ช	- ค - -	- - - -

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตกร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 3, 4 ของวรรคหน้าและ 5, 7 ของวรรค ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับขึ้นลงมาที่ลูกตกเสียงลา ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะแบบสลับพันปลาในห้องที่ 7, 8 ตามด้วยสลับขึ้นลงมาที่ลูกตกเสียงฟา โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 5, 8

เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรหมจาก การพรหมเปิด

ประโยคที่ 3

ทำนอง	-- ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	- ทุ - -	--- ค	----	คร - ฟ
หลัก	--- ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	- - ล ช	- ล - ช	- ล - -	ทุ - - ฟ

ทาง	- - - -	- - ฟ ร	ล ช ล ฟ	ช ร ฟ -	ฟ ร - -	ช ฟ - -	ล ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ
หวาน	ค ล ค ช	ล ช - -	- - - -	- - - ค	- - ค ล	- - ร ค	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x คร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ยังคงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ปรากฏการใช้โน้ตจร่วมในการดำเนินทำนองในวรรคหน้าและวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะแบบสลับฟันปลาไปที่ถูกตกเสียงโด ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงขึ้นไปหาถูกตกเสียงฟา โดยมีการคงเสียงลูกตกในท้องที่ 1, 2, 3, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรหมปิด การพรหมเปิด และการประนีว ทำให้ทำนองทางเก็บเกิดความไพเราะ

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- ค - ฟ	-- ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
หลัก	- ช - ฟ	--- ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	--- ฟ	--- ช	- - - ล

ทาง	ม ร - ร	ม ฟ ช ล	- ร - -	--- ฟ	--- ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
หวาน	- - ค -	- - - -	ค - ค ช	ค ล ช -	ช ล ค -	- - - -	- - ค -	- - - -

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x คร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1, 2 ของวรรคหน้าและห้องที่ 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บ ยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะเรียงลงและขึ้น ตามด้วยสลับขึ้นลงไปที่ถูกตกเสียงฟา ส่วนในวรรค

หลังนั้นมีลักษณะขึ้นแล้วสลับพื้นปลา ตามด้วยเรียงลงและขึ้นไปที่ถูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในท้องที่ 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 5

ทำนอง	- ด - ด	- ช - -	ด ช - ช	- ฟ - -	ช ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ด - -
หลัก	- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ด - ด	- - ด -	ด ล - ล

ทาง	- - - ร	ฟ ฟ ฟ -	- - ฟ -	ร ร ร ช	ฟ ร - -	- - - ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร - -
หวาน	ด ล ด -	- - - ด	ด ช - ด	- - - -	- - ด ล	ช ล ด -	- - - -	- - ด ล

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ด ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในท้องที่ 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะแบบกลอนฝาก ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับขึ้นลงไปที่ถูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในท้องที่ 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 6

ทำนอง	- - ช ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

ทาง	ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ร ช ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟ ล ช ฟ
หวาน	- - - -	ช ล ด -	- - - -	- - ด ล	- - ด -	ล ด ล ช	- ด - -	- - - -

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ด x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในท้องที่ 3, 4 ของวรรคหน้าและ 5, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะแบบสลับพื้นปลาในท้องแรก ตามด้วยสลับขึ้นลงไปที่ถูกตกเสียงลา ส่วนในวรรคหลังนั้นมี

ลักษณะแบบสลับฟันปลาแล้วสลับขึ้นลงไปที่ถูกตกเสียงฟา โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 5, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมจาก การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 7

ทำนอง	-- ค ร	- ฟ - ร	-- ค ร	-- ฟ ช	-- ล ท	คํ ท --	คํ ล --	ล ช --
หลัก	- ลุ --	ค - ค -	ค ลุ --	ค ร --	ฟ ช --	-- ล ช	-- ช ฟ	-- ฟ ร

ทาง	--- ร	ฟ ช ฟ ร	ล -- ร	- ฟ - ช	ฟ ร --	ร ---	--- ฟ	ล ช ฟ ร
หวาน	ช ล ค -	--- -	- ล ค -	----	-- ค ล	- ค ล ช	ค ล ช -	--- -

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ช ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในวรรคหน้าและวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับขึ้นลง ตามด้วยขึ้นไปที่ถูกตกเสียงซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะไล่เรียงกันมาที่ถูกตกเสียงเร โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่การสะบัดนิ้ว การประนิ้ว การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 8

ทำนอง	-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	ช ช --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ม --	- ช - ร	--- ค	--- ชุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ค	--- ร

ทาง	--- -	--- -	ม ร ช ร	ชม ร --	--- -	--- -	--- -	--- -
หวาน	- ล - ท	- ค - ร	--- -	- ค - ช	- ล - ท	ทล ทลชล ช ท	- ล - ท	- ค - ร

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ช ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนอง

หลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะมีลักษณะทำนองห่างๆ ขึ้นและลงมาที่ถูกคดเสียง ซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะทำนองห่างๆ เหมือนวรรคหน้ามาที่ถูกคดเสียงเร เพื่อเข้าสู่ทำนองเดียวในตอน ที่ 3 โดยมีการคดเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การสับคตินี้ การพรมเปิด การประนี และการกระทบเสียง

เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3

ประโยคที่ 1 (เที่ยวหวาน)

ทำนอง	--- รี้	-- มี่ มี่	--- มี่	-- มี่ มี่	--- รี้	-- มี่ มี่	- รี้ - -	- มี่ - มี่
หลัก	--- ร	- ม - -	--- ซ	- ม - -	--- ร	- ม - -	- ร - ม	----

ทาง	- - - -	ม ร - ม	ชม ร - ร	มรช ม - ม	- ซ - ม	ชม ร ซ	ชมร - -	ชม ร ร ม
หวาน	- - - -	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ร	- ค - -

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก พบเสียงในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้าและวรรคหลังมีลักษณะแบบลูกเต๋าเต็ม ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมมาช่วยในการคดแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดียวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการคดเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 4, 8 ในห้องที่ 8 ปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะไปตกในห้องของวรรคถัดไป

ประโยคที่ 2

ทำนอง	-- คี -	คี คี - -	รี้ รี้ - -	มี่ มี่ - มี่	-- คี -	คี - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
หลัก	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร

ทาง	ร ม ซ ร	มร - - ร	ชม ร ค ร	- ฟ - ซ	ลซ - ฟ	- - ซ ล	- ร - -	- - - ร
หวาน	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ด ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นไปหาลูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับเสียงขึ้นลงแบบสลับฟันปลาหาลูกตกเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค และมีการใช้เสียงฟา ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนองในครั้งที่ 4 ของวรรคหน้าและครั้งที่ 5 ของวรรคหลัง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในครั้งที่ 3, 4, 8

ประโยคที่ 3

ทำนอง	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - รํ คํ	- - - -
หลัก	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- ซ - ล	- ท - -	ท ล ซ ม

ทาง	- - ม ร	- ซ - -	- - - ร	ซ ม ร - ร ม	- - - -	- - - -	ม ร ซ ร	ซ ม ร - ร ม
หวาน	- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - -	- ค - ล	ค ล ซ - ล	- - - -	- ค - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ด ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ที ในครั้งที่ 6, 7, 8 ของวรรคหลัง เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บแบบสลับเสียงขึ้นลงมาหาเสียงมี วรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับเสียงขึ้นลงแบบสลับฟันปลาและไล่ลงมาที่ลูกตกเสียงมี ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในครั้งที่ 4 และครั้งที่ 8

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- - คํ -	คํ คํ - -	รํ รํ - -	มํ มํ - มํ	- - คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
หลัก	- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร

ทาง	- ซ - -	- - - ร	ซ ม ร - ร ม	- ฟ - ซ	ล ซ - ฟ	- - ซ ล	ซ ฟ ร - -	- - - ร
หวาน	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ $ด ร$ $ม x ซ ล x$ ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นไปที่ถูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับขึ้นลงแบบสลับฟันปลาที่ถูกตกเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค มีการใช้เสียงฟา ในห้องที่ 4 ของวรรคหน้าและในห้องที่ 5, 7 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 8

ประโยคที่ 5

ทำนอง	-- ซ ล	- คํ - รํ	- มํ - รํ	- คํ - ล	- ล --	ซ ซ --	ล ล --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ฟ --	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร

ทาง	- - - -	- - - - ร	ม ร ซ ร	ซ ม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - - ร
หวาน	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	ร ค ล ค ล	ค ล ซ ล	- ร - ล	- ค - -

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ $ด ร$ $ม x ซ ล x$ ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ฟา ในห้องที่ 1 ของวรรคหน้า เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นไปหาเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดี่ยวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 8

ประโยคที่ 6

ทำนอง	-- ร ม	-- ฟ ซ	- ล --	ซ ฟ --	คํ ล --	ล ซ --	ซ ม --	ม ร --
หลัก	- ค --	ร ม --	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ค	- - ค ล

ทาง	ม ร ซ -	- - ร ม	ซ ม ร - ร ม	ซ ล ซ - ร	- - - ร	- ซ - ร	ม ร ซ - ร	ม ร - - -
หวาน	- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ค - ค

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ $ด ร$
 $ม x ซ ล x$ ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตครองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง
 ได้แก่เสียง ฟา ในห้องที่ 2, 3, 4 ของวรรคหน้า เพื่อเป็นการเชื่อมการดำเนินทำนองให้เกิดความกลมกลืน
 ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บไล่ขึ้นและลงมาที่ลูกตกเสียงเร วรรคหลัง
 นั้นมีลักษณะเก็บเรียงเสียงลงหาลูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนอง
 หลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนิน
 ทำนองทางเดียวมีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีการคงเสียงลูกตก
 ในห้องที่ 4, 6, 8 ซึ่งในห้องที่ 8 ปรากฏลักษณะการข้อยังหว่าไปตกในห้องของวรรคถัดไป

ประโยคที่ 7

ทำนอง	----	- ล - ล	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ด ด - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
หลัก	--- ล	----	- ด - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล

ทาง	- - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- ซ - ฟ	ซฟร - - ฟ	- - - ซ	ลซ ฟ - ล
หวาน	รล - -	- - - ล	- ด - ล	ล ซ -	- - - -	- ด - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียง
 ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ $ฟ ซ ล x$ $ด ร x$ ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตครองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็น
 โน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงมา
 ที่ลูกตกเสียงฟา วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นไปหาลูกตกเสียงลา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียง
 เดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ไม่ปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้
 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวมีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างซึ่งมีการคงเสียงลูกตก
 ในห้องที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

ประโยคที่ 8

ทำนอง	-- ซ ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ด - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- ด - ร	- ด - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทาง	- - - -	- - - ร	- ม ซ ร	ซม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ
หวาน	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	รล - -	ค - ล	ล ซ ค ล	ค ล ซ -

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x ทั้ง 2 วรรค โดยไม่พบโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นและลงหาเสียงฟา ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค มีการใช้เสียงมี ในห้องที่ 3, 4 ของวรรคหน้า ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 8 ซึ่งในห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการข้อยังหวะไปตกในห้องถัดไป

ประโยคที่ 9

ทำนอง	-- คร	- ฟ - ร	-- คร	-- ฟ ซ	-- ล ท	คํ ท --	คํ ล --	ล ซ --
หลัก	- ล --	ค - ค -	ค ล --	คร --	ฟ ซ --	-- ล ซ	-- ซ ฟ	-- ฟ ร

ทาง	----	ร - คร	ซฟ ร - -	ซฟ - ซ	ลซ ฟ ซ ล	ซฟ - ซ	ฟม ร - ร ฟ	ซฟ ร รม ร ร
หวาน	----	ค ล - -	- - คร	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -	- ค - -

ในประโยคที่ 9 ลักษณะการดำเนินทำนองหลักนั้น ยังคงดำเนินอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ที ในห้องที่ 5, 6 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางในการดำเนินทำนองของวรรคหน้ามีลักษณะเก็บซบซ้อนขึ้นไปที่ถูกตกเสียงซอล วรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นและไล่เรียงลงหาเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 วรรค มีการใช้เสียงมี ในห้องที่ 7, 8 ของวรรคหลัง ซึ่งเป็นโน้ตจรร่วมช่วยในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 วรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการลงเสียงลูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 7, 8

ประโยคที่ 10

ทำนอง	-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ม --	- ซ - ร	- - - ค	- - - ซ	- - - ล	- - - ทุ	- - - ค	- - - ร

ทาง	มร - ร ม	ซล ซ - ร	ม ร ซ ร	ซม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
หวาน	- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค ล ค ซ	ล ซ - ล	- ร - รค ล	- ค - -

ในประโยคที่ 10 ลักษณะการดำเนินทำนองหลัก ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง พบเสียงอยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ด ร ม x ซ ล x ทั้ง 2 วรรค โดยมีโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ได้แก่เสียง ที ในห้องที่ 6, 7 ของวรรคหลัง ส่วนทิศทางการดำเนินทำนองของวรรคนำมีลักษณะขึ้นและลงไปหาลูกตกเสียงลา วรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงขึ้นไปหาเสียงเร ส่วนทำนองทางหวานอยู่ในบันไดเสียงเดียวกับทำนองหลักทั้ง 2 ววรรค ไม่ปรากฏโน้ตจรในการตกแต่งทำนอง นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินทำนองทางเดียวทั้ง 2 ววรรค มีการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยวโดยยึดโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 8 ซึ่งในห้องที่ 4 ปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะไปตกในห้องของวรรคถัดไป

เพลงสารถึ สามชั้น ท่อน 3

ประโยคที่ 1 (เที่ยวเก็บ)

ทำนอง หลัก	--- รั	-- มั มั	--- มั	-- มั มั	--- รั	-- มั มั	- รั --	- มั - มั
	--- รั	- ม - -	--- ฅ	- ม - -	--- รั	- ม - -	- รั - ม	----

ทาง	- - - -	ร ม ม	ช ร ม ช	ร ม ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
หวาน	ช ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - -	ช ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -

ในประโยคที่ 1 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงโด คือ $\text{ด ร ม} \times \text{ซ ล} \times$ เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะเรียงขึ้นในห้องที่ 1 ตามด้วยการซ้ำเสียงโดยการสับัดคั่นชักในห้องที่ 2, 4 ที่ถูกตกเสียงมี ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงขึ้นไปหาถูกตกเสียงมี โดยมีการคงเสียงถูกตกในห้องที่ 2, 3, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ นอกจากนี้อีกมีการใช้กลวิธีการสับัดคั่นชัก

ประโยคที่ 2

ทำนอง หลัก	-- คํ -	คํ คํ --	ริ ริ --	มํ มํ - มํ	-- คํ -	คํ - ถ -	ซ - ถ -	ถ - ซ -
	--- ค	--- ริ	--- ม	--- ซ	--- ถ	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ริ

[illegible]

ในประโยคที่ 2 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงโด คือ คร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงฟาเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะแบบซ้ำเสียงเรียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงลงไปหาลูกตกเสียงเร โด มีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมเปิด

ประโยคที่ 3

ทำนอง	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ซ ล - -	ซ - ซ -	ล - ท -	คํ - รํ คํ	- - - -
หลัก	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- - ซ ม	- ร - ม	- ซ - ล	- ท - -	ท ล ซ ม

ทาง	ล ล ล ม	ซ ซ ซ ม	- - - ม	ซ ล ซ ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
หวาน	- - - -	- - - -	ค ค ค -	- - - -	ซ ล ท ค	ร ล ท ค	ร ท ค -	- ค - -

ในประโยคที่ 3 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงโด คือ คร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงฟาเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะซ้ำเสียงลูกตกเสียงมีในแต่ละห้อง ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะเรียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงมี โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก

ประโยคที่ 4

ทำนอง	- - คํ -	คํ คํ - -	รํ รํ - -	มํ มํ - มํ	- - คํ -	คํ - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
หลัก	- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร

ทาง	- ร - -	ร ม ซ ร	ม - ร ม	ฟ ซ ล ซ	ร ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ล	ซ ฟ ม ฟ	ซ ฟ ม ร
หวาน	ค - ค ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 4 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงโด คือ คร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้

เสียงฟ้าเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 4 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7, 8 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะซ้ำเสียงในห้องที่ 1 ตามด้วยสลับขึ้นลงไล่เรียงไปหาลูกตกเสียงซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะกลอนฝากสลับขึ้นลงไปหาลูกตกเสียงเร โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 5

ทำนอง	- - ซ ล	- คี - ริ	- มี - ริ	- คี - ล	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - -	คี คี - ริ
หลัก	- ฟ - -	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ม	- ม - ร	- - - ม	- - - ค	- - - ร

ทาง	- - - -	- - ม ร	ฟ ม ซ ฟ	ม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
หวาน	ซ ล ค ล	ร ค - -	- - - -	- - ค ล	ค ซ ล ซ	ค ล ซ ล	ร ค ล ค	ซ ล ค -

ในประโยคที่ 5 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงฟ้าเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 3 ของวรรคหน้า ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับพันปลาในห้องที่ 2, 3 ตามด้วยเรียงลงมาที่ลูกตกเสียงลา ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะขึ้นไปหาลูกตกเสียงเร โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมเปิดและการพรมปิด

ประโยคที่ 6

ทำนอง	- - ร ม	- - ฟ ซ	- ล - -	ซ ฟ - -	คี ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
หลัก	- ค - -	ร ม - -	ฟ - ซ ฟ	- - ม ร	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ค	- - ค ล

ทาง	- - ร ม	ซฟม ฟลซฟ	- ร ม ร	ซ ฟ ม ร	ซ ร ซ ฟ	ม ร - ฟ	ม ฟ ซ ฟ	ม ร - -
หวาน	ซ ค - -	- - - -	ค - - -	- - - -	- - - -	- - ค -	- - - -	- - ค ล

ในประโยคที่ 6 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ คร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงฟาเข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง ในห้องที่ 2, 4 ของวรรคหน้าและ 5, 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะขึ้นตามด้วยการขี้นในห้องที่ 2 และสลับขึ้นลงไปที่ลูกตกเสียงเร ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะแบบกลอนฝาก ไปที่ลูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 4, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การขี้นนิ้ว การพรมเปิดและการพรมปิด

ประโยคที่ 7

ทำนอง	----	- ล - ล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ร --	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ซ ซ - ล
หลัก	--- ล	----	- ค - ล	- ซ - ฟ	- ล - ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล

ทาง	- - - -	- ฟ ซ ล	ฟ ซ ร ม	ฟ ล ซ ฟ	- - - ร	ฟ ร ซ ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ซ ล
หวาน	ค ล ล ล	ค - - -	- - - -	- - - -	ซ ล ค -	- - - -	- - ค -	- - - -

ในประโยคที่ 7 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งวรรค ปรากฏการใช้เสียงมิ เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 3 ของวรรคหน้าและห้องที่ 7, 8 วรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะซ้ำเสียงลาในห้องที่ 1 ตามด้วยสลับขึ้นลงมาที่ลูกตกเสียงฟา ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับขึ้นลงตามด้วยขึ้นไปหาลูกตกเสียงลา โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 4, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การประนิ้วและการพรมปิด

ประโยคที่ 8

ทำนอง	- - ซ ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ซ ซ - ฟ
หลัก	- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ซ	- - - ฟ

ทาง	ฟ ซ ฟ ล	- - - ร	ม ฟ ซ ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ
หวาน	- - - -	ซ ล ค -	- - - -	- - ค ล	- - ค -	ล ค ซ ล	- - - -	- - - -

ในประโยคที่ 8 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้ เสียงมีและเสียงมี เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 3, 4 ของวรรคหน้าและ 5, 7 ของ วรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการ สร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะสลับพื้นปลาในห้องที่ 1 ตามด้วยขึ้นและลงมาที่ลูกตกเสียงลา ส่วนใน วรรคหลังนั้นมีลักษณะสลับพื้นปลา ตามด้วยขึ้นและลงไปที่ลูกตกเสียงฟา โดยมีการคงเสียงลูกตกใน ห้องที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความ โดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การพรมปิดและการพรมเปิด

ประโยคที่ 9

ทำนอง	-- คร	- ฟ - ร	-- คร	-- ฟ ซ	-- ล ท	คํ ท --	คํ ล --	ล ซ --
หลัก	- ล --	ค - ค -	ค ล --	คร --	ฟ ซ --	-- ล ซ	-- ซ ฟ	-- ฟ ร

ทาง	- - - ร	ฟ ^{ลซ} ฟ - ร	ล - - ร	- ร ฟ ซ	ฟ ร - -	- - - -	- - - ฟ	ล ซ ฟ ร
หวาน	ซ ล ค -	- - - -	- ล ค -	ค - - -	- - ค ล	ร ค ล ซ	ค ล ซ -	- - - -

ในประโยคที่ 9 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอด้วงนั้น พบเสียงที่อยู่ในกลุ่ม บันไดเสียงฟา คือ ฟ ซ ล x คร x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งไม่ปรากฏการใช้ โน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในวรรคหน้าและวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคง ดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะขึ้น มีการสลับใน ห้องที่ 2 ตามด้วยการโคดเสียงและขึ้นไปทีลูกตกเสียงซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะไล่เรียงไปที่ ลูกตกเสียงเร โดยมีการคงเสียงลูกตกในห้องที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการ ใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การสลับนิ้ว ทำให้ทำนองทาง เก็บเกิดความไพเราะ

ประโยคที่ 10

ทำนอง	-- มํ มํ	- มํ --	รํ รํ --	คํ คํ --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	คํ คํ - รํ
หลัก	- ม --	- ซ - ร	- - - ค	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - - ร

ทาง	- - - -	- - - -	- ม ซ ร	ซมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
หวาน	- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ซ	- - - ล	ทล ^ซ ลซล ^ท	- ล - ท	- ค - ร

ในประโยคที่ 10 ลักษณะการดำเนินทำนองทางเก็บของซอดังนั้น ปรากฏการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยพบเสียงที่อยู่ในกลุ่มบันไดเสียงโด คือ ค ร ม x ซ ล x เหมือนกับบันไดเสียงของทำนองหลักทั้ง 2 วรรค ซึ่งปรากฏการใช้เสียงที่เข้ามาเป็นโน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนองในห้องที่ 1 ของวรรคหน้าและห้องที่ 6, 7 ของวรรคหลัง ทิศทางการดำเนินทำนองทางเก็บยังคงดำเนินทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นทำนองในการสร้างสรรค์ วรรคหน้ามีลักษณะมีลักษณะทำนองต่างๆขึ้นและลงมาที่ถูกตอกเสียงซอล ส่วนในวรรคหลังนั้นมีลักษณะทำนองต่างๆ เหมือนวรรคหน้ามาที่ถูกตอกเสียงเร โดยมีการคงเสียงถูกตอกในห้องที่ 2, 4, 5, 6, 8 เหมือนกับทำนองหลัก นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ทำนองเกิดความโดดเด่นและความไพเราะ ได้แก่ การประนีว การกระทบเสียง การสะบัดนิ้ว การพรมเปิดและการพรมปิด

2.6 กลวิธีการเดี่ยวซอดังเพลงสารถิ สามชั้น

ในการศึกษาเดี่ยวซอดังเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ นั้น ผู้วิจัยพบกลวิธีพิเศษต่างๆของซอดัง ที่ใช้ในการตกแต่งทำนองเพลง ซึ่งทำให้เกิดความไพเราะและความวิจิตรบรรจงในการบรรเลง ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และคำจำกัดความของกลวิธีต่างๆ ในการศึกษาเดี่ยวซอดังเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ไว้ดังนี้

1.	$\overset{v}{X}$	หมายถึง	พรมเปิด
2.	$\overset{w}{X}$	หมายถึง	พรมปิด
3.	"X	หมายถึง	พรมจาก
4.	$\wedge$
X	หมายถึง	กระทบเสียง
5.	$\overline{X}$	หมายถึง	สะบัดคันชัก
6.	$\overbrace{X}$	หมายถึง	สะบัดนิ้ว
7.	$\S$
X	หมายถึง	ประนีว

8. |XXXX|X---| หมายถึง ย้อยจังหวะ
9. * X หมายถึง รูดนิ้ว
10. X---- หมายถึง สะอึกเสียง
11. : X หมายถึง ทดนิ้ว

1. การพรมเปิด

การใช้กลวิธีการพรมเปิดขึ้น โดยให้กระบวนการพรมนิ้วจบลงด้วยการยกนิ้วขึ้น ด้วยการใช้นิ้วชี้กดขึ้นเสียงไว้ แล้วตามด้วยการกดนิ้วกลางสลับกับการแตะยก ๆ ลักษณะเสียงเด่นที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงจากนิ้วที่กดขึ้นเสียง

2. การพรมปิด

การใช้กลวิธีการพรมปิด เกิดขึ้นโดยกระบวนการพรมนิ้วจบลงด้วยการกดนิ้วไว้ที่สายขอ ด้วยการใช้นิ้วใดนิ้วหนึ่งยื่นเสียงไว้แล้วตามด้วยการกดนิ้วถัดไปด้วยวิธีการพรมนิ้วโดยการไม่เปิดนิ้วสูง ซึ่งจะทำให้เสียงจากนิ้วที่พรมเด่นขึ้น

3. การพรมจาก

การใช้กลวิธีการพรมจาก เกิดขึ้นโดยการใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางเรียงชิดติดกันกระทบลงไปบนสายพร้อมกันโดยเร็ว 2-3 ครั้ง โดยนิ้วชี้อยู่ที่ตำแหน่งปกติและเปิดไปสีสายเปล่า เสียงเด่นที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงของสายเปล่าคละคล้ากับเสียงจากนิ้วกลาง

4. การกระทบเสียงหรือครั้น

การใช้กลวิธีการกระทบเสียง เกิดขึ้นจากการสีสองเสียงให้ชิดติดกันด้วยลักษณะสะดุด สะเทือนขึ้นเพื่อให้เกิดความไพเราะของทำนอง โดยอาจเป็นการสีเสียงเรียงกันหรือสีข้ามเสียงกันก็ได้ การกระทบเสียงจะมีลักษณะคล้ายการสะบัดนิ้ว แต่เป็นการสะบัดเพียงสองเสียงติดกัน

5. การสะบัดคันชัก

การใช้กลวิธีการสะบัดคันชัก เกิดขึ้นโดยการใช้นิ้วชี้ “เข้า-ออก-เข้า” ให้เกิดเป็น 3 เสียงติดต่อกันอย่างรวดเร็ว

6. การสะบัดนิ้ว

การใช้กลวิธีการสะบัดนิ้ว เกิดขึ้นโดยการสั่นชักออกหรือสั่นชักเข้าหนึ่งครั้ง และใช้นิ้วของมือซ้ายแตะสะบัดนิ้วลงบนขอให้ได้สามเสียงชัดเจนโดยใช้ความเร็วพอสมควร ซึ่งเสียงที่เกิดขึ้นจากการสะบัดนิ้วมีลักษณะเรียงเสียงกันหรือข้ามเสียงกันก็ได้

7. การประนิ้ว

การใช้กลวิธีการประนิ้ว เกิดขึ้นโดยการสีสายเปล่าแล้วใช้บริเวณข้อนิ้วมือเหนือโคนนิ้วกลางหรือท้องบริเวณปลายนิ้วกลาง แตะและยกสลับกันถี่ๆ ร่วมกับการสีสายเปล่าในอัตราความเร็วพอสมควร จะเกิดเป็นเสียงสูงต่ำสลับกันไป

8. การย้อยจังหวะ

การใช้กลวิธีการย้อยจังหวะ เกิดขึ้นโดยการบรรเลงทำนอง ให้โน้ตที่ควรจะต้องตรงจังหวะสุดท้ายของห้องเพลงไปตกจังหวะลงในหน้าห้องเพลงถัดไป ทำให้ทำนองของประโยคนั้นก็จะยาวกว่าประโยคธรรมดา

9. การรูดนิ้ว

การใช้กลวิธีการรูดนิ้ว เกิดขึ้นโดยการใช้นิ้วเลื่อนตำแหน่งเสียงให้สูงขึ้นจากปกติอีกหนึ่งช่วงเสียงหรือมากกว่า

10. การสะอึกเสียง

การใช้กลวิธีการสะอึกเสียง เกิดขึ้นโดยการสั่นชักออกหรือเข้าให้เสียงขาดเป็นตอนๆ เริ่มจากช้าๆ แล้วเร็วขึ้นตามลำดับ จนหมดคันชัก

11. การทدنนิ้ว

การใช้กลวิธีการทदनนิ้ว เกิดขึ้นโดยการใช้นิ้วพิเศษ ที่แตกต่างไปจากนิ้วที่ใช้ในการบรรเลงปกติ โดยการเคลื่อนตำแหน่งของนิ้ว ในตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสะดวกในการบรรเลงในระดับเสียงสูง

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น (ทางซอด้วง)

ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

ประโยคที่ 1

-- ฏล ๗	--- ฏล ๗	ท ค ร ๗	คท ฏล - ฏล ๗	- ค - ร	๗ ๗ - มรค ๗	๗ ๗ - ๗ ๗	- ๗ - ๗ ๗

ประโยคที่ 1 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดนิ้ว, กระทบเสียง, พรหมปิด, พรหมเปิด, สะบัดคันชัก, ประณีว, ย้อยจังหวะ

ทำนองประโยคที่ 1 เป็นการขึ้นต้นของทำนองเพลง ในห้องที่ 1 พบว่า เริ่มทำนองด้วยการ สะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงไปหาเสียง “ซอล” (๗) ห้องที่ 2 มีการใช้กลวิธีกระทบเสียงแบบข้ามเสียง (๗) เพื่อเป็นการให้รู้ว่าเพลงได้เริ่มต้นขึ้น ส่วนทำนองเพลงห้องที่ 3 ดำเนินทำนอง 4 พยางค์ในสายทุ้ม เสียงที่ในห้องนี้มีลักษณะการสืแบบครึ่งเสียง มีการใช้นิ้วก้อยเสียง “ร” เพื่อให้เกิดความนุ่มนวลของ ทำนอง ห้องที่ 4 มีการใช้กลวิธีการพรหมปิดที่เสียง “ที” ต่อเนื่องด้วยพรหมนิ้วเปิดที่เสียง “ลา” ทำให้ เสียงนิ้วที่ยืนเสียงเด่นชัดขึ้น ตามด้วยกลวิธีสะบัดคันชักเสียง “ลา” (๗) เกิดความกระชับของจังหวะ และความหนักแน่นของเสียง ส่วนในห้องที่ 5 มีการใช้กลวิธีนิ้วประที่เสียง “เร” โดยใช้ท้องปลาย นิ้วกลางแตะยก แตะยก เกิดเสียงสูงกลับเสียงสายเปล่า ในห้องที่ 6 พบกลวิธี สะบัดนิ้วแบบเรียงเสียง จากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๗) ต่อด้วยการประณีวเสียง “ซอล” ห้องที่ 7 มีกลวิธีสะบัดนิ้วแบบข้ามเสียง จากสายทุ้มขึ้นไปสายเอก (๗) พร้อมทั้งพรหมเปิดที่เสียงสุดท้ายของการสะบัดนิ้ว ส่วนในห้องที่ 8 พรหมนิ้วเปิดที่เสียง “ลา” ขาวต่อเนื่องไปที่เสียง “มิ” ตามด้วยการสะบัดนิ้วในลักษณะการย้อยจังหวะใน ประโยคต่อไป

ประโยคที่ 2

$\underline{\quad} \S$	$\underline{\quad} ^v$	$\underline{\quad} v$	$v \quad v$	$\underline{\quad} v \quad \S$	$^ \underline{\quad} w$	$^$	$* : :$
$\underline{ร} \text{ด} - - \text{ร}$	$\text{ซ้ร} \text{ม} \text{ร} \text{ด} -$ $\text{ร} \text{ม}$	$\text{ซ้ล} \text{ซ้} - \text{ม}$	$\text{ซ้ร} \text{ม} \text{ร} - \text{ม}$	$\underline{ร} \text{ด} \text{ล} - \text{ร}$	$\text{ซ้ร} \text{ม} \text{ร} \text{ด} \text{ร} \text{ฟ}$	$- - - \text{ซ้ล}$	$\text{ด} \text{ล} - \text{ซ้}$

ประโยคที่ 2 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ย้อยจังหวะ, กระทบเสียง, พรมเปิด, พรมปิด, สะบัดนิ้ว, รูดนิ้ว

ในห้องเพลงที่ 1 มีลักษณะการย้อยจังหวะด้วยวิธีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม ($\text{ร} \text{ด}$) ต่อเนื่องมาจากประโยคก่อน ซึ่ง ตามด้วยการประนิ้วเสียง “เร” ในห้องที่ 2 ยังคงพบกลวิธีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม ($\text{ร} \text{ด}$) และการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง ($\text{ร} \text{ม}$) ต่อเนื่องด้วยการพรมเปิดที่เสียง “มี” ห้องที่ 3 มีการสะบัดนิ้วแบบซ้ำเสียง ($\text{ซ้ล} \text{ซ้}$) และการพรมนิ้วเปิดที่เสียง “มี” ส่วนห้องที่ 4 พบกลวิธีการพรมเปิดเสียง “มี” และมีการพรมเปิดพร้อมทั้งสะบัดนิ้วในลักษณะการย้อยจังหวะทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ในห้องที่ 5 ปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ ต่อเนื่องด้วยการพรมนิ้วเปิดเสียง “ลา” และการประนิ้วที่เสียง “เร” จากนั้นเข้าห้องที่ 6 ด้วยกลวิธีกระทบเสียงแบบข้ามมากกว่าสองเสียง ($\text{ร} \text{ร}$) ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม ($\text{ร} \text{ด}$) ต่อด้วยการพรมปิดเสียง “ฟา” ทำให้เสียงโดดเด่นขึ้น พรมปิดขึ้นเสียงไปในห้องถัดไป ห้องที่ 7 มีการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (ซ้ล) ต่อจากการพรมปิดจากห้องหน้า ส่วนในห้องที่ 8 มีการใช้กลวิธีรูดนิ้วจากเสียง “ลา” ลงไปหาเสียง “โด” ทำให้เกิดเสียงถี่นไหวอย่างต่อเนื่องและใช้การทดนิ้ว คือนิ้วกลางกดที่เสียง “ลา” และนิ้วชี้ที่เสียง “ซอล” เนื่องจากตำแหน่งของนิ้วได้เคลื่อนที่ลงมาในระดับเสียงที่สูงขึ้น

ประโยคที่ 3

$^ : \S$	$\underline{v} \quad v$	$^ \quad v$	$v \quad w$	v	$\underline{\quad} \S ^$	$^ ^w$	$\underline{\quad} ^$
$- \text{ล} \text{ซ้} - \text{ร}$	$\text{ม} \text{ร} \text{ด} - \text{ล}$	$\text{ร} \text{ด} \text{ซ} \text{ล}$	$\text{ด} \text{ซ} \text{ล} \text{ซ} - \text{ฟ}$	$- \text{ล} - \text{ด}$	$\text{ม} \text{ร} \text{ด} \text{ร} \text{ซ้ \text{ร}}$	$\text{ซ้ร} \text{ซ้} \text{ฟ} - \text{ซ้}$	$\text{ล} \text{ซ้} \text{ฟ} - \text{ซ้ \text{ล}}$

ประโยคที่ 3 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ทดนิ้ว, กระทบเสียง, ประนิ้ว, สะบัดนิ้ว, พรมเปิด, พรมปิด

ในห้องที่ 1 มีการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (๙) โดยใช้กลวิธีการทอดนัวที่ต่อเนื่องมาจากห้องสุดท้ายของประโยคก่อนหน้าและตามด้วยการประนัวด้วยปลายท่อนนัวกลางเสียง “เร” ให้เกิดเสียงสลับระหว่างเสียงจากนัวกลางที่เตะขึ้นลงถี่ๆ กับเสียงของสายเปล่า ส่วนห้องที่ 2 เริ่มด้วยการสะบัดนัวแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาสายทุ้ม (๙) พร้อมทั้งกลวิธีการพรมนัวเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ทำให้เสียงนุ่มนวลขึ้น เข้าสู่ห้องที่ 3 ด้วยการกระทบเสียง (๙) โดยใช้นัวก้อยสายทุ้มต่อด้วยพรมนัวเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีการใช้นัวพรมเปิดที่เสียง “ลา” และตามด้วยการพรมปิดเสียง “ฟา” ทำให้เสียงเป็นลักษณะลูกคลื่น ในห้องที่ 5 มีการใช้การพรมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 6 มีการสะบัดนัวแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาสายทุ้ม (๙) ตามด้วยการประเสียง “เร” และการกระทบแบบข้ามเสียง (๙) ในห้องที่ 7 มีการกระทบเสียงแบบข้ามเสียงและเรียงเสียง (๙) อย่างรวดเร็วพร้อมทั้งพรมปิดที่เสียง “ฟา” ซึ่งเป็นการกระทบเสียงต่อเนื่องจากห้องหน้า ห้องที่ 8 มีการสะบัดนัวแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” (๙) และตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (๙) ในเสียงสุดท้ายของประโยค

ประโยคที่ 4

	$\wedge w$	v	$v \wedge$	w	$\wedge \wedge$	$\overline{wv}$	$\wedge v \S$
--- ถ	๙ ฝ - ๙	- ด - ถ	คชถ ๙ - ถ	- ท - ด	คทค ท ครค	๙ ๙ ถ ๙	คท ๙ ถ ๙

ประโยคที่ 4 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง กระทบเสียง, พรมปิด, พรมเปิด, ประนัว

ในห้องที่ 1 เป็นการสีเสียงปกติ “ลา” ซึ่งเป็นการขึ้นเสียงเดียวกับเสียงสุดท้ายของประโยคก่อนหน้า ห้องที่ 2 มีการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (๙) พร้อมทั้งพรมปิดที่เสียง “ฟา” ทำให้เสียงที่พรมเด่น ส่วนห้องที่ 3 การสีเสียง “โด” ยังคงอยู่ในคันชักเข้าต่อเนื่องจากทำนองของห้องหน้าและมีกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีการพรมเปิดที่เสียง “ซอล” และตามด้วยการกระทบแบบข้ามเสียงที่เสียงสุดท้ายของห้อง (๙) ในห้องที่ 5 เริ่มด้วยการพรมปิดที่เสียง “ที” โดยใช้นัวกลางกดที่เสียงที่และนัวชี้กดชิดกับนัวกลางโดยไม่เปิดนัวตามด้วยการสีคันชักออกเสียง “โด” เพื่อเตรียมคันชักสำหรับการกระทบเสียงในห้องถัดไป ส่วนในห้องที่ 6 พบกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (๙) รวดเร็วซ้ำกัน 2 ครั้ง เป็นการสร้างอารมณ์ของเพลง ต่อเนื่องด้วยการสะบัดนัวแบบข้ามเสียง (๙) ในสายทุ้ม ห้องที่ 7 มีการสะบัดนัวแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ที” (๙) พร้อมทั้งพรมปิดเสียงที่ต่อเนื่องไปสู่การพรมเปิดเสียง “ลา” ทำให้เพิ่มความไพเราะของเสียง ในห้องที่ 8 พบการกระทบแบบเรียงเสียง (๙) แบบเดียวกับการ

กระทบเสียงในห้องที่ 6 และพบกลวิธีพรมเปิดที่เสียง “ลา” และการประนีเสียง “ซอล” ที่เสียงสุดท้ายของห้องทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ที” ที่ประค้ำปลายห้องนี้วกกลางและเสียงสายเปล่า

ประโยคที่ 5

		w	$\wedge_w \wedge_w$ ----- w		$\S \wedge_v$	w
----	--- ค	- ท - ค	คท ค ครค ค	--- ฟ	--- ฟ ช ล	- ซ - ค ล - ท - ค

ประโยคที่ 5 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมปิด, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, สะอึกเสียง, ประนี, พรมเปิด

ในห้องที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงสุดท้ายของประโยคที่แล้ว ห้องที่ 2 เป็นการเสีเสียงปกติ “โค” ส่วนในห้องที่ 3 มีการใช้กลวิธีการพรมปิดเสียง “ที” ทำให้เสียงจากนิ้วที่พรมนุ่มนวลขึ้น ห้องที่ 4 ปรากฏการใช้กลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง ($\text{ค}^{\text{ท}}$ ท) รวดเร็วซ้ำกัน 2 ครั้ง เป็นการสร้างให้เกิดอารมณ์ของทำนองเพลงพร้อมทั้งการพรมปิดในการกระทบเสียง “ที” ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบซ้ำเสียง (ครค) และมีการใช้กลวิธีสะอึกเสียงที่เสียง “โค” ในห้องที่ 5 ปรากฏการใช้วิธีการพรมปิดเสียง “ฟา” ทำให้เสียงที่พรมเด่นขึ้น ห้องที่ 6 มีการสะบัดแบบเรียงเสียงขึ้นไปหาเสียง “ลา” ($\text{ฟ}^{\text{ช}}$ ล) ห้องที่ 7 มีการประนีเสียง “ซอล” ทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ที” ที่ประค้ำปลายห้องนี้วกกลางและเสียงของสายเปล่า ตามด้วยการกระทบเสียง (ค ล) พร้อมทั้งการพรมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 8 ปรากฏการพรมปิดที่เสียง “ที” ที่ต่อเนื่องมาจากการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ทำให้เกิดความนุ่มนวลและความต่อเนื่องของเสียง

ประโยคที่ 6

	$\wedge$ §	$\wedge$ §	$\S \wedge_w$	$\wedge$ §	w		$\wedge_w \wedge$ " §
--- ช	ล ช ฟ - ร	ล ช ฟ ค ร	ค ซ - ค ท	ช ฟ ร ค ร	ฟ ช ล ท	- ค ร ฟ	ช ฟ ร ค ร ม ร ร

ประโยคที่ 6 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดนิ้ว, ประนี, กระทบเสียง, พรมปิด, พรมจาก

ในห้องที่ 1 เป็นการตีเสียงปกติ “ซอล” ส่วนห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีการสับนิ้วแบบเรียงเสียง (^ลฟ) ตามด้วยการประนิ้วเสียง “เร” ทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ฟา” ที่ประด้วยปลายห้องนิ้วกลางและเสียงของสายเปล่า ในห้องทั้ง 3 มีการสับนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ลา” (^ลฟ) เช่นเดียวกับการสับนิ้วในห้องที่ 2 มีการประนิ้วเสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการประนิ้วเสียง “ซอล” และกระทบแบบเรียงเสียง (^ลท) พร้อมทั้งพรมปิดที่เสียง “ที” ห้องที่ 5 ปรากฏการใช้วิธีการสับนิ้วแบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “เร” (^ลร) พร้อมด้วยการประนิ้วเสียง “เร” ในห้องที่ 6 มีลักษณะการตีเสียง “ฟา”, “ซอล”, “ลา” ด้วยคันชักออกต่อเนื่อง แต่จะมีการหยุดเสียง ในเสียง “ลา” ตามด้วยการพรมปิดเสียง “ที” ห้องที่ 7 มีลักษณะการตีเสียงปกติ “โค”, “เร”, “ฟา” ห้องที่ 8 มีการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (^ลฟ) พร้อมด้วยการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ตามด้วยการกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (^ลค) และปรากฏการพรมจาก (^มร) ซึ่งใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปบนสายเกิดเสียงคละเคล้ากัน-ของสายเปล่า นิ้วชี้และนิ้วกลาง ตามด้วยการประนิ้วเสียง “เร”

ประโยคที่ 7

		[^] v	w	§	[^] — v	§	[^] v
- - - ช	ฟ ^ล - ค	- - ร	- ฟ - ช	- ค - ร	ช ^ร ม ^ร ค	- ค - ช	ร ^ค ค - ค

ประโยคที่ 7 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง กระทบเสียง, พรมเปิด, พรมปิด, ประนิ้ว, สับนิ้ว

ในห้องที่ 1 เป็นการตีเสียงปกติ “ซอล” ส่วนห้องที่ 2 สิ้นชักต่อเนื่องจากห้องที่แล้ว (^ลช) ห้องที่ 3 ปรากฏการใช้กลวิธีกระทบแบบเรียงเสียง (^ลม) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “มี” ทำให้เสียงจากนิ้วที่กดเด่นขึ้น ส่วนห้องที่ 4 มีการใช้กลวิธีพรมปิดที่เสียง “ฟา” ทำให้เสียงเด่นขึ้นมีลักษณะเป็นลูกคลื่นตามด้วยสิ้นชักเข้าเสียง “ซอล” ห้องที่ 5 มีการประนิ้วเสียง “เร” โดยใช้ห้องปลายนิ้วกลางแตะยก แตะยก เกิดเสียงสูง (ฟา) สลับกับเสียงสายเปล่าห้องที่ 6 มีการสับนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (^มรค) และพรมเปิดเสียง “ลา” ทำให้เสียงจากนิ้วที่พรมเด่นขึ้น ห้องที่ 7 มีการประนิ้วเสียง “ซอล” ทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ที” ที่ประด้วยปลายห้องนิ้วกลางและเสียงของสายเปล่า ห้องที่ 8 มีการสับนิ้วแบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “ลา” (^ลค) โดยใช้นิ้วก้อยกดเสียงเร สายทุ้ม ทำให้เสียงที่เกิดจากการสับมีความนุ่มนวล พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “ลา”

ประโยคที่ 8

w	—	^w	w^—	v	" ^	^	— ^
--- ฟ	-- ฟ ^ซ ล ^ล	ฟ - ซ	ฟ ^ซ ฟ ^ล ล ^ล	ฟ ^ล - ค	มรค ม ^ร ร ^ร	ฟ - - ซ	ล ^ซ ฟ - ฟ ^ล ล ^ล

ประโยคที่ 8 ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมปิด, สะบัดนิ้ว, กระทบเสียง, ย้อยจังหวะ, พรหมเปิด, พรหมจาก

ห้องที่ 1 ปรากฏกลวิธีพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ซึ่งทำให้เสียงเกิดความโดดเด่นขึ้น ในห้องที่ 2 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงขึ้นไปหาเสียง “ลา” (ฟ^ล) ส่วนห้องที่ 3 มีการใช้การกระทบเสียงแบบเรียงเสียง (ฟ) พร้อมด้วยการพรหมปิดที่เสียง “ฟา” และสืบนั้กออกเสียง “ซอล” เตรียมการกระทบเสียงในทำนองถัดไป ห้องที่ 4 มีการใช้การพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (ฟ) และการสะบัดนิ้วแบบซ้ำเสียง (ฟ^ซ) ต่อด้วยกลวิธีย้อยจังหวะที่เสียง “ลา” ทำให้ทำนองของห้องไปตกลงใน ห้องถัดไป ในห้องที่ 5 ปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ ตามด้วยการ พรหมเปิดเสียง “ลา” ทำให้เสียงขึ้นเด่นขึ้น ส่วนในห้องที่ 6 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลง มาที่สายทุ้ม (ม^ร) ตามด้วยการพรหมจาก (ร) และกระทบเสียงแบบข้ามเสียง (ร) ห้องที่ 7 มีการกระทบ เสียงแบบเรียงเสียง (ฟ) ที่ต่อเนื่องมาจากทำนองก่อนหน้านี ในห้องที่ 8 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียง ลงมาหาเสียง “ฟา” (ฟ^ล) และการกระทบแบบเรียงเสียง (ฟ^ล)

ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

ประโยคที่ 1

	v	"			w v	v	
- ซ ล ท	ค ม ร ค	ท ค ร ม	ร ค ท ล	ร ค ม ร	ค ท ล ซ	ท ล ซ ล	ท ค ร ค

ประโยคที่ 1 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, พรหมจาก, พรหมปิด

ประโยคที่ 1 มีลักษณะการเริ่มต้นของทำนองเก็บ มีการแปรทำนองโดยการยืดยาวโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 2 และการพรมจากโดยใช้ นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปสาย เกิดเสียงคละเคล้าของนิ้วชี้ นิ้วกลางและสายเปล่า ในห้องที่ 3 ส่วนวรรคหลัง พบกลวิธีการพรมปิดที่เสียง “ที่” ต่อเนื่องด้วยการพรมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 6 และการพรมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 2

	"		v	v	<u>v</u>		
ซ ล ท ด	ม ร ช ม	ซ ล ช ร	ช ม ร ด	ช ม ช ร	ม ^ร ด - ล	ม ร ม ด	ร ล ด ซ

ประโยคที่ 2 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมจาก, พรมเปิด, สะบัดนิ้ว

ประโยคที่ 2 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยืดยาวโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธี การพรมจากโดยใช้ นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปสาย เกิดเสียงคละเคล้าของนิ้วชี้ นิ้วกลางและสายเปล่า ในห้องที่ 2 และพบกลวิธีพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง พบกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 5 และการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (ม^รด) ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 3

"		v w	<u>w</u>		§ w	v	
ร ม ร ด	ท ล ล ล	ร ม ฟ ช	ฟ ^ล ช - ฟ	ซ ล ด ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล

ประโยคที่ 3 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมจาก, พรมเปิด, พรมปิด, สะบัดนิ้ว, ประนีว

ประโยคที่ 3 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยืดยาวโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏการพรมจากโดยใช้ นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปสาย เกิดเสียงคละเคล้าของนิ้วชี้ นิ้วกลางและสายเปล่า ในห้องที่ 1 การพรมเปิดที่เสียง “มี” ต่อเนื่องด้วย การพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้อง

ที่ 3 และการพรมปิดเสียง “ฟา” พร้อมด้วยการสะบัดนิ้วแบบวัดเสียง (๑๕) ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง พบกลวิธีประนีและการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 6 การพรมนิ้วเปิดเสียง “มิ” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 4

		v			w v	v	
ฟ ๕ ฟ ฟ	๕ ๕ ๕ ๕	ล ค ล ล	ค ร ค ค	ร ค ท ร	ค ท ล ค	ท ล ๕ ท	ล ๕ ฟ ๕

ประโยคที่ 4 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, พรมปิด

ประโยคที่ 4 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 4 ส่วนในวรรคหลัง พบกลวิธีการพรมปิดที่เสียง “ที” ต่อเนื่อง ด้วยการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 6 และการพรมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 5

v	v	v		v		—	
๕ ล ๕ ค	ท ล ท ค	ท ล ๕ ค	ท ค ร ค	ท ล ๕ ฟ	๕ ๕ ฟ ค	๕ ๕ ฟ ค ฟ	๕ ล ท ค

ประโยคที่ 5 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, สะบัดนิ้ว

ประโยคที่ 5 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้อง ที่ 1, 2 และห้องที่ 3 ส่วนวรรคหลัง พบการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 5 และการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมหาเสียง “ฟา” (๑๕) ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 6

§	v		w				
ฟ ร ด ท	ล ท ด ร	ฟ ช้ ล้ ช้	ฟ ร ด ท	ล ท ด ช	ล ท ด ล	ท ด รุ ท	ด ร ม ร

ประโยคที่ 6 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประณัว, พรหมเปิด, พรหมปิด

ประโยคที่ 6 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏการประณัวในห้องที่ 1 การพรหมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 2 และการพรหมปิดที่เสียง “ที” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังไม่ปรากฏการใช้กลวิธี

ประโยคที่ 7

	v		"		w v	v	
ช้ ล้ ช้ ช้	ร ม ร ร	ช้ ด ร ม	ร ม ฟ ช้	ด ร ด ท	ด ท ล ช	ท ล ช ล	ท ด รุ ด

ประโยคที่ 7 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, พรหมจาก, พรหมปิด

ประโยคที่ 7 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 2 และการพรหมจากในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง พบการพรหมปิดที่เสียง “ที” ต่อเนื่องด้วยการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 6 และการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 8

"			w	v	§ w		$\overline{w}^{\wedge}$
ร ม ร ด	ท ล ล ล	ร ม ฟ ษ์	ฟ ล ษ์ ฟ	- ล - ด	- ร - ฟ	- - - ษ์	ล ษ์ ฟ ษ์ ล

ประโยคที่ 8 ท่อน 1 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมจาก, พรหมปิด, พรหมเปิด, ประนีว, กระทบเสียง

ประโยคที่ 8 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรหมจาก ในห้องที่ 1 และการพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง มีลักษณะการสืบทอดต่างๆ เนื่องจากเป็นวรรคสุดท้ายของทำนองเก็บ เพื่อเข้าสู่ทางหวานของท่อน ที่ 2 ซึ่งพบการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 5 การประนีวเสียง “เร” ตามด้วยการพรหมปิดเสียง “ฟา” ในห้องที่ 6 และการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาถึงเสียง “ฟา” (ล ษ์ ฟ) ต่อด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (ล ษ์) ในห้องที่ 8

ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

ประโยคที่ 1

	v	v	$v^{\wedge}$	$\overline{v}^{\wedge}$	§ w		$\overline{w}^{\wedge}$
----	--- ล	- ด - ล	ดขล ษ - ษ	ขล ษ ฟ - ษ	ด ร - ฟ	--- ษ์	ล ษ์ ฟ - ษ ล

ประโยคที่ 1 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, ย้อยจังหวะ, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, ประนีว, พรหมปิด

ในห้องที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงสุดท้ายของประโยคที่แล้ว นำเข้าสู่ทำนองเพลงในท่อน ที่ 2 ห้องที่ 2 มีการใช้กลวิธีพรหมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 3 มีการพรหมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีการพรหมปิดเสียง “ลา” ตามด้วยกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (ล ษ์) พร้อมทั้งพรหมปิดที่เสียง “ลา” และยังปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ในห้องที่ 5 มีกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (ล ษ์) ที่ต่อเนื่องจากห้องที่แล้วพร้อมทั้งพรหมปิดที่เสียง “ลา” และปรากฏการย้อยจังหวะ ซึ่งทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ ต่อด้วยการสะบัดนิ้วแบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “เร” (ษ ฬ ร) พร้อมทั้งพรหมประที่เสียง “เร” ทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ที” ที่ประด้วยปลายท่อนนิ้วกลาง

และเสียงของสายเปล่า ในห้องที่ 6 ปรากฏกลวิธีประนีวเสียง “เร” และพรมปิดที่เสียง “ฟา” ห้องที่ 7 มีการสั่นชักออกเสียง “ซอล” เพื่อเตรียมการสะบัดในห้องต่อไป ห้องที่ 8 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” และตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (ล)

ประโยคที่ 2

	§	v	§	$\wedge \vee$	$\wedge$	v	§	§
--- ค	--- ร	ม ร ช ร		ซ ม ร ค - ค	- ร - ค	- ล - ล	- ค - ร	ค ร - ซ ฟ ร

ประโยคที่ 2 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประนีว, พรมเปิด, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, ย้อยจังหวะ

ห้องที่ 1 ในห้องที่ 1 เป็นการสั่นเสียงปกติ “โค” ในห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีประนีวเสียง “เร” ทำให้เกิดเสียงสลับกันระหว่างเสียง “ที” ที่ประด้วยปลายท่อนนิ้วกลางและเสียงของสายเปล่า ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดที่เสียง “มิ” และการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 4 ปรากฏการกระทบแบบข้ามเสียง (ร) ตามด้วยพรมเปิดเสียง “มิ” พร้อมทั้งสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกไปหาสายทุ้มที่เสียง “โค” (มรด) และปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ห้องที่ 5 ปรากฏการย้อยจังหวะซึ่งทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้และมีการทบทวนแบบข้ามเสียง (ล) ห้องที่ 6 มีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 7 ปรากฏการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 8 มีการสั่นชักเข้าเสียง “โค” ตามด้วยการประที่เสียง “เร” และมีการสะบัดนิ้วแบบข้ามเสียงลงมาที่เสียง “เร” (ซฟร) ซึ่งมีลักษณะการย้อยจังหวะทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป

ประโยคที่ 3

$\wedge \wedge w$		$\wedge w$ §	§	-----	$\wedge v$		§ w
ซ ร ซ ฟ - -	--- ซ	ล ซ ฟ - ซ ฟ ร	ค ร ฟ ค	--- ร	ค ล - ค	--- ซ ฟ ร	ค ร - ฟ

ประโยคที่ 3 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ย้อยจังหวะ, กระทบเสียง, พรมปิด, สะบัดนิ้ว, ประนีว, พรมเปิด

ห้องที่ 1 ปรากฏการกระทบแบบข้ามเสียงและกระทบแบบเรียงเสียง (ร) และ (ฟ) ตามด้วยการพรมปิดที่เสียง “ฟา” พร้อมทั้งปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ ห้องที่ 2 มีการสืคั่นชักออกเสียง “ซอล” ห้องที่ 3 มีลักษณะกลวิธีสับคี่แบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” พร้อมทั้งพรมปิดที่เสียง “ฟา” และการสับคี่แบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “เร” (ร) พร้อมทั้งประนีวที่เสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการประนีวเสียง “เร” ตามด้วยการสืคั่นชักออกเสียง “ฟา” ต่อด้วยกลวิธีสับคี่เสียงที่เสียง “โด” ห้องที่ 5 มีการสืคั่นชักออกเสียง “เร” โดยใช้ไม้ก้อยสายทุ้ม ห้องที่ 6 ปรากฏกลวิธีกระทบแบบข้ามเสียง “ล” พร้อมพรมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 7 มีลักษณะการสับคี่แบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “เร” ห้องที่ 8 มีการประนีวเสียง “เร” และการพรมปิดเสียง “ฟา”

ประโยคที่ 4

	$\overline{w} \wedge$	* *		$\wedge v$		v	$\wedge v \wedge$
--- ซ	ล ฬ - ล	- ค - ค	- ซ - ซ	- ล - ฬ	---	ล ซ ล ฬ	ฬ ฬ ล

ประโยคที่ 4 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สับคี่, พรมปิด, พรมเปิด, รูดนิ้ว, ทดนิ้ว, กระทบเสียง

ในห้องที่ 1 เป็นการสืเสียงปกติคั่นชักออก “ซอล” ห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีสับคี่แบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” (ฟ) ตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (ล) ห้องที่มีกลวิธีการรูดนิ้วลงไปหาเสียง “โด” ด้วยไม้ก้อยและใช้นิ้วนางรูดขึ้นมาหาเสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีลักษณะการทอดนิ้ว โดยใช้ไม้กลางกดที่เสียงซอล ห้องที่ 5 มีการทอดนิ้วโดยใช้นิ้วนางกดเสียง “ลา” และมีการกระทบแบบเรียงเสียง (ฟ) พร้อมการพรมเปิดที่เสียง “ฟา” ห้องที่ 6 มีการทอดนิ้ว โดยใช้นิ้วกลางกดเสียง “ซอล” ห้องที่ 7 มีลักษณะการทอดนิ้วโดยใช้นิ้วนางกดเสียง “ลา” นิ้วกลางกดเสียง “ซอล” และนิ้วชี้กดเสียง “ฟา” พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 8 มีกระทบแบบเรียงเสียงโดยใช้กลวิธีการทอดนิ้วแบบเรียงเสียง (ฟ) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “ฟา” และกระทบเสียงลักษณะเดียวกัน ที่ (ล)

ประโยคที่ 5

	§	$\overset{v}{\curvearrowright}$	v	w	$\overset{v}{\curvearrowright}$		$\wedge$ w v v
----	--- ช	ล ช ฟ - ช	- ล - ค	- ท - ค	รร ร์ มร ค	- ท - ค	ร ค - พล ล

ประโยคที่ 5 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประณีว, สะบัดนิ้ว, พรหมเปิด, พรหมปิด, กระทบเสียง

ห้องที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงจากประโยคที่แล้ว ห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีการประณีวเสียง “ซอล” ห้องที่ 3 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” (^ลชฟ) ห้องที่ 4 มีกลวิธีพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 5 มีการพรหมปิดที่เสียง “ที” ห้องที่ 6 มีการพรหมเปิดเสียง “มี” และการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (^รค) ห้องที่ 7 มีการสีก้นชักเข้าเสียง “ที” และสีก้นชักออกเสียง “โด” ห้องที่ 8 มีการกระทบแบบเรียงเสียง (^ลค) โดยใช้นิ้วก้อยสายทุ้มเสียง “เร” และพรหมปิดเสียง “ที” ต่อเนื่องด้วยการพรหมเปิดเสียง “ลา” ทำให้ทำนองเพลงต่อเนื่องเกิดความไพเราะ

ประโยคที่ 6

	v	v	§	v §	$\overset{\wedge}{\overset{v}{\curvearrowright}} v$		v §
----	--- ล	- ค - ล	- ค - ช	- ค ล - ร	ชร มร ค - ล	- ค - ล	คชล ช - ช

ประโยคที่ 6 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, ประณีว, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว

ห้องที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงจากประโยคที่แล้ว ห้องที่ 2 มีการใช้กลวิธีพรหมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีการประณีวเสียง “ซอล” ห้องที่ 5 ปรากฏการกระทบแบบข้ามเสียง (^ลค) และการประณีวเสียง “เร” ห้องที่ 6 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (^ร) ตามด้วยการพรหมเปิดที่เสียง “มี” พร้อมสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (^รค) และพรหมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 7 มีการสีก้นชักเข้าเสียง “โด” และสีก้นชักออกเสียง “ลา” ห้องที่ 8 มีการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” และประณีวที่เสียง “ซอล”

ประโยคที่ 7

v §	—	— §	w	— ^w ^	*	v *	^w ^ §
ล ช ค ช	ลช ฟ - ช	ฟ ร ุค ล ค ร	- ฟ - ช	ล ช ฟ ช ล	- ค ล ช	ล ช - ฟ	ช ฟ ร ค - ร

ประโยคที่ 7 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, ประณัว, ย้อยจังหวะ, สะบัดนิ้ว, พรหมปิด, กระทบเสียง, รูดนิ้ว

ห้องที่ 1 ปรากฏการพรหมเปิดเสียง “ลา” และการประณัวเสียง “ซอล” ห้องที่ 2 มีการสะบัดนิ้วจากสายทุ้มขึ้นไปหาสายเอก (ฟ) และมีลักษณะการย้อยจังหวะ ทำให้น้องของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ในห้องที่ 3 ปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบข้ามเสียงลงมาหาเสียง “ลา” (ค) โดยใช้นิ้วก้อยกดเสียง “เร” สายทุ้ม และมีการใช้กลวิธีประณัวเสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการพรหมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 5 มีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” (ลฟ) พร้อมพรหมเปิดที่เสียง “ฟา” และตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง “ล” ห้องที่ 6 ปรากฏกลวิธีการรูดนิ้วก้อยจากเสียง “ลา” ลงมาที่เสียง “โด” ตามด้วยการใช้กลวิธีการทدنนิ้วโดยใช้นิ้วนางกดเสียง “ลา” และใช้นิ้วกลาง กดเสียง “ซอล” ห้องที่ 7 ยังคงมีลักษณะการทदनนิ้วเหมือนห้องที่แล้ว โดยมีการพรหมเปิดเสียง “ซอล” และมีการรูดนิ้วขึ้นมาในตำแหน่งนิ้วปกติ ห้องที่ 8 พบลักษณะการกระทบแบบเรียงเสียง (ฟ) พร้อมทั้งพรหมปิดที่เสียง “ฟา” และการกระทบเสียง (ค) ตามด้วยการประณัวเสียง “เร”

ประโยคที่ 8

— ^v	— §	v §	^v §	v	— ^w w	v	§
มร ค รม	ช ล ช - ร	ม ร ช ร	ช ม ร ค - ช	- - - ล	ทล ช ทชล ท	- ล - ท	- ค - ร

ประโยคที่ 8 ท่อน 2 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดนิ้ว, กระทบเสียง, พรหมปิด, ประณัว, พรหมเปิด

ห้องที่ 1 มีการใช้กลวิธีสะกดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมหาเสียง “โด” (^มด) และใช้การกระทบแบบเรียงเสียง (^มม) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “มี” ห้องที่ 2 มีการใช้กลวิธีสะกดนิ้วแบบซ้ำเสียง (^ซซ) ตามด้วยการประณิวเสียง “เร” ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดที่เสียง “มี” และการประณิวที่เสียง “เร” ห้องที่ 4 ปรากฏการกระทบแบบซ้ำเสียง (^ซซ) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะกดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (^มด) และการประณิวเสียง “ซอล” ห้องที่ 5 พบการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 6 ปรากฏการพรมปิดเสียง “ที” พร้อมการสะกดนิ้วแบบเรียงเสียง (^ทซ) และพรมปิดที่เสียง “ที” ห้องที่ 7 พบการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 8 มีการประณิวเสียงที่ “เร”

ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

ประโยคที่ 1

V	w				§ w	v	
- ล - ล	ด ฟ ซั ล	ฟ ซั ร ม	ฟ ลั ซั ฟ	ซ ล ด ร	ฟ ร ซั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ซั ล

ประโยคที่ 1 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, พรมปิด, ประณิว

ประโยคที่ 1 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้าเป็นการสีทำนองห่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการเข้าสู่ทำนองเก็บของท่อน ที่ 2 ซึ่งปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 1 และการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ส่วนวรรคหลังพบกลวิธีการประณิว การพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 6 และการพรมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 2

		"			v		
ฟ ซั ฟ ล	ซ ล ด ร	ม ร ซ ฟ	ม ร ด ล	ร ม ด ร	ล ด ล ซ	ฟ ด ร ม	ฟ ลั ซั ฟ

ประโยคที่ 2 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมจาก, พรมเปิด

ประโยคที่ 2 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยัดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมจาก โดยใช้โน้ตและโน้ตกลางติดกันกระທးທးไปสาย เกิดเสียงคละเคล้าของโน้ตและโน้ตกลางและสายเปล่า ในห้องที่ 3 ส่วนวรรคหลังพบกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 6

ประโยคที่ 3

	v				§		w
ค ล ค ช	ล ช ฟ ร	ล ช ล ฟ	ช ร ฟ ค	ฟ ร ค ล	ช ฟ ร ค	ล ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ

ประโยคที่ 3 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, ประณัว, พรมปิด

ประโยคที่ 3 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยัดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 2 ส่วนวรรคหลังพบกลวิธีการประณัว ในห้องที่ 6 และกลวิธีการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 8

ประโยคที่ 4

V			v		w	v	
ม ร ค ร	ม ฟ ช ล	ค ร ค ช	ค ล ช ฟ	ช ล ค ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร ค ร	ม ฟ ช ล

ประโยคที่ 4 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, พรมปิด

ประโยคที่ 4 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยัดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 1 และกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังมีการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 6 และกลวิธีพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 5

				v		w	v
ค ล ด ร	ฟ ฟ ฟ ด	ล ช ฟ ด	ร ร ร ช	ฟ ร ด ล	ช ล ด ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ล

ประโยคที่ 5 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, พรหมปิด

ประโยคที่ 5 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้าไม่ปรากฏการใช้กลวิธี ส่วนวรรคหลังพบกลวิธีการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 5 การพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 7 และการพรหมเปิดที่เสียง “มิ” ในห้องที่ 8

ประโยคที่ 6

		" w	v		v		
ฟ ช ฟ ล	ช ล ด ร	ม ร ช ฟ	ม ร ด ล	ร ม ด ร	ล ด ล ช	ฟ ด ร ม	ฟ ล ช ฟ

ประโยคที่ 6 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมจาก, พรหมปิด, พรหมเปิด

ประโยคที่ 6 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้าปรากฏกลวิธีการพรหมจาก โดยใช้โน้ตขึ้นและโน้ตกลางติดกันกระทบลงปลาย เกิดเสียงคละเคล้าของโน้ตขึ้นโน้ตกลางและสายเปล่า ตามด้วยการพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 3 และการพรหมเปิดที่เสียง “มิ” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง มีการใช้กลวิธีพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 5

ประโยคที่ 7

	—	§	w			v	
ช ล ด ร	ฟ ล ช ฟ - ร	ล ล ด ร	- ฟ - ช	ฟ ร ด ล	ร ด ล ช	ค ล ช ฟ	ล ช ฟ ร

ประโยคที่ 7 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดนิ้ว, ประนิ้ว, พรหมปิด, พรหมเปิด

ประโยคที่ 7 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการสับคั่นแบบเรียงเสียงลงมหาเสียง “ฟา” (^ฟฟ) ในห้องที่ 2 ตามด้วยกลวิธีการประนีวเสียง “เร” ในห้องที่ 3 และการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง พบการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 7

ประโยคที่ 8

V	§	§	[^] v §	v	—	v	§
- ล - ท	- ค - ร	ม ร ช ร	ซั่ม ร ค - ช	- ล - ท	ทล ช ทลชล ท	- ล - ท	- ค - ร

ประโยคที่ 8 ท่อน 2 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, ประนีว, กระทบเสียง, สบคั่น

ประโยคที่ 8 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลักและยังมีลักษณะการสีแบบทางหวาน เนื่องจากเป็นประโยคสุดท้ายของทำนองเก็บ เพื่อเข้าสู่ทางหวานของท่อน ที่ 3 ซึ่งในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 1 การประนีวเสียง “เร” ในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 นอกจากนี้พบกระทบแบบข้ามเสียง (^{ซั่ม}) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสับคั่นจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (^รค) ต่อด้วยการประนีวเสียง “ซอล” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลัง พบการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 5 การสับคั่นแบบเรียงเสียงลงมหาเสียงซอล “^{ทล}ช” ในห้องที่ 6 กลวิธีการพรมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 7 และการประนีวเสียง “เร” ในห้องที่ 8

ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

ประโยคที่ 1

	" v	[^] v §	v — v	v	v §	[^] v §	^v ^v
----	ม ร - ม	ซั่ม ร ค - ร	ม ร ช ม - ม	- ช - ม	ซั่ม ร ช ร	ซั่ม ร ค - ร	ซั่ม ร ค ร ม

ประโยคที่ 1 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมปิด, กระทบเสียง, พรมเปิด, สบคั่นชัก, สบคั่น, ประนีว, ย้อยจังหวะ

ในห้องที่ 1 เป็นการยื่นเสียงสุดท้ายของประโยคที่แล้ว นำเข้าสู่ทำนองเพลงในท่อน ที่ 3 ห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีการพรมจาก โดยใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปบนสาย ทำให้เสียงคละเคล้าของเสียงจากสายเปล่ากับเสียงของนิ้วชี้และนิ้วกลาง ตามด้วยการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 3 พบกลวิธีการกระทบแบบข้ามเสียง (๓๓) พร้อมทั้งพรมนั่งเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๓๑) และการประนีวเสียง “เร” ในห้องที่ 4 มีการพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยกลวิธีสะบัดนิ้วแบบควัดเสียง (๓๓) และพรมเปิดที่เสียง “มี” ห้องที่ 5 มีการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 6 มีการพรมเปิดที่เสียง “มี” และการสืเสียงซอล โดยสืให้เสียงขาดทำให้เกิดการหยุดของเสียงตามด้วยการพรมประเสียง “เร” ในจังหวะตกของห้อง ห้องที่ 7 พบการกระทบแบบข้ามเสียง (๓๓) ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๓๑) และการประนีวเสียง “เร” ในห้องที่ 8 ปรากฏการสะบัดนิ้วแบบควัดเสียง (๓๓) พร้อมพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยกลวิธีการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๓๑) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๓) พร้อมพรมเปิดที่เสียง “มี”

ประโยคที่ 2

" §	$\underline{v} \quad ^v$	$\underline{^v} \quad ^v$	w	$\wedge \quad w$	$\wedge$	§ v	§
ร ม ช ร	มร ด - ร ม	ช ม ร ด ร ม	- ฟ - ช	ลิ ช - ฟ	- - - ลิ	- ร - ล	- ค - ร

ประโยคที่ 2 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมจาก, พรมเปิด, ประนีว, สะบัดนิ้ว, กระทบเสียง, พรมปิด

ในห้องที่ 1 ปรากฏการพรมจาก โดยใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปบนสาย ทำให้เสียงคละเคล้าของเสียงจากสายเปล่ากับเสียงของนิ้วชี้และนิ้วกลาง ต่อด้วยการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 2 พบกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “มี” พร้อมทั้งสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๓๑) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๓) พร้อมพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 3 พบการกระทบแบบข้ามเสียง (๓๓) พร้อมพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (๓๑) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๓) พร้อมพรมเปิดที่เสียง “มี” ห้องที่ 4 พบกลวิธีการพรมปิดที่เสียง “ฟา” และการสืคั่นชักเข้าเสียง “ซอล” ห้องที่ 5 ปรากฏกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (๓) และการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 6 พบกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (๓) ห้องที่ 7 พบการประนีวที่เสียง “เร” และการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ห้องที่ 8 มีการประนีวเสียง “เร”

ประโยคที่ 3

"		§	$\underbrace{v \quad v}$		$v \quad ^\wedge$	" §	$^\wedge v \quad v$
-- ม ร	- ฌ - ค	--- ร	ฌ ม ร ค รม	- ค - ถ	คฌ - ถ ค	ม ร ฌ ร	ฌ ม ร ค รม

ประโยคที่ 3 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมจาก, ประณีว, กระทบเสียง, พรหมเปิด, สะบัดนิ้ว

ในห้องที่ 1 ปรากฏกลวิธีการพรหมจาก โดยใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางติดกันกระทบลงไปบนสาย ทำให้เสียงคละเคล้าของเสียงจากสายเปล้ากับเสียงของนิ้วชี้และนิ้วกลาง ห้องที่ 2 มีการสั่นชักเข้าเสียง “ซอล” ในห้องที่ 3 พบการประณีวเสียง “เร” ห้องที่ 4 ปรากฏการการสะบัดนิ้วแบบตัวคเสียง (๗๓) พร้อมพรหมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (๗๔) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๗๕) พร้อมทั้งพรหมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 5 มีการสั่นชักเข้าเสียง “โด” และ การสั่นชักออกเสียง “ลา” ห้องที่ 6 พบการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” และการกระทบแบบข้ามเสียง (๗๖) ในห้องที่ 7 ปรากฏกลวิธีการพรหมจาก และการประณีวเสียง “เร” ส่วนที่ห้องที่ 8 พบการกระทบเสียงแบบข้ามเสียง (๗๗) พร้อมทั้งพรหมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (๗๘) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๗๙) พร้อมทั้งพรหมเปิดเสียง “มี”

ประโยคที่ 4

	§	$^\wedge v \quad ^\wedge v$	w	$^\wedge \quad w$	$^\wedge$	$\underbrace{v}$	§
- ฌ - ค	--- ร	ฌ ม ร ค รม	- ฟ - ฌ	ถ ฌ - ฟ	-- ฌ ถ	ฌฟ - ถ	- ค- ร

ประโยคที่ 4 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประณีว, กระทบเสียง, พรหมเปิด, สะบัดนิ้ว, พรหมปิด

ในห้องที่ 1 มีการสั่นชักเข้าเสียง “ซอล” และการสั่นชักออกเสียง “โด” ห้องที่ 2 ปรากฏกลวิธีการประณีวเสียง “เร” ห้องที่ 3 พบการกระทบเสียงแบบข้ามเสียง (๗๓) พร้อมทั้งพรหมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดจากแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (๗๔) และการกระทบแบบเรียงเสียง (๗๕) พร้อมทั้งพรหมเปิดเสียง “มี” ห้องที่ 4 พบวิธีการพรหมปิดเสียง “ฟา” และการสั่นชักเข้า

เสียง “ซอล” ห้องที่ 5 พบการกระทบแบบเรียงเสียง (๕) และการพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 6 ปรากฏการกระทบแบบเรียงเสียง (๕) ในห้องที่ 7 มีการสะบัดนิ้วแบบข้ามเสียง (๗) และการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ส่วนในห้องที่ 8 มีการประนีเสียง “เร”

ประโยคที่ 5

	§	v §	$\wedge v$	$\underline{v} \quad v$	$\wedge v \quad v$	v	§
----	--- ร	ม ร ช ร	ช ม ร ค - ค	ร ค ค - ค	ค ล ช ล	- ร - ล	- ค - ร

ประโยคที่ 5 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประนี, พรมเปิด, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, ย้อยจังหวะ, ประนี

ในห้องที่ 1 มีการขึ้นเสียง จากห้องสุดท้ายของประโยคที่ แล้ว ห้องที่ 2 ปรากฏการประนีเสียง “เร” ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดเสียง “มี” และการประนีเสียง “เร” ห้องที่ 4 ปรากฏการกระทบแบบข้ามเสียง (๗) ตามด้วยพรมเปิดเสียง “มี” พร้อมทั้งสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (มรค) และปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ห้องที่ 5 ปรากฏลักษณะการย้อยจังหวะซึ่งทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้และมีการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 6 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (ค) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “ลา” และพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 7 มีการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 8 มีการประนีเสียง “เร”

ประโยคที่ 6

v §	$\wedge v$	$\wedge v \quad \wedge v$	$\underline{\quad} \quad §$	§	§	v §	$\underline{v}$
ม ร ช ค	-- ร ม	ช ม ร ค ร ม	ช ค ช - ร	--- ร	- ช - ร	ม ร ช - ร	ม ร ค - ค

ประโยคที่ 6 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, ประนี, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, ประนี, ย้อยจังหวะ

ในห้องที่ 1 ปรากฏกลวิธีการพรมเปิดเสียง “มี” และตามด้วยการประนีเสียง “เร” ห้องที่ 2 มีกลวิธีการกระทบแบบเรียงเสียง (ม) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 3 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (๗) พร้อมทั้งพรมเปิดที่เสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (มรค) และ

การกระทบแบบเรียงเสียง (ม) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “มี” ห้องที่ 4 ปรากฏการสะกดแบบซ้ำเสียง (ห้) และการประนีเสียง “เร” ส่วนห้องที่ 5 มีการใช้กลวิธีการประนีเสียง “เร” ที่ต่อเนื่องจากห้องที่ 4 ห้องที่ 6 พบการประนีเสียง “เร” ห้องที่ 7 พบการพรมนัวเปิดที่เสียง “มี” และการประนีเสียง “เร” ในห้องที่ 8 พบการพรมเปิดเสียง “มี” พร้อมทั้งสะกดนัวแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (ม^รด) และปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะในท้ายห้อง ทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป

ประโยคที่ 7

$\underline{v}$	v	V	$\wedge v$ w	w	$\wedge w$ $\wedge w$		$\underline{w}$ $\wedge$
วิ ^ล - -	- - - ล	- ค - ล	ล ช ฟ	- ช - ฟ	ห้ ^ร ด ^ร ฟ	- - - ห้	ล ^{ห้} ฟ ^ล ห้ ^ล

ประโยคที่ 7 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ย้อยจังหวะ, สะกดนัว, พรมเปิด, กระทบเสียง, พรมปิด

ห้องที่ 1 ปรากฏลักษณะของกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ พร้อมทั้งพบกลวิธีสะกดนัวแบบข้ามเสียง (วิ^ล) และพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 2 พบการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 4 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (ล) และการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ห้องที่ 5 มีการพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 6 พบการกระทบแบบเรียงเสียง (ห้^ฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” ตามด้วยการสะกดแบบข้ามเสียงจากสายเอกลงมาถึงสายทุ้ม (ม^รด) และการกระทบแบบข้ามเสียง (ฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 7 มีการสัดกันชักเข้าเสียง “ซอล” ห้องที่ 8 มีการสะกดนัวแบบเรียงเสียง (ห้^ฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” และการกระทบแบบเรียงเสียง (ห้^ล)

ประโยคที่ 8

	§	v §	$\wedge v$	$\underline{v}$	$\wedge$	v v	v w
- - - ค	- - - ร	- ม ห้ ร	ห้ ^ม ร ^ค - ค	ร ^ค - -	ค - ค ^{ห้}	ล ช ค ล	ค ล ช ฟ

ประโยคที่ 8 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประนี, พรมเปิด, กระทบเสียง, สะกดนัว, ย้อยจังหวะ, พรมปิด

ห้องที่ 1 มีการสั่นชักเข้าเสียง “โด” ในห้องที่ 2 ปรากฏการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดที่เสียง “มี” และการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (^ซม) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “มี” ต่อเนื่องด้วยการสับคี่วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (^มโด) และและปรากฏกลวิธีการย้อยจ้งหะในท้ายห้อง ทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ห้องที่ 5 ปรากฏลักษณะของกลวิธีการย้อยจ้งหะ ทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 6 มีการกระทบแบบข้ามเสียง (^ซช) ห้องที่ 6 มีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” และเสียง “ซอล” ห้องที่ 8 มีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” และพรมปิดที่เสียง “ซอล”

ประโยคที่ 9

	$\underbrace{\text{v}} \text{ §}$	$\underbrace{\quad} \text{ §}$	$\wedge \text{w}$	$\underbrace{\text{w}} \wedge$	$\wedge \text{w}$	$\text{w} \wedge \text{w}$	$\wedge \text{ " §}$
----	รค - ด ร	ซฟ ร ด ร	ซฟ - ซ	ถซฟ ซถ	ซฟ - ซ	พม ร ค - ร ฟ	ซฟ ร ค รม ร

ประโยคที่ 9 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สบคี่ว, พรมเปิด, ประนีว, กระทบเสียง, พรมปิด, พรมจาก

ห้องที่ 1 มีลักษณะการขึ้นเสียงของทำนองในห้องสุดท้ายของประโยคที่แล้ว ห้องที่ 2 ปรากฏการสับคี่วแบบเรียงเสียง (^คล) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “ลา” และมีการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 3 มีการสับคี่วแบบข้ามเสียง (^ซร) และมีการประนีวเสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการกระทบแบบเรียงเสียง (^ซฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 5 มีการสับคี่วแบบเรียงเสียง (^ถฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” และตามด้วยการกระทบแบบเรียงเสียง (^ถล) ห้องที่ 6 มีการกระทบแบบเรียงเสียง (^ซฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 7 มีการพรมปิดเสียง “ฟา” พร้อมทั้งสับคี่วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาสายทุ้ม (^มโด) และมีการกระทบแบบข้ามเสียง (^คฟ) พร้อมทั้งพรมปิดเสียง “ฟา” ห้องที่ 8 มีการกระทบแบบเรียงเสียง (^ซฟ) พร้อมด้วยการสับคี่วแบบข้ามเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (^คโด) ตามด้วยการพรมจาก (^มร) และมีการประนีวเสียง “เร”

ประโยคที่ 10

$\underbrace{v} \quad ^v$	$\underbrace{\quad} \quad \S$	$v \quad \S$	$\underbrace{^v}$	$\underbrace{v} \quad \S$	$v \quad v$	$\underbrace{v}$	
ม ^ร ด รัม	ซึ ^ร - ร	ม ร รัม ร	ซึ ^ร ร ด - ฤ	ร ^ด ฤ ด ช	ถ ช - ถ	- ร - ร ^ด ฤ	- ด - ร

ประโยคที่ 10 ท่อน 3 (เที่ยวหวาน)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมเปิด, สะบัดนิ้ว, กระทบเสียง, ย้อยจังหวะ, ประณีว

ห้องที่ 1 ปรากฏกลวิธีพรมเปิดเสียง “มี” พร้อมทั้งสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (ม^รด) และมีการกระทบแบบเรียงเสียง (รัม) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “มี” ห้องที่ 2 มีการสะบัดนิ้วแบบซ้ำเสียง (ซึ^ร) และมีการประณีวเสียง “เร” ห้องที่ 3 มีการพรมเปิดเสียงมี และมีการประณีวเสียง “เร” ห้องที่ 4 มีการกระทบแบบซ้ำเสียง (ซึ^ร) ตามด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาที่สายทุ้ม (ม^รด) และปรากฏกลวิธีการย้อยจังหวะในท้ายห้อง ทำให้ทำนองของห้องไปตกลงในห้องถัดไป ห้องที่ 5 ปรากฏลักษณะของกลวิธีการย้อยจังหวะ ทำให้ทำนองของห้องหน้ามาลงจบในห้องนี้ พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “ลา” และมีการประณีวเสียง “ซอล” ห้องที่ 6 มีการพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 7 มีการสะบัดนิ้วแบบซ้ำเสียง (ร^ด ฤ) พร้อมทั้งพรมเปิดเสียง “ลา” ห้องที่ 8 มีการสั่นชักออกเสียง “โด” และสั่นชักเข้าเสียง “เร”

ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

ประโยคที่ 1

	$\underbrace{\quad}$		$\underbrace{\quad}$				
ช ล ท ด	ร ม รัม	ซึ ร ม รัม	ร ม รัม	ช ล ท ด	ร ฤ ล ท ด	ร ฤ ท ด ร	ม ด ร ม

ประโยคที่ 1 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดคันทัก

ประโยคที่ 1 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า ปรากฏกลวิธีการสะบัดคันทัก (ม^ม) ในห้องที่ 2 และห้องที่ 4 เพื่อเป็นการเพิ่มแนวให้เกิดความกระชับขึ้น ส่วนวรรคหลังไม่ปรากฏการใช้กลวิธี

ประโยคที่ 2

	v						
คร ด ด	ร ม ร ร	ม ช ม ม	ช ล ช ช	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ช	ฟ ม ร ฟ	ม ร ด ร

ประโยคที่ 2 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด

ประโยคที่ 2 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก ในวรรคหน้า
ปรากฏกลวิธีการพรหมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 2 ส่วนวรรคหลังไม่ปรากฏการใช้กลวิธี

ประโยคที่ 3

ล ล ล ม	ช ช ช ม	ด ด ด ม	ช ล ช ม	ช ล ท ด	ร ล ท ด	ร ท ด ร	ม ด ร ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคที่ 3 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ไม่ปรากฏการใช้กลวิธี

ประโยคที่ 3 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าและ
วรรคหลังไม่ปรากฏการใช้กลวิธี

ประโยคที่ 4

						w v	w v
คร ด ด	ร ม ช ร	ม ด ร ม	ฟ ช ล ช	ร ม ฟ ช	ฟ ม ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ร

ประโยคที่ 4 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมปิด, พรหมเปิด

ประโยคที่ 4 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยืดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าไม่ปรากฏการใช้กลวิธี ส่วนวรรคหลังปรากฏกลวิธีการพรมปิดเสียง “ฟา” ต่อเนื่องด้วยการพรมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 7 และการพรมปิดเสียง “ฟา” ต่อเนื่องด้วยการพรมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 8

ประโยคที่ 5

		w	v		v		
ซ ล ค ล	ร ุด ม ร	ฟ ม ช ุ ฟ	ม ร ค ล	ค ซ ล ซ	ค ล ซ ล	ร ุด ค ล	ซ ล ค ร

ประโยคที่ 5 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรมปิด, พรมเปิด

ประโยคที่ 5 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยืดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าปรากฏกลวิธีการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 3 และการพรมเปิดเสียง “มี” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังปรากฏกลวิธีการพรมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 6

ประโยคที่ 6

	~~~~~		w v	w		w	
ซ ค ร ม	ฟ ุ ช ุ ฟ ม ฟ ุ ช ุ ฟ	ค ร ม ร	ช ุ ฟ ม ร	ช ุ ร ช ุ ฟ	ม ร ค ฟ	ม ฟ ช ุ ฟ	ม ร ค ล

ประโยคที่ 6 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ขยี้นิ้ว, พรมปิด, พรมเปิด

ประโยคที่ 6 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยืดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าปรากฏกลวิธีการขยี้นิ้ว (ฟ ุ ช ุ ฟ ม ฟ ุ ช ุ ฟ) เป็นการสืบทอดเพิ่มขึ้นอีก 1 เท่าตัว โดยใช้คันชักเข้าเพียง 1 ครั้ง ในห้องที่ 2 และการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ต่อเนื่องด้วยการพรมเปิดที่เสียง “มี” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังปรากฏการพรมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 5 และห้องที่ 7

ประโยคที่ 7

					§ w		
ค ล ล ล	ค ฟ ชั ล	ฟ ชั ร ม	ฟ ล ชั ฟ	ช ล ด ร	ฟ ร ชั ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ชั ล

ประโยคที่ 7 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง ประณัว, พรหมปิด

ประโยคที่ 7 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าไม่ปรากฏกลวิธี ส่วนวรรคหลังปรากฏการประณัวเสียงและการพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 6

ประโยคที่ 8

		w	v				
ฟ ชั ฟ ล	ช ล ด ร	ม ฟ ชั ฟ	ม ร ด ล	ร ม ด ร	ล ด ช ล	ร ม ฟ ชั	ฟ ล ชั ฟ

ประโยคที่ 8 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมปิด, พรหมเปิด

ประโยคที่ 8 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยึดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าปรากฏกลวิธีพรหมปิดที่เสียง “ฟา” ในห้องที่ 3 และการพรหมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 4 ส่วนวรรคหลังไม่ปรากฏกลวิธี

ประโยคที่ 9

	—						
ช ล ด ร	ฟ ล ชั ฟ - ร	ล ล ด ร	ด ร ฟ ชั	ฟ ร ด ล	ร ด ล ช	ค ล ช ฟ	ล ชั ฟ ร

ประโยคที่ 9 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง สะบัดนิ้ว,

ประโยคที่ 9 มีลักษณะการแปรทำนองโดยการยิดโครงสร้างของทำนองหลัก วรรคหน้าปรากฏกลวิธีสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียงลงมาหาเสียง “ฟา” (^{ลิ}ฟ) ในห้องที่ 2 ส่วนวรรคหลังไม่ปรากฏกลวิธี

ประโยคที่ 10

V	§	v §	[^] v §	v	^w w	v	§
- ล - ท	- ค - ร	- ม ช ร์	ซั่ม ร์ ค - ช	- - - ล	ทล ช ทลชล ท	- ล - ท	- ค - ร

ประโยคที่ 10 ท่อน 3 (เที่ยวเก็บ)

การใช้กลวิธีในการบรรเลง พรหมเปิด, ประณัว, กระทบเสียง, สะบัดนิ้ว, พรหมปิด

ประโยคที่ 8 ปรากฏลักษณะการบรรเลงแบบทางหวาน เนื่องจากเป็นประโยคสุดท้ายของทำนองเพลง เพื่อเข้าสู่การลงจบเพลง ซึ่งวรรคหน้าในห้องที่ 1 ปรากฏกลวิธีการพรหมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 2 มีการประณัวเสียง “เร” ในห้องที่ 3 การพรหมเปิดเสียง “มี” ตามด้วย การประณัวเสียง “เร” ในห้องที่ 4 พบการกระทบแบบข้ามเสียง (^{ซั่ม}) พร้อมทั้งพรหมเปิดเสียง “มี” ตามด้วยการสะบัดแบบเรียงเสียงจากสายเอกลงมาหาสายทุ้ม (^ค) และการประณัวเสียง “ซอล” ในห้องที่ 5 ส่วนวรรคหลังพบการพรหมเปิดที่เสียง “ลา” ในห้องที่ 6 การพรหมปิดเสียง “ที” ต่อเนื่องด้วยการสะบัดนิ้วแบบเรียงเสียง (^{ทล}ช) และการพรหมปิดที่เสียง “ที” ในห้องที่ 7 มีการพรหมเปิดเสียง “ลา” ในห้องที่ 8 มีการประณัวเสียง “เร”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ และศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

1.1 ประวัติครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เกิดเมื่อวันเสาร์ 5 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2461 เกิดที่บ้านในชุมชนวัดใหม่อมตรส แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันอายุ 96 ปี ครูเบญจรงค์ เป็นบุตรของนายเตียง ธนโกเศศ และนางทองอยู่ ธนโกเศศ ได้สมรสกับเรือเอกชิต แฉ่งฉวี ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นครูดนตรีไทยที่มีความสามารถทางด้านการสีซอด้วงและซออู้เป็นอย่างดี สามารถเดี่ยวซอด้วงได้อย่างชำนาญโดยได้รับการถ่ายทอดจากครูไป่ และครูปลั่ง วรรณเขจร ครูเบญจรงค์ยังมีความเชี่ยวชาญในด้านการบรรเลงและขับร้องเพลงที่ใช้ในการแสดงหุ่นกระบอก นอกจากนี้ครูเบญจรงค์ได้วางรากฐานวิธีการสอน ตลอดจนอุทิศตนถ่ายทอดทักษะความรู้ทางด้านซอด้วงและซออู้ ให้แก่นักเรียนนักศึกษาของสถาบันทางการศึกษาต่างๆ แก่ศิษย์โดยไม่มีการปิดบัง จนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ.2541

1.2 ผลงานของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้คิดประดิษฐ์ทางเดี่ยวเพลงต่างๆ โดยนำเพลงสามชั้นและเพลงเถาประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเป็นทางเดี่ยวไว้อวดฝีมือ สำหรับซอด้วงและซออู้ เช่น เพลงดันเพลงถึง , เพลงจระเข้หางยาว สามชั้น, เพลงดวงพระธาตุ สามชั้น, เพลงสารถิ สามชั้น, เพลงสารถิ เถา, เพลงแบกมอญ บางช้าง เถา, เพลงทองย่อน เถา ซึ่งครูเบญจรงค์ได้ร่วมบันทึกเสียงให้กับห้องบันทึกเสียงต่างๆ

1.3 การถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้แก่นักเรียนและนักศึกษาในสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์, คณะศิลปศึกษาและคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, ชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและยังคงรักษา

รูปแบบที่ครูได้รับการถ่ายทอดจากครูปลั่งและครูไปล์ วรรณเขจร โดยที่ครูเบญจรงค์ได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวที่ได้รับมาซึ่งได้แก่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น เพลงพญาโศก สามชั้น เพลงแขกมอญ สามชั้นและเพลงกราวใน สองชั้น ซึ่งครูเบญจรงค์จะถ่ายทอดเพลงเดี่ยวดังกล่าวตามลำดับและครูเบญจรงค์เน้นในเรื่องความถูกต้องของทำนองเพลง ตลอดจนการใช้คันชักในเพลงเดี่ยว

2. ศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

2.1 คีตลักษณ์และรูปแบบจังหวะ

เพลงสารถิ สามชั้น เป็นเพลงประเภทปربไก่ จำนวน 3 ท่อน มีลักษณะการซ้ำทำนองทำนองเพลงในท่อนที่ 2 และท่อนที่ 3 ซึ่งสามารถเขียนสัญลักษณ์อธิบายรูปแบบของคีตลักษณ์เพลงสารถิ สามชั้น ได้ดังนี้

A B(b) C(c)

รูปแบบจังหวะของเพลงสารถิ สาม ชั้น ปรากฏการใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลายจำนวน 15 รูปแบบ ซึ่งมีการใช้รูปแบบจังหวะ G มากที่สุดจำนวน 21 ครั้ง, รองลงมาคือรูปแบบจังหวะ H จำนวน 20 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ E จำนวน 15 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ A จำนวน 10 ครั้ง, รูปจังหวะ B จำนวน 9 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ F จำนวน 6 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ I จำนวน 5 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ D จำนวน 4 ครั้ง, รูปแบบจังหวะ M และรูปแบบจังหวะ N จำนวน 3 ครั้ง, รูปแบบ C, K, O จำนวนอย่างละ 2 ครั้ง และรูปแบบ J, L อย่างละจำนวน 1 ครั้ง

2.2 บันไดเสียงเพลงสารถิ

ท่อน 1

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 นั้น พบ 3 บันไดเสียง โดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย ได้ดังนี้ บันไดเสียงฟา พบจำนวน 8 ครั้ง, บันไดเสียงโดและบันไดเสียงที พบจำนวนอย่างละ 4 ครั้ง

ท่อน 2

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 นั้น พบ 2 บันไดเสียงโดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย ได้ดังนี้ บันไดเสียงฟา พบจำนวน 14 ครั้งและบันไดเสียงโด พบจำนวน 2 ครั้ง

ท่อน 3

บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 นั้น พบ 2 บันไดเสียงโดยสามารถเรียงลำดับจากจำนวนบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย ได้ดังนี้ บันไดเสียงโด พบจำนวน 14 ครั้ง และบันไดเสียงฟา พบจำนวน 6 ครั้ง

จากการศึกษาบันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงสารถิ สามชั้น สามารถสรุปได้ว่ามีบันไดเสียงปรากฏทั้งหมด 3 บันไดเสียง โดยสามารถเรียงลำดับจากบันไดเสียงที่พบมากไปหาบันไดเสียงที่พบน้อย ได้ดังนี้ บันไดเสียงฟา พบจำนวน 28 ครั้ง, บันไดเสียงโด พบจำนวน 20 ครั้งและบันไดเสียงที พบจำนวน 4 ครั้ง

2.3 วรรณคดีเพลงและลูกตก

ท่อน 1

เสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยวเพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 1 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นมีความสัมพันธ์กันและเสียงลูกตกเหมือนกันในทุกวรรคเพลง นอกจากนี้เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 8 (ค*) ของประโยคที่ 1, ในห้องที่ 4 (ค*) ของประโยคที่ 2 และห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 8 นั้นปรากฏลักษณะของการใช้กลวิธีการย้อยจังหวะ ทำให้เสียงของลูกตกยัดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป

ท่อน 2

เสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยว เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 2 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 1, ห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 2 และห้องที่ 4 (ฟ*) ของประโยคที่ 4 ปรากฏลักษณะของการย้อย ทำให้เสียงลูกตกยัดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป ส่วนเสียงลูกตกของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 8 (ฟ*) ของประโยคที่ 2 พบลักษณะการกระทบเสียงทำให้เสียงลูกตกไปตกลงในห้องของวรรคถัดไปและทางเก็บในห้องที่ 4 (ซ) ของประโยคที่ 5 มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบกลอนฝากจึงทำให้เสียงลูกตกนั้นแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของทำนองหลัก นอกจากนี้เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 (ค**) ของประโยคที่ 5, ห้องที่ 4 (ซ**) และห้องที่ 8 (ซ**) ของประโยคที่ 6 ที่มีเสียงลูกตกแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของทำนองหลักนั้น เนื่องจากลักษณะของการประดิษฐ์ทางเพื่อให้เกิดความไพเราะและความกลมกลื่นของการดำเนินทำนองเดี่ยว ซึ่งทำนองหวานในห้องที่ 4 ของประโยคที่ 5 ยังคงยัดเสียงลูกตกในห้องที่ 8 ของทำนองหลักและทำนองหวานของประโยคที่ 6 ได้ยัดเสียงลูกตกของวรรคถัดไปในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว

ท่อน 3

เสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยว เพลงสารถิ สามชั้น ท่อน 3 พบว่าเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 และห้องที่ 8 ของแต่ละประโยคนั้นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเสียงลูกตกทางหวานของทำนองเดี่ยวในห้องที่ 4 (ล**) ของประโยคที่ 10 ที่มีเสียงลูกตกแตกต่างไปจากเสียงลูกตกของทำนองหลักและปรากฏลักษณะการยอยนั้น เนื่องจากลักษณะของ

การประดิษฐ์เพื่อให้เกิดความไพเราะและความกลมกลืนของการดำเนินทำนอง ซึ่งยังคงยึดเสียงลูกตกในห้องที่ 8 ของทำนองหลักในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว นอกจากนี้ เสียงลูกตกในทางหวานของทำนองเดี่ยว ในห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 5 ห้องที่ 8 (ล*) ของประโยคที่ 6 และห้องที่ 4 (ล*) ของประโยคที่ 8 ปรากฏลักษณะของการย้อย ทำให้เสียงลูกตกยึดไปตกลงในห้องของวรรคถัดไป

โดยการพิจารณาความสัมพันธ์เสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองเดี่ยวเพลงสารถิ สามชั้น ทั้ง 3 ท่อนนั้น สรุปได้ว่า เสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวนั้น ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ในส่วนความแตกต่างกันของเสียงลูกตกของทำนองหลักและทำนองเดี่ยวที่ปรากฏขึ้นในบางวรรค เนื่องด้วยลักษณะสำนวนของกลอนเพลงเดี่ยวที่มีความซับซ้อนซึ่งเกิดจากภูมิความรู้ในประพันธ์ทำนองเดี่ยว รวมทั้งกลวิธีการย้อยจังหวะ การกระทบเสียงและลักษณะการดำเนินทำนองกลอนแบบกลอนฝาก ตลอดจนความกลมกลืนของทำนองเดี่ยว ที่พบในการบรรเลง จึงทำให้เสียงลูกตกเกิดความแตกต่างกันบ้าง แต่คงยึดเสียงลูกตกของทำนองหลักเป็นสำคัญในการสร้างสรรค์ทำนองเดี่ยว

2.4 ความสัมพันธ์ของเสียงลูกตก ทำนองหลักและการแปรทำนอง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ของเสียงลูกตก ทำนองหลักและการแปรทำนอง มีลูกตกเสียงต่างๆ ที่ปรากฏ ในเพลงสารถิ สามชั้น ดังนี้ ลูกตกเสียง ค1 ,ค2 ,ค3, ค5 ,ค6 ลูกตกเสียง ฟ1 ,ฟ2, ฟ3 ,ฟ5 ,ฟ6 ลูกตกเสียง ท1 ,ท2 ,ท3 โดยมีการแปรทำนองในทางหวานและทางเก็บดังนี้ ลูกตกเสียง ค1 จำนวน 4 ทำนอง, ค2 จำนวน 11 ทำนอง, ค3 จำนวน 7 ทำนอง, ค5 จำนวน 10 ทำนอง, ค6 จำนวน 6 ทำนอง ลูกตกเสียง ฟ1 จำนวน 16 ทำนอง, ฟ2 จำนวน 8 ทำนอง, ฟ3 จำนวน 14 ทำนอง, ฟ5 จำนวน 6 ทำนอง, ฟ6 จำนวน 5 ทำนอง ลูกตกเสียง ท1 จำนวน 2 ทำนอง, ท2 จำนวน 4 ทำนองและ ท3 จำนวน 2 ทำนอง

2.5 ลักษณะการดำเนินทำนอง

ลักษณะการดำเนินทำนองจากการศึกษาพบว่า ลักษณะการดำเนินทำนองของเพลงสารถิ สามชั้นนั้น โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะของสำนวนเพลงทางพื้นที่ต้องอาศัยการแปรทำนอง โดยพบการดำเนินทำนองในกลุ่มบันไดเสียงบันไดเสียงฟา (ฟ ซ ล x ค ร x), บันไดเสียงโด (ค ร ม x ซ ล x) และบันไดเสียง ที (ท ค ร x ฟ ซ x) โดยปรากฏโน้ตรองในบันไดเสียงทำหน้าที่เป็นโน้ตจร่วมในการดำเนินทำนอง ทำให้เกิดความกลมกลืนและความสมบูรณ์ของทำนองเพลง

2.6 กลวิธีการเดี่ยวซอด้วง

ในการศึกษากลวิธีเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้นทางครูเบญจรงค์ ชนโกเศศ พบว่า มีการใช้กลวิธีที่หลากหลายในเพลงเดี่ยว ได้แก่ การพรมปิด การพรมเปิด การพรมจาก การกระทบเสียง การสะบัดคันชัก การสะบัดนิ้ว การประนิ้ว การย้อยจังหวะ การรูดนิ้ว การสะอึกเสียง การทศนิ้ว

อภิปรายผล

วิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาประวัติ ผลงานและการถ่ายทอดของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ซึ่งเป็นครูคนตรีไทยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการสีซอดังและซอฮู้ ได้รับการถ่ายทอดจากครูปลั่งและครูไพล่ วรรณเขจร ครูเบญจรงค์ได้วางรากฐานวิธีการสอนและอุทิศตน เพื่อถ่ายทอดทักษะความรู้ทางด้านดนตรี เช่น เพลงเถา เพลงตับ เพลงเดี่ยว ให้แก่นักเรียนและนักศึกษาของสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ตลอดจนการใช้ความรู้ ความสามารถในการประดิษฐ์ทางเดี่ยวจากเพลงสามชั้นและเพลงเถา นอกจากนี้เพลงสารถิ สามชั้นเป็นเพลงประเภทปรบไก่อ่ ทางพื้นมีจำนวน 3 ท่อน มีลักษณะการซ้ำทำนองทำนองเพลงในท่อนที่ 2 และท่อนที่ 3 มีการใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลายในเพลง บันไดเสียงที่พบในเพลง ได้แก่ บันไดเสียงฟา บันไดเสียงโด และบันไดเสียง ที ด้านความสัมพันธ์เสียงลูกตกระหว่างทำนองหลักและทำนองแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ลักษณะการดำเนินทำนองในกลุ่มบันไดเสียงฟา บันไดเสียงโด บันไดเสียงที ซึ่งปรากฏการใช้โน้ตจรร่วมในการดำเนินทำนอง เพื่อความกลมกลืนและความสมบูรณ์ของทำนองเพลง ตลอดจนการใช้กลวิธีต่างๆ ที่หลากหลายในการเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทางครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติ ผลงานและการบรรเลงเดี่ยวซอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น ของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ จึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเพลงเดี่ยวอื่นๆ ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการประพันธ์ กลวิธีพิเศษ ส่วนวนกลอนในเพลงเดี่ยวอื่นๆ ที่ ครูเบญจรงค์ได้ประพันธ์ขึ้น เพื่อเป็นการรักษาภูมิปัญญาของครูเบญจรงค์ ให้คงอยู่ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเอกลักษณ์การสีซอดังและซอฮู้ของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2532: 63). การวิเคราะห์รูปแบบพื้นบ้าน. ใน *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 11(2): 63.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์ชัย ปิฎกธวัช. (2542). *สารานุกรมเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ดาริน พรหมอ่อน. (2548). *ศึกษาเพลงเดี่ยวพญาโศกทางซอด้วงของครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ*. ปริญญาโท ศศ.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: ๑ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญช่วย โสวัตร. (2531). *การวิเคราะห์เพลงแขกมอญบางขุนพรหม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต ชัยเสรี; และคณะ. (2522). *นามานุกรมศิลปเพลงไทย 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.
- มนตรี ตราโมท. (2531). *สังคีตนิยม 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- , (2531). *ศัพท์สังคีต*. กรุงเทพฯ: ศิวพร.
- มนตรี ตราโมท; และวิเชียรกุลตันท์. (2523). *ฟังและเข้าใจเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยเขมม.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *การวิเคราะห์เพลงไทย*. เอกสารรายวิชาการวิเคราะห์เพลงไทย สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้ง.
- วรวิมล เข้มเพชร. (2546). *การศึกษาเพลงเดี่ยวแขกมอญ 3 ชั้นทางจะเข้*. ปริญญาโท ศศ.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระชาติ เปรมานนท์. (2532). *ดนตรีไทยแนวใหม่ช่วงปี พ.ศ.2520-2530*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังัด ภูเขาทอง. (2532). *ดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.
- สุรพล สุวรรณ. (2549). *ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ. (2541). *ศิลปแห่งชาติ 2541*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุมาพร เปลี่ยนสมัย. (2549). *วิเคราะห์เดี่ยวซอด้วงเพลงกราวใน ทางครูปลั่ง วนเขจร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดุริยางค์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ทำนองหลักเพลงสารถิ สามชั้น
ทำนองเดี่ยวขอด้วงเพลงสารถิ สามชั้น

ทำนองหลักเพลงสารถี สามชั้น

บรรเลงทางทำนองหลัก: ดร.คุณฐิติ มีป้อม
บันทึกโน้ต: ว่าที่ ร.ต.ชาติรี ทรงวัชรภรณ์

ท่อน 1

- ช - ช	- ช - คํ	- มํ ํ คํ	- ท - ล	- - คํ คํ	- ํ - ช	- - - -	ชล - คํ
- ช - -	ร - - ค	- ม ร ค	- ท - ล	- ค - -	- ร - ร	- ม - -	ฟ - - ค
- ช - คํ	- - ํ ํ	- ํ - ํ	- ํ - คํ	- - ํ -	ํ - ํ -	คํ - ํ -	ํ - คํ -
- ร - ค	- - - ม	- ช - ม	- ร - ค	- - - ํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ช
- คํ - ํ	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- ค - ร	- ค - ล	- - - ช	- - - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล
- ช - -	ฟ ฟ - -	ช ช - -	ล ล - คํ	- - ํ -	ํ - ํ -	คํ - ํ -	ํ - คํ -
- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ค	- - - ํ	- คํ - ลํ	- ล - คํ	- ล - ช
- - - คํ	- - ท คํ	- - ํ คํ	- - ท คํ	- คํ - ล	ช ช - -	- - ช ล	- - ท คํ
- - ช -	ท ล - -	ท ล - -	ท ล - -	- ฟ - -	- ฟ - ค	- ฟ - -	ช ล - -
- ฟ - ท	- - คํ ํ	- ํ - ํ	- คํ - ท	- ช - -	ฟ ฟ - -	ท ท - -	คํ คํ - ํ
- ค - ท	- - - ร	- ฟ - ร	- ค - ท	- ร - ค	- - - ท	- - - ค	- - - ร
- ล คํ -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- - - ฟ	- - ช ล	- - ช ล	- - ท คํ
- - - ช	- - ฟ ม	ร ค - -	ร ม - -	- ค - -	- ฟ - -	ช ฟ - -	ช ล - -
- ค - ฟ	- - ช ล	- คํ - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- ช - ฟ	- - - ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล

กลับต้น

ท่อน 2

- - - -	- ล - ล	- คํ - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- - - ล	- - - -	- ค - ล	- ช - ฟ	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล
- - ช ล	- คํ - ํ	- ํ - ํ	- คํ - ล	- คํ - ํ	- คํ - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	- - - ช	- - - ฟ

- - ล -	ล - ช -	ฟ - ช -	ช - ฟ -	- ทุ - -	- - - ค	- - - -	คร - ฟ
- - - ช	- ฟ - ร	- ร - ฟ	- ร - ค	- - ฤ ช	- ฤ - ช	- ฤ - -	ทุ - - ฟ

- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- ช - ฟ	- - - ฤ	- ค - ฤ	- ช - ฟ	- ฤ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ฤ

- ล - ล	- ช - -	ล ช - ช	- ฟ - -	ช ฟ - ฟ	- ร - -	ฟ ร - ร	- ค - -
- - ช -	ช ฟ - ฟ	- - ฟ -	ฟ ร - ร	- - ร -	ร ค - ค	- - ค -	ค ฤ - ฤ

- - ช ล	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ฤ	- ค - ร	- ค - ฤ	- - - ช	- - - ฟ

- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ช	- - ล ท	ค - - -	ค - - -	ล ช - -
- ฤ - -	ค - ค -	ค ฤ - -	ค ร - -	ฟ ช - -	- - ล ช	- - ช ฟ	- - ฟ ร

- - ม - -	- ม - -	ร - - -	ค - - -	ช ช - -	ล ล - -	ท ท - -	ค - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

กลับต้น

ท่อน 3

- - - ร	- - ม - -	- - - ม	- - ม - -	- - - ร	- - ม - -	- ร - -	- ม - -
- - - ร	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - ค -	ค - - -	ร - - -	ม - - -	- - ค -	ค - - -	ช - ล -	ล - ช -
- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -

ช - ช -	ช ล - -	ช - ช -	ช ล - -	ช - ช -	ล - ท -	ค - - -	- - - -
- ร - -	- - ช -	- ร - -	- - ช -	- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -

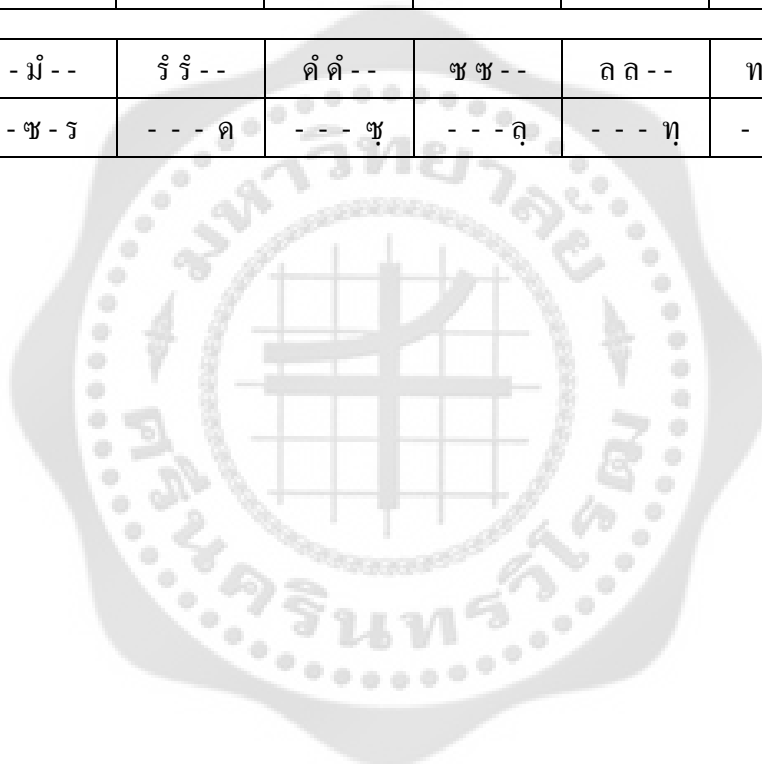
- - ค -	ค - - -	ร - - -	ม - - -	- - ค -	ค - - -	ช - ล -	ล - ช -
- - - ค	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -

- - ช ล	- ค - ร	- ม - -	- ค - ล	- ล - -	ช ช - -	ล ล - -	ค - - -
- ฟ - -	- ค - ร	- ม - -	- ค - ล	- ล - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - ร - -	- - ฟ - -	- ล - -	ช ฟ - -	ค - - -	ล ช - -	ช - - -	ม - - -
-----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ค - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ค	- - ค ถ
- - - -	- ถ - ถ	- ค - ถ	- ช - ฟ	- ร - -	ค ค - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ถ
- - - ถ	- - - -	- ค - ถ	- ช - ฟ	- ถ - ช	- - - ฟ	- - - ช	- - - ถ
- - ช ถ	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ถ	- ค - ร	- ค - ถ	ถ ถ - -	ช ช - ฟ
- ฟ - -	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ถ	- ค - ร	- ค - ถ	- - - ช	- - - ฟ
- - ค ร	- ฟ - ร	- - ค ร	- - ฟ ช	- - ถ ท	ค ท - -	ค ถ - -	ถ ช - -
- ถ - -	ค - ค -	ค ถ - -	ค ร - -	ฟ ช - -	- - ถ ช	- - ช ฟ	- - ฟ ร
- - ม ม	- ม - -	ร ร - -	ค ค - -	ช ช - -	ถ ถ - -	ท ท - -	ค ค - ร
- ม - -	- ช - ร	- - - ค	- - - ช	- - - ถ	- - - ท	- - - ค	- - - ร

กลับต้น

เพลงเดี่ยวสารี สามชั้น (ทางซอด้วง)

บรรเลงเดี่ยวซอด้วง: นางเบญจรงค์ ชนโกเศศ

บันทึกโน้ต: ว่าที่ ร.ต.ชาติรี ทรงวัชรภรณ์

ท่อน 1 (เที่ยวหวาน)

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ซ ร - มร -	- ม - ซ	- - - ม
- - ทล ซ	- - - ล ด	ท ด ร ด	คทล ลล	- ด - -	- - ด ซ	ลซ - -	- ล - -

ร - - ร	ซ ร มร ร ม	ซล - ม	ซมร ร ม	ร - - ร	ซ ร มร ร ฟ	- - - ซล	ค ล - ซ
- ด - -	- - ด -	- - - -	- - - -	ค ล - -	- - ด -	- - - -	- - - -

ลซ - ร	มร - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - -	มร ร ซ ร	ซรซ ฟ - ซ	ลซ ฟ ซล
- - - -	- ด - ล	ร ด ซล	คซล ซ - -	- ล - ค	ค - - -	- - - -	- - - -

- - - ล	ซ ฟ - ซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- ด - ล	คซล ซ ล ด	- ท - ค	คทค ครค ท ค	รค ท ล ท	คท ซ ลซ

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - ฟซล	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ค	- ท - ค	คทค ครค ท ค	- - - -	- - - -	- ซ - ล	- ท - ค

- - - ซ	ลซ ฟ - ร	ลซ ฟ - ร	- - - -	ซฟ ร ด - -	ฟซล -	- - ร ฟ	ซฟ ร ค มร ร
- - - -	- - - -	- - ค -	ค ซ ค ท	- - - ร	- - - ท	- ค - -	- - - -

- - - ซ	ฟซล ซ - -	- - - ร ม	- ฟ - ซ	- - - ร	ซมร - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - -	- - ค ล	- ค - ซ	รค ล - ค

- - - ฟ	- - ฟซล	ซ ฟ - ซ	ฟซ ฟซลซล	ซฟ - - -	มร มร - -	ซ ฟ - - ซ	ลซ ฟ - ซล
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ล - ค	ค - ซ ร	- - - -	- - - -

ท่อน 1 (เกี่ยวเก็บ)

- - - -	- ม ร -	- - ร ม	ร - - -	ร - ม ร	- - - -	- - - -	- - - -
- ช ล ท	ค - - ค	ท ค - -	- ค ท ล	- ค - -	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค ร ค

- - - -	ม ร ช ม	ช ล ช ร	ช ม ร	ช ม ช ร	ม ร - -	ม ร ม -	- - - -
ช ล ท ค	- - - -	- - - -	- - - ค	- - - -	- - ค ล	- - - ค	ร ล ค ช

ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ล
- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	ช ล ค	- - - -	- - ค -	- - - -

ฟ ช ฟ ฟ	ช ล ช ช	- - - -	- ร - -	ร - - ร	- - - -	- - - -	- - ฟ ช
- - - -	- - - -	ล ค ล ล	ค - ค ค	- ค ท -	ค ท ล ค	ท ล ช ท	ล ช - -

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ล ช ฟ -	ล ช - ฟ	ช ล - -
ช ล ช ค	ท ล ท ค	ท ล ช ล	ท ค ร ค	ท ล ช ฟ	- - - ค	- - ค -	- - ท ค

ฟ ร - -	- - - ร	ฟ ช ล ช	ฟ ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ร ม ร
- - ค ท	ล ท ค -	- - - -	- - ค ท	ล ท ค ช	ล ท ค ล	ท ค ร ท	ค - - -

ช ล ช ช	ร ม ร ร	ช - - -	ร ม ฟ ช	- ร - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- ค ร ม	- - - -	ค - ค ท	ค ท ล ช	ท ล ช ล	ท ค ร ค

ร ม ร -	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ	- - - -	- ร - ฟ	- - - ช	ล ช ฟ ช ล
- - - ค	ท ล ล ล	- - - -	- - - -	- ล - ค	- - - -	- - - -	- - - -

ท่อน 2 (เกี่ยวหวาน)

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ฟ ฟ ร	- ร - ฟ	- - - ช	ล ช ฟ ช ล
- - - -	- - - ล	- ค - ล	ค ช ล ช ล	ช ล ช - - -	ค - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - ร	ม ร ช ร	ช ร ม ร - -	- - - -	- - - -	- - - ร	- ร - ช ฟ ร
- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	- ร - ค	- ล - ล	- ค - -	ค - - -

ช ร ช ฟ - -	- - - ช	ล ช ฟ - ช ฟ ร	- ร ฟ -	- - - -	- - - -	- - ช ฟ ร	- ร - ฟ
-------------	---------	---------------	---------	---------	---------	-----------	---------

- - - -	- - - -	- - - -	ค - - ค	- - - ร	ค ^ล - ค	- - - -	ค - - -
- - - ช	ล ^ช ฟ ^ช ล	- ค ^ล - ล	- ช - ช	- ล - ^ช ฟ	- - - ช	ลชลฟ	ช ^ฟ ล ^ล
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	ฟ - ช	- - - -	- - - -	ร ^ม ร ^ม	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ช	ล ^ช - -	- ล - ค	- ท - ค	- - - ค	- ท - ค	ร ^ค ท ^ล ล
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร	ช ^ร ม ^ร ค - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ล	- ค - ล	- ค - ช	- ค ^ล - -	- - - ล	- ค - ล	ค ^ช ล ^ช - ช
- - - -	- ฟ - ช	ฟ ^ร - - ร	- ฟ - ช	ล ^ช ฟ ^ช ล	- ค ^ล ช	ลช - ฟ	ช ^ฟ ร ^ร - - ร
ลชคช	ล ^ช - -	ร ^ค ล ^ค -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -
ม ^ร - - ร ^ม	ช ^ล ช - ร	ม ^ร ช ^ร ร	ช ^ม ร ^ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ช	- - - ล	ท ^ล ช ^ล ท ^ล ล ^ท	- ล - ท	- ค - ร

พ่อน 2 (เกี่ยวเก็บ)

- - - -	- ฟชล	ฟชรม	ฟลชฟ	- - - ร	ฟรชฟ	มร-ร	มฟชล
- ล - ล	ค - - -	- - - -	- - - -	ชลค -	- - - -	- - ค -	- - - -
ฟชฟล	- - - ร	มรชฟ	มร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟลชฟ
- - - -	ชลค -	- - - -	- - ค ล	- - ค -	ลคลช	- ค - -	- - - -
- - - -	- - - -	ลชลฟ	ชรฟ -	ฟร - -	ชฟ - -	ลชฟร	ฟลชฟ
คคคช	ลชฟร	- - - -	- - - ค	- - ค ล	- - ร ค	- - - -	- - - -
มร - ร	มฟชล	- ร - -	- - - ฟ	- - - ร	ฟรชฟ	มร - ร	มฟชล
- - ค -	- - - -	ค - ค ช	ค ลช -	ชลค -	- - - -	- - ค -	- - - -
- - - ร	ฟฟฟ -	- - ฟ -	ร ร ร ช	ฟร - -	- - - ร	มฟชฟ	มร - -
คคค -	- - - ค	ลช - ค	- - - -	- - ค ล	ชลค -	- - - -	- - ค ล

ฟชฟล	- - - ร	มรชฟ	มร - -	ร ม - ร	- - - -	ฟ - ร ม	ฟลชฟ
- - - -	ชลค -	- - - -	- - คล	- - ค -	ลคตช	- ค - -	- - - -

- - - ร	ฟชฟร	ล - - ร	- ฟ - ช	ฟร - -	ร - - -	- - - ฟ	ลชฟร
ชลค -	- - - -	- ลค -	- - - -	- - คล	- คลช	คลช -	- - - -

- - - -	- - - -	มรชร	ชมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช	- ล - ท	ทลช ทลชลท	- ล - ท	- ค - ร

พ่อน 3 (เที่ยวหวาน)

- - - -	มร - ม	ชมร - ร	มรช - ม	- ช - ม	ชมรชร	ชมร - -	ชมร - ร ม
- - - -	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ร	- ค - -

ร มชร	มร - - ร	ชมรค - ร	- ฟ - ช	ลช - ฟ	- - ชล	- ร - -	- - - ร
- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -

- - มร	- ช - -	- - - ร	ชมร - ร	- - - -	- - - -	มรชร	ชมร - ร
- - - -	- - - ค	- - - -	- ค - -	- ค - ล	คลช - ลค	- - - -	- ค - -

- ช - -	- - - ร	ชมร - ร	- ฟ - ช	ลช - ฟ	- - ชล	ฟร - -	- - - ร
- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ค - -

- - - -	- - - ร	มรชร	ชมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค - คล	ค - ชล	- ร - ล	- ค - -

มรช -	- - - ร	ชมร - ร	ชลช - ร	- - - ร	- ช - ร	มรช - ร	มร - - -
- - - ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ค - ค

- - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- ช - ฟ	ฟร - - ร	- - - ช	ลชฟ - ล
รค - ล	- - - ล	- ค - ล	ค - ช	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - ร	- มชร	ชมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ฟ
---------	---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - ค	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค - -	ค - ค	ค ช ค ค	ค ค ช -
- - - -	ร - ค ร	ชฟ - -	ชฟ - ช	คชฟ - ค	ชฟ - ช	ฟมร - รฟ	ชฟร - รมร
- - - -	ค - -	- - ค ร	- - - -	- - - -	- - - -	- ค - -	- ค - -
มร - ร	ชค - ร	ม ร ช ร	ชมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
- ค - -	- - - -	- - - -	- ค - ค	รค - ค ช	ค ช - ค	- ร - รค	- ค - -

ท่อน 3 (เกี่ยวเก็บ)

- - - -	ร ม ม	ช ร ม ช	ร ม ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
ช ค ท ค	- - - -	- - - -	- - - -	ช ค ท ค	ร ค ท ค	ร ท ค -	- ค - -
- ร - -	ร ม ร ร	ม ช ม ม	ช ค ช ช	ค ช ฟ ล	ช ฟ ม ช	ฟ ม ร ฟ	ม ร - -
ค - ค ค	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - ค ร
ค ค ค ค	ช ช ช ม	- - - ม	ช ค ช ม	- - - -	- - - -	- - - ร	ม - ร ม
- - - -	- - - -	ค ค ค -	- - - -	ช ค ท ค	ร ค ท ค	ร ท ค -	- ค - -
- ร - -	ร ม ช ร	ม - ร ม	ฟ ช ค ช	ร ม ฟ ช	ฟ ม ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ร
ค - ค ค	- - - -	- ค - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - ม ร	ฟ ม ช ฟ	ม ร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ร
ช ค ค ค	ร ค - -	- - - -	- - ค ค	ค ช ค ช	ค ค ช ค	ร ค ค ค	ช ค ค -
- - ร ม	ฟชฟมฟลชฟ	- ร ม ร	ช ฟ ม ร	ช ร ช ฟ	ม ร - ฟ	ม ฟ ช ฟ	ม ร - ค
ช ค - -	- - - -	ค - - -	- - - -	- - - -	- - ค -	- - - -	- - ค -
- - - -	- ฟ ช ค	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	- - - ร	ฟ ร ช ฟ	ม ร - ร	ม ฟ ช ค
ค ค ค ค	ค - - -	- - - -	- - - -	ช ค ค -	- - - -	- - ค -	- - - -
ฟ ช ฟ ล	- - - ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร - -	ร ม - ร	- - - -	ร ม ฟ ช	ฟ ล ช ฟ
- - - -	ช ค ค -	- - - -	- - ค ค	- - ค -	ค ค ช ค	- - - -	- - - -
- - - ร	ฟ ^ค ฟ - ร	ค - - ร	- ร ฟ ช	ฟ ร - -	- - - -	- - - ฟ	ค ช ฟ ร

ช ล ค -	- - - -	- ล ค -	ค - - -	- - ค ล	ร ค ล ช	ค ล ช -	- - - -
- - - -	- - - -	- ม ช ร	ชมร - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- ล - ท	- ค - ร	- - - -	- ค - ช	- - - ล	ทล ช ทลชล ท	- ล - ท	- ค - ร

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ว่าที่ร้อยตรี ชาตรี ทรงวัชรภรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	27 กรกฎาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21/51/1 ม.8 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ข้าราชการครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 119 ม.3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545	ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง จาก วิทยาลัยนาฏศิลป์
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง จาก วิทยาลัยนาฏศิลป์
พ.ศ. 2549	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ) จาก สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
พ.ศ. 2553	B.A (Programme) จาก Hindu College, University of Delhi
พ.ศ. 2559	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ